દેવસિરાઈ પ્રતિક્રમણ
સૂત્ર
(અર્થ સહિત)

॥ श्री ॥

देवसिराइ प्रतिक्रमण सूत्र.

॥ अर्थ सहित. ॥

(छूटा शब्दोना अर्थ साथे.)

અને

પ્રભાતિયાં, ચૈત્યવંદનો, સ્તવનો, થોયો, સઝાયો, જિન નવ અંગ
પૂજાના દુહા, છૂટા બોલના દુહા, આરતિઓ, મંગળદિવો
અને પરચુરણ બાબતો સહિત.

સર્વે જૈનધર્મી ભાઇઓ, બ્હેનોને ઉપયોગ સારૂ,
છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર.

શા. મગનલાલ હઠીસંગ.

જ્ઞાનપ્રકાશના માલેક—અમદાવાદ.

આવૃતિ ૩ જી—પ્રત ૫૦૦

અમદાવાદમાં—"ધી રત્નસાગર પ્રિન્ટીંગ" પ્રેસમાં
શા. અમરતલાલ જેશીંગભાઇએ છાપ્યું.
સંવત ૧૯૬૯—સને ૧૯૧૩

કિંમત રૂ. ૦-૮-૦

તિર્થંકરોનાં નામ, તથા માતા, પિતા, લાંછન, વિગેરેનાં નામનો કોઠો.

નંબર.	તિર્થંકરોનાં નામ.	માતાનાં નામ.	પિતાનાં નામ	લંછન.	કેટલી આવરદા ભોગવી.
૧	રિખવદેવ	મરૂદેવાંમાતા	નાભિરાજા	વૃષભ	૮૪ લાખપુર્વ
૨	અજીતનાથ	વિજયામાતા	જીતશત્રુરાજા	હાથી	૭૨ ,,
૩	સંભવનાથ	મેનામાતા	જીતારીરાજા	ઘોડો	૬૦ ,,
૪	અભિનંદન	સિદ્ધાર્થમાતા	સંવરરાજા	વાંદરો	૫૦ ,,
૫	સુમતિનાથ	મંગલામાતા	મેઘરાજા	કૌંચપક્ષી	૪૦ ,,
૬	પદ્મપ્રભુ	સુશીમામાતા	શ્રીધરરાજા	રાતુકમળ	૩૦ ,,
૭	સુપારશ્વનાથ	પૃથ્વિમાતા	પ્રતિષ્ટરાજા	સાથીઓ	૨૦ ,,
૮	ચંદ્રપ્રભુ	લક્ષ્મણામાતા	મહાશેનરાજા	ચંદ્રમા	૧૦ ,,
૯	સુવિધિનાથ	રામામાતા	સુગ્રીવરાજા	મછમધર	૨ ,,
૧૦	શિતળનાથ	નંદામાતા	દ્રઢરથરાજા	શીવછ	૧ ,,
૧૧	શ્રેયાંશનાથ	વિષ્નુંમાતા	વિષ્નુંરાજા	ખડ્ગી	૮૪ લાખવર્ષ
૧૨	વાસુપુજ્ય	જયામાતા	વસુપુજયરાજા	પાડો	૭૨ ,,
૧૩	વિમળનાથ	શ્યામામાતા	સુતવર્મરાજા	સુઅર	૬૦ ,,
૧૪	અનંતનાથ	સુયસામાતા	સિંહસેનરાજા	સેચાંણો	૩૦ ,,
૧૫	ધર્મનાથ	સુવ્રતામાતા	ભાનુરાજા	વજર	૧૦ ,,
૧૬	શાંતિનાથ	અચિરામાતા	વિશ્વસેનરાજા	હરણ	૧ ,,
૧૭	કુંથુનાથ	શ્રીમાતા	સુરરાજા	બોકડો	૯૫ હજારવર્ષ
૧૮	અરનાથ	દેવીમાતા	સુદરસનરાજા	નંદાવ્રત	૮૪ ,,
૧૯	મલ્લીનાથ	પ્રભાવતીમાતા	કુંભરાજા	કળશ	૫૫ ,,
૨૦	મુનિસુવ્રત	પદ્માામાતા	સુમિત્રરાજા	કાચબો	૩૦ ,,
૨૧	નમીનાથ	વિપ્રામાતા	વિજયરાજા	નીલકમલ	૧૦ ,,
૨૨	નેમનાથ	શિવાદેવીમાતા	સમુદ્રવિજયરાજા	શંખ	૧ ,,
૨૩	પારશ્વનાથ	વામામાતા	અશ્વસેનરાજા	સર્પ	૧૦૦ વર્ષ
૨૪	મહાવીરસ્વામિ	ત્રિસલામાતા	સિદ્ધાર્થરાજા	સિંહ	૭૨ વર્ષ

श्री धुळवाला केसरियाजी
महाराज.

पद्मावतिदेवी

नवपदजीनुं मंडल.

श्री गौतम स्वामिजी.

૪૮૦૦

શ્રી દેવસિરાઇ પ્રતિક્રમણ સૂત્ર.

(અર્થ સહિત.)

અનુંક્રમણિકા.

स्वरो.

अ आ इ ई उ ऊ ए ऐ ओ औ अं अः

અ આ ઇ ઈ ઉ ઊ એ ઐ ઓ ઔ અં અઃ

व्यंजनो.

क ख ग घ ङ च छ ज झ ञ ट ठ ड ढ ण त थ द

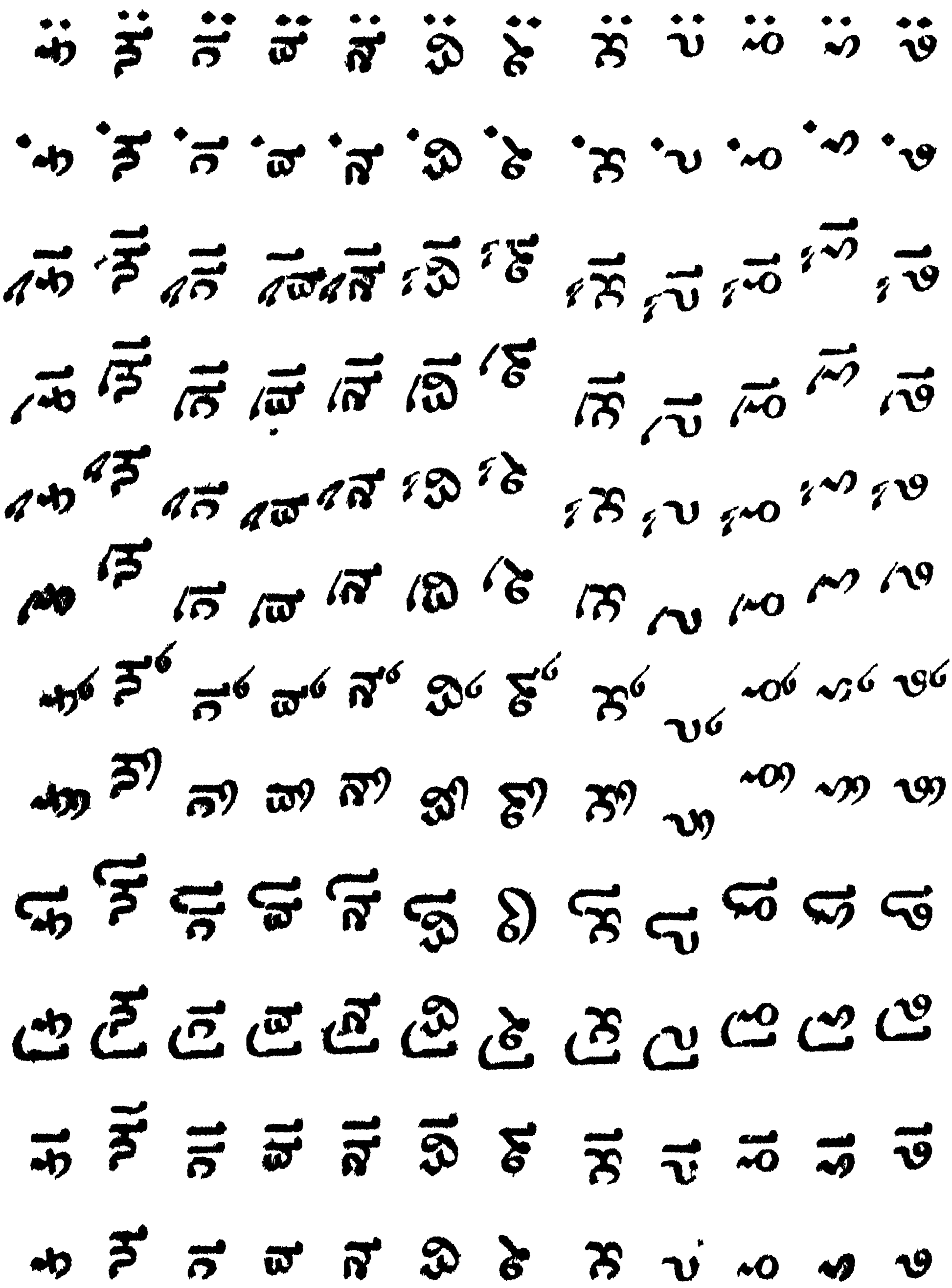
ध न प फ ब भ म य र ल व श ष स ह ळ क्ष ज्ञ.

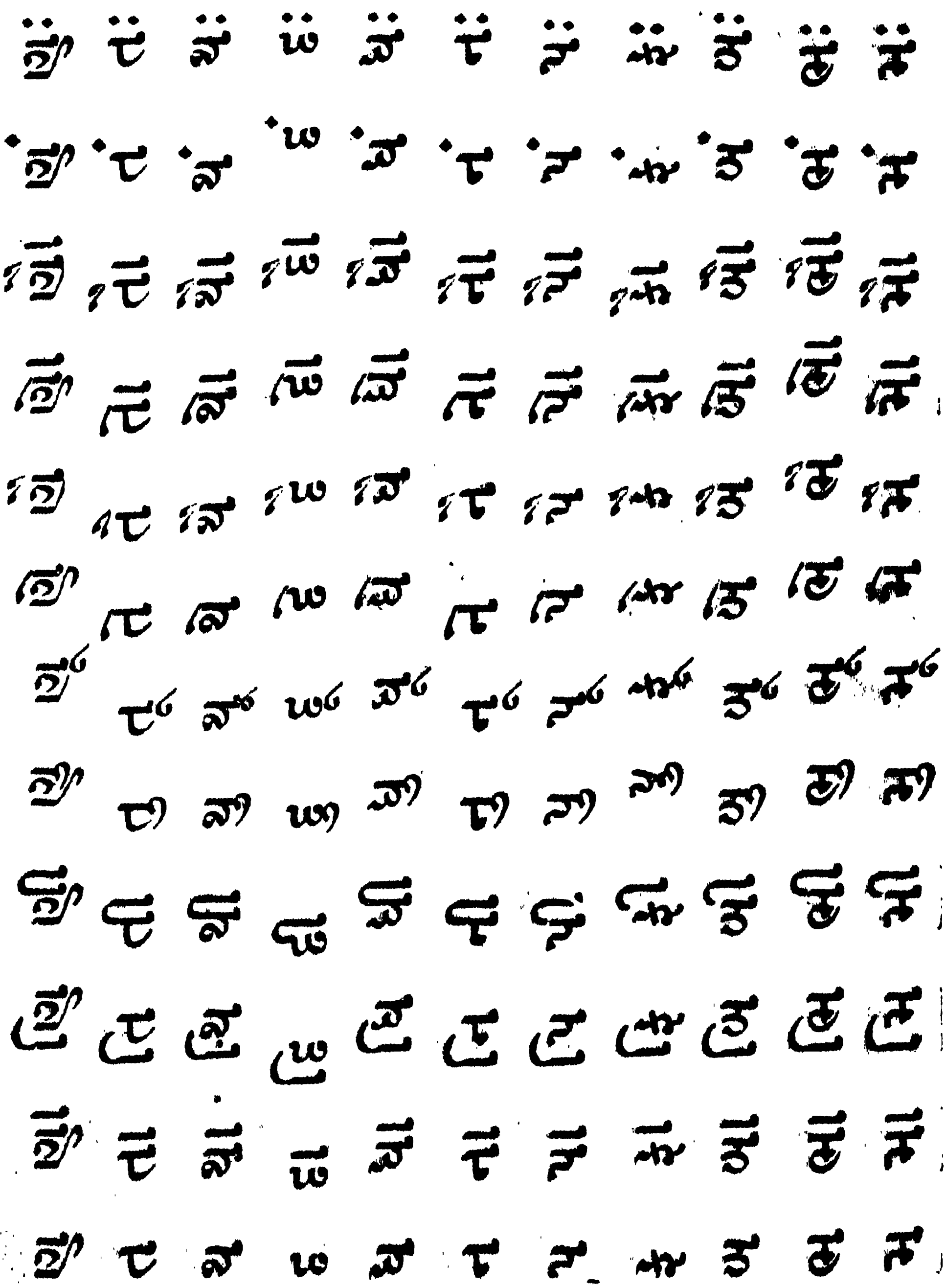
ક ખ ગ ઘ ઙ ચ છ જ ઝ ઞ ટ ઠ ડ ઢ ણ

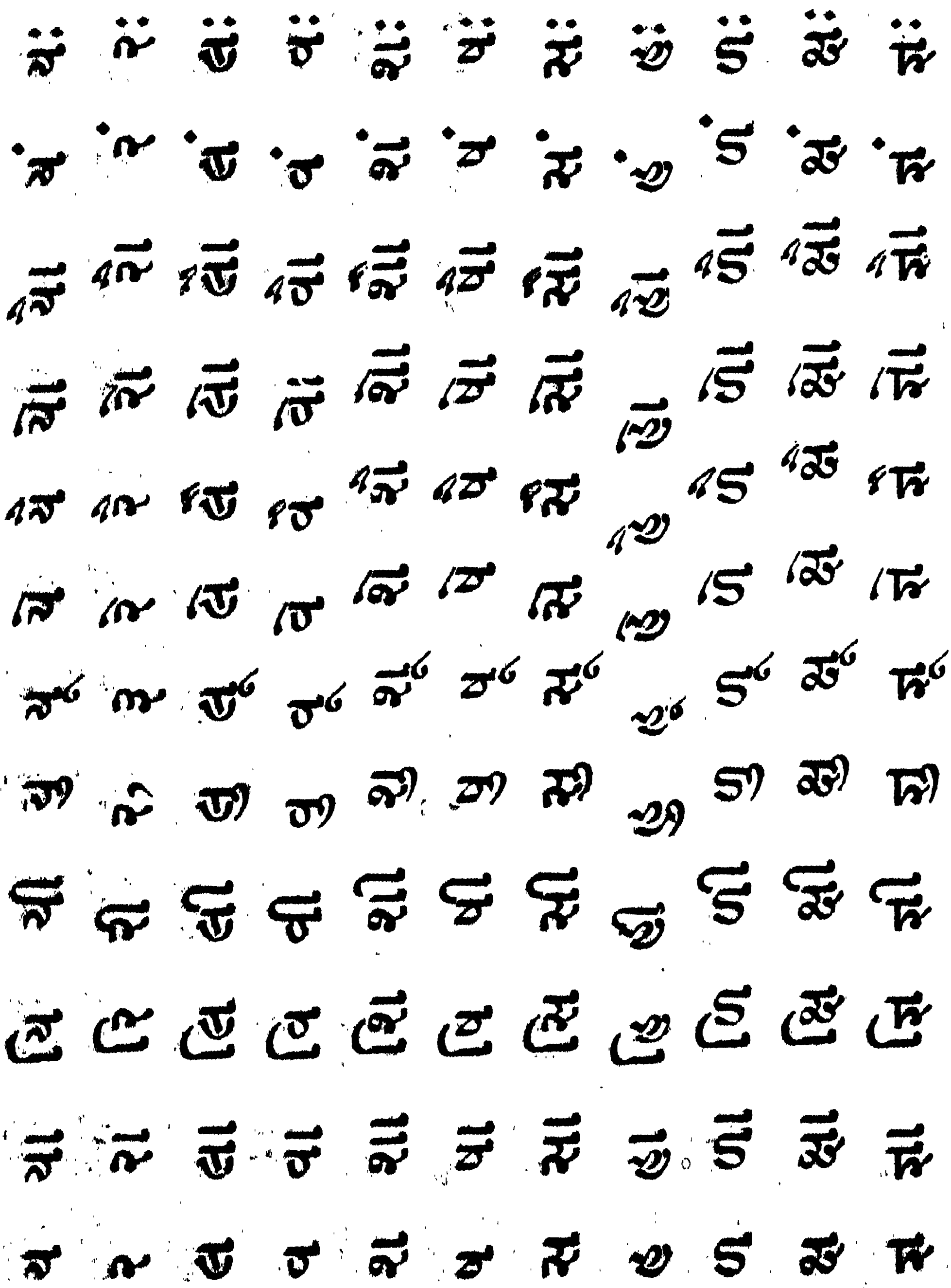
ત થ દ ધ ન પ ફ બ ભ મ ય ર લ વ

શ ષ સ હ ળ ક્ષ જ્ઞ.

१ २ ३ ४ ५ ६ ७ ८ ९ ०

॥ ॐ श्री पार्श्वनाथाय नमः ॥

॥ अथ श्री ॥

॥ देवसिराई प्रतिक्रमण सूत्र ॥

(अर्थ सहित.)

ભાગ ૧ લો.

અથ નવકારમંત્ર.

નમો=નમસ્કાર થાઓ
અરિહંતાણં=અરિહંતોને
સિદ્ધાણં=સિદ્ધોને
આયરિઆણં=આચાર્યોને
ઉવજ્ઝાયાણં=ઉપાધ્યાયોને

લોએ=લોકને વિષે
સવ્વ=સર્વ
સાહૂણં=સાધુઓને
એસો=આ, એ
પંચ=પાંચ
નમુક્કારો=નમસ્કાર
પાવ=પાપ

પ્પણાસણો=નાશ કરનાર
મંગલાણં=માંગલિકોમાં
સવ્વેસિં=સર્વમાં
પઢમં=પહેલું
હવઈ=છે, થાય છે

નમો અરિહંતાણં—અરિહંત ભગવાનને નમસ્કાર થાઓ.

નમો સિદ્ધાણં—સિદ્ધ ભગવાનને નમસ્કાર થાઓ.

નમો આયરિયાણં—આચાર્ય ભગવાનને નમસ્કાર થાઓ.

નમો ઉવજ્ઝાયાણં—ઉપાધ્યાયજીને નમસ્કાર થાઓ.

નમો લોએ સવ્વસાહૂણં—લોકને વિષે (રહેલા) સર્વ સાધુઓને મારો નમસ્કાર થાઓ.

એસો પંચ નમુક્કારો—એ (ઉપર કહેલા) પાંચ નમસ્કાર.
સવ્વ પાવપ્પણાસણો—સર્વ પાપનો નાશ કરનાર છે.
મંગલાણં ચ સવ્વેસિં—સર્વ મંગલિકોને વિષે.
પઢમં હવઇ મંગલં—પહેલું મંગલ છે.

અથ પંચિંદિઅ.

ઇંદિય=ઇંદ્રિયો*	ચઉ=ચાર	આયાર=[3]આચાર
સંવરણો=રોકનાર	કસાય=[1]કષાય	પાલણ=પાલવાને
તહ=તથા	મુક્કો=મુક્ત, મુકાણો.	સમત્થો=સમર્થ
નવ=નવ	ઇઅ=એ	સમિઓ=[4]સમિતિ
વિહ=વધ, પ્રકાર	અટ્ઠારસ=અઢાર	તિ=ત્રણ
બંભચે=બ્રહ્મચર્ય, શિળવ્રત!	ગુણેહિં=ગુણોએ (વડે)	ગુત્તો=[5]ગુપ્તિવાળો
	સંજુત્તો=યુક્ત, સહિત	છત્તીસ=છત્રીસ
ગુત્તિ=ગુપ્તિ	મહવ્વય=[2]મહાવ્રત	ગુણો=ગુણવાળા
		ગુરૂ=ગુરૂ
ધરો=ધારણ કરનાર	જુત્તો=યુક્ત, સહિત	મજ્જ=મારા

પંચિંદિય સંવરણો—પાંચ ઇંદ્રિયો (ના વિકાર) ને રોકનાર.
તહનવવિહ બંભચેર ગુત્તિ ધરો—તથા નવ પ્રકારની શિયલવ્રતની ગુપ્તિને ધારણ કરનાર.
ચઉવિહ કસાય મુક્કો—ચાર પ્રકારના કષાયથી છુટા.
ઇઅ અટ્ઠારસ ગુણેહિં સંજુત્તો ॥ ૧ ॥—એ અઢાર ગુણેસહિત.
પંચ મહવ્વય જુત્તો—પાંચ મહાવ્રતે કરીને યુક્ત.

---

* સ્પરસ, રસ, ઘ્રાણ, ચક્ષુ, શ્રોત. ૧ ક્રોધ, માન, માયા, લોભ. ૨ (૧) પ્રાણાતિપાત વિરમણ, (૨) મૃષાવાદ વિરમણ. (૩) અદત્તાદાન વિરમણ, (૩) મૈથુન વિરમણ, (૫) પરિગ્રહ વિરમણ. ૩ જ્ઞાનાચાર, દર્શનાચાર, ચારિત્રાચાર, તપાચાર, વિર્યાચાર. ૪ ઇર્યાસમિતિ, ભાષાસમિતિ, એષણા સમિતિ, આદાનભંડમત્ત નિખેવણા સમિતિ, પારિષ્ટાપનિકાસમિતિ. ૫ મનગુપ્તિ, વચનગુપ્તિ, કાયગુપ્તિ.

પંચ વિહાયાર પાલણ સમથ્થો—પાંચ પ્રકારના આચાર પાળવાને સમર્થ.

પંચ સમિઓ તિ ગુત્તો—પાંચ સમિતિ અને ત્રણ ગુપ્તિવાળા.

છત્તીસ ગુણો ગુરુ મજ્જ ॥ ૨ ॥—એ છત્રીસ ગુણવાળા મ્હારા ગુરુ છે.

અથ ખમાસમણ.

ઇચ્છામિ=(હું)ઇચ્છુછું	વંદિઉં=વાંદવાને	નિસીહિઆએ=પાપરહિત શરીરવડે
ખમા=ક્ષમાવંત	જાવણિજ્જાએ=શક્તિ સહિત	મથ્થએણ=મસ્તકવડે
સમણો=સાધુ		વંદામિ=વાંદુ છું

ઇચ્છામિ ખમાસમણો—ક્ષમાદિક ગુણે કરી સહિત એવા હે સાધુજી! હું ઇચ્છું છું.

વંદિઉં જાવણિજ્જાએ નિસીહિઆએ—શક્તિસહિત, એવા પાપરહિત શરીરવડે વાંદવાને.

મથ્થએણ વંદામિ—મસ્તકવડે વાંદુ છું.

અથ સુગુરૂને સુખશાતા પૃચ્છા.

ઇચ્છકાર=ઇચ્છાએકરી (ઇચ્છા કરૂં છું)	શરીર=શરીર	નિર્વહોછોજી=નિભાવોછોજી
સુહ=સુખે	નિરાબાધ=રાગરહિતપણું	શાતા=સુખ
રાઇ=રાત્રિ	સંજમ=ચારિત્ર	ભાતપાણી=આહારપાણી
દેવસિ=દિવસ	જાત્રા=યાત્રા (સંજમરૂપ)	
તપ=તપ		

ઇચ્છાકાર, સુહરાઇ, સુહદેવસિ—ઇચ્છાએ કરી સુખે રાત્રિ, સુખે દિવસ સુખતપ, શરીર નિરાબાધ—સુખે કરીને તપમાં, શરીરે રાગરહિતપણામ સુખસંજમજાત્રાનિર્વહોછોજી—સુખેકરીને સંયમરૂપ યાત્રામાં પ્રવર્તો છોજી સ્વામી શાતા છેજી, ભાત પાણીનો લાભ દેજોજી.

અથ ઇરિયાવહિયં.

ઇચ્છાકારેણ=ઇચ્છાએ કરી
સંદિસહ=આદેશઆપે.
ભગવન્=હે ભગવંત
ઇરિયાવહિયં=રસ્તેચાલતાં લાગેલા પાપથી
પડિક્કમામિ=પ્રતિક્રમું છું પાછો વળું છું
ઇચ્છં=પ્રમાણ
ઇચ્છામિ=ઇચ્છું છું
પડિક્કમિઉં=પડિક્કમવાને, છોડવાને
ઇરિયાવહિયાએ=માર્ગમાં ચાલતાં
વિરાહણાએ=વિરાધનાથી
ગમણાગમણે=જતાં આવતાં
પાણ=પ્રાણ, જીવ
ક્કમણે=ચાંપવે
બીય=બીજ
હરિય=લીલીવનસ્પતિ

ઓસા=ઠાર
ઉત્તિંગ=કીડીઆરૂં
પણગ=સેવાલ પાંચવર્ણની
દગ=પાણી
મટ્ટી=માટી
દગમટ્ટી=કાદવ
મક્કડા=કરોલીયા
સંતાણા=જાલ
સંકમણે=ચાંપ્યાથી
જે=જે
મે=મે
જીવા=જીવ
વિરાહિયા=વિરાધ્યા હોય
એગિંદિયા=એક ઇંદ્રિવાળા
બેઇંદિયા=બેઇંદ્રિવાળા
તેઇંદિયા=ત્રણઇંદ્રિવાળા
ચઉરિંદિયા=ચારઇંદ્રિવાળા

પચિંદિયા=પાંચઇંદ્રિવાળા
અભિહયા=સામાઆવતા હણ્યા હોય
વત્તિયા=ધુળવડે ઢાંક્યા
લેસિયા=ભોંયસાથેઘસ્યા
સંઘાઇયા=શરીરે શરીર મેળવ્યાં
સંઘટ્ટિયા=પીડા કરી
પરિયાવિયા=દુઃખીકર્યા
કિલામિયા=થકવ્યા
ઉદ્દવિયા=ભય પમાડયા
ઠાણાઓ=એક ઠેકાણેથી
ઠાણં=બીજે ઠેકાણે
સંકામિયા=મુકયા
જીવિયાઓ=જીવિતથી, આવખાથી
વવરોવિયા=ચુકાવ્યા
તસ્સ=તેનું
મિચ્છામિ=મારેમિથ્યા
દુક્કડં=પાપ

ઇચ્છાકારેણ સંદિસહ ભગવન્—ઇચ્છાએ કરી હે ભગવંત ! આદેશ આપો. ઇરિયાવહિયં પડિક્કમામિ—માર્ગમાં ચાલતાં જે પાપ થયું હોય તેથી પડિક્કમું છું. (પાછો વળું છું.) ત્યારે ગુરૂ કહે કે પડિક્કમહ.

ઇચ્છં ઇચ્છામિ પડિક્કમિઉં ॥ ૧ ॥—(શિષ્ય કહે) પ્રમાણ. પડિક્કમવાને ઇચ્છું છું.

ઇરિયાવહિઆએ વિરાહણાએ ॥ ૨ ॥—રસ્તે ચાલતાં જે જીવની વિરાધના થઇ હોય તે.

ગમણા ગમણે ॥ ૩ ॥—જતાં આવતાં.

પાણક્કમણે બીયક્કમણે હરિયક્કમણે—(ત્રસજીવ) જીવ ચાંપવે, બીજ ચાંપવે, લીલી વનસ્પતિ ચાંપવે કરી.

ઓસા ઉત્તિંગ—ઠારનું પાણી તથા કીડીઆરૂં.

પણગ દગ—પાંચ વર્ણની સેવાલ, કાચું પાણી. [સર્વ ચાંપવાથી).

મટ્ટીમક્કડા સંતાણા સંકમણે ॥ ૪ ॥—માટી કરોળીઆની જાળ (એ

જે મે જીવા વિરાહિયા ॥ ૫ ॥—જે કોઇ જીવો મેં વિરાધ્યા હોય.

એગિંદિઆ—એક ઇંદ્રિવાળા એટલે પૃથ્વિ, પાણી, અગ્નિ, વાયરો, વનસ્પતિ.

બેઇંદિયા—બે ઇંદ્રિવાળા (શંખ, કોડા, અળસીયાં, પોરા વીગેરે.)

તેઇંદિયા—ત્રણ ઇંદ્રિવાળા (ગાંકણ, જુ, કીડી, કંથુઆ વીગેરે).

ચઉરિંદિયા—ચાર ઇંદ્રિવાળા (વીંછી, ભમરા, માખી વીગેરે).

પંચિંદિયા ॥ ૬ ॥—પાંચ ઇંદ્રિવાળા (મનુષ્ય, તિર્યંચ વીગેરે).

અભિહયા—સામા આવતા હણ્યા હોય.

વત્તિયા—ધૂળે કરી ઢાંક્યા હોય.

લેસિયા—ભૂમિ સાથે અથવા ભીંત સાથે ઘસ્યા.

સંઘાઇયા—શરીરે શરીર મેળવ્યાં.

સંઘટ્ટિયા—પીડા કરી.

પરિયાવિયા—પરિતાપ ઉપજાવ્યો.

કિલામિયા—થકવીને મૂડદાલ કીધા.

ઉદ્દવિયા—ત્રાસ પમાડ્યા.

ઠાણાઓઠાણં સંકામિયા—એક ઠેકાણેથી બીજે ઠેકાણે મૂક્યા.

જીવિયાઓ વવરોવિયા—આવખાથકી ચુકાવ્યા. (માર્યા).

તસ્સમિચ્છામિ દુક્કડં ॥ ૭ ॥—તે (મારાં પાપ) મિથ્યા થાઓ.

અથ તસ્સઉત્તારી.

ઉત્તરી=વિશેષ શુદ્ધ	વિસોહી=વિશેષ શુદ્ધ	નિગ્ઘાયણ=ટાળવાને
કરણેણં=કરવે	વિસલ્લી=શલ્યરહિત	અટ્ઠાએ=અર્થે
પાયચ્છિત્ત=આલોયણનું તપ	પાવાણં=પાપોનું	ઠામિ=રહું છું
	કમ્માણં=કર્મોનું	કાઉસ્સગ્ગં=કાઉસ્ગમાં

તસ્સ ઉત્તરી કરણેણં—તે પાપને વિશેષે શુદ્ધ કરવાને.

પાયચ્છિત કરણેણં—તે પાપને છેદ કરવાને.

વિસોહી કરણેણં—આત્માને વધારે શોધવ કરીને.

વિસલ્લી કરણેણં—આત્માને માયા, નિયાણ, અને મિથ્યાત્વ, એ ત્રણ શલ્યરહિત કરવાને.

પાવાણં કમ્માણં—પાપોને તથા કર્મોને.

નિગ્ઘાયણટ્ઠાએ—ટાળવાને અર્થે.

ઠામિકાઉસગ્ગં—કાઉસ્સગ્ગમાં રહું છું.

અન્નત્થ ઉસસિએણં.

અન્નત્થ=અન્યત્ર, બીજે ઠેકાણે	ઉડ્ડુએણં=ઓડકારવડે	દિટ્ઠિ=દ્રષ્ટિ
ઉસસિએણં=ઉંચાશ્વાસવડે	વાયનિસગ્ગેણં=વાછૂટવાવડે	એવં=એ પ્રકારે
નીસસિએણં=નીચા શ્વાસવડે	ભમલિએ=તમર આવે	આઇએહિં=ઇત્યાદિલેઇને
ખાસિએણં=ખાંસીવડે ઉધરસવડે	પિત્તમુચ્છાએ=પીતના ઉછાળાએ	આગારેહિં=આગારોવડે
છીએણં=છીંકવડે	સહુમેહિં=સુક્ષ્મ રીતે	અભગ્ગો=અખંડિત
જંભાઇએણં=બગાસાવડે	અંગ=શરીર	અવિરાહિઓ=અરિવિત
	સંચાલેહિં=સંચારવડે	હુજ્જ=હોજો
	ખેલ=કફ, થુંક	મે=મારો
		કાઉસ્સગ્ગો=કાઉસ્સગ્ગ

જાવ=જ્યાં સુધી	પારેમિ=પારૂં	મોણેણં=મૌનવડે
અરિહંતાણં=અરિહંતોને	તાવ=ત્યાંસુધી	ઝાણેણં=ધ્યાનવડે
ભગવંતાણં=ભગવંતોને	કાયં=કાયાને	અપ્પાણં=મારી કાયાને
નમુક્કારેણં=નમસ્કારવડે	ઠાણેણં=સ્થાનકવડે	વોસિરામિ=વોસિરાવું છું, તજું છું
ન=ન		

અન્નથ્થ—(નિચે જે આગારો કહેવાશે તે શિવાય) બીજે ઠેકાણે.

ઉસસિએણં, નીસસિએણં, ખાસિએણં, છીએણં—ઉંચો શ્વાસ લેવે, નીચો શ્વાસ મુકવે, ઉધરસવડે, છીંક આવે.

જંભાઇએણં, ઉડ્ડુએણં, વાયનિસગ્ગેણં—બગાસું આવે, ઓડકાર આવે, વાસરવે કરીને.

ભમલિએ પિત્તમુચ્છાએ ॥ ૧ ॥—તમર આવે, પીતના ઉછાળે કરી.

સુહુમેહિં અંગસંચાલેહિં—સૂક્ષ્મરીતે શરીર હાલવે કરી.

સુહુમેહિં ખેલસંચાલેહિં—સૂક્ષ્મ રીતે કફ તથા થુંક ગળવે કરી.

સુહુમેહિં દિઠ્ઠિસંચાલેહિં ॥ ૨ ॥—સૂક્ષ્મ રીતે દ્રષ્ટિ સંચારવે કરી.

એવમાઇએહિં આગારેહિં—એપ્રકારેબીજાપણઆગારોવડેમારોકાઉસ્સગ્ગ.

અભગ્ગો અવિરાહિઓ—અખંડિત અને અવિરાધિત (સંપૂર્ણ).

હુજ્જ મે કાઉસ્સગ્ગો ॥ ૩ ॥—મારો કાઉસ્સગ્ગ હોજો.

જાવ અરિહંતાણં ભગવંતાણં—જ્યાં સુધી અરિહંત ભગવંતને.

નમુક્કારેણં ન પારેમિ ॥ ૪ ॥—નમસ્કારવડે ન પારૂં.

તાવકાયં—ત્યાં સુધી કાયાને.

ઠાણેણં, મોણેણં, ઝાણેણં—સ્થાનકવડે, મૌનવડે, અને ધ્યાનવડે.

અપ્પાણં વોસિરામિ—મારી કાયાને વોસિરાવું છું.

અથ લોગસ્સ.

લોગસ્સ=લોકને	ધમ્મતિથ્થયરે=ધર્મતીર્થના કરનાર	અરિહંતે=અરિહંતની
ઉજ્જોઅગરે=ઉદ્યોત કરનાર	જિણે=રાગદ્વેષ જીતનાર	કિત્તઇસ્સં=સ્તુતિકરીશ
		ચઉવીસંપિ=ચોવીશે પણ

કેવલી=કેવળજ્ઞાની
ઉસભં=ઋષભદેવને
અજિઅં-અજિતનાથને
ચ=વળી
વંદે=વાંદુ છું
સંભવં=સંભવનાથને
અભિણંદણં=અભિનં-
દન સ્વામીને
સુમઈં=સુમતિનાથને
પઉમપ્પહં=પદ્મપ્રભુને
સુપાસં=સુપાર્શ્વનાથને
જિણં=જિનેશ્વરને
ચંદપ્પહં=ચંદ્રપ્રભુને
વંદે=વાંદુ છું
સુવિહિં=સુવિધિનાથને
પુપ્ફદંત=પુષ્પદંતને
સિઅલ=શીતલનાથને
સિજ્જંસ=શ્રેયાંસ-
નાથને
વાસુપૂજ્જં-વાસુપૂજ્યને
વિમલં=વિમલનાથને
અણંતં=અનંતનાથને
ધમ્મં=ધર્મનાથને
સંતિં ચ=શાંતિનાથને
વંદામિ=વાંદુ છું
કુંથું=કુંથુનાથને
અરં=અરનાથને

મલ્લિં=મલ્લિનાથને
મુણિસુવયં=મુનિસુવ્રત
સ્વામીને
નમિજિણં=નમિજિનને
રિટ્ઠનેમિં=અરિષ્ટનેમિને
(નેમનાથને)
પાસં=પાર્શ્વનાથને
તહ=તેમજ
વદ્ધમાણં=વર્ધમાનસ્વા
મીને
(મહાવીરસ્વામીને)
એવં=એ પ્રકારે
મએ=મહારે જીવે
અભિથુઆ=સ્તવ્યા
વિહુય=ટાલ્યા
રય=રજ
મલા=મેલ
પહીણ=અતિશયે ક્ષય
કર્યા છે
જર=જરા,ઘડપણ
મરણા=મરણ
જિણવરા=જિનવરો
તિત્થયરા=તીર્થંકરો
મે=મહારાઉપર
પસિયંતુ=પ્રસન્ન થાઓ
કિત્તિય=સ્તવ્યા
વંદિયા=વાંદ્યા
મહિયા=પૂજ્યા

જે=જે
એ=એ
ઉત્તમા=ઉત્તમ
સિદ્ધા=સિદ્ધ થયા
આરૂગ્ગ=રોગરહિતપણું
બોહિ=બોધીબીજ (સ
મકિત)
લાભં=લાભ
સમાહિ=સમાધિ (ચિ-
ત્તની સ્થિરતા)
વર=પ્રધાન, શ્રેષ્ટ
ઉત્તમં=ઉત્તમ
ચંદેસુ=ચંદ્રથકી
નિમ્મલયરા=ઘણા નિ-
ર્મળ
આઇચ્ચેસુ=આદિત્યથી
(સૂરજથી)
અહિયં=અધિક,વધારે
પયાસયરા=પ્રકાશ કર
નારે
સાગર=સમુદ્ર
વર=પેઠે
ગંભીરા=ગંભીર
સિદ્ધા=સિદ્ધો
સિદ્ધિં=મુક્તિ
મમ=મને
દિસંતુ=આપો

લોગસ્સ ઉજ્જોઅગરે—લોકને વિષે ઉદ્યોત કરનાર (કેવળજ્ઞાનવડે અજવાળુ કરનાર).

ધમ્મતિથ્થયરે જિણે—ધર્મતીર્થના કરનાર અને રાગદ્વેષ જીતનારા છે એવા

અરિહંતે કિત્તઇસ્સં—અરિહંતની હું સ્તુતિ કરીશ.

ચઉવીસંપિ કેવલી ॥ ૧ ॥—એ ચોવીસે કેવળજ્ઞાન પામેલા છે તેમને તથા બીજા પણ તીર્થંકરોને.

ઉસભમજિઅં ચ વંદે—ઋષભદેવ, તથા શ્રી અજિતનાથને વાંદુ છું.

સંભવમભિણંદણં ચ સુમઇં ચ—સંભવનાથ તથા અભિનંદનસ્વામિ તથા સુમતિનાથ પ્રત્યે. વળી.

પઉમપ્પહં સુપાસં—પદ્મપ્રભુ તથા સુપાર્શ્વનાથ પ્રત્યે.

જિણંચ ચંદપ્પહં વંદે ॥૨॥—રાગદ્વેષનાજીતનાર એવા ચંદ્રપ્રભુનેવાંદુંછું.

સુવિહિં ચ પુપ્ફદંતં—સુવિધિનાથઅથવાપુષ્પદંતને (એ બે નામનવમાનાંછે.

સિઅલ સિજ્જંસ વાસુપુજ્જં ચ—શ્રી શીતલનાથ, શ્રેયાંસનાથ, તથા વાસુપુજ્યસ્વામી પ્રત્યે. વળી

વિમલમણંતંચજિણં—વિમલનાથ તથાઅનંતનાથ, જેકર્મશત્રુજીતનાર છે.

ધમ્મં સંતિં ચ વંદામિ ॥ ૩ ॥—ધર્મનાથ તથા શાંતિનાથને વાંદું છું.

કુંથું અરં ચ મલ્લિં—કુંથુનાથ, અરનાથ તથા મલ્લિનાથને.

વંદે મુણિસુવ્વયં નમિજિણં ચ—મુનિસુવ્રતસ્વામીનેતથાનમિનાથનેવાંદું છું

વંદામિ રિટ્ઠનેમિં—અરિષ્ટનેમિને વાંદું છું.

પાસં તહ વદ્ધમાણં ચ ॥ ૪ ॥—પાર્શ્વનાથને તેમજ વર્દ્ધમાનસ્વામીને.

એવં મએ અભિથુઆ—એ પ્રકારે મ્હારે જીવે સ્તવ્યા.

વિહુય રયમલા પહીણ જર મરણા—(એ તીર્થંકરો કેવા છે? તો કે) જેમણે કર્મરૂપ રજ અને મેલ ટાળ્યા છે, તથા જેણે ઘડપણ તથા મરણ ક્ષય કર્યાં છે એવા.

ચઉવી સંપિ જિણવરા—ચોવીસે જિનવરો (તથા બીજાપણ જિનવરો)

તિત્થયરા મે પસિયંતુ ॥ ૫ ॥—તિર્થંકરો મારાઉપર પ્રસન્ન થાઓ.

કિત્તિય વંદિય મહિયા—સ્તવવા, વાંદવા અને પૂજવાયોગ્ય.

જે એ લોગસ્સ ઉત્તમા સિદ્ધા—એવા જે લોકને વિશે ઉત્તમ સિદ્ધ થયા છે તે.

આરૂગ્ગ બોહિલાભં—જેથી રોગરહિત પણુ (મોક્ષ) થાય, એવા સમકિત (બોધીબીજ) નો લાભ થવાને.

સમાહિ વર મુત્તમં દિંતુ ॥ ૬ ॥—ઉત્તમ અને પ્રધાન એવી સમાધી (ચિત્તની સ્થિરતા) આપો.

ચંદેસુ નિમ્મલયરા—ચંદ્રથી વધારે નિર્મળ.

આઇચ્ચેસુ અહિયં પયાસયરા—સૂર્યથી વધારે પ્રકાશ કરનાર.

સાગર વર ગંભિરા—સમુદ્રની પેઠે ગંભિર.

સિદ્ધા સિદ્ધિં મમ દિસંતુ—એવા હે સિદ્ધો મને સિદ્ધિ આપો.

અથ કરેમિભંતે.

કરેમિ=કરૂં છું	કરૂં છું	માણેણં=મને કરી
ભંતે=હે ભગવંત	જાવ=જ્યાં સુધી	વાયાએ=વચને કરી
સામાઇયં=સામાયિક	નિયમં=નિયમને	કાયેણં=કાયાએ કરીને
સાવજ્જં=સાવદ્ય પાપ વાળા	પજ્જુવાસામિ=સેવું	કારવેમિ=કરાવું
	દુવિહં=બે પ્રકારે	નિંદામિ=નિંદુ છું
જોગં=યોગને, વેપારને	તિવિહેણં=ત્રણ પ્રકારે કરી	ગરિહામિ=ગુરૂનીસાખે ગર્હું છું.
પચ્ચખ્ખામિ=ત્યાગ		

કરેમિભંતે સામાઇયં—હે ભગવંત! સામાયિક કરૂં છું.

સાવજ્જં જોગં પચ્ચખ્ખામિ—સાવદ્ય (પાપસહિત) વેપારને ત્યાગ કરૂં છું. (ક્યાંસુધી).

જાવ નિયમં પજ્જુવાસામિ—જ્યાં સુધી (સામાયકવ્રતના) નિયમને સેવું (ત્યાં સુધી).

દુવિહં તિવિહેણં—બે પ્રકારે (કરવા, કરાવવારૂપ) ત્રણ પ્રકારે (તે).

મણેણં વાયાએ કાયેણં—મન, વચન અને કાયાએ કરી.

ન કરેમિ ન કારવેમિ—ન કરૂં, તથા ન કરાવું.
તસ્સભંતે પડિક્કમામિ—તે (સાવદ્ય પાપને) હે ભગવંત ! હું પડિક્કમું છુ.
નિંદામિ, ગરિહામિ—નિંદુ છું, ગુરૂ સાખે ગર્હું છું. વળી
અપ્પાણં વોસિરામિ—તેથી મારી કાયાને વોસિરાવું છું, (તજું છું).

અથ સામાઈય વયજુત્તો.

સામાઈય=સામાયક	જત્તિઆ=જેટલી	સાવઓ=શ્રાવક
મણે=મન	વારા=વરિ	જમ્હા=જે માટે
હોઈ=હોય	સામાઇઅંમિ=સામાયકમાં	એએણ=એ, એણે
નિયમ=નિયમ		કારણેણં=કારણે કરીને
છિન્નઈ=છેદે	ઉ=તો	બહુસો=ઘણીવાર
અસુહં=અશુભ, માઠાં	કએ=કર્યે	કુજ્જા=કરે,કરવું જોઈએ
કમ્મં=કર્મને	ઇવ=પેઠે, સમાન	

સામાઇય વયજુત્તો—સામાયિકવ્રત યુક્ત.
જાવમણે હોઇનિયમ સંજુત્તો—જ્યાં લગી મન નિયમેસહિતહોય ત્યાંસુધી
છિન્નઈ અસુહં કમ્મં—અશુભ કર્મને છેદે.
સામાઇઅ જત્તિઆવારા ॥ ૧ ॥—જેટલીવાર સામાયક કરે તેટલીવાર.
સામાઈયંમિઉકએ—(જે માટે) સામાયક કરતી વખત.
સમણોઇવ સાવઓ હવઈ જમ્હા—શ્રાવક સાધુની પેરે (સમાન) હોય.
એએણ કારણેણં—એ કારણે કરીને.
બહુસો સામાઇઅં કુજ્જા—ઘણીવાર સામાયક કરવાં જોઇએ.

સામાયક વિધિં લીધું, વિધિં પારિઉં, વિધિ કરતાં જે કોઇ અવિધિ હુઓ હોય, તે સવિ હું મન, વચન, કાયાયેં કરી તસ્સ મિચ્છામિ દુક્કડં. દસ મનના, દસ વચનના, બાર કાયાના, એવં બત્રીસ દોષમાં જે કાંઈ દોષ લાગ્યો હોય, તે સવિ હું મન, વચન, કાયાએ કરી તસ્સ મિચ્છામિ દુક્કડં.

મુહુપત્તિના પચીસ બોલ.

(૧) સૂત્ર અર્થ તત્ત્વ કરી સર્દ્દહું. (૨) સમકિતમોહનિ, (૩) મિશ્રમોહની, (૪) મિથ્યાત્વમોહની પરિહરૂં. (૫) કામરાગ, (૬) સ્નેહરાગ, (૭) દ્રષ્ટિરાગ પરિહરૂં. (૮) સુદેવ, (૯) સુગુરૂ, (૧૦) સુધર્મ આદરૂં. (૧૧) કુદેવ, (૧૨) કુગુરૂ, (૧૩) કુધર્મ પરિહરૂં. (૧૪) જ્ઞાન, (૧૫) દર્શન, (૧૬) ચારિત્ર આદરૂં. (૧૭) જ્ઞાન વિરાધના, (૧૮) દર્શન વિરાધના, (૧૯) ચારિત્ર વિરાધના પરિહરૂં. (૨૦) મન ગુપ્તિ, (૨૧) વચનગુપ્તિ, (૨૨) કાયગુપ્તિ આદરૂં. (૨૩) મનદંડ, (૨૪) વચનદંડ, (૨૫) કાયદંડ પરિહરૂં.

અંગના પચીસ બોલ.

(૧) હાસ્ય, (૨) રતિ, (૩) અરતિ પરિહરૂં. ડાબે હાથે પડિલેહવા. (૪) ભય, (૫) સોગ, (૬) દુગંછા પરિહરૂં. જમણે હાથે. (૭) કૃષ્ણલેશ્યા, (૮) નીલલેશ્યા, (૯) કાપોતલેશ્યા પરિહરૂં. માથા ઉપર. (૧૦) રસગારવ, (૧૧) રિદ્ધિગારવ, (૧૨) શાતાગારવ પરિહરૂં. મોઢે. (૧૩) માયાશલ્ય, (૧૪) નિયાણાશલ્ય, (૧૫) મિથ્યાત્વશલ્ય પરિહરૂં. છાતીએ. (૧૬) ક્રોધ, (૧૭) માન પરિહરૂં. પુંઠે ડાબે ખભે. (૧૮) માયા, (૧૯) લોભ પરિહરૂં. પુંઠે જમણે ખભે. (૨૦) પૃથ્વિકાય, (૨૧) અપકાય, (૨૨) તેઉકાયની, જયણા કરૂં. ડાબે પગે. (૨૩) વાઉકાય, (૨૪) વનસ્પતિ કાય, (૨૫) ત્રસ કાયની રક્ષા કરૂં. જમણે પગે.

ઉપર કહેલા પચાસ બોલ સાધુ તથા શ્રાવકને કહેવાના છે, અને ૩ લેશ્યા, ૩ શલ્ય, ૪ કષાય. એ દશ શિવાયના ૪૦ બોલ સાધ્વિ અને શ્રાવિકાએ કહેવા.

સામાયકના બત્રીસ દોષ.

મનના દસ દોષ.

(૧) વેરી દેખી રીસ કરે, (૨) અવિવેક ચિંતવે, (૩) અર્થ ન ચિંતવે, (૪) મનમાં ઉદ્વેગ ધરે, (૫) યશની વાંછા ધરે, (૬) વિનય ન કરે, (૭) ભય ચિંતવે, (૮) વ્યાપાર ચિંતવે, (૯) ફળનો સંદેહ રાખે, (૧૦) નિયાણું કરે.

વચનના દસ દોષ.

(૧) કુવચન બોલે, (૨) હુંકારા કરે, (૩) પાપ આદેશ દીએ, (૪) લવારો કરે, (૫) કલહ કરે, (૬) આવો જાઓ કહે, (૭) ગાળ બોલે, (૮) બાળક રમાડે, (૯) વિકથા કરે, (૧૦) હાંસી કરે.

કાયાના બાર દોષ.

(૧) આસન ચપળ, (૨) ચાર દિશાએ જુએ, (૩) સાવદ્ય કામ કરે, (૪) આળસ મરડે, (૫) અવિનય બોલે, (૬) ઓઠું લઇ બેસે, (૭) મેલ ઉતારે, (૮) ખરજ ખણે, (૯) પગ ઉપર પગ ચડાવે, (૧૦) અંગ ઉઘાડું મૂકે, (૧૧) અંગ ઢાંકે, (૧૨) ઉંઘે.

અથ જગચિંતામણિ.

જગ=જગત
નાહ=નાથ
રખ્ખણ=રખવાલ
બંધવ=ભાઇ
સથ્થવાહ=સાર્થવાહ
વિઅખ્ખણ=વિચક્ષણ
અઠ્ઠાવય=અષ્ટાપદ
સંઠવિય=સ્થાપેલાં

રૂવ=રૂપ, પ્રતિમા
કમ્મઠ્ઠ=આઠ કર્મ
વિણાસણ=નાશ કરનાર
જયંતુ=જયવંતા વર્તો
અપ્પડિહય=હણાય નહીં તેવું
સાસણ=શાસન
સંઘયણિ=સંઘયણ

ઉક્કોસય=ઉત્કૃષ્ટ પદે
સત્તરિ=સીત્તેર
સય=સો
જીણવરાણ=જિનવરોના
વિહરંત=વિચરતા
લબ્ભઇ=લાભે, મળે, પામીએ
કોડિ-ક્રોડ

કેવલિ-કેવલજ્ઞાનીઓની	નેમિ=નેમિનાથ	તીઅ=અતીતકાળ
સહસ્સ=હજાર	સચ્ચઉરી=સત્યપુરી	અણાગય=અનાગત
ગમ્મઇ=જાણિયે	મંડણ=આભૂષણ	સત્તાણવઈ=સતાણું
મુણિ=મુનિ	ભરૂઅચ્છહિં=ભરૂચનગરમાં	લખ્ખા=લાખ
બિહું=બે	મુહરિ=મુહરિ (ગામ)	છપ્પન્ન=છપ્પન્ન
સમણહ=સાધુ	દુહ=દુઃખ	બત્તીસય=બત્રીસેં
દુઅ=બે	દુરિય=પાપ	બાસિઆઇં=બ્યાશી
થુણિજ્જઅ=સ્તવિએ	ખંડન=નાશ કરનાર	ચેઇએ=ચૈત્યોને
નિચ્ચ=નિત્ય	અવર=બીજા	પનરસ=પન્નર
વિહાણિ=વહાણામાં	વિદેહિં=મહાવિદેહમાં	સયાઈં=સેંકડા
સામી=સ્વામિ	ચિહું=ચારે	બાયાલ=બેંતાલીસ
રિસહ=ઋષભ	દિસિ=દિશાઓમાં	અડવન્ના=અઠ્ઠાવન
સત્તુંજી=શેત્રુંજય ઉપર	જી=જે	અસિઇ=એંશી
પહુ=પ્રભુ	કોવ=કોઇપણ	સાસય=શાશ્વતા
		પણમામિ=પ્રણમું છું

જગચિંતામણિ જગનાહ—જગતના જીવોના મનોવાંછિત પુરવા માટે ચિંતામણિરત્ન જેવા અને જગતના નાથ.

જગગુરૂ જગરખ્ખણ—જગતના ગુરૂ અને જગતના જીવોના રક્ષક.

જગબંધવ જગસથ્થવાહ—જગતના જંતુના મોહોટા વિવેકવંત ભાઇ અને મોક્ષાભિલાષી સાધુ પ્રમુખના સાર્થવાહ છે.

જગભાવ વિઅખ્ખણ—જગત એટલે ષડ દ્રવ્ય તથા જીવાદિક નવ પદાર્થોના રહસ્ય દર્શાવવાને વિષે વિચક્ષણ એટલે ડાહ્યા છે.

અઠ્ઠાવય સંઠવિય—અષ્ટાપદપર્વતની ઉપર ભરતેશ્વરે સંસ્થાપિત કર્યા છે.

રૂવકમ્મઠ્ઠવિણાસણ—રૂપ એટલે બિંબ જેનાં. વળી જ્ઞાનાવરણાદિક આઠ કર્મોનો કીધો છે વિનાશ જેણે.

ચઉવિસંપિજિણવર—એવા ચોવીસે જિનવર નિશ્ચય.

જયંતુ અપ્પડિહયસાસણ ॥ ૧ ॥—વળી કોઇથી રોકાય નહીં એવું

શાસન જયવંતુ વર્તો.
કમ્મભૂમિહિં કમ્મભૂમિહિં—અસિ, મષી અને કૃષિરૂપ કર્મ જીહાં વર્તે છે, એટલે એ ત્રણથી આજીવિકા ચાલે છે, તેને કર્મભૂમિકા કહીએ. તે કર્મભૂમિના પંદર ક્ષેત્રને વિષે.
પઢમ સંઘયણી—પ્રથમ સંઘયણ વજ્રઋષભનારાચ તેના ધણી એવા.
ઉક્કોસય સત્તરિસય—ઉત્કૃષ્ટપણે એકસો સીતેર.
જિણવરાણ વિહરંત લબ્ભઈ—તિર્થંકરદેવો વિચરતા લાભે.
નવકોડિહિં કેવલિણ—નવકોડિ કેવળજ્ઞાની મહારાજા.
કોડિસહસ્સ નવસાહુ ગમ્મઈ—નવહજાર કોડિસાધુજિનાગમથીજાણીએ.
સંપઇ જિણવર વીસમુણિ—સંપ્રતિ એટલે હાલમાં શ્રી સીમંધરસ્વામી પ્રમુખ વીસ જિનવર વિચરતા પામીએ, અને મુનિ.
બિહુ કોડિહિં વરનાણ—બે કોડિ અને પ્રધાન કેવળજ્ઞાનના ધારનાર.
સમણહ કોડિ સહસ દુઅ—બે સહસ્ર કોડિ સાધુ વિચરે છે તે સર્વને.
થુણિજિઅ નિચ્ચ વિહાણિ—નિત્ય પ્રભાતે સ્તવીએ.
જયઉસામી જયઉસામી—જયવંતા વર્તો. સ્વામી જયવંતા વર્તો.
રિસહ સત્તુંજિ—સ્વામી રિષભદેવ શ્રી શત્રુંજયતીર્થ ઉપર.
ઉજ્જિંત પહુ નેમિજિણ—શ્રી ગિરનારજી ઉપર શ્રી નેમિજિન પ્રભુ.
જયઉ વીર સચ્ચઉરિ મંડણ—સત્યપુરી એટલે સાચોર નગર તેના આભૂષણરૂપ શ્રી મહાવીરસ્વામી જયવંતા વર્તો.
ભરૂઅચ્છહિં મુણિસુવ્વય—શ્રી ભરૂચ શેહેરમાં શ્રી મુનિસુવ્રતસ્વામી.
મુહરિપાસ દુહદુરિઅ ખંડણ—મુહરિગામના નાયક શ્રી પાર્શ્વનાથ એ જિનપંચક, દુઃખ અને દુરિતનો નાશ કરનાર છે.
અવરવિદેહિં તિત્થયરા—બીજા પાંચ મહાવિદેહને વિષે જે તિર્થંકરો છે.
ચિહુ દિસિવિદિસિ જિં કેવિ—ચાર દિશાઓ અને ચાર વિદિશાઓ એટલે ખુણાઓમાં જે કોઇ પણ.
તીઆણાગય સંપઇઅ—અતિત, અનાગત, અને સંપ્રતિ એટલે વર્તમાન કાળ. એ ત્રણ કાળ સબંધી.

વંદુ જિણ સવ્વેવિ ॥ ૪ ॥—સર્વ તિર્થંકરદેવને હું વાંદું છું.

સત્તાણુવઈ સહુસ્સા, લખ્ખ છપ્પન્ન અટ્ઠકોડિઓ બત્તીસ બાસિ-આઈ (પાઠાંતર બત્તીસય બાસિઆઇં,) **તિઅલોએ ચેઈએ વંદે**—આઠ ક્રોડ, છપ્પન્ન લાખ, સતાણું હજાર, બત્રીસેને બ્યાશી, ત્રણ લોકને વિષે સર્વ જિનપ્રાસાદપ્રતે હું વાદું છું.

પનરસ કોડિ સયાઇં—પંદરસેં ક્રોડ અને.

કોડિબાયાલ લખ્ખ અડવન્ના—બેંતાલીસ ક્રોડ અઠ્ઠાવન લાખ.

છત્તીસ સહુસ અસિઇ (પાઠાંતર) **અસિઆઇં**—છત્રીસ હજારને એંશી.

સાસય બિંબાઇં પણમામિ ॥ ૫ ॥—શાશ્વતા જિનબિંબ છે, તે સર્વ પ્રત્યે પ્રણમું છું.

અથ જંકિંચિ.

જં=જે	સગ્ગે=સ્વર્ગમાં	બિંબાઇં=બિંબ,પ્રતિમ
કિંચિ=કોઈ	પાયાલિ=પાતાળમાં	તાઈં=તે
નામ=નામ	માણુસે=મનુષ્યમાં	સવ્વાઈં=સર્વે
તિત્થં=તિર્થ	જાઈં=જે	

જંકિંચિ નામ તિત્થં—જે કોઈ નામ તીર્થ હોય.

સગ્ગે પાયાલિ માણુસે લોએ—સ્વર્ગ, પાતાલ અને મનુષ્યલોકમાં.

જાઈં જિણ બિંબાઈં—જે કોઇ જિનેશ્વર ભગવાનની પ્રતિમા હોય.

તાઇં સવ્વાઈં વંદામિ—તે સર્વ પ્રત્યે હું નમસ્કાર કરૂં છું.

અથ નમુત્થુણં વા શક્રસ્તવ.

નમુત્થુણં=નમસ્કાર થાઓ	સયં=પોતે, પોતાનીમેળે	સીહાણં=સીંહોને
	સં=સમ્યક્ પ્રકારે	પુંડરિયાણં=પુંડરિક કમળ જેવાને
આઇગરાણં=આદિ યા શરૂઆતના કરનારને	બુદ્ધાણં=બોધ પામેલાને	
	પુરિસ=પુરૂષો (માં)	ગંધહત્થીણં=ગંધહસ્તી જેવાને
તિત્થયરાણં=તીર્થંકરોને	ઉત્તમાણં=ઉત્તમ (ને)	

લોગ=લોક (માં)	ચક્કવટ્ટીણં=ચક્રવર્તીને	દરિસિણં=દેખનારને
નાહાણં=નાથોને, સ્વામીને	અપ્પડીહય=અપ્રતિહત કોઇથી હણાય નહિ તેવું	શિવં=ઉપદ્રવરહિત
હિઆણં=હિત કરનારને	નાણ=જ્ઞાન	અચલં=અચળ, સ્થિર
પઇવાણં=દીવા (સમાનને)	દંસણ=દરશન	અરૂઅં=રોગરહિત
પજ્જોઅગરાણં=પ્રકાશ કરનારને	ધરાણં=ધારણ કરનારને	અણંતં=અનંત
અભય=ભયરહિતપણું.	વિયટ્ટ=નિવર્ત્યું છે	અખ્ખયં=અક્ષય
દયાણં=આપનારને	છઉમ=છદ્મસ્થપણું, કપટપણું	અવ્વાબાહં-પીડારહિત
ચક્ખુ=ચક્ષુ	જિણાણં=જિતનારને	અપુણરાવિત્તિ=ફરીથી પાછું આવવું નથી
મગ્ગ=માર્ગ	જાવયાણં-જિતાવનારને	ગઇ=ગતિ
શરણ=શરણ, આશરો	તિન્નાણં=તરેલાને	નામધેયં=નામવાળું
બોહિ=બોધિ, સમકિત	તારયાણં=તારનારને	સંપત્તાણં=પામેલાને
ધમ્મ=ધર્મ	બુદ્ધાણં=બોધ પામેલાને	જીઅ=જીતેલાને
દેસિયાણં=ઉપદેશ કરનારને	બોહાણં=બોધ કરાવનારને	ભયાણં=ભયોને
નાયગાણં=નાયકને	મુત્તાણં=મુકાએલાને	અઇઆ=ભૂતકાળે
સારહીણં=સારથીને	મોઅગાણં-મુકાવનારને	ણાગએ=અનાગત કાળે
ચાઉરંત=ચારગતિનો અંત કરનાર	સવ્વનૂણં=સર્વજ્ઞોને	ભવિસ્સંતિ=થશે
		સંપઇઅ=સંપ્રતિ, હમણાં
		વટ્ટમાણા=વર્ત્તતા

નમુથ્થુણં—નમસ્કાર થાઓ, કોને ? તે કહે છે.

અરિહંતાણં ભગવંતાણં ॥ ૧ ॥—અરિહંતોને, ભગવંતોને.

આઇગરાણં તિથ્થયરાણં—ધર્મની આદિના કરનારને, તીર્થંકર ભગવાનને.

સયંસંબુદ્ધાણં ॥ ૨ ॥—પોતે સમ્યક્પ્રકારે બોધ પામેલા છે તેમને.

પુરિસુત્તમાણં—પુરૂષોને વિષે ઉત્તમ છે તેમને.

પુરિસસીહાણં—પુરૂષોને વિષે સિંહસમાન છે તેમને.

પુરિસવર પુંડરિઆણં—પુરૂષને વિષે ઉત્તમ પુંડરિકકમળ જેવાછે તેમને

પુરિસવર ગંધહુત્થીણં ॥૩॥—પુરૂષને વિષે ઉત્તમ ગંધહસ્તી જેવાને.
લોગુત્તમાણં—લોકને વિષે ઉત્તમ છે તેમને.
લોગનાહાણં—લોકના નાથને.
લોગહિઆણં—લોકને હિત કરનાર છે તેમને.
લોગપઇવાણં—લોકને વિષે (જ્ઞાનરૂપી) દીવાસમાન છે તેમને.
લોગપજ્જોઅગરાણં ॥ ૪ ॥—લોકને વિષે પ્રકાશ કરનારને.
અભયદયાણં—સર્વ જીવોને અભય આપનાર છે તેમને.
ચક્ખુદયાણં—(સમ્યક્જ્ઞાનરૂપ) ચક્ષુના આપનારને.
મગ્ગદયાણં—(જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્રરૂપ) માર્ગ આપનારને.
સરણદયાણં—(કર્મરૂપ શત્રુની બીકથી) શરણ આપનારને.
બોહિદયાણં ॥ ૫ ॥—બોધબીજ (સમકિત) આપનારને.
ધમ્મદયાણં—દેશવિરતિ અને સર્વવિરતિરૂપ ધર્મ આપનારને.
ધમ્મદેસિઆણં—ધર્મના ઉપદેશ કરનારને.
ધમ્મનાયગાણં ધમ્મસારહીણં—ધર્મના નાયકને, ધર્મના સારથીને.
ધમ્મવર ચાઉરંત ચક્કવટ્ટીણં ॥ ૬ ॥—ચાર ગતિનો અંત કરનાર ઉત્તમ ધર્મરૂપ ચક્ર ધરનારને.
અપ્પડિહયવરનાણ દંસણધરાણં—કોઇથી હણાય (રોકાય) નહીં એવું ઉત્તમ જ્ઞાન અને દર્શનના ધરનારને.
વિઅટ્ટછઉમાણં ॥ ૭ ॥—છદ્મસ્થપણાથી નિવર્ત્યા છે તેમને.
જિણાણં જાવયાણં—કર્મશત્રુ જીતેલાને તથા જીતાવનારને.
તિન્નાણં તારયાણં—સંસારસમુદ્રથી તરેલાને તથા તારનારને.
બુદ્ધાણં બોહયાણં—પોતે બોધ પામેલા છે તેમને તથા ભવ્યજીવોને બોધ કરાવનાર છે તેમને.
મુત્તાણં મોઅગાણં ॥૮॥—કર્મથી મુકાએલાને તથા બીજાને મુકાવનારને
સવ્વન્નૂણં સવ્વદરિસિણં—સર્વજ્ઞને તથા સર્વ દેખનારને.
શીવ—જે સર્વ ઉપદ્રવરહિતને.
મયલ મરૂઅ મણંત મક્ખય—અચલ, રોગરહિત, અનંત, અક્ષય.

અવ્વાબાહુ—સર્વ પ્રકારે પીડારહિત છે.
અપુણરાવિત્તિ—જ્યાંથી ફરીથી પાછું આવવું નથી.
સિદ્ધિગઈ નામધેયં—સિદ્ધ ગતિ છે નામ જેનું.
ઠાણં સંપત્તાણં—એવા સ્થાનકને પામ્યા છે (તથા).
નમો જિણાણં જિઅભયાણં ॥ ૯ ॥—જે ભયોને જીતેલા છે એવા જિનોને નમસ્કાર થાઓ.
જેઅ અઈઆ સિદ્ધા—જે ભૂતકાળને વિષે સિદ્ધ થયા.
જેઅ ભવિસ્સંતિણાગએકાલે—જે ભવિષ્યકાળને વિષે સિદ્ધ થશે.
સંપઇઅ વટ્ટમાણા—સંપ્રતિકાળને વિષે વર્તતા.
સવ્વેતિવિહેણ વંદામિ—તે સર્વને મન, વચન અને કાયાએ કરી વાંદું છું.

અથ જાવંતિ ચેઈઆઇં.

જાવંતિ=જેટલા	અહે=અધો (લોકમાં)	ઇહ=અહીં
ચેઇઆઈં=ચૈત્ય, પ્રતિમા	તિરિઅ=તિર્ચ્છા, વચલા	સંતો=રહેલો, છતો તથ્થ=ત્યાં
ઉડ્ઢે=ઉર્ધ્વ (લોકમાં)	લોએઅ=લોકને વિષે	સંતાઇં=છતી, રહેલી

જાવંતિ ચેઇઆઇં—જેટલી જિનપ્રતિમા.
ઉડ્ઢેઅ અહેઅ તિરિઅ લોએઅ—ઉર્ધ્વ (સ્વર્ગ) અધો (પાતાળ) અને તિર્ચ્છા (મનુષ્ય) લોકને વિષે છે.
સવ્વાઇં તાઇં વંદે—તે સર્વે પ્રત્યે હું વાંદું છું.
ઇહ સંતો તથ્થ સંતાઇં—અહીં રહ્યો થકો ત્યાં રહેલી (જિનપ્રતિમાઓ)

અથ જાવંત કેવિસાહૂ.

જાવંત=જેટલા.	મહાવિદેહેઅ=મહાવિદેહમાં	પણઓ=નમસ્કાર થાઓ
કેવિ=કોઈપણ		તિદંડ=ત્રણદંડ
ભરહ=ભરત	સવ્વેસિં=સર્વેને	વિરયાણં=વિરામ પામેલા
એરવય=ઐરવ્રત	તેસિં=તેમને	

જાવંત કેવિસાહુ—જેટલા કોઇપણ સાધુ.

ભરહેરવય મહાવિદેહેઅ—(પાંચ) ભરત,(પાંચ) એરવત, (પાંચ) મહા-વિદેહક્ષેત્રને વિષે.

સવ્વેસિં તેસિં પણઓ—તે સર્વ પ્રત્યે મારો નમસ્કાર થાઓ.

તિવિહેણ તિદંડ વિરયાણં—(તે સાધુ કેવા છે ? તો કે) ત્રણ પ્રકારે (મન, વચન, કાયાએ) કરી ત્રણ દંડથી (અશુભ, મન, વચન કાયાના) નિવર્ત્યા છે.

અથ નમસ્કાર.

નમોऽર્હત્—નમસ્કાર થાઓ અરિહંત ભગવાનને.

સિદ્ધાચાર્યો—(વળી) સિદ્ધ ભગવાનને, તથા આચાર્ય ભગવાનને.

પાધ્યાય સર્વે સાધુભ્યઃ—ઉપાધ્યાયોને, તથા સર્વ સાધુને,

અથ ઉપસર્ગહર સ્તવન.

ઉવસગ્ગ-ઉપસર્ગ,સંકટ	કંઠે=કંઠને વિષે	મંતો=મંત્ર
હરં=હરણ કરનાર	ધારેઈ=ધારણ કરે	તુજ્જ=તને
પાસં=પાર્શ્વયક્ષ	જો=જે	પણામો=પ્રણામ
પાસં=પાર્શ્વનાથને	સયા=સદા	વિ=પણ
કમ્મ=કર્મના	મણુઓ=મનુષ્ય	બહુફલો=ઘણાફળવાળો
ઘણ=સમૂહથી	ગહ=ગ્રહ	હોઇ=થાય છે
મુક્કં=મુકાએલાને	રોગ=રોગ	નર=પુરૂષ
વિસહર=વિષધર, સાપ	મારી=મરકી	તિરિએસુ=તિર્યંચનેવિષે
વિસ=વિષ, ઝેર	દુઠ્ઠ=દુષ્ટ, નિર્દય	જીવા=જીવો
નિન્નાસં=નાશકરનારને	જરા=જ્વર, તાવ	પાવંતિ=પામે છે
મંગલ=દુઃખનીનિવૃત્તિ	જંતિ=પામે છે	ન=નહીં
કલ્લાણ=સુખની વૃદ્ધિ	ઉવસામં=શાંતિ, નાશ	દુઃખ=દુઃખ
આવાસં=ઘર		
ફુલિંગમંતં=ફુલિંગ	ચિટ્ઠઉ=રહો	દોગચ્ચં=માઠીગતિ,
નામનો મંત્ર	દૂરે=દૂરે	દરિદ્રતા

તુહ=તમારા	અવિગ્ઘેણં=વિઘ્નરહિત-પણે	ભર=સમૂહ
સમ્મત્તે=સમ્યકત્વને	અયરામરં=મોક્ષ (ને)	નિબ્ભરેણ=પૂર્ણ ભરેલા
લદ્ધે=પામે છતે	ઠાણં=સ્થાનકને	હિઅએણ=હેયાવડે
ચિંતામણી=ચિંતામણિરત્ન	સંથુઓ=સ્તવ્યો	તા=તે કારણ માટે
કપ્પાયવ=કલ્પવૃક્ષ	મહાયસ=હે મોટા યશવાળા	દેવ=હે દેવ ?
અબ્ભહિએ=અધિક, વધારે	ભત્તિ=ભક્તિ	દિજ્જ=આપો
		ભવેભવે=ભવોભવ
		જીણચંદ=હે જિનચંદ્ર

ઉવસગ્ગહરં પાસં—ઉપસર્ગનો હરનાર પાર્શ્વનામનો યક્ષ છે જેમને.
પાસં વંદામિ—એવા પાર્શ્વનાથને હું વાંદું છું.
કમ્મ ઘણ મુક્કં—કર્મના સમુહથી મુકાએલા છે.
વિસહર વિસ નિન્નાસં—(મિથ્યાત્વરૂપ) સાપના ઝેરનો નાશ કરનારછે.
મંગલ કલ્લાણ આવાસં ॥ ૧ ॥—મંગળ અને કલ્યાણનું ઘર છે.
વિસહર ફુલિંગમંતં—વિસધર ફુલિંગ એ નામનો મંત્ર.
કંઠે ધારેઈ જો સયામણુઓ—જે માણસ કંઠને વિષે સદા ધારણ કરે (યાદ કરે.)
તસ્સગહ રોગમારી—તેના દુષ્ટ ગ્રહ, રોગ અને મરકી.
દુટ્ઠ જરા જંતિ ઉવસામં ॥ ૨ ॥—દુષ્ટ તાવ ઉપશમ પામે છે.
ચિટ્ઠઉ દૂરે મંતો—તે મંત્ર તો દૂર રહો.
તુજ્જપણામોવિ બહુફલો હોઈ ॥ ૨ ॥—પરંતુ તમને પ્રણામ કરવો તે પણ ઘણા ફળવાળો થાય છે.
નર તિરિએસુ વિ જીવા—મનુષ્ય અને તિર્યંચને વિષે પણ જીવો.
પાવંતિ ન દુઃખ દોગચ્ચં ॥ ૩ ॥—દુઃખ અને દારિદ્ર ન પામે.
તુહસમ્મત્તે લદ્ધે—તમારૂં સમ્યક્ત્વદર્શન પામે છતે.
ચિંતામણિ કપ્પપાયવબ્ભહિએ—(તે સમ્યકત્વદર્શન કેવું છે તો કે) ચિંતામણિરત્ન અને કલ્પવૃક્ષથી અધિક છે.
પાવંતિ અવિગ્ઘેણ—વિઘ્નરહિતપણે પામે છે શું ?
જીવા અયરામરંઠાણં ॥ ૪ ॥—જીવો અજરામર (મોક્ષ) સ્થાનકને.

ઈઅ સંથુઓ મહાયસ—હે મહાયસ ! એ પ્રકારે સ્તવ્યો.

ભત્તિબ્ભરનિબ્ભરેણ હિઅએણ—ભક્તિના સમુહે કરી પૂર્ણ ભરેલા હૃદયવડે.

તાદેવ દિજ્જબોહિં—તે કારણ માટે હે દેવ સમકિત આપો.

ભવે ભવે પાસ જિણચંદ—હે પાર્શ્વજિનચંદ્ર જન્મો જન્મને વિષે.

અથ જયવીયરાય.

- જય=જયવંતા વર્તો
- વીયરાય=વીતરાગ
- જગ=જગત્
- હોઉ=હોજો
- મમં=મારે
- મહ=તારા
- પભાવઓ=પ્રભાવથી
- ભયવં=હે ભગવાન્
- ભવ=સંસારનો
- નિવ્વેઓ=નિર્વેદ (ઉદાસિપણું)
- મગ્ગાણુસારિઆ=માર્ગાનુસારિપણું
- ઇટ્ઠ=ઇષ્ટ (વાંછિત)
- ફલ=ફળ
- સિદ્ધિ=પ્રાપ્તિ
- વિરૂદ્ધ=અવળું (ઉલટું)
- ચ્ચાઓ=ત્યાગ
- ગુરૂજણ=માતાપિતાદિ વડેરા
- પૂઆ=પૂજા
- પરત્થ=પરોપકાર(બીજાનો અર્થ)
- કરણં=કરવું
- સુહ=સારા
- તવ્વયણ=તેમના વચન
- સેવણા=સેવા
- આભવં=મારે સંસાર હોય ત્યાં સુધી
- અખંડા=અખંડ,હમેશાં
- વારિજ્જઇ=વાર્યું છે
- જઇવિ=જોપણ
- નિયાણ=નિયાણાનું
- બંધણં=બાંધવું
- સમએ=સિદ્ધાંતને વિષે
- તહ=તો
- સેવા=ભક્તિ
- તુમ્હ=તમારા
- ચલણાણં=પગની, ચરણની
- દુઃખ=દુઃખ
- ખઓ=ક્ષય
- કમ્મ=કર્મ (ના)
- સમાહિ=સમાધિ
- મરણં=મરણ
- બોહિલાભો=બોધિબીજનો લાભ
- સંપજ્જઉ=થાઓ
- મહ=મારે
- એઅં=એ (ચાર)
- તુહ=તુમ
- નાહ=નાથ
- પ્રણામ-પ્રણામ,નમસ્કાર
- માંગલ્યં=માંગળિક
- કારણં=કારણ
- પ્રધાનં=મુખ્ય, ઉત્તમ
- ધર્માણાં=ધર્મોમાં
- જૈનં=જિનદેવનું
- જયતિ=જયવંતુ વર્તેછે
- શાસનં=શાસન

જયવીયરાય જગગુરૂ—હે શ્રી વીતરાગ ! હે જગત્રય ગુરૂ ! જયવંતા વર્તો.
હોઉ મમં તુહપભાવઓ ભયવં—હે ભગવંત ! તમારા પ્રભાવથી મારે થાઓ.
ભવનિવ્વેઓ મગ્ગા—શું ? ભવનિર્વેદપણું (ચારિત્ર) અને માર્ગાનુસારી-
પણું એટલે જૈનમાર્ગને અનુસારે ચાલવું તે.
ણુ સારિયા ઇટ્ઠફલ સિદ્ધિ ॥ ૧ ॥—તથા વાંછિતફળની પ્રાપ્તિ,
લોગ વિરૂદ્ધ ચ્ચાઓ—તથા લોકવિરૂદ્ધનો ત્યાગ થાઓ.
ગુરૂજણ પૂઆપરથ્થકરણં ચ—વળી માતપિતા તથા સદ્દગુરૂ આદિ
વડેરાની સેવા તથા પરોપકાર કરવો તે મારે થાઓ.
સુહગુરૂજોગો તવ્વચ,—સારા ગુરૂનો મેળાપ,
ણુસેવણા આભવમખંડા ॥ ૨ ॥—અને તેમના વચનની સેવા મારે આ
ભવ (સંસાર) હોય ત્યાંસુધી અખંડ (હમેશાં થાઓ.)
વારિજ્જઇ જઇવિનિઆ,—વાર્યું છે જો કે,
બંધણં વીયરાય તુહ સમએ—નિયાણાનું બાંધવું હે વીતરાગ ! ત-
મારા સિદ્ધાંતને વિષે.
તહવિ મમ હુજ્જ સેવા,—તોપણ મારે તમારી સેવા હોજો.
ભવે ભવે તુમ્હ ચલણાણં ॥૩॥—ભવોભવને વિષે તમારા ચરણની સેવા.
દુખ્ખખ્ખઓ કમ્મખ્ખઓ—દુઃખનો ક્ષય તથા કર્મનો ક્ષય.
સમાહિમરણં ચ બોહિલાભો અ—સમાધિમરણ વળી સમકિત બોધી
બીજનો લાભ.

સંપજ્જઉ મહએઅં—મારે એ (ઉપર કહેલી બાબતો) થાઓ.
તુહનાહપણામ કરણેણં—તુમ નાથ પ્રત્યે પ્રણામ કરવે કરીને
સર્વ મંગલ માંગલ્યં—સર્વ મંગળમાં મંગળિક.
સર્વ કલ્યાણ કારણં—સર્વ કલ્યાણનું કારણ.
પ્રધાનં સર્વ ધર્માણાં—સર્વ ધર્મોમાં પ્રધાન (મુખ્ય).
જૈનં જયતિ શાસનમ્—એવું જૈનશાસન જયવંતુ વર્તે છે.

અથ અરિહંત ચેઇઆણં.

ચેઇઆણં=ચૈત્યોના(પ્રતિમાઓ)
વંદણ=વાંદવાના
વત્તિઆએ=ફલને અર્થે
પૂઅણ=પૂજન
સક્કાર=સત્કાર
સમ્માણ=સન્માન
નિરૂવસગ્ગ=ઉપસર્ગ રહિત (મોક્ષ)
સદ્ધાએ=શ્રદ્ધાવડે
મેહાએ=બુદ્ધિવડે
ધીઇએ=ધીરજવડે
ધારણાએ=ધારણાવડે
અણુપ્પેહાએ=વારંવાર સંભારવાવડે
વઢ્ઢમાણિએ=વૃદ્ધિ પામતી

અરિહંત ચેઇઆણં—અરિહંતની પ્રતિમાઓને (વાંદવાને) અર્થે.
કરેમિ કાઉસ્સગ્ગં—કાઉસ્સગ્ગ કરૂં છું.
વંદણ વત્તિઆએ—વાંદવાને અર્થે.
પૂઅણ વત્તિઆએ—પૂજનના ફળને અર્થે
સક્કાર વત્તિઆએ—સત્કારે કરી પૂજવાથી થતા ફળને અર્થે.
સમ્માણ વત્તિઆએ—સન્માને કરી પૂજવાથી થતા ફળને અર્થે.
બોહિલાભ વત્તિઆએ—બોધિબીજના લાભને અર્થે.
નિરૂવસગ્ગ વત્તિઆએ—મોક્ષને અર્થે.
સદ્ધાએ મેહાએ ધીઇએ—શ્રદ્ધાવડે, નિર્મળ બુદ્ધિવડે, ધીરજવડે.
ધારણાએ અણુપ્પેહાએ—ધારણાવડે, વારંવાર સંભારવાવડે.
વઢ્ઢમાણીએ ઠામિકાઉસ્સગ્ગં—(એ પાંચે બોલ) વૃદ્ધિ પામતે થકે કાઉસ્સગ્ગ કરૂં છું.

અથ કલ્લાણકંદની સ્તુતિ.

કંદં=મુળ
જીણંદં=જીનેંદ્રને
તઓ=તે પછી
મુણિંદં=મુનીયોનાઇંદ્રને
પયાસં=પ્રકાશકરનારને
સુગુણ=ઉત્તમ ગુણ
ઠાણં=સ્થાનકને
ભત્તિઇ=ભક્તિએ કરીને
સીરિ=શ્રી
વદ્ધમાણં=મહાવીર-સ્વામીને
અપાર=પારવિનાનું
પત્તા=પામ્યાં
દિંતુ=આપો
સુઇ=સુચિ

સારં=સારને	દપ્પં=દર્પ (અહંકાર)	વન્ના=વર્ણવાળી
વિંદ=વૃંદ, સમુહ	મયં=મત	સરોજ=કમલ
વંદા=વાંદવાયોગ્ય	બુહાણં=પંડિતોના	હથ્થા=હાથવાળી
વલ્લી=વેલોના	નિચ્ચં=નિત્ય, હમેશાં	કમલે=કમલને વિષે
વિશાલ=મોટા	જગ=જગત્	નિસન્ના=બેઠેલી
નિવ્વાણ=નિર્વાણ	પહાણં=પ્રધાન	વાએસિરિ=વાગેશ્વરી
જાણ=રથ	કુંદ=મચકુંદનું ફુલ	પુથ્થય=પુસ્તક
કપ્પં=જેવું	ઇંદુ=ચંદ્ર	વગ્ગ=વર્ગ, સમૂહ
પણાસિય=નાશ કર્યો છે	ગો=ગાય	સુહાય=સુખને માટે
એસેસં=સમસ્ત	ખીર=દુધ	સા=તે
કુવાઇ=કુવાદિ,પાખંડિ	તુસાર=હિમ	અમ્હ=અમને
		પસથ્થા=ઉત્તમ

કલ્લાણકંદં પઢમં જિણંદં—સુખની વૃદ્ધિનું મૂળ એવા પ્રથમ જિનેંદ્રને.

સંતિંતઓ નેમિજિણં મુણિંદં—અને શાંતિનાથ, તે પછી મુનિઓના ઇંદ્ર શ્રી નેમિજિનેશ્વરને.

પાસં પયાસં સુગુણિક્ક ઠાણં—વળી ત્રણભુવનને વિષે પ્રકાશના કરનાર પાર્શ્વનાથને અને સારા ગુણના એક સ્થાનકરૂપ.

ભત્તિઇવંદે સિરિવદ્ધમાણં ॥ ૧ ॥—શ્રી વર્દ્ધમાનસ્વામિ પ્રત્યે ભક્તિએ કરીને વાંદુ છું.

અપાર સંસાર સમુદ્દપારં—જે પારવિનાના સંસારરૂપ સમુદ્રના પારને

પત્તાસિવં દિંતુ સુઇક્કસારં—પામેલા એવા, જિનેદ્રો પવિત્ર વસ્તુઓના એક સારરૂપ મોક્ષને આપો.

સવ્વે જિણંદા સુરવિંદ વંદા—તે સર્વ જિનેંદ્રો દેવતાઓના જે સમૂહ તેને વાંદવાયોગ્ય છે.

કલ્લાણ વલ્લીણ વિસાલ કંદા ॥ ૨ ॥—વળી કલ્યાણરૂપ વેલોના મોટા મૂળ છે.

નિવ્વાણમગ્ગે વરજાણકપ્પં—મોક્ષમાર્ગને વિષે પહોંચાડવાને ઉત્તમ રથસમાન છે.

પણાસિયાસેસ કુવાઇદપ્પં—વળી અતિશયપણે કરીને નાશ કર્યો છે સંપૂર્ણ પાખંડીયોનો અહંકાર જેમણે એવા.

મયં જિણાણં સરણં બુહાણં—જિનેશ્વર ભગવાનનો મત તે પંડિતોને આધારભૂત છે.

નમામિ નિચ્ચં તિજગપ્પહાણં ॥ ૩ ॥—તથા ત્રણ જગતને વિષે પ્રધાન છે એવા જિનમતને સદા નમસ્કાર કરૂં છું.

કુંદિંદુગોખ્ખીર તુસાર વન્ના—મચકુંદ જાતિનાં ફુલ, ચંદ્રમા, ગાયનું દૂધ અને બરફ તેના જેવો ઉજ્વલ વર્ણ છે જેનો.

સરોજહથ્થા કમલે નિસન્ના—તથા હાથને વિષે કમળ ધારણ કરેલું છે, અને કમળને વિષે બેઠેલી એવી.

વાએસિરિ પુથ્થય વગ્ગહથ્થા—વળી પુસ્તકોનો સમુહ જેના હાથને વિષે છે એવી વાગેશ્વરી દેવી.

સુહાયસા અમ્હ સયા પસથ્થા—તે અમને સદા સુખને માટે થાઓ.

અથ સ્નાતસ્યાની સ્તુતિ.

સ્નાતસ્ય=નવરાવેલા, (નાહલા—ના)
અપ્રતિમસ્ય=નિરૂપમ
શિખરે=શીખર ઉપર
શચ્યા=ઇંદ્રાણીએ
વિભો:=પ્રભુના
શૈશવે=બાલપણમાં
રૂપ=રૂપ
આલોકન=જોવું
વિસ્મય=આશ્ચર્ય
આહૃત=ભોગવ્યો

રસ=રસ, પારો
ભ્રાંત્યા=ભ્રાંતિવડે
ભ્રમત્=ભમતી
ચક્ષુષા=આંખવડે
ઉન્મૃષ્ટ=લુછયું
નયન=નેત્ર, આંખ
પ્રભા=કાંતિ
ધવલિતં=ધોળું કરેલું
ક્ષીર=ક્ષીરસમુદ્ર
ઉદક=પાણી
આશંકયા=આશંકાવડે
વક્ત્રં=મુખ

યસ્ય=જેનું
પુન:પુન:=વારંવાર
હંસ=રાજહંસ
અંસ=પાંખ, ખભો
આહત=ઉડાડી
પદ્મ=કમલ
રેણું=રજ
કપિશ=રાતું, પીળું
અર્ણવ=સમુદ્ર
અંભો=જલ
ભૃતે:=ભર્યા

કુંભૈ=કલશોએ, ઘડા-
ઓએ
અપ્સરસાં=અપ્સરાઓ
નાં
પયોધર=સ્તન
ભર=સમુહ
પ્ર=અતિ
સ્પર્દ્ધિભિ=સ્પર્ધા કર-
નાર
કાંચનૈ=સોનાના
યેષાં=જેમનાં
મંદરરત્ન=મેરુ
શૈલ=પર્વત
જન્મ=જન્મ
અભિષેક=અભિષેક
કૃતઃ=કરેલો
તેષાં=તેમના
નતોઽહં=નમેલો હું
ક્રમાન=ચરણ કમલોને
પ્રસૂતં=ઉત્પન્ન થયું
ગણધર=ગણધરે
રચિતં=રચ્યું, રચેલું
દ્વાદશ=બાર | દ્વાદ-
અંગં=અંગસૂત્ર શાંગી
ચિત્રં=આશ્ચર્યકારક

બહ્વર્થ-ઘણા અર્થવડે
યુક્તં=સહિત
વૃષભૈ=નાયકોએ, ધોરી
ઓએ
ધારિતં=ધારણ કરેલું
બુદ્ધિમદ્ભિઃ=બુદ્ધિવા-
નોએ
અગ્ર=મુખ્ય
દ્વાર=બારણું
ભૂતં=સમાન
ફલં=ફલ
જ્ઞેય=જાણવાયોગ્ય
ભાવ=ભાવ, પદાર્થ
પ્રદિપં=દીવાને
ભકત્યા=ભક્તિયે
નિત્યં=સદા, હમેશાં
પ્રપદ્યે=અંગીકાર કરૂં છું
શ્રુતં=સિદ્ધાંત
અહં=હું
અખિલં-સમસ્ત,આખું
નિષ્પંક=વાદરહિત
વ્યોમ=આકાશ
નીલ=શ્યામ
દ્યુતિ=કાંતિ
અલસ=મદથી ચકચૂર

દશં=આંખવાળા
બાલ=નાનો(બીજનો)
ચંદ્ર=ચંદ્ર, ચાંદો
આભ=કાંતિવાળા
દંષ્ટ્રં=દાઢોવાળા
મત્તં=મદોન્મત
ઘંટા=ઘંટ (ના)
રવેણ=શબ્દવડે
પ્રસૃત=પ્રસરતું
મદ=મદ (નું)
જલં=પાણી
પૂરયંતં=પૂરતો
સમંતાત=સર્વ ઠેકાણે
આરૂઢો=ઉપર બેઠેલો
દિવ્ય=દવ્ય
નાગં=હાથી (ઉપર)
વિચરતિ=વિચરે છે,
ચાલે છે
ગગને=આકાશમાં
કામદઃ=ઇચ્છા અથવા
મનોરથ આપનારો
કામરૂપી=સ્વેચ્છાચારી
યક્ષ=જક્ષ
સર્વાનુભૂતિ=સર્વાનુભૂતિ
દિશતુ=બતાવે, આપે
કાર્યેષુ=કાર્યોમાં

સ્નાતસ્યાપ્રતિમસ્ય મેરૂશિખરે, સચ્યા વિભોઃ શૈસવે—નિરૂપમ એવા વીર ભગવાનના બાળકપણાને વિષે ઇંદ્રાણીએ મેરૂશિખરને વિષે નવરાવ્યા એવા.

રૂપાલોકનવિસ્મયા હૃતરસ, ભ્રાંત્યા ભ્રમચ્ચક્ષુષા—રૂપનું જોવું તે થકી ઉત્પન્ન થયેલો જે આશ્ચર્ય તદ્રુપ અનુભવતિ જે રસ તેની ભ્રાંતિએ ભમતી છે આંખ જેની એવી. (ઇંદ્રાણીવડે).

ઉન્મૃષ્ટં નયનપ્રભાધવલિતં, ક્ષીરોદકાશંકયા—ક્ષીરસાગરના જળની આશંકાએ કરી સાફ કર્યું એવું અને નેત્રની કાંતિએ કરી ઉજ્વળ એવું.

વક્ત્રં યસ્ય પુનઃ પુનઃ સ જયતિ, શ્રી વર્દ્ધમાનો જિનઃ ॥૧॥—જે પ્રભુનું મુખ છે એવા શ્રી વર્દ્ધમાનજિન તે વારંવાર જયવંતા વર્તો ॥ ૧ ॥

હંસાંસાહતપદ્મરેણુકપિશ, ક્ષીરાર્ણવાંભો ભૃતૈઃ—રાજહંસોની પાંખોથી ઉડેલી કમળની રજે કરી રાતું પીળું થયું એવું જે ક્ષીરસમુદ્રનું જળ તેવડે કરી ભરેલા એવા.

કુંભૈરપ્સરસાં પયોધરભર, પ્રસ્પર્ધિભિઃ કાંચનૈઃ—અપચ્છરાઓના સ્તનના સમુહ સાથે અતિ સ્પર્ધાના કરનાર એવા કંચનના કળસોએ કરી.

યેષાં મંદરરત્નશૈલશિખરે, જન્માભિષેકઃ કૃતઃ—મેરૂપર્વતના શિખરના વિષે જે જિનોનો જન્માભિષેક કરેલો છે.

સર્વૈઃસર્વસુરાસુરેશ્વરગણૈ, સ્તેષાં નતોઽહં ક્રમાન ॥ ૨ ॥—સર્વ સુર અને અસુર તેના સ્વામિ જે ઇંદ્ર તેના સમુહે કરી વંદિત છે તે સર્વ જિનોના ચરણ કમળ પ્રત્યે હું નમેલો છું ॥ ૨ ॥

અર્હદ્વક્ત્રપ્રસૂતં ગણધરરચિતં દ્વાદશાંગં વિશાલં—અરિહંતના મુખથી પ્રગટ થયેલું, ગણધરોએ રચેલું અને મોટું દ્વાદશાંગ રૂપ.

ચિત્રં બહ્વર્થયુક્તં મુનિગણ વૃષભૈ, ર્ધારિતં બુદ્ધિઃ મદ્ભિઃ—આશ્ચર્યકારી ઘણા અર્થોએ કરી સહિત એવું બુદ્ધિમાન સાધુઓના સમુદાયમાં પણ પ્રધાન મુનિઓએ ધારણ કર્યું એવું.

મોક્ષાગ્રદ્વારભૂતં, વ્રતચરણફલં, જ્ઞેયભાવપ્રદીપં—મોક્ષરૂપી જે ઘર તેના આગલા બારણાસમાન, તથા વ્રત અને ચારિત્રનું ફળ છે જેમાં એવું જાણવા જોગ ભાવ તેને વિષે દિવાસમાન એવું.

ભક્ત્યા નિત્યં પ્રપદ્યે શ્રુતમહમખિલં, સર્વલોકૈકસારમ્ ॥ ૩ ॥— સમગ્ર એવું, સર્વ લોકને વિષે એક સારભૂત એવું સિદ્ધાંત તેને ભક્તિએ કરી નિરંતર હું અંગિકાર કરૂં છું.

નિષ્યંકવ્યોમનીલદ્યુતિમલસદૃશં, બાલચંદ્રાભદંષ્ટ્રં—વાદળે રહિત એવું આકાશ તેની કાંતિના સરખી શામ છે કાંતિ જેની એવો તથા મદ ઘુર્ણિત છે નેત્ર જેનાં તથા બાળચંદ્રમાની કાન્તિના સરખી ડાઢયો છે જેની એવો.

મત્તં ઘંટારવેણ પ્રસૃતમદજલં, પૂરયંતં સમંતાત્—મદોન્મત્ત અને ઘંટાના શબ્દની સાથે પ્રસરતું એવું મદજળ તે પ્રત્યે સર્વ જગાએ પુરાવતો એવો,

આરૂઢો દિવ્યનાગં વિચરતિ ગગને, કામદઃ કામરૂપી—દિવ્યરૂપ જે હસ્તી તેની ઉપર બેઠેલો, સ્વેચ્છાચારી, મનોરથ દેનારો એવો, અને ગગનને વિષે વિચરે છે એવો.

યક્ષઃ સર્વાનુભૂતિર્દિશતુ મમ સદા સર્વ કાર્યેષુ સિદ્ધિમ્ ॥ ૪ ॥— સર્વાનુભૂતિ નામા યક્ષ, મને નિરંતર સમગ્ર કાર્યોને વિષે સિદ્ધિને આપો. ॥ ૪ ॥

અથ સંસારદાવા.

સંસાર=સંસાર	માયા=કપટ	માનવ=માણસ (ના)
દાવ=વન (નો)	રસા=પૃથ્વિ	ઈન=સ્વામી
અનલ=અગ્નિ	દારૂણ=ઉખેડવાને	ચૂલા=મુગટ
દાહ=તાપ	સીરં=હળ (સમાન)	વિલોલ=દેદીપ્યમાન
નીરં=પાણી	વીરં=મહાવીરને	આવલિ=શ્રેણી
સંમોહ=મોહ	ગિરિસાર=મેરૂપર્વત	માલિતાનિ=પૂજેલા
ધૂલી=રજ, (ધૂળ)	ધીરં=ધીર, અચળ	સંપૂરિત=પૂર્યા
હરણે=કાઢવામાં	ભાવ=ભાવ	અભિનત=નમેલા
સમીરં=વાયરો	અવનામ=નમવું	લોક=લોક (ભક્તલોક)

સમીહિતાની=મનોવાંછિત
કામં=યથેચ્છપણે
પદાનિ=પગ
બોધ=જ્ઞાન (વડે)
અગાધં=ગંભીર
સુપદ=સુંદરપદ
પદવી=રચના
પૂર=સમૂહ
અભિરામં=મનોહર
જીવ=જીવ (ની)
અહિંસા=દયા, રક્ષા
અવિરલ=અંતરરહિત
લહરી=લહેર, તરંગ
સંગમ=મળવે
અગાહ=અગાધ,અપાર
દેહં=શરીર
ચૂલા=ચૂલિકા
વેલં=વેલી
ગુરૂ=મોટા
ગમ=સરખા પાઠ
મણિ=રત્ન
સંકુલં=ભરેલું
દુરં=છેટે
પારં=પાર
આગમ=સિદ્ધાંત
જલનિધિં=સમુદ્ર
સાદરં=આદરસહિત
સાધુ=રૂડે પ્રકારે
સેવે=સેવું છું
આમૂલ=મૂલ સુધી
આલોલ=ચપલ, ડોલતું
બહુલ=ઘણા
પરિમલ=સુગંધ
આલીઢ=આસક્ત
લોલ=ચપલ
અલિ=ભમરો
માલા=શ્રેણી
ઝંકાર=ગુંજાર
આરાવ=શબ્દ
અમલ=નિર્મલ
દલ=પાંદડું
આગાર=ભુવન
ભૂમી=જમીન
નિવાસે=નિવાસ(વસવું)
છાયા=કાંતિ
સંભાર=સમુહ
કરે=હાથવાળી
તાર=દેદીપ્યમાન
હાર=હાર
વાણી=જિનવાણી
સંદોહ=સમૂહ
દેહ=દેહવાળી
વિરહ=વિયોગ, વિરહ
વરં=વરદાન
દેહિ=આપ

સંસારદાવાનલદાહનીરં—સંસારરૂપ વનનો અગ્નિ તેના તાપને ઓલવવાને પાણી સમાન.

સંમોહ ધૂલી હરણે સમીરં—મોહ એટલે અજ્ઞાનરૂપી જે રજ તેને હરણ કરવાને પવનસમાન.

માયારસા દારણસાર સીરં—વળી કપટરૂપી જે પૃથ્વિ તેને ઉખેડવાને ઘણા તીક્ષ્ણ હળસમાન.

નમામિ વીરં ગિરિસાર ધીરં ॥ ૧ ॥—તથા જે મેરૂપર્વતની પેઠે ધીર છે એવા મહાવીરસ્વામિને હું નમસ્કાર કરૂં છું.

ભાવાવનામ સુરદાનવ માનવેન—ભાવે કરીને નમ્યા એવા દેવતા દાનવ (ભવનપતિ તથા વ્યંતરદેવતા) અને મનુષ્યના જે સ્વામિ.

ચૂલાવિલોલ કમલાવલિમાલિતાનિ—તેના મુકુટ ઉપર રહેલી એવી દેદીપ્યમાન કમલની જે શ્રેણીઓ તે વડે પૂજિત છે એવા.

સંપૂરિતાભિનત લોક સમીહિતાનિ—સમ્યક્ પ્રકારે પૂરણ કર્યાં છે નમનાર ભવ્યજીવોનાં મનોવાંછિત જેમણે એવા.

કામં નમામિજિનરાજ પદાનિતાનિ ॥ ૨ ॥—તે પ્રસિદ્ધ જિનરાજના ચરણપ્રત્યે યથેચ્છપણે હું નમું છું.

બોધાગાધં સુપદપદવી નીરપૂરાભિરામં—જ્ઞાને કરીને ગંભીર એવો, વળી સુંદીર પદની રચના તે રૂપ પાણીના સમૂહે કરી શોભાયમાન એવો.

જીવાહિંસા વિરલલહરિ સંગમાગાહદેહં—જીવદયારૂપ અંતરરહિત એવી લહેરોના સંગમવડે કરીને અપાર છે દેહ એટલે સ્વરૂપ જેનું એવો.

ચૂલાવેલં ગુરૂગમમણી સંકુલં દૂરપારં—વળી સિદ્ધાંતોની ચૂલિકારૂપી વેલોવાળો તથા મોટા એવા સરખા પાઠ તે રૂપ રત્ને કરી ભરેલો, વળી જેનો કાંઠો અત્યંત દૂર છે એવો.

સારં વીરાગમ જલનિધિં સાદરં સાધુ સેવે ॥ ૩ ॥—એવો ઉત્તમ વીરભગવાનનો આગમરૂપી જે સમુદ્ર તેને આદરસહિત સમ્યક્પ્રકારે હું સેવું છું.

આમૂલાલોલ ધૂલીબહુલ પરિમલાલીઢ લોલાલિમાલા—મૂલ સુધી ચપલ એવું મકરંદ સુગંધના કણીયા તેના ઘણા સુગંધને વિષે આશક્ત એવા જે ચપળ ભમરાઓ તેની માલા.

ઝંકારારાવસારામલદલકમલાગાર ભૂમિનિવાસે—(શ્રેણી તેના) ગુંજારના શબ્દ તેણે કરીને જે પ્રધાન છે એવું, વળી નિર્મળ એવાં પાંદડાં તેણે કરીને સહિત એવું, જે કમળ તેની ઉપર ઘર છે જેનું તેના મધ્યભાગની ભૂમિને વિષે વસવું છે જેનું એવી.

છાયા સંભાર સારે વરકમલકરે તારહારાભિરામે—કાંન્તિના સમૂહે કરીને પ્રધાન એવી, સુંદર કમળ છે જેના હાથને વિષે એવી, વળી

દેદીપ્યમાન હારે કરીને સુંદર છે હૃદય જેનું તેણે કરીને સુંદર એવી.

વાણીસંદોહ દેહે ભવવિરહ વરં દેહિ મે દેવિસારં ॥ ૪ ॥—વળી

દ્વાદશાંગરૂપ વાણી તેનો સમુહ તેજ છે શરીર જેનું એવી દેવી મને સુંદર મોક્ષરૂપી વરદાન આપ.

અથ પુખ્ખરવર દીવડ્ઢે.

પુખ્ખરવર=પુષ્કરવર
દીવડ્ઢે=અરધા દ્વીપમાં
ધાયઈ=ધાતકી
સંડેઅ=ખંડમાં
જંબુદીવે=જંબુદ્વિપમા
વિદેહે=મહાવિદેહક્ષેત્ર માં
ધમ્માઇગરે=ધર્મની આદિના કરનારને
નમંસામી=નમસ્કાર કરૂં છું
તમ=અજ્ઞાન
તિમિર==અંધકાર
પડલ=સમૂહ
વિદ્ધંસણસ=નાશકરનારને
સુરગણ=દેવસમૂહ
નરિંદ=ચક્રવર્તિ
મહિઅસ્સ=પૂજેલાને
સીમા=મર્યાદાને
ધરસ્સ=ધારણકરનારને
પપ્ફોડિય=અત્યંતતોડી નાંખી છે
મોહજાલસ્સ=મોહજાલને
જાઈ=જન્મ, જાતિ
સોગ=શોક
પણાસણસ્સ=નાશકરનારને
પુખ્ખલ=પુષ્કળ, ઘણું
વિસાલ=વિસાળ
આવહસ્સ=લાવનારને, કરનારને
કો=કોણ
દાનવ=દાનવ (પાતાળવાસી દેવ)
અચ્ચિઅસ્સ=પૂજેલા
ઉવલભ્ભ=પામીને
કરે=કરે
પમાયં=પ્રમાદને
સિદ્ધો=સિદ્ધ એવા
ભો=હે લોકો
પયઓ=આદરવાળો
જિણમયે=જિનમતને
નંદી=સમૃદ્ધિ
દેવં=વૈમાનીકદેવને
નાગ=નાગદેવ
સુવન્ન=જોતીષ દેવ
કિંન્નર=વ્યંતર દેવ
સબ્ભૂય=સત્ય
લોગો=લોક
જથ્થ=જ્યાં
પઇટ્ઠિઓ=રહેલું
જગમિણં=આ જગત
તેલુક્ક=ત્રણ લોક
મચ્ચ=મનુષ્ય
અસુરં=ભુવનપતિ
વડ્ઢઉ=વૃદ્ધિ પામો
સાસઓ=શાસ્વત
વિજયઓ=વિજયવંત
ઉત્તરં=પ્રધાન
સુઅસ્સ=સિદ્ધાંતને
ભગવઓ=ભગવંત

પુખ્ખરવરદી વઢ્ઢે—પુષ્કરવરનામા દ્વીપના અર્ધ ભાગમાં.
ધાયઈ સંડેઅ જંબુદીવેઅ—ધાતકીખંડમાં અને જંબુદ્વીપમાં.
ભરહેરવય વિદહે—પાંચ ભરત, પાંચ એરવત અને પાંચ મહાવિદેહમાં.
ધમ્માઇગરે નમંસામિ ॥ ૧ ॥—ધર્મની આદિના કરનાર (વિચરતા તિર્થંકર) ને હું નમસ્કાર કરૂં છું.
તમતિમિર પડલ વિદ્ધંસ, સણસ્સ—અજ્ઞાનરૂપી અંધકારના સમુહને નાશ કરનાર.
સુરગણ નરિંદ મહિઅસ્સ—દેવતાના સમૂહ તથા ચક્રવર્તિએ પૂજ્યા એવા.
સીમાધરસ્સવંદે—મર્યાદામાં રાખનાર (સિદ્ધાંત)ને વાંદું છું.
પપ્ફોડીય મોહજાલસ્સ ॥ ૨ ॥—અત્યંતપણે તોડી નાંખી છે મોહરૂપી જાળ જેણે એવા સિદ્ધાંતને વાંદું છું.
જાઇજરામરણ સોગપણાસણસ્સ—જન્મ, જરા, મરણ અને શોક તેનો અતિશયે કરી નાશ કરનારને.
કલ્લાણ પુખ્ખલ વિસાલ સુહાવહસ્સ—કલ્યાણનું કરનાર અને પુષ્કળ વિસ્તીર્ણ એવા મોક્ષ સંબંધી સુખના આપનાર.
કો દેવદાણવ નરિંદ ગણચ્ચિઅસ્સ—કોણ? દેવ, દાનવ અને રાજાઓના સમૂહ તેમણે પુજેલા એવા.
ધમ્મસ્સસાર મુવલબ્ભ કરે પમાયં—શુદ્ધ ધર્મ તેનો સાર પામીને કોણ પ્રમાદ કરે ?
સિદ્ધે ભો પયઓણમો જિણમયે—હે જ્ઞાનવંત લોકો ! સિદ્ધ એવા જિનમતને આદરસહિત થકો હું નમસ્કાર કરૂં છું.
નંદી સયા સંજમે—તે જિનમતના પ્રસાદથી સંજમને વિષે સદા સમૃદ્ધિ થાઓ.
દેવં નાગ સુવન્ન કિન્નર ગણ, સબ્ભૂય ભાવચ્ચિએ—દેવ, નાગ, જોતિષી અને વ્યંતરના સમૂહે સત્યભાવે કરી પૂજ્યો છે.
લોગો જત્થ પઇઠ્ઠિઓ જગમિણં તેલુક્ક મચ્ચાસુરં—વળી જે જિ-

નમતને વિષે ત્રિકાળ જ્ઞાન કહ્યું છે, તથા ત્રણ લોક એટલે મનુષ્ય, દેવતા, નારકી તે પ્રકારનું આ જગત તેને પ્રકાસ્યું છે.

ધમ્મો વડ્ઢઓ સાસઓ વિજયઓ ધમ્મુત્તરં વડ્ઢઉ—એવો શ્રુતધર્મ તે વૃદ્ધિને પામો તે શાશ્વતો છે, વિશેષ જયવંત ધર્મનું પ્રધાનપણું થાય તેમ વૃદ્ધિને પામો.

સુઅસ્સ ભગવઓ—હે ભગવંત! તે શ્રુત સિદ્ધાંતને આરાધવા ભણી.

કરેમિ કાઉસ્સગ્ગં—કાઉસ્સગ્ગ કરૂં છું.

અથ સિદ્ધાણં બુદ્ધાણં.

ગયાણં=ગએલાને, પામેલાને	ઇક્કો=એક	દિક્ખા=દિક્ષા
પરંપર=પરંપરાએ	વિ=પણ	નાણં=કેવળજ્ઞાન
લોઅ=લોક (ના)	વસહસ્સ=વૃષભ સરખાને	નિસીહિઆ=મોક્ષકલ્યાણક
અગ્ગં=અગ્રભાગને	વદ્ધમાણસ્સ=વર્દ્ધમાન સ્વામીને	જસ્સ=જેમનું
ઉવગયાણં=પામેલાને		અરિટ્ઠનેમિં=અરિષ્ટનેમીને
દેવાણં=દેવતાઓને	સાગરાઓ=સમુદ્રથી	
વિ=પણ	તારેઈ=તારે છે	ચત્તારિ=ચાર
પંજલિ=હાથ જોડીને	નરં=પુરૂષને	અટ્ઠ=આઠ
તં=તેને	વ=વળી	દો=બે
દેવદેવ=દેવતાના રાજા	નારિં=નારીને, સ્ત્રીને	પરમટ્ઠ=પરમાર્થે કરી
મહિયં=પૂજેલાને	ઉજ્જિંત=ગિરનાર	નિટ્ઠિઅટ્ઠા=સિદ્ધ થયા છે અર્થ જેમના
સિરસા=માથાવડે	સેલ=પર્વતના	
મહાવીરં=મહાવીરસ્વામીને	સિહરે=શિખર ઉપર	દિસતું=આપો

સિદ્ધાણં બુદ્ધાણં, પારગયાણં પરંપરગયાણં—સિદ્ધને, બુદ્ધને, સંસારસમુદ્રથી પારગત થએલાને, અનુક્રમે મોક્ષ પહોંચેલાને.

લોઅગ્ગ મુવગયાણં, નમો સયા સવ્વ સિદ્ધાણં ॥ ૧ ॥—લોકના અગ્રભાગને પહોંચેલા એવા સર્વે સિદ્ધોને સદા નમસ્કાર થાઓ. ॥૧॥

જો દેવાણુવિ દેવો—જે દેવોનો પણ દેવ છે.

જં દેવાપંજલી નમંસંતિ—જેને દેવો હાથ જોડીને નમે છે.

તં દેવ દેવમહિઅં—તે દેવતાનો દેવ એટલે ઈંદ્ર તેણે પુજ્યા છે તેવા.

સિરસા વંદે મહાવીરં ॥ ૨ ॥—મહાવીરસ્વામીને મસ્તકે કરીને નમસ્કાર કરૂં છું ॥ ૨ ॥

ઇક્કોવિ નમુક્કારો—એક પણ નમસ્કાર.

જિણવર વસહસ્સ વદ્ધમાણસ્સ—જિનવરમાં વૃષભ સરખા એટલે પ્રધાન એવા વર્દ્ધમાનસ્વામીને (કરવાથી.)

સંસાર સાગરાઓ, તારેઇ નરં વ નારિ વા ॥ ૩ ॥—સંસારસમુદ્રથી માણસ અથવા સ્ત્રીને તારે ॥ ૩ ॥

ઉજ્જિંત સેલ સિહરે—ગિરનાર પર્વતના શિખર ઉપર.

દિખ્ખા નાણં નિસીહિઆ જસ્સ—દિક્ષાકલ્યાણક, કેવળજ્ઞાનકલ્યાણક અને મોક્ષકલ્યાણક એ ત્રણે જેમનાં થયાં છે.

તં ધમ્મ ચક્કવટ્ટિં—તે ધર્મચક્રવર્તિ.

અરિટ્ઠનેમિં નમંસામિ ॥ ૪ ॥—અરિષ્ટનેમિને હું નમસ્કાર કરૂં છું.

ચત્તારિ અટ્ઠ દસ દો, અ—ચાર, આઠ, દસ અને બે.

વંદિઆ જિણવરા ચઉવ્વીસં—ચોવીસ જિનવરને નમસ્કાર ઇન્દ્રાદિકે કરેલા છે.

પરમટ્ઠ નિટ્ઠિઅટ્ઠા—પરમાર્થે કરી સિદ્ધ થયા છે અર્થ જેમના એવા.

સિદ્ધા સિદ્ધિં મમદિસંતુ ॥ ૫ ॥—સિદ્ધો મને સિદ્ધિ આપો.

અથ વેયાવચ્ચગરાણં.

વેઆવચ્ચ=વૈઆવચ્ચ	સંતિ=શાંતિ	સમાહિ=ચિત્તની સમાધિ
ગરાણં=કરનારને	સમદિટ્ઠિ=સમક્તિદૃષ્ટિ	

વેયાવચ્ચગરાણં, સંતિગરાણં—શ્રી જિનશાસનના વેયાવચ્ચ એટલે સારસંભાળ કરનાર અને શાન્તિના કરનાર

સમ્મદ્દિટ્ઠિસમાહિ ગરાણં—સમકિતદ્રષ્ટિ જીવોને સમાધિના કરનાર (દેવોને આશ્રીને.)

કરેમિ કાઉસ્સગ્ગં—હું કાઉસ્સગ્ગ કરૂં છું.

અથ દેવસિઅ પડિક્કમણે ઠાઉં.

સવ્વસ્સ=સર્વને	દુબ્ભાસિઅ=માઠું બોલેલું	દુચ્ચિટ્ઠિઅ=માઠીચેષ્ટારૂપ
દુચ્ચિંતિઅ=માઠું ચિંતવેલું		ઇચ્છં=હું ઇચ્છું છું

સવ્વસ્સવિ, દેવસિઅ—સર્વે પણ દિવસ સંબંધી અતિચાર તે.

દુચ્ચિંતિઅ, દુબ્ભાસિય, દુચ્ચિટ્ઠિઅ, તસ્સ મિચ્છામિદુક્કડં—દુશ્ચિંતિત તે માઠું ચિંતવેલું તે થકી, વળી દુર્ભાષિત જે ઉપયોગરહિત ખોટું બોલવું તે થકી, વળી દુશ્ચેષ્ટિત એટલે ઉપયોગરહિત દુષ્ટ ચેષ્ટારૂપ પ્રવૃત્તિ કરવા થકી, જે અતિચાર લાગ્યો હોય, તે મારૂં પાપ મિથ્યા થાઓ.

અથ ઇચ્છામિ ઠામિ કાઉસ્સગ્ગં.

જો=જે	દુજ્ઝાઓ=દુર્ધ્યાન	સુએ=સૂત્રને વિષે
મે=મહારે જીવે	દુવ્વિચિંતિઓ=માઠું કાર્ય વિચારવું	તિણ્હં=ત્રણ (નું)
દેવસિઓ-દિવસસંબંધી		ગુત્તિણં=ગુપ્તિઓના
અઇયારો=અતિચાર	અણાયારો=અનાચાર	ચઉણ્હં=ચાર (ના,માં)
કઓ=કર્યો	અણ=નહીં	કસાયાણં=કષાયોનો
કાઇઓ=કાયાસંબંધી	ઇચ્છિયવ્વો=ઇચ્છવાયોગ્ય	પંચણ્હં=પાંચ (નો)
વાઇઓ=વચનસંબંધી		અણુવ્વયાણં=અણુવ્રતોનું
માણસિઓ=મનસંબંધી	અ=નહીં	
ઉસ્સુત્તો=ઉત્સૂત્ર સંબંધી	સાવગ=શ્રાવક	ગુણવ્વયાણં=ગુણવ્રતોનું
ઉમ્મગ્ગો=અવળા માર્ગથી	પાઉગ્ગો-પ્રાયોગ્ય,ઉચિત	સિક્ખા=શિક્ષા
અકપ્પો=અવિધિથી કરેલું	નાણે=જ્ઞાનને વિષે	બારસ=બાર
	દંસણે=દર્શનને વિષે	વિહસ્સ=પ્રકારના
અકરણિજ્જો=નહીં કરવાયોગ્ય	ચરિત્તાચરિત્તે=દેશવિરત ચારિત્રને વિષે.	ખંડિયં=ખંડયું
		વિરાહિયં=વિરાધ્યું

ઇચ્છાકારેણ સંદિસહ ભગવાન્—પોતાની ઇચ્છાએ કરીને આજ્ઞા કરો. હે ભગવંત !

દેવસિઅં આલોઉં—દિવસ સંબંધી જે અતિચાર તે પ્રત્યે આલોઉં=પ્રકાશું.

ઇચ્છં આલોએમિ—આ રીતે પ્રકાશું છું.

જોમે દેવસિઓ અઇયારો કઓ—જે મારે જીવે દિવસ સંબંધી અતિચાર કીધો હોય.

કાઇઓ વાઇઓ માણસિઓ—કાયા સંબંધી, વચન સંબંધી અને મન સંબંધી.

ઉસ્સુત્તો ઉમ્મગ્ગો અકપ્પો—ઉત્સૂત્ર એટલે જિનાગમથી વિરૂદ્ધ બોલવાથી તથા ઉન્માર્ગથી અવિધિથી.

અકરણિજ્જો દુજ્ઝાઓ—અકરણીય=નહીં કરવાયોગ્ય એવો, જે કોઇ અતિચાર તથા દુર્ધ્યાન તે માઠા ધ્યાનનું ધ્યાવવું.

દુવિચિંતિઓ અણાયારો—દુષ્ટ કાર્યને મનમાં ચિંતવવું તે માટેજ, અનાચાર=જેથકી વ્રતાદિકનો સર્વથા ભંગ થાય તે માટેજ.

અણિચ્છિઅવ્વો અસાવગ પાઉગ્ગો—જે ઇચ્છવાયોગ્ય નથી તે માટેજ શ્રાવકને ઉચિત નથી. એ રીતે સર્વ મન સંબંધી અતિચાર.

નાણે દંસણે ચરિત્તા ચરિત્તે—જ્ઞાનને વિષે, દર્શનને વિષે, કંઇક વિરતિરૂપ, કંઇક અવિરતિરૂપ, એવું જે દેશવિરતિરૂપ શ્રાવકનું ચારિત્ર તેને વિષે.

સુએસામાઇએ તિન્હં ગુત્તીણં—શ્રુતસિદ્ધાંતને વિષે, સામાયિકને વિષે, ત્રણ ગુપ્તિને વિષે.

ચઉન્હં કસાયાણં—ક્રોધ, માન, માયા, લોભ, એ ચાર કષાયો કરી.

પંચન્હ મણુવયાણં—પાંચ અણુવ્રતમાંહેથી.

તિન્હં ગુણવયાણં, ચઉન્હં સિખ્ખા વયાણં—ત્રણ ગુણવ્રત માંહેથી તથા ચાર શિક્ષાવ્રત માંહેથી.

બારસવિહસ્સ સાવગધમ્મસ્સ—એ બાર પ્રકારના વ્રતરૂપ જે શ્રાવક-
ધર્મ તે માંહેથી.

જં ખંડિઅં જં વિરહિઅં—જે ખંડ્યું=દેશથકી ભાગ્યું, અને જે
વિરાધ્યું=સર્વથકી ભાગ્યું હોય.

તસ્સ મિચ્છામિ દુક્કડં—તેનું પાપ મારે મિથ્યા થાઓ.

અથ અતિચારની આઠ ગાથા,

નાણંમિ=જ્ઞાનને વિષે
દંસણંમિ=દર્શનને વિષે
ચરણંમિ=ચારિત્રને વિષે
તવંમિ=તપને વિષે
તહ=તેમજ
વીરિયંમિ=વીર્યને વિષે
આયરણં=આચરણ, વ્યાપાર
આયારો=આચાર
પંચહા=પાંચ પ્રકારે
ભણિઓ=કહ્યો
કાલે=કાલને વિષે
વિણયે=વિનયને વિષે
બહુમાણે=બહુમાને
ઉવહાણે=ઉપધાન
અનિન્હવણે=(ગુરૂ) નહીં ઓળવવા
વંજણ=શુદ્ધ ઉચ્ચાર
અથ્થ=અર્થ
તદુભયે=તે બે

અઠ્ઠવિહો=આઠ પ્રકારે
નિસ્સંકિઅ=શંકારહિત
નિક્કંખિઅ=વાંછારહિત
નિવ્વિતિગિચ્છા=ફલના સંદેહરહિત
અમૂઢદિઠ્ઠીઅ=અમૂઢ-દ્રષ્ટિ
ઉવવૂહ=પ્રશંસા કરવી
થિરિકરણે=સ્થિર કરવું
વચ્છલ=ભક્તિભાવ, મૈત્રીભાવ
પ્પભાવણે=પ્રભાવના
પણિહાણ=પ્રણિધાન
જોગ=યો
પંચહિ=પાંચવડે
સમિઈહિં=સમિતિવડે
તિહિં=ત્રણવડે
ગુત્તીહિં=ગુપ્તીઓવડે
ચરિત્તાયારો=ચારિત્રાચાર

નાયવ્વો=જાણવો
બારસ=બાર
વિહંમિ=પ્રકારને વિષે
તવે=તપને વિષે
સબ્ભંતર=અભ્યંતર સાથે
બહિરે=બાહ્યને વિષે
કુસલ=તીર્થંકરોએ
દિઠ્ઠે=પ્રકાશ્યું
અગિલાઈ=દુગંચ્છારહિત
અણાજીવિ=આજીવિકરહિત
સો=તે
તવાયારો=તપાચાર
અણસણં=અનશન
ઉણોઅરિઆ=ઉણોદરી
વિત્તી=વૃત્તી, આજીવિકા
સંખેવણં=સંક્ષેપ, સંકોચ

રસ=રસ	સજ્ઝાઓ=સજ્ઝાય	બલ=બલ
ચ્ચાઓ=ત્યાગ	ઝાણં=ધ્યાન	પડિક્કમઈ=ઉદ્યમ કરે છે
કિલેસો=કલેશ, દમવું	ઉસ્સગ્ગો=કાઉસગ્ગ	જહુત્તં=યથોક્ત
સંલીણયા=સંલીનતા	અબ્ભિંતરઓ=અભ્યંતર	આઉત્તો=સાવધાનથકો
બજ્જો=બાહ્ય		જુંજઇ=જોડે
પાયચ્છિત્તં=પ્રાયશ્ચિત	અણિગૂહિઅ=અણછાંકેલું	જહાથામં=યથાશક્તિ
વિણીઓ=વિનય		

નાણંમિ દંસણંમિઅ—જ્ઞાનને વિષે, દર્શનને વિષે.

ચરણંમિ, તવંમિ, તહુયવીરિયંમિ—ચારિત્રને વિષે, વળી તપને વિષે, તેમજ વીર્યને વિષે.

આયરણં આયારો—જે આચરણ એટલે વ્યાપાર, તેને આચાર કહીએ.

ઇઅએસો પંચહા ભણિઓ ॥ ૧ ॥—એ પ્રકારે. એ પ્રત્યક્ષ પાંચ પ્રકારે આચાર તે શ્રી તીર્થંકરે કહ્યો છે ॥ ૧ ॥

કાલે વિણએ બહુમાણે—કાલને વિષે, એટલે જે કાલે જે ભણવાનું હોય તેજ ભણવું તેને કાલ કહીએ. બીજું વિણએ કહેતાં જ્ઞાનીનો વિનય વંદનાદિક કરવું, જ્ઞાની તથા જ્ઞાનને વિષે બહુમાન કરવું.

ઉવહાણે તહય નિણ્હવણે—ઉપધાન વહેવું, તેમજ વિદ્યાગુરૂ તેને વિસારવા નહિ.

વંજણ અત્થ તદુભએ—સૂત્ર અક્ષર શુદ્ધ ભણવો, અર્થ શુદ્ધ ભણવો, તે બે શુદ્ધ ભણવાં.

અટ્ઠવિહો નાણમાયારો ॥ ૨ ॥—એ આઠ પ્રકારે જ્ઞાનાચાર જાણવો.

નિસ્સંકિઅ, નિક્કંખિઅ—નિઃશંકિત=વિતરાગના વચનમાં શંકા ન કરવી, નિઃકાંક્ષિત=જિનમતવિના બીજા મતની ઇચ્છા કરવી નહીં.

નિવ્વિત્તિગિચ્છા અમૂઢ દિટ્ઠીઅ—નિર્વિતિગિચ્છા=સાધુ સાધ્વીનાં મેલાં વસ્ત્ર દેખી દુર્ગંછા, નિંદા કરવી નહિ. અમૂઢદ્રષ્ટિ=બીજા મતના લોકનો ચમત્કાર દેખી એ મતમાં કાંઇક છે એમ વિચારવું નહીં, તથા જિનમતના નવતત્ત્વમાં પ્રવીણ હોવું તે.

ઉવવૂહ થીરિકરણે—ઉપબૃંહક=સમકિતધારી ગુણવંતના અલ્પગુણની શ્રદ્ધાપૂર્વક પ્રશંસા મોઢે પ્રકાશવી તે, સ્થિરિકાર=જિનમતથી પડતા પ્રાણીને સ્થિર કરનાર.

વચ્છલ પ્પભાવણે અટ્ઠ ॥ ૩ ॥—વચ્છલ=સાધર્મીકની વિશેષ ભક્તિ કરવી તથા સર્વ જીવોને વિષે મૈત્રીભાવ રાખે તે, પ્રભાવિક=બીજા ધર્મના લોક જિનધર્મની અનુમોદના કરે એવાં કામ કરવાં. એ આઠ લક્ષણ દર્શનાચારનાં જાણવાં.

પણિહાણ જોગજુત્તો—પ્રણિધાન=એકાગ્ર સાવધાનપણે કરી, મન વચન કાયાના યોગ સર્વ ચારિત્ર પાળવાને વિષે યુક્ત હોય એવો.

પંચહિં સમિઇહિં તિહિં ગુત્તીહિં—પાંચ સમિતિ તથા ત્રણ ગુપ્તિ તેણે કરી.

એસચરિત્તાયારો—એ ચારિત્રાચાર.

અટ્ઠવિહો હોઇ નાયવ્વો ॥ ૪ ॥—એ આઠ પ્રકારે છે તે જાણવું.

બારસવિહંમિવિ તવે—બાર વિધ તપને વિષે નિશ્ચે.

સબ્ભિંતર બાહિરે કુસલદિટ્ઠે—છ ભેદ અભ્યંતર અને છ ભેદ બાહ્ય સહિત છે. વળી તિર્થંકરોએ પ્રકાશ્યું છે એવા તપને વિષે.

અગિલાઈ અણાજીવી—દુર્ગંછા ભાવરહિત છે, વળી અશનાદિક આજીવિકાએ કરી રહિત છે, એટલે હું જો તપ કરૂં તે પેટભરાઇ ચાલે એવી બુદ્ધિથી તપ ન કરવો.

નાયવ્વો સો તવાયારો ॥ ૫ ॥—તે તપ્પાચાર જાણવો.

અણસણ મૂણોયરિયા—અનશનતપ=ચાર આહારનો ત્યાગ થોડા કાળ સુધી અથવા જાવજીવ સુધી કરવો તે, ઉનોદરિકા=વસ્ત્ર પાત્ર ઓછાં કરવાં અથવા ખપ હોય તે કરતાં પાંચ સાત કોળીઆ ઓછા જમવા.

વિત્તી સંખેવણં રસચ્ચાઓ—વૃત્તિ સંક્ષેપતપ=આજીવિકાનો સંક્ષેપ કરવો અને રસનો ત્યાગ કરવો.

કાયકિલેસોસંલી, ણયાય—કાયોત્સર્ગ કરવો=કાયાને દમવી, વિષય કષાયને ઉદીરવા નહિ, અંગોપાંગ કુકડીની પેઠે સંવરી રાખવા, તેને સંલીનતા તપ કહીએ.

બજ્ઝો તવો હોઈ ॥ ૬ ॥—એ બાહ્યતપ છે ॥ ૬ ॥

પાયચ્છિત્તં વિણઓ—પ્રાયશ્ચિતતપ=અપરાધ કરેલો હોય તેની ગુરૂ પાસે આલોયણા લેવી તે. વિનયતપ=ગુરૂનો વિનય તથા ભક્તિ સાચવવી.

વેયાવચ્ચં તહેવ સજ્ઝાઓ—વૈયાવૃત્યતપ=ગુરૂને આહારાદિક લાવી આપવા, પગ ચાંપવા, વિગેરે વૈયાવચ્ચ કરવી તે. તેમજ વળી સઝાય=ભણવું. ઇત્યાદિ પાંચ પ્રકારનો સ્વાધ્યાય.

ઝાણં ઉસ્સગ્ગો વિઅ—ધ્યાનતપ=શુભ ધ્યાનનું ધ્યાવવું, ઉત્સર્ગતપ=કર્મક્ષય અર્થે કાઉસ્સગ્ગ કરવો, નિશ્ચે.

અભ્ભિંતર ઓ તવો હોઈ ॥ ૭ ॥—એ ૭ પ્રકારે અભ્યંતર તપ છે.

અણિગુહિઅ બલ વીરિઓ—અણછાંડેલું પ્રગટ વીર્ય જેનું.

પડિક્કમઇ જો જહુત્તમાઉત્તો—જે યથોક્ત=શ્રી તિર્થંકરદેવે કહ્યું છે તેમ ખેદ નહીં પામતો ધર્મ વિષે સાવધાન થકો ઉદ્યમ કરે.

જુંજઇ અ જહા થામં—પોતાના બળના અનુસારે યથાશક્તિ પ્રમાણે જોડે એટલે લાગે, ધર્મકાર્યને વિષે.

નાયવ્વો વીરિઆયારો ॥ ૮ ॥—એ વીર્યાચાર જાણવો.

અથ ગુરૂ વાંદણાં પ્રારંભ.

અણુજાણહ=આજ્ઞાઆપો	ભે=ભગવંત	જત્તા=યાત્રા,(તપસંયમ નિયમરૂપ)
મઉગ્ગહં=મિતઅવગ્રહ ૩ા હાથ પ્રમાણ જગ્યા	કિલાઓ=કિલામણા,થાક	જવણિજ્જં=શરીર,(ઇંદ્રીયો અને મન)
નિસીહી=નિષેધું છું	અપ્પ=અલ્પ, થોડા	ખામેમી=ખમાવું છું, ખામું છું
અહો=અધો, નીચી	કિલંતાણં=થાકેલાને, થોડા શ્રવામળાને	દેવસિયં-દિવસસંબંધી
કાયં=શરીર	બહુસુભેણ=બહુ શુભ વડે, ઘણે કુશલપણે	વઇક્કમં=વ્યતિક્રમ
સંફાસં=ફરસ,સંસ્પર્શ	દિવસો=દિવસ	આવસિઆએ=અવશ્ય કર્તવ્યથી
ખમણિજ્જો=ખમજો	વઇક્કંતો=વીત્યો, ગયો	

ખમાસમણાણં=ક્ષમાશ્રમણોની (સંબંધી)
દેવસિઆએ=દિવસ સંબંધી
આસાયણાએ=આશાતનાએ કરીને
તિત્તીસ=તેત્રીસ
અન્નયરાએ=અનેરી
જંકિંચિ=જે કાંઇ
મિચ્છાએ=મિથ્યાભાવ (રૂપ આશાતના) વડે
મણ=મન (ની)
દુક્કડાએ=પાપરૂપ આશાતનાએ
વય=વચન (ની)
કાય=શરીર (ની)
કોહાએ=ક્રોધે કરી
માણાએ=માને કરી
માયાએ=માયાએ કરી
લોભાએ=લોભે કરી
કાલિઆએ=કાળ સંબંધી
મિચ્છોવયારાએ=મિથ્યાઉપચારવડે, કુડ કપટવડે
સવ્વધમ્મ=સર્વ ધર્મ તે આઠ પ્રવચનમાતારૂપ
અઇક્કમણાએ=ઓળંઘવારૂપ
જો=જે
મે=મેં, મારે જીવે
અઇઆરો=અતિચાર
કઓ=કર્યો

ઇચ્છામિ ખમાસમણો વંદિઉં—હું ઇચ્છું છું, હે ક્ષમાદિક ગુણે કરી પ્રધાન! વાંદવાને.

જાવણિજ્જાએ નિસીહિઆએ ॥ ૧ ॥—પાપ વ્યાપારરહિત શરીરની શક્તિવડે.

અણુજાણહ, મે મિઉગ્ગહં ॥ ૨ ॥—મિત્ત અવગ્રહ એટલે સાડાત્રણ હાથ પ્રમાણે ક્ષેત્ર તે માંહે પ્રવેશ કરવાની મુજને આજ્ઞા આપો. એટલું શિષ્યનું વચન સાંભળી ગુરૂ કહે. (અણુજાણામિ કહેતાં) હું આજ્ઞા આપું છું. એ ગુરૂનું વચન.

નિસીહિ—પછી શિષ્ય નિસીહિ=ગુરૂ વંદન શિવાય બીજી ક્રિયા નિષેધ એમ કહેતો થકો અવગ્રહમાં પેશીને બેશી (સાધુ ડાબા ઢીંચણ ઉપર અને શ્રાવક ચવળા ઉપર મહોપત્તી મુકી) બે હાથ કપાળે લગાડી ગુરૂના ચરણ પ્રતે સ્પર્શ કરવા આ રીતે કહે.

અહો, કાયં, કાય સંફાસં—નીચલી કાય એટલે પગ, તે પ્રતે મારી મસ્તકરૂપ કાયાએ કરી સ્પર્શ કરવાવડે.

ખમણિજ્જો, ભે, કિલામો—હે ભગવંત! કંઇ ખેદ ઉપજાવ્યો હોય તે ખમજો.

અપ્પ કિલંતાણં, બહુસુભેણભે, દિવસો વઇક્કંતો ॥ ૩ ॥—થોડો છે થાક જેને એવા તમને ઘણા શુભે કરીને (ક્ષેમકુશળે) આપ સાહેબનો દીવસ વીત્યો? (ગુરૂ કહે તહત્તિ=તેમજ.) ગુરૂનું વચન સાંભળી શિષ્ય કહે.

જત્તાભે ॥ ૪ ॥—હે કરૂણાસમુદ્ર! આપ સાહેબની તપ, નિયમ, સંયમ, સ્વાધ્યાયરૂપ યાત્રા અવ્યાબાધપણે વર્તે છે? તે સાંભળી ગુરૂ કહે. (તુજ્જંવિવટ્ટએ) તને પણ વર્તે છે?

જવણિજ્જં ચ ભે, ॥ ૫ ॥—ઇંદ્રિય અને નોઇંદ્રિએ પીડિત નહીં એવું તમારૂં શરીર છે? ગુરૂ કહે. (એવ) એમજ છે.

ખામેમિ, ખમાસમણો,—હે ક્ષમાશ્રમણ ખમાવું છું.

દેવસિઅં વઇક્કમં ॥ ૬ ॥—દિવસ સંબંધી અપરાધ. એ સાંભળી ગુરૂ કહે. (અહમવિ ખામેમિ) હું પણ (સારણા વારણાદિકમાં થએલો પ્રમાદ) ખમાવું છું. પછી શિષ્ય પગે જિનમુદ્રા અને હાથે યોગમુદ્રા સાચવતો ઉભો રહી નીચે પ્રમાણે કહે.

આવસિઆએ પડિક્કમામિ—અવશ્ય કર્તવ્ય જે ચરણસીત્તરી અને કરણસીત્તરીરૂપ પડિલેહણ પ્રમુખ કરતાં જે અતિચાર લાગ્યો હોય તેથી માઠું આચર્યું હોય તે થકી નિવર્તું છું.

ખમાસમણાણં, દેવસિઆએ, આસાયણાએ—હે ક્ષમાશ્રમણ! તમને દિવસ સંબંધીની આશાતના.

ત્તિત્તીસન્નયરાએ, જંકિંચિ મિચ્છાએ—તેત્રીસ માંહેની અનેરી કોઇ આશાતનાએ કરીને જે કંઇ કુડું આલંબન લઇ મિથ્યાભાવ વર્તાવ્યો હોય તે કિંચિત્ મિથ્યાભાવરૂપ આશાતનાએ કરીને.

મણ દુક્કડાએ વયં દુક્કડાએ,—મન સંબંધી પાપ તે રૂપ આશાતનાએ, વચન સંબંધી પાપ એટલે અસભ્યવચને કરી થયેલી આશાતનાએ કરી.

કાય દુક્કડાએ—કાયાસંબંધી પાપ તે રૂપ આશાતનાએ કરી.

કોહાએ, માણાએ, માયાએ, લોભાએ—ક્રોધે કરી, માને કરી, માયા એટલે કપટે કરી, અને લોભે કરી.

સવ્વકાલિઆએ સવ્વમિચ્છોવયારાએ—સર્વ કાળ સંબંધી અને સર્વ મિથ્યા ઉપચારરૂપ, કુડ કપટરૂપ આશાતનાએ કરીને.

સવ્વ ધમ્માઈક્કમણાએ આસાયણાએ—સર્વ ધર્મ તે આઠ પ્રવચન-માતારૂપ ધર્મની કરણીને ઓળંગવારૂપ આશાતનાએ કરીને.

જો, મે, અઇયારો, કઓ, તસ્સ ખમાસમણો—જે મેં અતિચાર કર્યો હોય, તે અતિચાર પ્રતે હે ક્ષમાશ્રમણ તમારી સમીપે.

પડિક્કમામિ, નિંદામિ, ગરિહામિ, અપ્પાણં, વોસિરામિ ॥ ૭ ॥—પ્રતિક્રમું છું, નિંદુ છું, ગુરૂની સાખે ગરહું છું=વિશેષે નિંદુ છું. દુષ્ટ પાપિષ્ટ આત્માપ્રત્યે હું વોસિરાવું છું.

(અહીંઆં બીજીવારને વાંદણે આવસિઆએ એ પદ ન કહેવું.)

અથ સાત લાખ.

પૃથ્વિકાય=માટી પાષાણાદિકના જીવ	એક જીવવાળી	યોનિ=ઉત્પત્તિસ્થાન
અપ્પકાય=પાણીનાજીવ	સાધારણ=એકશરીરમાં અનંતજીવવાળી	હણ્યો=માર્યો
તેઉકાય=અગ્નિના જીવ	વનસ્પતિકાય=શાક,ભાજીપાલા વિગેરેના જીવ	હણાવ્યો=મરાવ્યો
વાઉકાય=વાયરાનાજીવ		અનુમોદ્યો=વખાણ્યો
પ્રત્યેક=એક શરીરમાં		

સાત લાખ પૃથ્વિકાય, સાત લાખ અપ્પકાય, સાત લાખ તેઉકાય, સાત લાખ વાઉકાય, દસ લાખ પ્રત્યેક વનસ્પતિકાય, ચૌદ લાખ સાધારણ વનસ્પતિકાય, બે લાખ બેઇંદ્રિય, બે લાખ તેઇંદ્રિય, બે લાખ ચોરેંદ્રિય, ચાર લાખ દેવતા, ચાર લાખ નારકી, ચાર લાખ તિર્યંચપંચેંદ્રિય, ચૌદ લાખ મનુષ્ય, એવંકારે (એ પ્રમાણે) ચોરાશી લાખ જીવાયોનિ માંહે માહારે જીવે જે કોઇ જીવ હણ્યો હોય, હણાવ્યો હોય, હણતાં (મારતાં) પ્રત્યે

અનુમોદ્યો (વખાણ્યો) હોય, તે સર્વે મને, વચને, કાયાએ કરી તસ્સમિચ્છામિ દુક્કડં ॥ ઇતિ ॥ (એનો અર્થ સુગમ છે.)

અથ અઢાર પાપસ્થાન.

પ્રાણાતિપાત=જીવાહંસા	માયા=કપટ	અરતિ=દુઃખ
મૃષાવાદ=જુઠું બોલવું	લોભ=તૃષ્ણા	પર=પારકી
અદત્તાદાન=ચોરી	રાગ=હેત	પરિવાદ=નિંદા
મૈથુન=વિષય સેવવો	દ્વેષ=તિરસ્કાર	માયામૃષાવાદ=કપટસાથે જુઠ
પરિગ્રહ=ધન,ધાન્ય સંઘરવું	કલહ=કજીઓ	મિથ્યાત્વ=દેવગુરૂધર્મની અશ્રદ્ધા
ક્રોધ=ગુસ્સો	અભ્યાખ્યાન=આળચઢાવવું	શલ્ય=સાલ
માન=અહંકાર	પૈશુન્ય=ચાડી	
	રતિ=સુખ	

પહેલે પ્રાણાતિપાત, બીજે મૃષાવાદ, ત્રીજે અદત્તાદાન, ચોથે મૈથુન, પાંચમે પરિગ્રહ, છઠ્ઠે ક્રોધ, સાતમે માન, આઠમે માયા, નવમે લોભ, દસમે રાગ, અગિયારમે દ્વેષ, બારમે કલહ, તેરમે અભ્યાખાન, ચૌદમે પૈશુન્ય, પંદરમે રતિ અરતિ, સોલમે પરપરિવાદ, સત્તરમે માયા મૃષાવાદ, અઢારમે મિથ્યાત્વશલ્ય. એ અઢાર પાપસ્થાનકમાંહે માહારે જીવે જે કોઈ પાપ સેવ્યું હોય, સેવરાવ્યું હોય, સેવતાં પ્રત્યે અનુમોદ્યું હોય, તે સર્વે મને, વચને, કાયાએ કરી તસ્સમિચ્છામિ દુક્કડં ॥

અથ સવ્વસ્સવિ.

(આનો અર્થ પાછળ પાને પર મેં આવી ગયો છે, ત્યાંથી જોઇ લેવો.)

અથ ઈચ્છામિ પડિક્કમિઉં.

(આનો અર્થ પાછળ પાને ૫૩ મેં આવી ગયો છે, ત્યાંથી જોઈ લેવો.)

અથ શ્રાવક પડિકકમણસૂત્ર.

અથવા

વંદિતાસૂત્ર.

ગાથા ૧ થી ૧૦ સુધી.

વંદિત્તુ=વાંદીને
સવ્વે=સર્વ
સિદ્ધે=સિદ્ધોને
ધમ્માયરિયે=ધર્માચાર્ય
અ=અને, વળી
અઈયારસ્સ=અતિચારને
સુહુમો=સુક્ષ્મ
બાયરો=બાદર, મોટો
નિંદે=નિંદુ છું
દુવિહે=બે પ્રકારના
પરિગ્ગહંમિ=પરિગ્રહને વિષે
સાવજ્જે=પાપસહિત, સાવદ્ય
બહુવિહે અ=ઘણા પ્રકારના
આરંભે=આરંભનેવિષે
કારાવણે=કરાવવાથી
કરણે=કરવાથી
પડિક્કમે=પ્રતિક્રમું છું
દેસિઅં=દિવસસંબંધી
બદ્ધં=બાંધ્યું હોય
ઇંદિએહિં=ઇંદ્રિયોવડે
ચઉહિં=ચાર (વડે)
કસાએહિં=કષાયોવડે
અપ્પસત્થેહિં=માઠાભાવે કરીને
રાગેણ=રાગે કરીને
દોસેણ=દ્વેષે કરીને
આગમણે=આવતાં
નિગ્ગમણે=જતાં
ઠાણે=સ્થાનકે
ચંકમણે=ફરતાં
અણાભોગે=અનુપયોગે
અભિયોગે=આગ્રહથી
નિઓગે=આજ્ઞાથી
સંકા=શંકા
કંખ=કાંક્ષા, ઇચ્છા
વિગિચ્છા=ફલનો સંદેહ, દુગંછા
પસંસ=વખાણ,પ્રશંસા
સંથવો=સ્તુતિ
કુલિંગીસુ=મિથ્યાત્વીને વિષે
સમ્મતસ્સ=સમકિતના
છક્કાય=છ કાય
સમારંભે=આરંભનેવિષે
પયણે=રાંધવામાં
પયાવણે=રંધાવતાં
દોસા=દોષો
અત્તટ્ઠા=પોતાને અર્થે
પરટ્ઠા=પારકાને અર્થે
ઉભયટ્ઠા=બેને અર્થે
ચેવ=નિશ્ચે
થુલગ=મોટા
અણુવ્વયંમિ=અણુવ્રતને વિષે
પાણાઈવાય=પ્રાણાતિપાત
વિરઈઓ=વિરતિથી

આચરિઅં=ઓલંઘવું, આચર્યું	વહ=વધ	ભારે=ભારવડે
અપ્પસત્થે=માઠાભાવે	બંધ=બાંધવું	ભત્ત=ખોરાક
ઇત્થ=અહીંઆં	છવિ=શરીરનાં અંગ	પાણ=પાણી
પ્પસંગેણં=પ્રસંગવડે	ચ્છેએ=છેદવાથી	વુચ્છેએ=અંતરાય
	અઈ=અતિ, ઘણાં	વયસ્સ=યતના

વંદિત્તુ સવ્વસિદ્ધે—સર્વજ્ઞ એવા તિર્થંકર તેમને તથા સિદ્ધ ભગવાનને.
ધમ્માયરિએ અ સવ્વ સાહૂઅ—ધર્માચાર્ય તથા ઉપાધ્યાય તથા સર્વ સાધુમુનિરાજને વાંદીને (નમસ્કાર) કરીને.

ઇચ્છામિ પડિક્કમિઉં, સાવગ ધમ્માઇઆરસ્સ ॥ ૧ ॥—શ્રાવકધર્મને વિષે લાગેલા અતિચાર થકી નિવર્તવાને હું ઇચ્છું છું ॥ ૧ ॥

જો મે વયાઇઆરો, નાણે તહ દંસણે ચરિત્તે અ—જે મારે વ્રતોના અતિચાર જ્ઞાનને વિષે તથા દર્શનને વિષે તથા ચારિત્રને વિષે અને ચ શબ્દથકી તપાચાર તથા વીર્યાચારને વિષે.

સૂહુમો અ બાયરો વા, તંનિંદેતંચગરિહામિ ॥૨॥—સૂક્ષ્મ તથા બાદર કે પ્રગટ જાણવામાં આવે તેવો જે કોઈ અતિચાર લાગ્યો હોય તેને હું નિંદુ છું, તથા ગુરૂ સમક્ષ ગરહું છું. ॥ ૨ ॥

દુવિહે પરિગ્ગહંમિ, સાવજ્જે બહુવિહે અ આરંભે—બે પ્રકારના પરિગ્રહ છે તેની ઉત્પત્તિનું કારણ સાવદ્ય=પાપસહિત એવો વળી બહુવિધ=અનેક પ્રકારના આરંભ તેને.

કારાવણે અ કરણે, પડિક્કમે દેસિઅં સવ્વં ॥૩॥—પોતે કરવાથકી તથા બીજા પાસે કરાવવાથી તથા કરતાંને અનુમોદવાથકી જે અતિચાર લાગ્યો હોય તે દિવસ સંબંધી અતિચારપ્રત્યે હું પ્રતિક્રમું છું.

જંબદ્ધમિંદિએહિં, ચઉહિંકસાએહિં અપ્પસત્થેહિં—જે બાંધ્યું હોય, ઇંદ્રિઓવડે કરી, ચાર કષાયવડે કરી, તથા માઠા ભાવે કરી,

રાગેણ વ દોસેણ વ, તં નિંદે તં ચ ગરિહામિ ॥ ૪ ॥—રાગે કરી અથવા દ્વેષે કરી તેને નિંદું છું તથા ગુરૂ સાખે ગર્હું છું. ॥ ૪ ॥

આગમણે નિગ્ગમણે,—આવવા જવામાં.

ઠાણે ચંકમણે અણાભોગે,—મિથ્યાત્વીને સ્થાનકે ઉભું રહેતાં, ત્યાં આમતેમ ફરતાં, અનુપયોગથકી.

અભિઓગે અ નિઓગે—રાજાના આદેશ તથા ઘણા લોકના આગ્રહથકી, વળી પરાધિન આજીવિકા ચલાવતાં (જેની ચાકરી કરીએ) તેની આજ્ઞાથકી મિથ્યાદ્દષ્ટિ સંબંધી રથયાત્રા પ્રમુખ જોવાને અર્થે જે કરવું પડે તેથી જે અતિચાર લાગે તે.

પડિક્કમે દેસિઅં સવ્વં ॥ ૫ ॥—દિવસ સંબંધી સર્વને પ્રતિક્રમું છું.॥૫॥

સંકા કંખ વિગિચ્છા—જિન વચનમાં શંકા=સંદેહ, પરમતવાળાનો થોડો ગુણ દેખી તે ઉપર કાંક્ષા=અભિલાષા ઉપજે, સાધુ સાધવીનાં વસ્ત્ર મેલાં દેખી દુર્ગંછા કરે.

પસંસ તહ સંથવો કુલિંગીસુ—કુલિંગી મિથ્યાત્વીને વિષે પ્રશંસા=વખાણ કરે તથા સંસત્વ પરિચય કરે.

સમ્મત્તસ્સ ઈઆરે—સમકિતના પાંચ અતિચાર જાણવા, તે આશ્રયીને જે

પડિક્કમે દેસિઅં સવ્વં ॥ ૬ ॥—દીવસ સંબંધી પાપ બાધ્યું તે સર્વ પડિક્કમું છું. ॥ ૬ ॥

છક્કાય સમારંભે—પૃથ્વિકાયાદિક છકાય જીવોના આરંભમાં.

પયણે અ પયાવણે અ જે દોસા—પોતે રાંધતાં, બીજા પાસે રંધાવતાં, વળી રાંધતાને અનુમોદતાં જે દોષ.

અત્તઠ્ઠાય પરઠ્ઠા—પોતાને અર્થે અથવા પરને અર્થે.

ઉભયચટ્ઠા ચેવ તંનિંદે ॥ ૭ ॥—તે બેઉને અર્થે કરવામાં જે દોષ લાગ્યો હોય તે નિશ્ચય હું નિંદુ છું. ॥ ૭ ॥

પંચન્હમણુવ્વયાણં—પાંચ *અણુવ્રત તેને વિષે.

* ૧ પ્રાણાતિપાતવિરમણ, ૨ મૃષાવાદવિરમણ, ૩ અદત્તાદાનવિરમણ, ૪ મૈથુનાવરમણ, ૫ પરિગ્રહ પરિમાણ.

ગુણવ્વયાણં ચ તિન્હમઈઆરે—અને ત્રણ [1]ગુણવ્રતને વિષે અતિચાર લાગ્યા હોય.

સિખ્ખાણં ચ ચઉન્હં—ચાર [2]શિક્ષાવ્રતને વિષે વળી તપસંલેખણાદીને વિષે અતિચાર લાગ્યા હોય તે સર્વ.

પડિક્કમે દેસિયં સવ્વં ॥ ૮ ॥—દિવસ સંબંધી અતિચારને હું પડિક્કમું છું ॥ ૮ ॥

પઢમે અણુવ્વયંમિ—પહેલા અણુવ્રતને વિષે.

થુલગ પાણાઇવાય વિરઇઓ—સ્થુલ=મોટા બાદર ત્રસ જીવ સંબંધી પ્રાણનો અતિપાત=વિનાશ તેની વિરતિ=નિવૃત્તિ તે થકી.

આયરિઅમપ્પસત્થે—જે દોષ=માઠા ભાવ હુએ છતે આચાર્યો=સેવ્યોહોય.

ઇત્થપમાય પ્પસંગેણં ॥ ૯ ॥—આ વ્રતને વિષે પ્રમાદના પ્રસંગથી સેવ્યો હોય તે આગલી ગાથામાં પડિક્કમીશ.

વહ બંધ છવિચ્છેએ—વધ=મારવું, બંધ=દોરડાદિકે બાંધવું, છવિચ્છેદ= બળદાદિકના શરીરના અવયવને છેદવા.

અઈભારેભત્તપાણવુચ્છેએ—ઘણો ભાર ભર્યો, ભાત પાણીનો અંતરાય કર્યો.

પઢમ વયસ્સ ઇઆરે—પહેલા વ્રતના અતિચાર મધ્યે જે અતિચાર.

પડિક્કમે દેસિઅં સવ્વં ॥ ૧૦ ॥—દિવસ સંબંધી લાગ્યો હોય તે સર્વ હું પડિક્કમું છું ॥ ૧૦ ॥

ગાથા ૧૧ થી ૨૦ સુધી.

બીએ=બીજા (માં)	રહસ્સ=છાનું	તઇએ=ત્રીજા (માં)
પરિ=સમસ્ત પ્રકારે, અતિશય	દારે=સ્ત્રી	પર=પારકું
અલિય=જૂઠું	મોસ=મૃષા, જૂઠો	દવ્વ=દ્રવ્ય, ધન
વયણ=વચન	ઉવએસે=ઉપદેશે	તેન=ચોરે
સહસ્સા=અણવિચાર્યું	કૂડ=જૂઠા	આહડ=ચોરી આણેલી
	લેહે=લેખને વિષે	પ્પઓગે=પ્રયોગે

1 દિગ્વિરમણ, ભોગોપભોગવિરમણ, અનર્થદંડવિરમણ. 2 સામાયકવ્રત, દિશાવકાસિક, પોષધોપવાસ, અતિથિસંવિભાગ.

તપ્પડિરૂવ=તત્પ્રતિરૂવ, તેના જેવી	અણુરાગે=અનુરાગ,અભિલાષ	ચઉપ્પય=ચારપગવાળાં
વિરૂદ્ધ=ઉલટું	ઇત્તો=એ ઉપરાંત	ગમણસ્સ=જવાનાં
ગમણે=આચરવામાં	પંચમંમિ=પાંચમામાં	ઉ=તો
તુલ=તોલ	અપ્પસત્થંમિ=માઠા (માં)	દિસાસુ=દિશાઓમાં
માણે=માપ	પરિમાણ=પરિમાણ	ઉઠ્ઠં=ઉંચી
ચઉત્થે=ચોથા (માં)	પરિચ્છેએ=ઓળંગવાથી	વુઢ્ઢિ=વૃદ્ધિ, વધારો
પરદાર=પરસ્ત્રી	ધણ=ધન	સઈ=સ્મૃતિ, યાદિ
અ=નહી	ધન્ન=ધાન્ય	અંતરદ્ધા=માર્ગમાં
પરિગ્ગહિઆ=પરણેલી રાખેલી	ખિત્ત=ખેતર	મજ્જંમિ=મદિરા દારૂ (માં)
ઇત્તર=ઇત્વર, થોડા કાળને વાસ્તે રાખેલી	વત્થુ=ઘર, હાટ(વાસ્તુ)	મંસંમિ=માંસ (માં)
અણંગ=કામક્રીડા	રૂપ્પ=રૂપું	પુપ્ફે=ફુલમાં
વિવાહ=વિવાહ	સુવન્ને=સોનું	ફલે=ફળમાં
તિવ્વ=તિવ્ર, આકરો	કુવિઅ=હલકી ધાતુ	ગંધ=સુગંધી પદાર્થ
	દુપ્પયે=બે પગવાળા	મલ્લે=માલા
		ઉવભોગ=ઉપભોગ
		પરિભોગે=પરિભોગ

બીએ અણુવ્વયંમિ—બીજા અણુવ્રતને વિષે.

પરિથૂલગ અલિઅવયણ વિરઇઓ—અતિશયે કરી મોટા અલિકવચન જે જુઠું તેની વિરતીથકી.

આયરિય મપ્પસત્થે—માઠા ભાવે જે કાંઇ આચર્યું હોય.

ઇત્થ પમાય પ્પસંગેણં ॥ ૧૧ ॥—આ વ્રતમાં પ્રમાદના પ્રસંગવડે જે દોષ લાગ્યો તે આગલી ગાથામાં પડિક્રમાશ.

સહસ્સા રહસ્સ દારે—સહસાત્કારે, એકાંતે સ્ત્રીની ગુપ્ત વાત બીજાને કહેવાથી.

મોસુવએસે કૂડલેહે અ—ખોટો ઉપદેશ અને જુઠાં ખત વિગેરે લેખથી.

બીઅ વયસ્સ ઇઆરે—બીજા વ્રતના અતિચાર વિષે જે કોઇ અતિચાર.

પડિક્કમે દેસિયં સવ્વં ॥ ૧૨ ॥—લાગ્યો હોય તે દિવસ સંબંધી અતિચારને હું પડિક્કમું છું ॥ ૧૨ ॥

તઇએ અણુવ્વયંમિ—ત્રીજા અણુવ્રતને વિષે.

થૂલગ પરદવ્વહરણવિરઇઓ—મોટી પારકા ધનની ચોરીની વિરતિથકી.

આયરિય મપ્પસત્થે—માઠા ભાવે આચારવાથી.

ઇત્થ પમાયપ્પસંગેણં ॥ ૧૩ ॥—પ્રમાદના પ્રસંગવડે આ વ્રતને વિષે જે અતિચાર લાગ્યો હોય તે આવતી ગાથામાં પડિક્કમીશ.

તેના હડપ્પઓગે—ચોરની હરણ કરેલી વસ્તુ સોંઘી જાણી લેવાથી, ચોરને સહાય આપવાથી.

તપ્પડિરૂવે વિરૂદ્ધ ગમણે અ—ખોટી વસ્તુને ખરીના જેવી કરી વેચવાથી, દાણચોરી પ્રમુખ રાજવિરૂદ્ધ આચરવું તેથી.

કૂડતુલ કૂડમાણે—ખોટું તોલ તથા ખોટું માપ રાખવાથી જે અતિચાર લાગ્યો હોય તે.

પડિક્કમે દેસિઅં સવ્વં ॥ ૧૪ ॥—સર્વ દિવસ સંબંધી અતિચારને પડિક્કમું છું ॥ ૧૪ ॥

ચઉત્થે અણુવ્વયંમિ—ચોથા અણુવ્રતને વિષે.

નિચ્ચં પરદાર ગમણ વિરઇઓ—નિત્ય (હમેશાં) પરસ્ત્રીની સાથે ગમન એટલે કામભોગ ભોગવવાની વિરતીને.

આયરિઅ મપ્પસત્થે—અશુભભાવે કરી આચરવાથી.

ઇત્થ પમાય પ્પસંગેણ ॥ ૧૫ ॥—આ વ્રતમાં જે અતિચાર પ્રમાદના પ્રસંગથી લાગ્યો હોય તે આગલી ગાથામાં પડિક્કમીશ ॥ ૧૫ ॥

અપરિગ્ગહિઆ ઇત્તર—અપરિગ્રહીતા=બીજા કોઇએ નહિ ગ્રહણ કરેલી એટલે કુંવારી અથવા વિધવા તેની સાથે મૈથુન સેવવું તે, કોઇએ વેસ્યાદીકને સ્ત્રીને ઠેકાણે રાખેલી તેની સાથે મૈથુન સેવવું તે બીજું.

અણંગ વિવાહ તિવ્વ અણુરાગે—કામક્રીડા પરસ્ત્રીની સાથે હાંસી વિગેરે કરવું, પોતાનાં છોકરાં શિવાય પારકાના વિવાહ કરવા, કરાવવા, કામભોગને વિષે તિવ્ર અનુરાગ કરવો.

ચઉત્થ વયસ્સ ઇઆરે—ચોથાવ્રતના અતિચારને વિષે.

પડિક્કમે દેસિયં સવ્વં ॥ ૧૬ ॥—દિવસ સંબંધી સર્વ અતિચારને પડિક્કમુ છું ॥ ૧૬ ॥

ઇત્તો અણુવ્વએ પંચમંમિ—એ ચોથું વ્રત કહ્યા બાદ પાંચમા અણુવ્રતને વિષે.

આયરિઅ મપ્પસત્થંમિ—અશુભભાવે કરી જે આચાર્યો હોય.

પરિમાણ પરિચ્છેએ—પરિગ્રહના પરિમાણનો પરિચ્છેદ કરેથી.

ઇત્થ પમાયપ્પસંગેણં ॥ ૧૭ ॥—આ વ્રતને વિષે પ્રમાદના પ્રસંગથી જે અતિચાર થયો હોય તે આગલી ગાથામાં પડિક્કમીશ.

ધણધન્નખિત્તવત્થુ—ધન, ધાન્ય, ખેતર, વસ્તુ=ઘર હાટ વિગેરે.

રૂપ્પ સુવન્ને અ કુવિઅ પરિમાણે—રૂપુ, સોનુ અને કુપતિ=થાળ વિગેરેનું પરિમાણ નિયમ.

દુપએ ચઉપ્પયંમિ—બે પગવાળા=દાસ દાસી વિગેરે, ચાર પગવાળાં=ઢોર વિગેરે પ્રમાણ ઉપરાંત રાખવાથી જે અતિચાર લાગ્યો હોય તે.

પડિક્કમે દેસિયં સવ્વં ॥ ૧૮ ॥—સર્વ દિવસ સંબંધી અતિચારને હું પડિક્કમું છું ॥ ૧૮ ॥

ગમણસ્સ ઉ પરિમાણે—જવાના પરિમાણને વિષે.

દિસાસુ ઉડ્ઢં અહે અ તિરિઅં ચ—ઉંચે નીચે અને ત્રિછી દિશાઓમાં જવાના નિયમથી વધારે જવું.

વુડ્ઢિસઈ અંતરદ્ધા—એક દીશી ઘટાડી, બીજી દીશી વધારવી, તે ચોથો અતિચાર, મારગમાં યાદી જતી રહેવાથી નિયમથી વધારેલું એ પાંચમો અતિચાર તેમને.

પઢમંમિ ગુણવ્વએ નિંદે ॥ ૧૯ ॥—પ્રથમ ગુણવ્રતને વિષે હું નિંદુ છું ॥ ૧૯ ॥

મજ્જંમિ અ મંસંમિઅ—મદીરા અને માંસ, વળી બીજા પણ અભક્ષ=નહિ ખાવાયોગ્ય પદાર્થ.

પુપ્ફે અ ફલે અ ગંધ મલ્લે અ—ફુલ, ફળ અને ગંધ બરાસ વિગેરે અને ફુલાદિકની માળા ભોગવવાથી.

ઉવભોગ પરિભોગે—ઉપભોગ પરિભોગ નામે.

બીઅંમિ ગુણવ્વએ નિંદે ॥ ૨૦ ॥—બીજા ગુણવ્રતને વિષે જે અતિચાર લાગ્યો હોય તેને હું નિંદુ છું ॥ ૨૦ ॥

ગાથા ૨૧ થી ૩૦ સુધી.

સચ્ચિત્તે=સચીત્ત
પડિબદ્ધે=લાગેલી, વળગેલી
અપોલ=કાચી
દુપ્પોલિઅં=કાચું પાકું
આહારે=ભક્ષણ
તુચ્છ=હલકી
ઓસહિ=ઓષધી
ભક્ખણયા=ભક્ષણ
ઇંગાલિ=અંગારકર્મ
વણ=વનકર્મ
સાડી=શકટકર્મ
ભાડી=ભાડું ખાવું
ફોડી=જમીન ફોડવીતે
સુ=અત્યંત
વજ્જએ=છોડે
દંત=દાંત
લક્ખ=લાખ
રસ=રસ
કેસ=વાળ
વિસ=ઝેર
વિસયં=શસ્ત્રાદિકનો વિષય

ખુ=નિશ્ચે
જંત્ર=યંત્ર
પિલ્લણ=પીલવાનું
નિલ્લંછણ=નિર્દયપણાનાં કામ
દવ=દવ, અગ્નિ
દાણં=આપવું
સર=સરોવર
દહ=ધરા, દ્રહ
તલાય=તલાવ
સોસં=શોષણ
અસઇ=અસતિ
પોસં=પોસણ
વજ્જિજ્જા=વર્જવું
સત્થ=શસ્ત્ર
અગ્ગિ=અગ્નિ
મૂસલ=સાંબેલું
જંતગ=યંત્ર (ઘંટી પ્રમુખ)
તણ=તરણાં
કટ્ઠે=કાષ્ટ
મંત=મંત્ર
મૂલ=મૂળ, જડીબુટ્ટી

ભેસજ્જે=ઓસડ
દિન્ને=દેવા થકી
દવાવિએ=અપાવવામાં
વા=અથવા
ન્હાણ=ન્હાવું, સ્નાન
ઉવટ્ટણ=પીઠીએમેલઉતરવો
વન્નગ=અલતો વગેરે
વિલેવણે=વિલેપન
સદ્દ=શબ્દ
વત્થ=વસ્ત્ર
આસણ=આસન
કંદપ્પે=કંદર્પ
કુક્કુઇએ=કુચેષ્ટ, ભાંડચેષ્ટા
મોહરિ=વાચાલપણું
અહિગરણ=ઘંટીપ્રમુખ અધિકરણ
ભોગ=ભોગની વસ્તુ
અઇરિત્તે=ખપથીવધારે
દંડંમિઅણટ્ઠાએ=અનર્થ દંડને વિષે

દુપ્પણિહાણે=દુઃપ્રણિધાન, સાવદ્ય વેપાર	સદ્દે=શબ્દ કરવો	આભોએ=ચિંતવવું
અણવટ્ઠાણે=અનવસ્થાન સામાયક બરાબર ન પાળવું	રૂવે=રૂપ દેખાડવું	પોસહ=પોષધ
તહા=તથા	પૂગ્ગલ=પુદ્ગલ	વિવરીએ=વિપરીતે
સઇ=સ્મૃતિ, યાદિ	પ્પખેવે=નાંખવું	નિક્ખિવણે=મૂકવું
વિહૂણે=રહિત	દેસાવગાસિઅંમિ=દેશાવકાસિકમાં	પિહિણે=ઢાંકવું
વિતહ=ખોટું	સંથાર=શય્યા વિગેરે સંથારો	વવએસ=વ્યપદેશકરવો ફેરફાર બોલવું
આણવણે=અણાવવામાં	ઉચ્ચાર=ઝાડો પેસાબ પરઠવવો	મચ્છરે=મત્સર, ઈર્ષા
પેસવણે=મોકલવામાં	વિહિ=વિધિ	અઇક્કમ=અતિક્રમ,ઓલંગવું
	ભોઅણ=ભોજન	દાણે=દાનને વિષે

સચ્ચિતે પડિબદ્ધે—સર્વ સચ્ચિત્તનો ત્યાગ કરીને અથવા તેનું પરિમાણ કર્યું હોય તેથી પ્રમાદને લીધે વધારે સચ્ચિત્ત વસ્તુનો આહાર કરવો તે પહેલો અતિચાર. પ્રતિબદ્ધ=સચ્ચિત્તની સાથે લાગેલી વસ્તુ, જેમકે ઝાડ ઉપરથી ગુંદર ઉખેડી ખાવો તથા ગોટલીસહિત કેરી, ઠળીઆસહિત રાયણ ખાવી, તે સચ્ચિત્ત પ્રતિબદ્ધ નામે બીજો અતિચાર તેને વિષે.

અપોલ દુપ્પોલિઅં ચ આહારે—રાંધ્યા વગર (સચિત્ત મિશ્રિત કાચી વસ્તુ જેવી કે તરતનો દળેલો તથા અણચાળેલો લોટ વગેરે) પદાર્થ અને કાચાપાકા ઓળા, પુંખ, પાપડી વિગેરે ખાવા એ ચોથો અતિચાર.

તુચ્છોસહિ ભખ્ખણયા—તુચ્છૌષધિ ભક્ષણ=મગની કોમળ ફળી તથા બોર વિગેરે તુચ્છ વસ્તુ ખાવી તે પાંચમો અતિચાર. એ જેને સચ્ચિત્ત વસ્તુ ખાવાનો નિયમ હોય તેને પાંચ અતિચાર સંભવે. તેમાંનો કોઇ અતિચાર લાગ્યો હોય તે.

પડિક્કમે દેસિયં સવ્વં ॥ ૨૧ ॥--સર્વ દિવસ સંબંધી અતિચારને હું પડિક્કમું છું ॥ ૨૧ ॥

ઇંગાલી વણ સાડી—અંગારકર્મ=કુંભાર, ભાડભુંજા વિગેરેનું અગ્નિસંબંધી કામ તે, વનકર્મ=વનસ્પતિ વિગેરેનું ઉગાડવું તથા છેદવું ઇત્યાદિક, શકટકર્મ=ગાડાં વિગેરે વેચે વેચાવે તે.

ભાડી ફોડી સુવજ્જએ કમ્મં—ભાટીકકર્મ=ઘોડા, ઉંટ, ઘર વિગેરે ભાડે આપવાં, સ્ફોટીકકર્મ=કુવા, વાવ, વિગેરે ખોદવા, ખોદાવવા, એ પાંચ સામાન્યકર્મ તે પ્રતે શ્રાવક અત્યંતપણે વર્જે, ત્યાગ કરે.

વાણિજ્જં ચેવય દંં, ત લખ્ખરસ કેસવિસવિસયં ॥ ૨૨ ॥—કુવાણીજ્ય=ખરાબ વેપાર વિષે કહે છે. જેવાકે દાંત, લાખ, (કસુંબો હરતાળ વગેરે), રસ (ગોળ, તેલ વિગેરે), કેસ તે ઘોડાચમરી વિગેરેનો વેપાર અને વિષ (અફીણ, સોમલ) તથા વિષયાદિક=શસ્ત્રાદિકનો વિષય, તે પાંચ કુવાણીજ્યને શ્રાવકે વર્જવા.

એવં ખુ જંતપિલ્લણ—એમ નિશ્ચે ઘંટી, વિગેરે યંત્રકર્મ, અને શેરડી, તલ, સરસવ પીલવાથી જે કર્મ લાગે તે યંત્રપીલણકર્મ કહીએ.

કમ્મં નિલ્લંછણં ચ દવદાણં—નાક, કાન. વીંધવા પ્રમુખ તથા બળદ પ્રમુખનાં નાક વીંધાવવાં તે વિગેરે નિલંછનકર્મ જાણવું અને ધર્મ બુદ્ધિએ અથવા બીજા હેતુથી અગ્નિદાન કરવું તે દવદાન.

સર દહ તલાય સોસં—સરોવર, દ્રહ અને તળાવ વગેરેને શોષણ કરવું.

અસઇ પોસં ચ વજ્જિજ્જા ॥ ૨૩ ॥—અસતિ પોષણ=હીંસકજીવોનું તથા વ્યભિચારી સ્ત્રી વગેરેનું પોષણ કરવું તે. એ પાંચ કર્મને નિશ્ચે કરી શ્રાવકે વર્જવાં.

સથ્થગ્ગિ મૂસલ જંતગ—શસ્ત્ર, અગ્નિ, મુશળ, યંત્ર તે ઘંટી પ્રમુખ.

તણ કટ્ઠે મંત મૂલ ભેસજ્જે—તૃણ=સાવરણી, ઇત્યાદિ. કાષ્ટ=લાકડી ઇત્યાદિ. મંત્ર=તે સાપ ખીલવા પ્રમુખના જાણવા. મૂલ=નાગદમણી પ્રમુખ જડીબુટ્ટી, ભેષજ્ય=ગોળી, ચુરણ વિગેરે ઉપદ્રવકારી વસ્તુઓ જાણવી. ઇત્યાદિક વસ્તુ દાક્ષીણતા ટાળી બીજાને.

દિન્નેદવાવિએવા—આપવાથકી, બીજા પાસે અપાવવાથકી (તથા આપનારને વખાણવાથી) જે અતિચાર લાગ્યા હોય.

પડિક્કમે દેસિયં સવ્વં ॥ ૨૪ ॥—તે સર્વ દિવસ સંબંધી અતિચારને હું પડિક્કમું છું ॥ ૨૪ ॥

ન્હાણુ વટ્ટણુવન્નગ—સ્નાન=અજતનાએ નાહાવાથી, ઉદ્વર્તન=પીઠી વિગેરે કરી શરીરનો મેલ ઉતારવો, વર્ણક—અળતો વિગેરે પદાર્થ.

વિલેવણે સદ્દ રૂવ રસ ગંધે—વિલેપન=કેસર વિગેરે ચોપડવું, શબ્દ=કૌતુકથી સાંભળવા, સ્ત્રી પ્રમુખનાં રૂપ જોવાં, ખાટા વિગેરે રસ, કપુર, કસ્તુરી વિગેરેના સારા ગંધ.

વત્થાસણ આભરણે—વસ્ત્ર. આસન=બેઠક, આભરણ=કુંડળ, કંકણ વિગેરે રાગથી જોવાં, તેથી જે અતિચાર લાગ્યા હોય તે.

પડિક્કમે દેસિયં સવ્વં ॥ ૨૫ ॥—દિવસ સંબંધી સર્વ અતિચારને હું પડિક્કમું છું ॥ ૨૫ ॥

કંદપ્પે કુક્કુઇએ—કંદર્પ=કામભોગની કથાનું કરવું તે, કૌકુચ્ય=કુચેષ્ટા. જેથી લોકોને હાંસી આવે તે.

મોહરિ અહિગરણ ભોગ અઇરિત્તે—મુખરીપણું=વાચાલપણે ઘણું બડ બડવું, અધિકરણ=શસ્ત્ર, મુશળ વિગેરે સજ્જ કરી રાખવાં, ભોગ અતિરિક્ત=ભોગની વસ્તુ ખપ કરતાં વધારે રાખવી.

દંડંમિ અણટ્ઠાએ—અનર્થદંડ વિરમણ નામે.

તઇઅંમિ ગુણવ્વએ નિંદે ॥ ૨૬ ॥—ત્રીજા ગુણવ્રતને વિષે પૂર્વોક્ત જે અતિચાર લાગ્યો હોય તેને નિંદું છું.

તિવિહે દુપ્પણિહાણે—ત્રણ પ્રકારે દુઃપ્રણિધાન=દુષ્ટ વ્યાપાર છે તેના અતિચાર એટલે મન, વચન અને કાયાના જાણવા.

અણવટ્ઠાણે તહા સઇવિહૂણે—અનવસ્થાન=અવિનયપણે તથા બે ઘડી કરતાં ઓછે વખતે સામાયક પારવું તે, તથા સ્મૃતિવિહીન=પ્રમાદથી સામાયક કીધું કે નહીં તેનો ઉપયોગ ન રહે તે પાંચમો અતિચાર. એ રીતે.

સામાઇઅ વિતહ કએ—સામાયકપ્રતે જુઠો કીધે થકે.

પઢમે સિક્ખાવએ નિંદે ॥ ૨૭ ॥—પ્રથમ સામાયક નામે શિક્ષાવ્રતને

વિષે ઉપર કહેલા અતિચાર માંહેલો જે અતિચાર લાગ્યો હોય તે પ્રતે હું નિંદુ છું ॥ ૨૭ ॥

આણવણે પેસવણે—કંઇ ચીજ અણાવવાથી, દાસ દાસી પ્રમુખને નીમેલી જગાથી બહાર મોકલવાથી.

સદ્દે રૂવે અ પુગ્ગલક્ખેવે—ખુંખારાદિ શબ્દવડે પોતાપણું છતું જણાવવું તે શબ્દાનુપતિ અતિચાર, રૂપ નજરે પડવાથી કોઇ માણસની પાસે જવું તે રૂપાનુપાતિ અતિચાર, કાંકરો નાંખી પોતાપણું જણાવવું તે પુદ્દગલોક્ષેપ નામે અતિચાર એ પાંચ અતિચારથી જે.

દેસાવગાસિઅંમિ, બીએ સિક્ખાવએ નિંદે ॥ ૨૮ ॥—અતિચાર, દેશાવકાસિક નામે બીજા શિક્ષાવ્રતને વિષે લાગ્યો હોય તે પ્રત્યે હું નિંદુ છું ॥ ૨૮ ॥

સંથારુચ્ચારવિહી—સજ્જયા, વડીનીતિ અને લઘુનીતિના વિધિને વિષે.

પમાય તહ ચેવ ભોઅણાભોએ—પ્રમાદ કરવો તેના ચાર અતિચાર તેમજ વળી પોસો લીધા પછી ભોજનની ચિંતા કરે તે.

પોસહ વિહિ વિવરીએ, તઇએ સિક્ખાવએ નિંદે ॥ ૨૯ ॥—પોસાવિધિ વિપરીત કરે થકે ત્રીજા શિક્ષાવ્રતને વિષે જે કોઈ અતિચાર લાગ્યો હોય તેને હું નિંદુ છું ॥ ૨૯ ॥

સચ્ચિત્તે નિક્ખિવણે—સાધુને દેવાજોગ જે ભોજન તેના ઉપર સચ્ચિત્ત વસ્તુ મુકવાથી.

પિહિણે વવએસ મચ્છરે ચેવ—સચ્ચિત્ત પિહિણે=દેવાજોગ વસ્તુને સચ્ચિત્ત વસ્તુથી ઢાંકવી, વ્યપદેશ=પોતાની વસ્તુને પારકી તથા પારકીને પોતાની કહેવી, મત્સર=કોપભાવે દાન આપવું, ચેવ=નિશ્ચે.

કાલાઇક્કમ દાણે—મુનિની ગોચરીનો વખત ઓળંગીને મુનિને તેડે, એવું જાણીને કે સાધુ વ્હોરશે પણ નહીં અને મારો નિયમપણ ભાગશે નહીં.

ચઉત્થે સિક્ખાવએ નિંદે ॥ ૩૦ ॥—ચોથા અતિથિ સંવિભાગ નામે શિક્ષાવ્રતને વિષે જે અતિચાર લાગ્યા હોય તેને હું નિંદુ છું ॥ ૩૦ ॥

ગાથા ૩૧ થી ૪૦ સુધી.

સુહિએસુ=સુહિતઉપર, સુખીઆઉપર
દુહિએસુ=દુખીઆઉપર
જા=જે
અ=નહિ
રસં=પોતાનેછંદે, રૂડે પ્રકારે
જએસુ=વિચરતા
અસ્સંજએસુ=ગુરૂની આજ્ઞા પ્રમાણે વિચરતા, અસંજતિ
અણુકંપા=દયા
સાહુસ=સાધુને વિષે
સંવિભાગો=સંવિભાગ, વોહેરાવવું
ચરણ=ચરણસિત્તરી
કરણ=કરણસિત્તરી
જુત્તેસુ=સહિત, વાળા
સંતે=છતે
ફાસુઅ=નિર્દોષ
જીવિઅ=જીવવામાં
મરણે=મરવામાં
આસંસ=વાંછા
મા=નહીં
મરણંતે=મરણના અંતે

કાઇઅસ્સ=કાયાસંબંધી
વાઇઅસ્સ=વચનસંબંધી
મણસા=મનવડે કરીને
માણસિઅસ્સ=મનસંબંધી
વય=વ્રત
ગારવેસુ=અહંકારનેવિષે
સન્ના=સંજ્ઞા
દંડેસુ=દંડને વિષે
ગુત્તિસુ=ત્રણ ગુપ્તિમાં
સમિઈસુ=પાંચ સમિતિમાં
હુ=તો, પણ
સમાયરઇ=સમાચારે,કરે
કિંચિ=થોડું
અપ્પો=અલ્પ, થોડું
સિ=તેને
બંધો=બંધ
જેણ=જે માટે
નિદ્ધંધસં=નિર્દયપણે
કુણઇ=કરે
તંપિ=તે પણ
સપડિક્કમણં=પડિક્કમણસહિત

સપરિઆવં=પરિતાપસહિત,પશ્ચાતાપસહિત
સઉત્તરગુણં=ઉત્તરગુણસહિત
ખિપ્પં=ક્ષીપ્ર, ઉતાવળે
ઉવસામેઇ=ઉપશમભાવે ટાળે
વાહિ=વ્યાધી
વ=જેમ
સુસિક્ખિઓ=સારો શીખેલો
વિજ્જો=વૈદ્ય
વિસારયા=વિસારદ,
કુટ્ઠગયં=કોઠામાંગયેલું જાણનાર
હણંતિ=હણેછે, દૂર કરે
મંતહિં=મંત્રોએકરીને
તો=ત્યારે
નિવ્વિસં=વિષરહિત
સમજ્જિઅં=મેળવેલું
આલોઅંતો=આલોવતો
નિંદતો=નિંદતો
સુ=સારો
કયપાવો=પાપ કરનારો
મણસ્સો=માણસ
આલોઇઅ=આલોઇને

નિંદિઅ=નંદીને	અઇરેગ=અતિરેક,ઘણો	ભરૂ=ભાર
સગાસે=સમીપે, પાસે	લહુઓ=હુસવો	ભાર=બોજ
હોઇ=થાય	ઓહુરિઅ=ઉતારીને	વહો=વહેનાર, લેઇજનાર

સુહિએસુઅ દુહિએસુઅ—સુખીઆ ઉપર, રોગથી પીડાએલા દુખીના ઉપર.

જા મે અસ્સંજએસુ અણુકંપા—જે પોતાની ઇચ્છાએ વિચરનારા નહીં, પણ ગુરૂની આજ્ઞાને વિષે વિચરનારા સુસાધુ, તેમને વિષે જે મારી અનુકંપા.

રાગેણ વ દોસેણ વ—રાગવડે અથવા દ્વેષભાવથી દાન દીધું હોય.

તં નિંદે તં ચ ગરિહામિ ॥ ૩૧ ॥—તેને હુ નિંદુ છુ અને ગુરૂ સાખે વધારે નિંદુ છું. એકત્રીશમા ગાથાનો બીજો અર્થ—વસ્ત્ર પાત્રાદિકે કરી સુખીયા અને રોગે કરી દુખીયા એવા અસંજતિ=વેશધારી પાસથ્થાદિક જીવહિંસાદિક કર્મ કરનારા એવાઓને, આતો મારા ગામના વાસી છે અથવા મારા ભાઇ છે, વિગેરે રાગે કરીને અથવા જિનશાસનના દ્વેષી છે, નિર્લજ છે, ઇત્યાદિક દ્વેષ ઉપન્યો, તોપણ ઘેર આવ્યા માટે દાન આપવું. ઇત્યાદિક ભાવે મારે જીવે જે દયા કીધી હોય તેને હું નિંદુ છું.

સાહુસુ સંવિભાગો—સાધુઓને વિષે સંવિભાગ.

ન કઓ તવ ચરણ કરણ જુત્તેસુ—ન કીધો હોય તપ, ચરણસિત્તરી અને કરણસિત્તરી કરી સહિત એવા સુસાધુને વિષે.

સંતે ફાસુઅદાણે—ફાસુદાન=નિર્દોષ છતે પણ ન આપ્યું હોય.

તં નિંદે તં ચ ગરિહામિ ॥ ૩૨ ॥—તેને હું નિંદુ છું, અને ગુરૂ સાખે વધારે નિંદુ છું.

ઇહલોએ પરલોએ—આ લોકને વિષે તથા પરલોકને વિષે.

જીવિઅ મરણે અ આસંસ પયોગે—જીવિત અને મરણને વિષે. વળી કામભોગને વિષે આશંસ પ્રયોગ=ઇચ્છાનો પ્રયોગ કરવો, તે રીતે.

પંચવિહો અઇઆરો—પાંચ પ્રકારના અતિચારમાંનો કોઇ પણ

મા મજ્ઝ હુજ્જમરણંતે ॥ ૩૩ ॥—મરણાંત સુધી મને ન હોજો.

કાએણ કાઇઅસ્સ—કાયાવડે=કાઉસ્સગ્ગ ઇત્યાદિ કાયાના શુભ વ્યાપાર કરવાવડે, કાયા સંબંધી વધાદિક અતિચાર કરેલા તે.

પડિક્કમે વાઇઅસ્સ વાયાએ—હું પડિક્કમું છું, વાચિકસ્ય=વચન સંબંધી કરેલો અતિચાર તે મિચ્છામિ દુક્કડં એવા શુભ વચનને કરીને.

મણસા માણસિઅસ્સ—શુભ મને કરી મન સંબંધી અતિચારને.

સવ્વસ્સ વયાઇઆરસ્સ ॥ ૩૪ ॥—સર્વ વ્રતના અતિચારને ત્રિકરણ શુદ્ધ કરી હું પડિક્કમું છું. ॥ ૩૪ ॥

વંદણ વય સિક્ખાગારવેસુ—૨ વંદન=દેવવંદન તથા ગુરૂવંદન, વ્રત બાર, ૩ શિક્ષા, ૪ ગારવ=રિદ્ધિગારવ, રસગારવ તથા સાતાગારવ એ ત્રણ પ્રકારના અહંકારનું શેવન કરવાથી.

સન્ના કસાય દંડેસુ—આહાર, ભય, મૈથુન, પરિગ્રહ એ ૭ સંજ્ઞા, તથા ક્રોધ, માન, માયા, લોભ, તથા મન, વચન અને કાયા એ ત્રણ દંડવડે.

ગુત્તીસુ અ સમિઇસુ અ—ત્રણ ગુપ્તિ તથા પાંચ સમિતિને વિષે.

જો અઇઆરો અ તં નિંદે ॥ ૩૫ ॥—જે અતિચાર લાગો હોય તે હું નિંદુ છું. ॥ ૩૫ ॥

સમ્મદ્દિટ્ઠિ જીવો—સમ્યક્દૃષ્ટિ જીવ.

જઇવિહુપાવં સમાયરઈ કિંચિ—જો થોડું પણ પાપ સમાચરે.

અપ્પો સિ હોઈ બંધો—તે શ્રાવકને થોડો કર્મનો બંધ હોય.

જેણ ન નિદ્ધંધસં કુણઈ ॥ ૩૬ ॥—જે કારણ માટે નિર્દયપણે પાપનો બંધ તે ન કરે, તેથી પાપ થોડું લાગે છે.

તંપિહુ સપડિક્કમણં—તેને પણ નિશ્ચે પ્રતિક્રમણ કરવે કરી.

સપ્પરિઆવં સઉત્તરગુણં ચ—પશ્ચાતાપસહિત વળી ઉત્તરગુણેસહિત એટલે ગુરૂએ દીધેલા પ્રાયશ્ચિતે યુક્ત.

ખિપ્પં ઉવ સામેઈ—ક્ષિપ્ર એટલે જલદીથી ઉપસમાવે છે.

વાહિ વ્વ સુસિક્ખિઓ વિજ્જો ॥ ૩૭ ॥—જેમ સારો શીખેલો વૈદ્ય વ્યાધી એટલે રોગ જલદીથી કાઢે છે તેમ.

જહા વિસં કુટ્ઠગયં, મંતમૂલ વિસારયા ॥ વિજ્જાહણંતિ મંતે-
હિં, તો તં હવઈ નિવ્વિસં ॥ ૩૮ ॥—જેમ શરીરમાં વ્યાપેલું સર્પાદિકનું વિષ, મંત્ર મૂળના જાણ વૈદ મંત્રોએ કરીને હણે છે (દુર કરે છે) તેવારે તે શરીર વિષરહિત થાય છે; તેમજ ગુરૂના વાક્યાનુસાર તદક્ષર શ્રવણથી લાભ થાય છે.

એવં અટ્ઠવિહં કમ્મં, રાગ દોસ સમજ્જિઅં—એ પ્રકારે આઠ પ્રકારનાં કર્મ રાગ દ્વેષે કરી ઉપજેલાં તે પ્રત્યે.

આલોઅંતો અ નિંદંતો—આળોવતો અને વળી સાચા મનથી નિંદતો થકો.

ખિપ્પં હણઇ સુસાવઓ ॥ ૩૯ ॥—જલદીથી ભલો શ્રાવક હણે છે.

કય પાવો વિ મણુસ્સો—પાપનો કરનાર એવો પણ માણસ.

આલોઇયનિંદિય ગુરૂ સગાસે—ગુરૂ પાસે આલોઇને તથા નિંદીને.

હોઈ અઇરેગ લહુઓ—અત્યંત પાપથકી હળવો થાય.

ઓહરિઅ ભરુવ્વ ભારવહો ॥ ૪૦ ॥—જેમ ભારનો વેહેનાર એટલે વઇતરૂ કરનાર ભારને ઉતારીને હલકો થાય તેમ ॥ ૪૦ ॥

ગાથા ૪૧ થી ૫૦ સુધી.

આવસ્સએણ=આવશ્યકે કરીને	આલોઅણા=આલોચના, આલોચણ	પડિક્કંતો=પાપ થકી નિવર્ત્યો
એએણ=એણે કરીને	ન=ન	ચિર=ઘણા કાલનાં
બહુરઓ=બહુરજવાળો ઘણા પાપવાળો	ય=વળી	સંચિઅ=એકઠાં કરેલાં
દુખ્ખાણં=દુઃખોથી	સંભરિઆ=સાંભરી	પણાસણીઈ=નાશ કરનારી
અંતકિરિઅં=અંતક્રિયા નાશક્રિયા	મૂળગુણ=મૂળગુણ	સય=સે
કાહી=કરશે	પન્નત્તસ=કહેલો, ભાખેલો	સહસ્સ=હજાર
અચિરેણ=થોડા	અબ્ભુટ્ઠિઓમિ=ઉઠયો છું	મહણીએ=મથનારી
કાલેણ=કાલેકરી	આરાહણાએ=આરાધવાને	વિણિગ્ગય=નીકળેલી
	વિરઓમિ=નિવર્ત્યો છું	કહાઇં=કથાઓ

વોલંતુ=જાઓ	પરૂવણાએ=પ્રરૂપણાએ	કેણઈ=કોઇની સાથે
દિઅહા=દિવસો	ખામેમિ=ખમાવું છું	ગરહિઅ=ગુરૂની સાખે નિંદીને
પડિસિદ્ધાણં=નિષેધ કરેલું	ખમંતુ=ખમો	દુગંછિઅં=ઘણું ખોટું જાણ્યું
	મે=મને	
કિચ્ચાણં=કરવાજોગ	મિત્તી=મૈત્રીભાવે	
અકરણે નહીં કરવાથી	ભૂએસુ=પ્રાણીઓમાં	સમ્મં=સમ્યક્ પ્રકારે
અસદ્દહણે=અશ્રદ્ધામાં	વેરં=વેરભાવ	

આવસ્સએણ એએણ—આવશ્યકે કરીને એટલે આભાવાવશ્યકે કરીને.

સાવઓ જઇવિબહુરઓ હોઇ—શ્રાવક જો પણ ઘણો રજવાળો એટલે ઘણા પાપેસહિત હોય તોપણ.

દુક્ખાણમંતકિરિઅં-શારીરિક તથા માનસિક દુખોની અંત લાવનારી ક્રિયા.

કાહી અચિરેણ કાલેણ ॥ ૪૧ ॥—થોડા કાળમાંહે કરશે.

આલોઅણા બહુ વિહા—આલોયણા ઘણા પ્રકારની છે.

નયસંભરિઆ પડિક્કમણ કાલે—તે પડિક્રમણ કરવાના વખતે ન સાંભરવા થકી.

મૂલગુણ ઉત્તરગુણે—મૂળગુણને વિષે તથા ઉત્તરગુણને વિષે જે અતિચાર લાગ્યો હોય.

તં નંદે તંચ ગરિહામિ ॥ ૪૨ ॥—તેને નિંદુ છું તથા ગરહુ છું.॥૪૨॥

(પછી ઉભો રહીને અથવા જમણો પગ નિચો બેસાડી નિચેની આઠ ગાથા બોલે.)

તસ્સ ધમ્મસ્સ કેવલિપન્નતસ્સ—તે કેવળીભાષિત ધર્મની.

અબ્ભુટ્ઠિઓમિ આરાહણાએ—આરાધના માટે હું ઉઠયો છું.

વિરઓમી વિરાહણાએ—તે ધર્મની વિરાધના થકી હું નિવર્ત્યો છું.

તિવિહેણ પડિક્કંતો—મન, વચન, કાયાએ કરી પ્રતિક્રમતોથકો.

વંદામિ જિણચઉવીસં ॥ ૪૩ ॥—ચોવીસ જિનપ્રત્યે હું વાંદુછું.

જાવંતિ ચેઇઆઇં—જેટલી જિનપ્રતિમા.

ઉડ્ઢેઅ અહેઅ તિરિઅ લોએ અ—ઉર્ધ્વ, અધો, અને તિર્છાલોકમાં.
સવ્વાઇં તાઇં વંદે—તે સર્વ પ્રત્યે હું વાંદુ છું.
ઇહ સંતો તત્થ સંતાઇ ॥ ૪૪ ॥—અહીં રહ્યો થકો ત્યાં રહેલી જિન પ્રતિમાપ્રત્યે હું વાંદુ છું. ॥ ૪૪ ॥
જાવંત કેવિ સાહુ—જેટલા કોઇ પણ સાધુ.
ભરહેરવય મહાવિદેહે અ—પાંચ ભરત, પાંચ ઐરવત, તથા પાંચ મહાવિદેહક્ષેત્રમાં હોય.
સવ્વેસિં તેસિં પણઓ—તે સર્વ પ્રત્યે મારો નમસ્કાર હોજો.
તિવિહેણ તિદંડ વિરયાણં ॥ ૪૫ ॥—જે મન વચન કાયાએ કરી ત્રણ દંડથી વિરામ પામેલા છે તે સાધુઓ પ્રત્યે હું વાંદુ છું. ॥ ૪૫ ॥
ચિરસંચિયપાવપણાસણીઈ—ઘણા વખતનાં સંચેલાં પાપનો નાશ કરનારી.
ભવ સય સહસ્સ મહણીએ—સોહજાર ભવને હણનારી.
ચઉવીસ જિણ વિણિગ્ગય કહાઇં—ચોવીસ તિર્થંકરના મુખમાંથી નિકળેલી કથા કરવે કરીને.
વોલંતુ મે દિઅહા ॥ ૪૬ ॥—મારા દિવસો જાઓ.
મમ મંગલ અરિહંતા—મારે માંગલીક છે=એક અરિહંતદેવ.
સિદ્ધા સાહુ સુઅં ચ ધમ્મો અ—બીજા સિદ્ધ ભગવાન, વળી ત્રીજા સાધુ મુનિરાજ, ચોથો શ્રુતધર્મ, વળી ચારિત્રાત્મક ધર્મ જે તે.
સમ્મદ્દિટ્ઠિ દેવા, દિંતુ સમાહિંચ બોહિંચ ॥ ૪૭ ॥—સમ્યક્દ્રષ્ટિદેવતા મને સમાધિ એટલે ચિત્તની સ્થિરતા, વળી બોધી એટલે જિનધર્મની પ્રાપ્તિ તે પરભવ આપો.
પડિસિદ્ધાણં કરણે—નિષેધવાયોગ્ય અશુભ કામ કરવાથી.
કિચ્ચાણ મકરણે પડિક્કમણં—કરવાયોગ્ય શુભ કાર્ય ન કરવાથી પ્રતિક્રમણ એટલે મિચ્છામિદુક્કડં છે.
અસદ્દહણે અ તહા—તેમજ વળી અશ્રદ્ધાનને વિષે પણ.
વિવરીય પરૂવણાએ અ ॥ ૪૮ ॥—અને વળી વિપરીત પ્રરૂપણા વિષે પણ મિચ્છામિદુક્કડં છે.

ખામેમિ સવ્વજીવે—સર્વ જીવને હું ખમાવું છું
સવ્વે જીવા ખમંતુમે—સર્વ જીવ મારા અપરાધપ્રત્યે ખમો.
મિત્તી મે સવ્વભૂએસુ—સર્વ જીવને વિષે મારે મિત્રીભાવ છે.
વેરં મજ્ઝં ન કેણઇ ॥ ૪૯ ॥—મારે કોઇ સાથે વેરભાવ નથી.
એવમહં આલોઇઅ—એ પ્રકારે હું આલોચીને.
નિંદિઅ ગરહિઅ દુગંછિઅં સમ્મં—આત્મસાખે નિંદીને, ગુરૂસાખે ગર્હિને, સમ્યક્પ્રકારે ખોટું જાણી.
તિવિહેણ પડિક્કંતો—ત્રણ પ્રકારે પડિક્કમતો એટલે પાછો હઠતો.
વંદામિ જિણે ચઉવ્વિસં ॥ ૫૦ ॥—ચોવીશજિન પ્રતે હું વાંદુ છું. ॥૫૦॥

અથ અબ્ભુઠ્ઠિઓહં ગુરૂ ખામણાં.

અબ્ભુઠ્ઠિઓમિ=હું ઉઠયો છું	સંલાવે=વારંવારબોલાવવે	પણે કહેવાથી
અપત્તિઅં=અપ્રીતિ ઉપજાવી	ઉચ્ચ=ઉંચા	પરિહીણં=રહિત
પરિપત્તિઅં=વિશેષઅપ્રીતિ ઉપજાવી	સમ=સરખા	સુહુમં=સૂક્ષ્મ
આલાવે=એકવાર બોલાવવે	અંતરભાસાએ=વચ્ચે બોલતાં	બાયરં=મોટું
	ઉવરિભાસાએ=કહેલી વાત ફરીને વિશેષ	તુબ્ભે=તમે
		જાણહ=જાણો છો
		યાણામિ=જાણું છું

ઇચ્છાકારેણ સંદિસહ ભગવન્-હે ભગવાન્! ઇચ્છાએ કરીમને આદેશ આપો.
અબ્ભુઠ્ઠિઓમિ અબ્ભિંતર દેવસિઅં ખામેઉં—હું ઉઠયો છું દિવસમાં કીધેલા અપરાધ પ્રતે ખમાવવાને (ત્યારે ગુરૂ કહે. ખામેહ=ખમાવ.)
ઇચ્છં ખામેમિ દેવસિઅં—એજ હું ઇચ્છું છું, હું ખામું છું. દિવસ સંબંધી અપરાધ પ્રતે.
જંકિંચિ અપત્તિઅં ભત્તે પાણે—જે કંઇ અપ્રીતિભાવ ઉપજાવ્યો હોય, વળી વિશેપણે અપ્રીતિભાવ ઉપજાવ્યો હોય, ભોજનને વિષે, પાણીને વિષે.

વિણએ વેઆવચ્ચે, આલાવે સંલાવે ઉચ્ચાસણે, સમાસણે—વિનયને વિષે, વૈયાવચ=ગુરૂ સેવાને વિષે, એકવાર બોલાવવાને વિષે, વારંવાર બોલાવવાને વિષે, ગુરૂથી ઉંચા આસને બેસવાને વિષે, ગુરૂની બરાબર આસન કરી બેસવાને વિષે.

અંતરભાસાએ ઉવરિભાસાએ જંકિંચિ, મજ્જવિણય, પરિહીણં સુહુમંવા, બાયરંવા—ગુરૂ બોલતા હોય તેની વચ્ચે બોલવામાં, ગુરૂએ વાત કરી હોય તે ફરી પોતાની સ્ફુરતી દેખાડવાને વિશેષણે વાત કરવામાં જે કંઇ માહારે વિનયભક્તિરહિતપણું થયું હોય તે, નાનું કે મોટું થયું હોય તે સર્વે.

તુબ્ભે જાણહ અહં ન યાણામિ તસ્સ મિચ્છામિ દુક્કડં ॥ ૧ ॥—તમે જાણોછો, હું નથી જાણતો, તે અપ્રીતિપ્રમુખ અતિચારનું લાગેલું જે પાપ તે મારૂં મિથ્યા થાઓ. ॥ ૧ ॥

અથ આયરિએ ઉવજ્ઝાએ.

સીસે=શિષ્યને વિષે	પરિવાર	અહુયંપિ=હું પણ
સાહમ્મિએ=સાધર્મિકને વિષે	સમણ=શ્રમણ, સાધુ	રાસિસ્સ=સમૂહને
	સંઘસ્સ=સંઘને	ભાવઓ=ભાવથી
કુલ=એક આચાર્યના શિષ્ય	અંજલિ=બે હાથનું જોડવું	નિહિય=સ્થાપ્યું છે.
	સીસે=મસ્તકે	નિય=નિજ, પોતાનું
ગણે=ઘણા આચાર્યના	ખમાવઇત્તા=ખમાવીને	ચિત્તો=ચિત્ત, મન

આયરિય ઉવજ્ઝાએ—આચાર્ય તથા ઉપાધ્યાયજી તેમને.

સીસે સાહમ્મિએ કુલ ગણે અ—શિષ્ય, સાધર્મિક, કુલ અને ગણ (ગચ્છ) એ સર્વ પ્રત્યે.

જે મે કેઇ કસાયા, સવ્વે તિવિહેણ ખામેમિ ॥ ૧ ॥—જે કોઇ પણ કષાય મારે જીવે કીધા હોય તે સર્વ ત્રિવિધે કરી હું ખામું છું ॥૧॥

સવ્વસ્સ સમણ સંઘસ્સ—સર્વ શ્રમણ સંઘરૂપ.

ભગવઓ અંજલિં કરિય સીસે—ભગવંતના મેં કીધેલા અપરાધપ્રત્યે બે હાથ જોડી મસ્તકે લગાડી.

સવ્વં ખમાવઇત્તા—સર્વ પ્રત્યે ખમાવીને.

ખમામિ સવ્વસ્સઅહયંપિ ॥ ૨ ॥—સર્વના અપરાધપ્રત્યે હું પણ ખમું છું.

સવ્વસ્સ જીવરાસિસ્સ—સર્વ જીવસમુહના કીધેલા અપરાધ.

ભાવઓ ધમ્મ નિહિય નિયચિત્તો—ભવથી ધર્મને વિષે સ્થાપ્યું છે પોતાનું ચિત્ત જેણે એવો.

સવ્વં ખમાવઇત્તા—સર્વને ખમાવીને.

ખમામિ સવ્વસ્સ અહયંપિ ॥ ૩ ॥—હું પણ સર્વપ્રત્યે ખમું છું ॥૩॥

અથ નમોસ્તુ વર્દ્ધમાનાય.

ઇચ્છામો=અમે ઇચ્છિયે છીએ
અણુંસટ્ઠિં=શિક્ષા
નમઃ=નમસ્કાર
અસ્તુ=હો
વર્દ્ધમાનાય=વીરસ્વામીને
સ્પર્દ્ધમાનાય=ઇર્ષ્યાકરનારને
તત્=તે (ની)
જય=જીત (થી)
અવાપ્તમોક્ષાય=મોક્ષને પામેલાને
પરોક્ષાય=દૃષ્ટિથી દૂર
કુતીર્થિનાં=મિથ્યાદૃષ્ટિઓની=ને
યેષાં=જેમના

વિકચ=વિકસ્વર
અરવિંદ=કમલ
રાજ્ય=શ્રેણીવડે
જ્યાયઃ=વધારે સારૂં
ક્રમ=પગ
દધત્યા=ધારણ કરતી
સદૃશૈ=સરખાની સાથે
ઇતિ=એ પ્રકારે
સંગતં=મેલાપ
પ્રશસ્યં=વખાણવાલાયક
કથિતં=કહ્યું
સંતુ=થાઓ
શિવાય=મોક્ષને અર્થે
તે=તેઓ
તાપાર્દિત=તાપથી પીડાયેલા

જંતુ=પ્રાણીઓ
નિવૃત્તિ=સુખ
કરોતિ=કરે છે.
યો=જે
જૈનમુખ=જિનનું મુખ
અંબુદ=મેઘ
ઉદ્ગતઃ=નીકળેલું
શુક્રમાસ=જેઠ મહીનો
ઉદ્ભવ=ઉપજેલા
વૃષ્ટિ=વરસાદ
સન્નિભો=સરખો
દધાતુ=કરો
તુષ્ટિં=સંતોષ
મયિ=મારે
વિસ્તરો=વિસ્તાર
ગિરાં=વાણીઓનો

ઇચ્છામો અણુસહિં નમો ખમાસમણાણં નમોર્હત્‌૦ ॥—સ્તુતિ કરવા ઇચ્છી છીએ, ક્ષમાશ્રમણ પ્રત્યે નમસ્કાર થાઓ.

નમોસ્તુ વર્દ્ધમાનાય—નમસ્કાર થાઓ વર્દ્ધમાનસ્વામી પ્રત્યે.

સ્પર્દ્ધમાનાય કર્મણા—જે કર્મની સાથે ઇર્ષા કરનાર છે, કર્મના વૈરી છે.

તજ્જયા વાપ્તમોક્ષાય—તે કર્મનો જય કરીને મોક્ષપ્રત્યે પામેલાં એવા.

પરોક્ષાય કુત્તીર્થિનાં ॥ ૧ ॥—મિથ્યાદષ્ટિજીવો દ્રષ્ટિથી દુર છે.

યેષાં વિકચારવિંદરાજ્યા—જેમની વિકસ્વર કમળના શ્રેણીઓએ.

જ્યાયઃ ક્રમકમલાવલિં દધત્યા—વખાણવાજોગ ચરણકમળની હાર ધારણકરતી એવી.

સદૃશૈરિતિ સંગત પ્રશસ્યં—સરખાની સાથે મળવું ઘણું તે વખાણવા યોગ્ય છે એવું, એટલે સરખા સાથે સરખા મળે તો શોભે.

કથિતં સંતુ શિવાય તે જિનેંદ્રાઃ ॥ ૨ ॥—એમ કહ્યું છે તે જિનેંદ્ર ભગવાન કલ્યાણને અર્થે થાઓ.

કષાયતાપાર્દિતજંતુનિર્વૃતિં—કષાયરૂપ તાપથી પીડાએલા પ્રાણીઓને શાંતિ પ્રત્યે.

કરોતિ યો જૈન મુખાંબુદોદ્‌ગતઃ—જે કરે છે, જિનરાજના મુખરૂપ મેઘથી નિકળેલો.

સશુક્રમાસોદ્‌ભવવૃષ્ટિસંનિભો—જે જેઠ માસથી ઉત્પન્ન થએલી વૃષ્ટિના જેવો.

દધાતુ તુષ્ટિં મયિ વિસ્તરો ગિરાં ॥ ૩ ॥—વાણીઓનો વિસ્તાર મારે વિષે તુષ્ટિ કરો.

અથ વિશાલલોચન.

લોચન=આંખો	**દંત=દાંત (ના)**	**પ્રાતઃ=પ્રભાતે**
દલં=પત્ર	**અંશુ=કિરણ**	**પદ્મં=કમલ**
પ્ર=અત્યંત	**કેશર=કેસર, સુગંધના કણીઆ**	**પુનાતુ=પવિત્ર કરો**
લ્લત્=જલહળતું		**વઃ=તમને**

યેષાં=જેમના	અપિ=પણ	ગ્રસનં=ખાનારૂ
અભિષેક=અભિષેક	ગણયંતિ=ગણે છે	ઉદયં=ઉગવું
કર્મ=કાર્ય	નૈવ=નહીંજ	અપૂર્વ=પહેલાં નહીં જોએલો
કૃત્વા=કરીને	નાકં=સ્વર્ગને	
મત્તા=માતાથકા	શિવાય=મોક્ષને માટે	ચંદ્ર=ચંદ્રમા
હર્ષ=હરખ (ના)	નિર્મુક્તં=રહિત	ભાષિતં=કહેલો
ભરાત્=સમૂહથી	અમુક્ત=નહીં મૂકાયેલી	દિનાગમે=સવારમાં
સુખં=સુખે	પૂર્ણતં=પૂર્ણતા	નૌમિ=સ્તવું છું
સુરેંદ્રા=દેવેંદ્રો	કૃતર્ક=ખોટા વિચાર	બુધૈઃ=પંડિતોએ
તૃણં=તરણું	રાહુ=રાહુગ્રહ	

વિશાલલોચનદલં—વિશાળ નેત્રરૂપ પત્ર છે જેમાં.

પ્રોદ્યદ્દંતાંશુકેસરં—વળી અત્યંત ઝળહળતા એવા દાંતના કિરણરૂપ કેસર સુગંધના કણીઆ છે જેને વિષે એવું.

પ્રાતર્વીર જિનેંદ્રસ્ય—પ્રભાત સમયે શ્રી વીરસ્વામીનું.

મુખ પદ્મં પુનાતુ વઃ ॥ ૧ ॥—મુખરૂપી કમલ તેમને (ભવ્ય જીવોને) પવિત્ર કરો.

યેષામભિષેક કર્મ કૃત્વા—જેઓના અભિષેકનું કામ કરીને.

મત્તાહર્ષભરાત્ સુખં સુરેંદ્રાઃ—હરખના સમુહથી માતા એવા દેવતાઓના ઈંદ્ર.

તૃણમપિ ગણયંતિનૈવનાકં—સ્વર્ગના સુખને તૃણમાત્ર પણ ગણતા નથી.

પ્રાતઃસંતુ સિવાય તે જિનેંદ્રાઃ ॥ ૨ ॥—પ્રભાતસમયે તે તિર્થંકરદેવો કલ્યાણને અર્થે થાઓ.

કલંકનિર્મુક્તમમુક્તપૂર્ણતં—કલંકરહિત એવું અને નથી મૂકાઇ પૂર્ણતા જેની એટલે સંપૂર્ણ.

કુતર્કરાહુ ગ્રસનં સદોદય—કુતર્ક કરનારા એવા જે પરદર્શનીરૂપ રાહુ તેને ભક્ષણ કરનાર એવું તથા હમેશાં ઉદય છે એવું.

અપૂર્વચંદ્રજિનચંદ્રભાષિતં—અપૂર્વચંદ્ર જેવું જિનચંદ્ર સંબંધી ભાષિત જે આગમ.

દિનાગમે નૌમિ બુદ્ધૈર્નમસ્કૃતં ॥ ૩ ॥—પંડિત પુરૂષોએ નમસ્કાર કરેલા આગમપ્રતે પ્રભાતસમયે હું સ્તવું છું.

અથ શ્રુતદેવતા સ્તુતિ.

સુઅ=શ્રુત	નાણાવરણીય=જ્ઞાનાવરણીય	ખવેઉ=ખપાવો
દેવયાએ=દેવતાને અર્થે		સયયં=નિરંતર
દેવયા=દેવતા	સંઘાયં=સમૂહ	સાયરે=સાગરમાં
ભગવઈ=ભગવતી	તેસિં=તેમનાં	ભત્તિ=ભક્તિ

સુઅદેવયાએકરેમિ કાઉસ્સગ્ગં—શ્રુતદેવતાને અર્થે કાઉસ્સગ્ગ કરૂં છું.

સુઅદેવયાભગવઈ—શ્રુતદેવતા વળી ભગવતી.

નાણાવરણીયકમ્મ સંઘાયં—જ્ઞાનાવરણીકર્મના સમુહપ્રત્યે.

તેસિં ખવેઉ સયયં—તેઓનાં હમેશાં ક્ષય કરો.

જેસિંસુયસાયરે ભત્તી ॥ ૧ ॥—જેઓની શ્રુતસાગરને વિષે ભક્તિ છે.

અથ ક્ષેત્રદેવતા સ્તુતિ.

જીસે=જેના	સહિઓહિં=સહિતએવાં	સા=તે
ખિત્તે=ક્ષેત્રમાં	સાહંતિ=સાધે છે	દેવી=દેવી
નાણેહિં=જ્ઞાને કરીને	મુખ્ખ=મોક્ષ	હરઉ=હરો
ચરણ=ચારિત્ર	મગ્ગં=માર્ગ	દુરિયાઇં=પાપોને

જીસ્સે ખિત્તેસાહૂ—જેના ક્ષેત્રને વિષે સાધુ મુનિરાજ.

દંસણનાણેહિં ચરણ સહિઓહિં—દર્શન, જ્ઞાન, અને ચારિત્રસહિત.

સાહંતિમુખ્ખમગ્ગં—મોક્ષમારગને સાધે છે.

સા દેવી હરઉ દુરિયાઇં ॥ ૧ ॥—તે દેવી દુરિતપ્રત્યે હરો-દુર કરો.

અથ કમલદલ સ્તુતિ.

દલ=પાંખડી	મુખી=મ્હોંવાળી	ગૌરી=ગોરી
વિપુલ=વિશાલ	ગર્ભ=ગર્ભ	સ્થિતા=રહેલી ભગવતી=ભાગ્યશાળી
નયના=આંખવાળી	સમ=સરખી	દદાતુ=આપો

કમલદલવિપુલનયના—કમલની પાંખડીસમાન વિશાળ નેત્રવાળી.

કમલમુખી કમલગર્ભે સમગૌરી—કમલના જેવા મુખવાળી, કમલના ગર્ભની પેરે ગૌરવર્ણવાળી એવી.

કમલે સ્થિતા ભગવતી—કમલને વિષે રહેલી એવી ઠકુરાઇવાળી.

દદાતુ શ્રુતદેવતા સિદ્ધિં ॥ ૧ ॥—શ્રુત=સિદ્ધાંતની અધિષ્ઠાયિકા દેવી અમને સિદ્ધિ આપો.

અથ ભુવનદેવતાદિ સ્તુતિ.

યસ્યાઃ=જેણીના	આશ્રિત્ય=આશ્રયીને	ક્રિયા=ક્રિયા
ક્ષેત્રં=ક્ષેત્રને	સાધુભિઃ=સાધુઓએ	ભૂયાત્=હો નઃ=અમને
સં=સમ્યક્પ્રકારે	સાધ્યતે=સધાય છે	દાયિની=આપનારી

ભુવણદેવયાએ કરેમિ કાઉસ્સગ્ગં—ભુવનદેવતાને અર્થે કાઉસ્સગ્ગ કરૂંછું.

યસ્યાઃક્ષેત્રં સમાશ્રિત્ય—જે દેવીના ક્ષેત્રને અંગિકાર કરીને.

સાધુભિઃ સાધ્યતે ક્રિયાઃ—સાધુઓવડે તપ સંયમરૂપ ક્રિયા સધાય છે.

સા ક્ષેત્રદેવતાઃ નિત્યં—તે ક્ષેત્રદેવી હમેશાં.

ભૂયાન્નઃસુખદાયિની ॥ ૧ ॥—અમને સુખ આપનારી થાઓ.

અથ જ્ઞાનાદિ ગુણયુતાનાં

યુતાનાં=વાળાને	સંયમ=ચારિત્ર	વિદધાતુ=કરો
સ્વાધ્યાય=સજ્ઝાય	રતાનાં=રાગી	ભુવન=ઘરની

જ્ઞાનાદિગુણયુતાનાં—જ્ઞાનાદિકગુણે સહિત એવા.

નિત્યંસ્વાધ્યાયસંયમરતાનાં—હમેશાં વાંચનાદિક સ્વાધ્યાય અને સંયમને વિષે આશક્ત એવા.

વિદધાતુભુવનદેવી, શિવંસદા સર્વ સાધુનાં ॥ ૧ ॥—સર્વ સાધુઓનું ભુવનદેવી હમેશાં કલ્યાણ કરો.

અથ અઢ્ઢાઈજ્જેસુ.

અઢ્ઢાઇજ્જેસુ=અઢિમાં	રયહરણ=રજોહરણ	અખ્ખય=સંપૂર્ણ
દીવ=દ્વીપ	ગુચ્છ=ગુચ્છો	સિરસા=લલાટે, કપાળે કરી
સમુદ્દેસુ=સમુદ્રોમાં	પડિગ્ગહ=પાત્રુ	
પનરસસુ=પંદર (માં)	ધારા=ધારણ કરનાર	મણસા=મનવડે કરીને
કમ્મભૂમિસુ=કર્મભૂમિમાં	સીલંગ=શીયળનાં અંગ	

અઢ્ઢાઇજ્જેસુ દીવ સમુદ્દેસુ—અઢીદ્વીપ તથા સમુદ્રસંબંધી.

પનરસસુ કમ્મભૂમિસુ—પંદર કર્મભૂમિને વિષે.

જાવંત કેવિસાહૂ—જેટલા કોઇ સાધુ.

રયહરણ ગુચ્છપડિગ્ગહધારા ॥ ૧ ॥—રજોહરણ=ઓઘો અને ગુચ્છો=પાત્રની ઝોળી ઉપરનું લુગડું અને પાત્રાં ઇત્યાદિક ધર્મોપકરણ ધરનારા.

પંચમહવ્વયધારા—પાંચ મહાવ્રત ધરનારા.

અઢ્ઢારસ સહસ્સ સીલંગધારા—અઢાર હજાર સીલના અંગના ધરનાર.

અખ્ખયાયારચરિત્તા—સંપુર્ણ આચારરૂપ ચારિત્રના ધરનાર.

તે સવ્વે સિરસા મણસા મથ્થએણ વંદામિ ॥ ૨ ॥—તે સર્વેને લલાટે કરીને, મને કરીને, અને મસ્તકવડે હું નમસ્કાર કરૂં છું.

ભગવાનહં, આચાર્યહં, ઉપાધ્યાયાહં, સર્વસાધુહં.

અથ વરકનક.

કનક=સોનું	વિદ્રુમ-પરવાલાં	ઘન=મેઘ
સંખ=શંખ	મરકત=પાનાં	સન્નિભં=સરખું

વિગત મોહં=મોહથીરહિત	સપ્તતિશતં=એકસોસીતેર	સવ્વ=સર્વ
	જિનાનાં=જિનોનું	અમર=દેવતા
		પૂજીતં=પૂજાયેલું

વર કનક સંખ વિદ્રુમ—સુંદર સોનું, શંખ, પરવાળાં.

મરકતઘન સન્નિભં વિગતમોહં—લીલમ અને સજલ મેઘ તેના જેવા છે, એટલે પાંચ રંગ છે જેના અને મોહરહિત.

સપ્તતિશતં જિનાનાં—એકસોને સીતેર તિર્થંકરોને.

સર્વામર પૂજિતવંદે ॥ ૧ ॥—સર્વ દેવતાઓએ પૂજેલા એવા તિર્થંકરદેવોને હું નમું છું. ॥ ૧ ॥

અથ લઘુશાંતિ.

ગાથા ૧ થી ૧૦ સુધી.

શાંતિં=શાંતિનાથને	નિશ્ચિત=નિશ્ચયકરેલું	ત્રૈલોક્ય=ત્રણ લોકે
શાંતિ=શાંતિ	વચસે=વચનવાલા	પૂજીતાય=પૂજેલા
નિશાંતં=ઘર	નમો=નમસ્કાર	દેવાય=દેવને
શાંતં=રાગદ્વેષરહિત	ભગવતે=ભગવાનને	સસમૂહ=સમૂહસહિત
સાંત=શાંત પામેલા	અર્હત=યોગ્યને	સ્વામિક=સ્વામિએ એ
અશિવં=ઉપદ્રવ	પૂજાં=પૂજાને	સં=સમ્યક્પ્રકારે
નમસ્કૃત્ય=નમસ્કાર કરીને	જીનાય=જિનને	નિર્જીતાય=નહીં જીતાયેલા
સ્તોતુ=સ્તુતિ કરનારા	જયવતે=જયવંતને	ભુવન=ત્રણ ભુવન
નિમિત્તં=હેતુ	યશસ્વિને=જશવંતને	જન=લોક
મંત્ર=મંત્રો (નાં)	સ્વામિને=નાથને	પાલન=પાળવામાં
પદૈઃ=પદોવડે	દમિનાં=મુનિઓના	ઉદ્યતતમાય=ઘણા સાવધાન (તે)
શાંતયે=શાંતિને (માટે)	સકલ=સઘળા	સતતં=નિત્ય
સ્તૌમિ=સ્તુતિ કરું છું	અતિશેષક=અતિશય	તસ્મૈ=તેને
ઓ=રક્ષણ કરવું,	સંપત્તિ=સંપદા	દુરિત=પાપ
ઇતિ=એ પ્રકારે	સમન્વિતાય=સહિત	
	શસ્યાય=પ્રસંસવાયોગ્ય	

ઓઘ=સમૂહ
નાશન=નાશ
કરાય=કરનારને
પ્ર=પ્રકર્ષે કરી
શમનાય=શમાવનાર
દુષ્ટ=દુષ્ટ
ગ્રહ=ગ્રહ
ભૂત=ભૂત
પિસાચ=રાક્ષસ
શાકિનીનાં=શાકણી-ઓને
પ્રમથનાય=અત્યંતના-સ કરનાર, મટાડનાર
યસ્ય=જેનું
ઇતિ=એ રીતે
નામમંત્ર=નામરૂપીમંત્ર
પ્રધાન=ઉત્તમ
વાક્ય=વચન
ઉપયોગ=યાદી
કૃત=કરેલો
તોષા=સંતોષ
વિજયા=વિજયાદેવી
હિત=સુખને
નુતા=સ્તવેલી

નમત=નમો
ભવતુ=થાઓ
નમઃ=નમસ્કાર
તે=તને
વિજયે=હે વિજયા
સુજયે=હે સુજયા
પર=મોટા
અપર=બીજા દેવોએ
અજીતે=નહીં જીતાય એવી
અપરાજીતે=હે અપર જીતા દેવી
જગત્યાં=જગતમાં
જયાવહે=હે જયાવહ
ભવતિ=હે તમે
સર્વસ્સ=સર્વને
અપિ=પણ
સંઘસ્ય=સંઘને
ભદ્ર=સુખ
પ્રદદે=હે દેનારી
સુ=સારી
તુષ્ટિ=શાંતિ
પુષ્ટિ=પુષ્ટિ
પ્રદે=દેનારી

જીયાઃ=તું જયવંતિહો
ભવ્યાનાં=ભવ્યોને
કૃત=કરી છે
સિદ્ધે=સિદ્ધિ જેણે
નિવૃતિ=ચિત્તનીસમાધિ
નિર્વાણ=મોક્ષ
જનનિ=કરનારી
સત્વાનાં=ભવ્યજીવોને
અભય=નિર્ભયપણું
પ્રદાન=અતિશે દેવું
નિરતે=તત્પર
સ્વસ્તિ=કલ્યાણ
તુભ્યં=તને
ભક્તાનાં=ભકતોને
જંતૂનાં=જીવોને
શુભાવહે=શુભ પમાડ-નાર
નિત્યં=હમેશાં
ઉદ્યતે=સાવધાન
સમ્યગદ્રષ્ટિ=સમકિત દ્રષ્ટિઓને
ધૃતિ=ધીરજ
રતિ=પ્રીતિ
પ્રદાનાય=આપવાને

શાંતિં શાંતિ નિશાંતં—શ્રી શાંતિનાથસ્વામી જે શાંતિના ઘર છે તેમને.

શાંતિં શાંતાશિવં નમસ્કૃત્ય—રાગદ્વેષરહિત છે અને શાંત પામ્યા છે અકલ્યાણકારક ઉપદ્રવો જે થકી એવા શ્રી શાંતિનાથ પ્રત્યે નમસ્કાર કરીને.

સ્તોતુઃ શાંતિનિમિત્તં—સ્તુતિ કરનારને શાંતિના હેતુ છે.
મંત્રપદૈઃ શાંતયેસ્તૌમિ ॥ ૧ ॥—મંત્રોના પદોએ એટલે અક્ષરગર્ભિત મંત્રવડે કરીને હુ શાંતિને અર્થે સ્તુતિ કરૂં છું.
ૐમિતિ નિશ્ચિતવચસે—ૐ=રક્ષણ કરે છે અથવા પરમજ્યોતિ ઇતિ એટલે એ પ્રકારે નિશ્ચિત=નક્કી કર્યું છે. વચ=વાક્યપદ જેમનું અથવા ૐ વચને કરી કહેવાયોગ્ય છે વાચકભાવ જેમને એવા શાંતિનાથ.
નમોનમો ભગવતેઽર્હતે પૂજાં—નમસ્કાર થાઓ, પુજાને યોગ્ય છે એવા ભગવાનને.
શાંતિજિનાય જયવતે—શ્રી શાંતિજિન જે જયયુક્ત છે તેમને.
યશસ્વિને સ્વામિને દમિનાં ॥ ૨ ॥—પ્રસિદ્ધ યશ છે જેમનો, વળી ઇંદ્રિયોને દમન કરનાર જે મુનિ મહારાજ તેમના નાથ છે તેમને.
સકલાતિશેષક મહા—સમસ્ત ચોત્રીસ અતિશયરૂપ મોટી.
સંપતિ સમન્વિતાય શસ્યાય—સંપદાએ કરીને સહિત તથા પ્રશંસવાયોગ્ય એવા.
ત્રૈલોક્યપૂજિતાય ચ—વળી ત્રણલોકે (પૂજીત એવા).
નમોનમઃ શાંતિદેવાય ॥ ૩ ॥—શ્રી શાંતિનાથને નમસ્કાર થાઓ.
સર્વામર સસમૂહ—સમસ્ત દેવતાના સમૂહસહિત.
સ્વામિક સંપૂજિતાય નિજિતાય—સ્વામિ (જે ચોસઠ ઇંદ્રો) તેમણે સમ્યક્પ્રકારે પૂજીત છે એવા, વળી નથી જીત્યા દેવાદિકોએ.
ભુવનજન પાલનોદ્યત, તમાય—ત્રણભુવનના લોકોનાં પાલન કરવામાં અત્યંત સાવધાન એવા છે તે.
સતતં નમસ્તસ્મૈ ॥ ૪ ॥—શાંતિનાથ મહારાજને નિરંતર નમસ્કાર થાઓ.
સર્વદુરિતૌઘનાશન,કરાય સર્વાશિવપ્રશમનાય—સર્વ પાપના સમૂહનો નાશ કરનાર છે, વળી કેવા છે. સર્વ ઉપદ્રવ પ્રકર્ષે કરી સમાવનાર છે. વળી કેવા છે.
દુષ્ટગ્રહભૂતપિશાચ—આકરા ગ્રહ તથા ઝાડમાં રહેનાર ભૂત રાક્ષસાદિકના.

શાકિનીનાં પ્રમથનાય ॥ ૫ ॥—તથા શાકિની એ સર્વના ઉપદ્રવને અતિશયે કરી નાશ કરનાર છે.

યસ્યેતિ નામ મંત્ર—એ શાંતિજિનનો એ રીતે નામમંત્ર કરીને.

પ્રધાનવાકયોપયોગ કૃતતોષા—સર્વોત્તમ પવિત્ર વચનનો ઉપયોગ એટલે નામની યાદીએ કરી કર્યો છે ચિત્તને વિષે સંતોષ જેણે એવી.

વિજયા કુરૂતે જનહિત—વિજયાદેવી શાંતિનાથ મહારાજને યાદ કરનાર માણસનું હિત કરે છે.

મિતિ ચ નુતા નમત તં શાંતિ ॥ ૬ ॥—એ પ્રકારે વળી તે દેવી નમેલી છે. (શાંતિનાથને) હે ભવ્યજનો! તમે એ શાંતિનાથને પ્રણામ કરો.

ભવતુ નમસ્તે ભગવતિ—નમસ્કાર થાઓ હે ભગવતિ!

વિજયે સુજયે પરા પરૈરજિતે—હે વિજયા! હે સુજયા! તથા બીજા દેવોથી નથી જીતાએલી એવી હે અજીતા! તું.

અપરાજિતે જગત્યાં—કોઇ ઠેકાણે પરાજય ન પામેલી એવી હે અપરાજીતા! તું પૃથ્વિને વિષે.

જયતીતિ જયાવહે ભવતિ ॥ ૭ ॥—જયવંતી વર્તો, એમ સ્તુતિ કરે છે. તે જયાવહે=સ્તુતિ કરનાર ભક્તજનને જયનિ આવહન કરનાર થાય છે. એવી હે જયવહા દેવી! તથા હે ભગવતી! એ પ્રકારે ચાર દેવીઓ તમને નમસ્કાર થાઓ.

સર્વસ્યાપિ ચ સંઘસ્ય—ચતુર્વિધ એવા સર્વ સંઘને.

ભદ્રકલ્યાણ મંગલ પ્રદદે—સૌખ્ય, નિરૂપદ્રવપણું, માંગલિક, ઇત્યાદિકને અતિશયે કરી આપનારી એવી દેવી.

સાધુનાં ચ સદાશિવ—વળી મોક્ષના સાધનાર એવા મુનિઓને સર્વદા ઉપદ્રવરહિતપણું.

તુષ્ટિપુષ્ટિપ્રદેજીયા: ॥ ૮ ॥—શોભનચિત્તની શાંતિ, ધર્મની વૃદ્ધિ, તેને દેનારી એવી હે દેવી! તું જયવંતી હો.

ભવ્યાનાં કૃતસિદ્ધે—ભવ્યજીવોને કરી છે સિદ્ધિ જેણે એવી.

નિર્વૃતિ નિર્વાણજનનિ સત્ત્વાનાં—વળી પ્રાણીઓને ચિત્ત સમાધિ તથા મોક્ષ એટલે પરમાનંદને ઉત્પન્ન કરનારી એવી.

અભય પ્રદાન નિરતે—નિર્ભયપણું, ઉત્કૃષ્ટ રીતે દેવાને તત્પર એવી.

નમોસ્તુસ્વસ્તિપ્રદે તુભ્યં ॥ ૯ ॥—તથા કલ્યાણ પ્રકર્ષે કરીને દેનારી હે દેવી! તને નમસ્કાર હો.

ભક્તાનાં જંતૂનાં—પોતાના ભક્ત એવા જીવોને.

શુભાવહે નિત્યમુધતે દેવિ—શુભ એટલે શ્રેયપણાને સર્વે પ્રકારે પમાડનારી એવી.

સમ્યક્દ્રષ્ટિનાં ધૃતિ—સમ્યગ્દ્રષ્ટિજીવને ધીરજ.

રતિ મતિ બુદ્ધિ પ્રદાનાય ॥ ૧૦ ॥—પ્રિતિ, ભવિષ્યકાળ જાણનારી મતિ, વર્તમાનકાળ વિષે જાણનારી બુદ્ધિ. પ્રકર્ષે આપવાને નિત્ય ઉધમવંત એવી હે દેવી! તું છે.

ગાથા ૧૧ થી ૧૯ સુધી.

નિરતાનાં=રાગવંત	દુષ્ટ=માઠા	સુ=અતિશય
જગતિ=જગતમાં	ગ્રહ=ગ્રહ	શિવં=કલ્યાણં
જનતાનાં=જનસમુદાયોને	રાજ=રાજા	કુરૂ=કર
શ્રી=લક્ષ્મી	રણ=સંગ્રામ	સદેતિ=સદા એમ
સંપત=ઋદ્ધિ	ભયત:=ભયથી	ગુણવતિ=ગુણવાળી
કિર્તિ=કીર્તિ	રિપુ=વેરી	સ્વસ્તિ=ક્ષેમ
યશ=જશ	ગણ=સમૂહ	ઇહ=અહીંઆં
વર્દ્ધનિ=વધારનાર	મારી=મરકી	યત્=જેના
વિજયસ્વ=વિજયપામો	ચોર=ચોર	નામાક્ષર=નામાક્ષરમંત્ર
સલિલ=પાણી	શ્વાપદ=શીકારી પશુ	પુરસ્સરં=પૂર્વક
અનલ=અગ્નિ	આદિભ્ય:=વગેરેથી	સંસ્તુતા=સ્તવેલી
વિષધર=સર્પ	અથ=હવે	નમતાં=નમતાને
	રક્ષ=રક્ષણ કર	નિમિત્તં=હેતુને

શાંતયે=શાંતિનાથને	યઃ=જે	માનદેવઃ=માનદેવ(નામ છે)
તસ્મૈ=તેને	એનં=એને	ઉપસર્ગા=કષ્ટો
પૂર્વ=પેહેલાંના	પઠતિ=ભણે છે	ક્ષયં=નાશને
સૂરિ=આચાર્ય	સૃણોતિ=સાંભળે છે	યાંતિ=પામે છે
વિદર્શિતઃ=રચેલો	ભાવયતિ=ભાવે છે	છિદ્યંતે=છેદાય છે
સ્તવઃ=સ્તોત્ર	વા=અથવા	વિઘ્ન=અડચણ
શાંતેઃ=શાંતિનાથનો	યથાયોગમ્=યોગને નહીં ઓલંઘીને	વલ્લયઃ=વેલીયો
આદિ=વગેરે	હિ=નિશ્ચે	મનઃ=મન
ભય=બીક	શાંતિ=શાંતિનું	પ્રસન્નતાં=પ્રસન્નપણાને
વિનાશી=નાશ કરનાર	પદં=ઠેકાણું	એતિ=પામે છે
કરઃ=કરનારો	યાયાત્=પામે	પૂજ્યમાને=પૂજે છતે
ભક્તિમતાં=ભકતોને		

જિનશાસન નિરતાનાં—જિનશાસનને વિષે રક્ત એવા.

શાંતિનતાનાં ચ જગતિજિનતાનાં—અને શ્રી શાંતિનાથ પ્રત્યે નમસ્કાર કરનારા એવા, અને જગતને વિષે જનસમુદાયો છે તેમને.

શ્રી સંપત્કીર્તિ યશો—લક્ષ્મી, રિદ્ધિ, વિસ્તાર, કીર્ત્તિ તે એક દીશાવ્યાપી અને યશ તે સર્વ દિશા વ્યાપી, તેની.

વર્દ્ધનિ જયદેવિવિજયસ્વ ॥ ૧૧ ॥—વધારનારી એવી હે જયા નામે દેવી! તું જય પામ ॥ ૧૧ ॥

સલિલાનલ વિષ વિષધર—જળ, અગ્નિ, વિષ=ઝેર અને સાપ.

દુષ્ટગ્રહ રાજરોગ રણભયતઃ—ખરાબ ગ્રહ, એટલે અશુભ રાહુ, કેતુ, ઇત્યાદિ અને ખરાબ સ્વભાવના રાજા, રોગ, અને લડાઇના ભયથી.

રાક્ષસ રિપુગણમારી—રાક્ષસ, શત્રુંના સમુહ, મરકીનો રોગ.

ચૌરેતિ શ્વાપદાદિભ્યઃ ॥ ૧૨ ॥—ચોર, સાપ, ઇતિના ભય અને મદોન્મત્ત હાથી ઇત્યાદિ જીવોના ભયથી.

અથરક્ષરક્ષસુશિવં—અથ=હવે, રક્ષણકર, રક્ષણકર, અને અતિશય નિરૂપદ્રવપણું તેને કર.

કુરૂકુરૂશાંતિં ચ કુરૂકુરૂ સદેતિ—વળી શાંતિને કર, અને નિરંતર એ પ્રમાણે કર.

તુષ્ટિં કુરૂકુરૂપુષ્ટિં—સંતોષપણાને કર, અને શરીરનું નિરોગીપણું કર.

કુરૂકુરૂ સ્વસ્તિં ચ કુરૂકુરૂત્વં ॥ ૧૩ ॥—સ્વસ્તિ એટલે કલ્યાણ કર. વળી એટલાં વાનાં તું કર.

ભગવતિ ગુણવતિ શિવશાંતિ—હે ભગવતી! એટલે ઐશ્વર્યાદિ ગુણવાળી, તથા હે ગુણવંતી! કલ્યાણ, શાંતિ.

તુષ્ટિ પુષ્ટિ સ્વસ્તિહ કુરૂકુરૂ જનાનાં—તુષ્ટિ અને પુષ્ટિ તથા કલ્યાણ એટલાં વાનાં આ લોકને વિષે માણસોને કર.

ઓમિતિ નમો નમો હ્રાં હ્રીં હ્રૂં હ્રઃ—જ્યોતિસ્વરૂપિણિ એવી હે દેવી! તમને નમસ્કાર થાઓ. (હ્રાં હ્રીં હ્રૂં હ્રઃ એ મંત્રાક્ષર છે.)

યઃ ક્ષઃ હ્રીં ફુટ્ ફુટ્ સ્વાહા ॥ ૧૪ ॥—યઃ ક્ષઃ હ્રીં ફુટ્ ફુટ્ સ્વાહા. ના મંત્ર સ્વરૂપિણિ હે દેવી તમને નમસ્કાર થાઓ. એમાં ફુટ્ ફુટ્ એ શબ્દ વિઘ્ન નાશ કરનાર મંત્રાક્ષર છે, અને હ્રાં હ્રીં ઇત્યાદિ શાંતિનો મૂળ મંત્ર છે.

એવં યન્નામાક્ષર—એ પ્રમાણે જેના નામાક્ષર મંત્ર.

પુરસ્સરં સંસ્તુતા જયાદેવી—પુર્વક સ્તુતિ કરેલી એવી જયા નામા દેવી તે.

કુરૂતે શાંતિં નમતાં (પાઠાંતરે કુરૂતે શાંતિનિમિત્તં)—શ્રી શાંતિનાથપ્રત્યે નમસ્કાર કરનારાઓને શાંતિપ્રત્યે કરે છે. (પાઠાંતરે શાંતિનો હેતુ તેને કરે છે.)

નમો નમઃ શાંતયે તસ્મૈ ॥ ૧૫ ॥—તે શાંતિનાથપ્રત્યે વારંવાર નમસ્કાર થાઓ ॥ ૧૫ ॥

ઇતિ પૂર્વ સૂરિ દર્શિત—એ પ્રમાણે પૂર્વાચાર્યે બતાવેલા એવા.

મંત્ર પદ વિદર્ભિત, સ્તવઃ શાંતેઃ—મંત્રપદ એટલે મંત્રાક્ષર બીજ, તેણે વિરચિત શ્રી શાંતિનાથજીનું સ્તવન જે તે.

સલિલાદિ ભય વિનાશિ—પાણી આદિક ના ભયનો નાશ કરનાર.

શાંત્યાદિકરશ્ચ ભક્તિમતામ્ ॥ ૧૬ ॥—અને ભક્તિમાન પુરૂષોને શાંતિ સુખ ઇત્યાદિ કરનારો થાઓ.

યશ્ચૈનં પઠતિ સદા—વળી જે માણસ આ સ્તવનને ભણે છે.

શૃણોતિ ભાવયતિ વા યથાયોગં—યોગ ઠેકાણે રાખીને જે બીજા પાસેથી સાંભળે છે અથવા મનમાં સ્મરણ કરે છે.

સહિ શાંતિ પદં યાયાત્—તે પુરૂષ નિશ્ચય શાંતિનું સ્થાનક તેને પામે.

સૂરિઃ શ્રી માનદેવશ્ચ ॥ ૧૭ ॥—શ્રી માનદેવસુરિ પણ શાંતિપદને પામે. એમાં કર્ત્તાનું નામ સૂચવ્યું છે.

ઉપસર્ગાઃ ક્ષયં યાંતિ—ઉપસર્ગો ક્ષય પામે છે.

છિદ્યંતે વિઘ્ન વલ્લયઃ—વિઘ્નરૂપી વેલો તે પણ છેદાય છે.

મનઃ પ્રસન્નતામેતિ—મન પ્રસન્નતાપ્રતે પામે છે.

પૂજ્યમાને જિનેશ્વરે ॥ ૧૮ ॥—જિનેશ્વર ભગવાનને પુજે છતે ॥ ૧૮ ॥

સર્વ મંગલ માંગલ્યં—સર્વ માંગલ્યમાં માંગલિક એવું.

સર્વ કલ્યાણ કારણં—બધા કલ્યાણનું કારણ.

પ્રધાનં સર્વ ધર્માણાં—સર્વ ધર્મમાં મુખ્ય એવું.

જૈનં જયતિ શાસનમ્ ॥ ૧૯ ॥—જૈનશાસન જયવંતુ વર્તે છે ॥૧૯॥

અથ ચઉક્કસાય.

પડિમલ્લ=વેરી
ઉલ્લૂરણું=ઉછેદનાર
દુજ્જય=દુર્જય
મયણુ=મદન (ના)
બાણુ=બાંણુ
મુસુમૂરણું=ભાગનાર
સરસ=સરવાલો
પિઅંગુ=રાયણ
વન્નુ=વર્ણ, રંગ

ગય=હાથી
ગામિઉ=ગતિવાળા
જયઉ=ગતિવાળા
પાસુ=પાર્શ્વનાથ
ભુવણુ=ભુવન
ત્તય=ત્રણ
સામિઉ=સ્વામી
જસુ=જેના
તણૂ=શરીર

કંતિ=કાંતિ
કડપ્પ=સમૂહ
સિણિદ્ધઉ=સ્નિગ્ધ
સોહઇ=શોભે છે
ફણિ=ફેણનું
મણિ=મણિ (રત્ન)
આલિદ્ધઉ=સહિત
નં=નિશ્ચે
નવ=નવો

જલહર=મેઘ	લંછિઉ=સહિત	પાસુ=પાર્શ્વ
તડિત્=વિજલી	સો=તે	પયચ્છઉ=આપો
લય=લતા	જીણુ=જિન	વંછિઉ=વાંછિત

ચઉક્કસાય પડિમલ્લલ્લૂરણું—ચાર કષાયરૂપ જે વેરી તેના ઉચ્છેદનાર એટલે ટાળનાર

દુજ્જય મયણ બાણ મુસુમૂરણું—દુઃખે જીતાય એવા કામદેવના બાણના ભાગનાર છે.

સરસ પિયંગુવન્નુ ગયગામિઉ—પાકી રાયણના ઝાડના જેવા નીલા શરીરના રંગવાળા, વળી હાથીના જેવી ગતિવાળા.

જયઉ પાસુ ભુવણત્તય સામિઉ ॥ ૧ ॥—ત્રણ ભુવનના સ્વામી શ્રી પાર્શ્વનાથ મહારાજ જયવંતા વર્તો છે ॥ ૧ ॥

જસુતણુકંતિ કડપ્પસિણિદ્ધઉ—જેના શરીરની કાન્તિનો સમૂહ સ્નિગ્ધ છે

સોહઇ ફણિમણિકિરણાલિદ્ધઉ—નાગેંદ્રની મણિના કિરણે કરી વ્યાપ્ત શોભે છે.

નં નવ જલહર તડિલ્લય લંછિઉ—વિજળીની લતાએ કરીને સહિત જેમ નવો મેઘ શોભે છે, તેમ તે કાંન્તિસમુહે શોભે છે.

સો જિણુ પાસુ પયચ્છઉ વંછિઉ ॥ ૨ ॥—તે પાર્શ્વનાથ મારા વંછિતપ્રત્યે આપો ॥ ૨ ॥

અથ ભરહેસરની સજઝાય.

ભરહેસર=ભરતેશ્વર	સિરિઓ=શ્રીયક,સરૈયા	થૂલિભદ્દો=સ્થુલિભદ્ર
બાહુબલી=બાહુબલ	અણિયાઉત્તો=અર્ણિકાપુત્ર	વયર રિસી=વજ્રઋષિ
અભયકુમારો=અભયકુમાર	અઇમુત્તો=અતિમુક્ત	નંદિસેણ=નંદિષેણ
ઢંઢણકુમારો=ઢંઢણ કુમાર	નાગદત્તો=નાગદત્ત	સીહગિરી=સિંહગિરિ
	મેઅજ્જ=મેતાર્યમુનિ	કયવન્નો=કૃતવર્ણકુમાર
		પુંડરિઓ=પુંડરિકજી

કેસિ=કેશિકુમાર
હલ્લ=હલ્લકુમાર
વિહલ્લ=વિહલ્લકુમાર
સુદંસણ=સુદર્શનશેઠ
સાલ=સાલમુનિ
મહાસાલ=મહાસાલ મુનિ
સાલિભદ્દો=શાલિભદ્ર
ભદ્દો=ભદ્રબાહુસ્વામી
દસન્નભદ્દો=દશાર્ણભદ્ર
પસન્નચંદો=પ્રસન્નચંદ્ર રાજર્ષિ
જસભદ્દો=યશોભદ્રસૂરિ
જંબૂપહુ=જંબૂપ્રભુ સ્વામી
વંકચૂલો=વંકચૂલ
ગયસુકુમાલો=ગજસુકુમાર
અવંતિસુકુમાલો=અવંતિસુકુમાર
ધન્નો=ધન્નાશા
ઇલાઇ=ઈલાચી
પુત્તા=પુત્ર
ચિલાઇ=ચિલાતી
બાહુમુણિ=યુગબાહુમુનિ
અજ્જ=આર્ય

ગિરિ=મહાગિરિ
રક્ખિઅ=રક્ષિત
સુહત્થી=સુહસ્તી
ઉદાયગો=ઉદાયીરાજા
મણગો=મનકપુત્ર
કાલયસૂરિ=કાલકાચાર્ય
સંબો=સાંબકુમાર
પજ્જુન્નો=પ્રદ્યુમ્નકુમાર
મૂલદેવો=મૂલદેવરાજા
પભવો=પ્રભવસ્વામી
વિન્હુ=વિષ્ણુ
અદ્દ=આર્દ્ર
દઢપ્પહારી=દ્રઢપ્રહારી
સિજ્જંસ=શ્રેયાંસકુમર
મેહ=મેઘ
એમાઇ=ઇત્યાદિ
મહા=મોટા
સત્તા=સતા
સુહ=શુભ, સુખ
ગણેહિં=સમૂહવડે
ગહણે=ગ્રહણ કરવાથી
પાવપબંધા=પાપના સમૂહ
વિલય=વિનાશ
જંતિ=પામે છે
મણોરમા=મનોરમા
મયણરેહા=મદનરેખા

નમયા=નર્મદા
સીયા=સીતા
નંદા=નંદી
ભદ્દા=ભદ્રા
સુભદ્દા=સુભદ્રા
રાયમઈ=રાજેમતિ
રિસિદત્તા=ઋષિદત્તા
પઉમાવઇ=પદ્માવતી
અંજણા=અંજના
સિરીદેવી=શ્રીદેવી
જિટ્ઠ=જયેષ્ઠા
સુજિટ્ઠ=સુજયેષ્ઠા
મિગાવઇ=મૃગાવતી
પભાવઇ=પ્રભાવતી
ચિલ્લણા=ચેલણા
બંભી=બ્રાહ્મી
સુંદરી=સુંદરી
રૂપ્પિણી=રૂક્મિણી
રેવઇ=રેવતી
સિવા=શિવા
દેવઇ=દેવકી
દોવઇ=દ્રોપદી
કલાવઇ=કલાવતી
પુપ્ફચૂલા=પુષ્પચૂલા
ગોરી=ગોરી
ગંધારી=ગાંધારી
લક્ખમણા=લક્ષ્મણા
જંબુવઇ=જાંબુવતી

સચ્ચભામા=સત્યભામા	ભૂઅદિન્ના=ભૂતદિન્ના	અજ્જવિ=આજપણ
કન્હ=શ્રીકૃષ્ણ	ભયણીઓ=બેનો	વજ્જઇ=વાજે છે
અટ્ઠ=આઠ [ઓ	ઇચ્ચાઈ=ઈત્યાદિ	જાસિં=જેમનો
મહિસીઓ=પટ્ટરાણી-	સઇઓ=સતીઓ	જસ=જશ (રૂં)
જખ્ખા=જક્ષા	અકલંક=નિર્મળ	પડહો=ઢોલ
જખ્ખદિન્ના=યક્ષદિન્ના	સીલ=શીયલ	તિહુઅણે=ત્રણ ભુવને
ભૂઆ=ભૂતા	કલિઆઓ=સહિત	સયલે=સકલ

ભરહેસર બાહુબલી—શ્રી ભરતેશ્વર તથા બાહુબળી.

અભયકુમારો અ ઢંઢણકુમારો—અભયકુમાર, વળી ઢંઢણકુમાર.

સિરિઓ અણિઆઉત્તો—શ્રી સ્થૂળીભદ્રના નાનાભાઇ શ્રીયક, છઠ્ઠા અ- નિકાપુત્ર આચાર્ય.

અઈમુત્તો નાગદત્તો ॥ ૧ ॥—અતિમુક્તકુમાર, વળી નાગદત્ત.

મેઅજ્જ થૂલિભદ્દો—મેતારજમુનિ, શ્રી સ્થૂલિભદ્રમુનિ.

વયરરિસી નંદિષેણ સીંહગિરી—વજ્રઋષિ એટલે વજ્રસ્વામી, નંદિષે- ણજી, શ્રી સીંહગિરિજી મહારાજ, જે વજ્રસ્વામીના ગુરૂ.

કયવન્નો અ સુકોસલ—કૃતવર્ણકુમાર, વળી સુકોશલમુનિ.

પુંડરિઓ કેસિ કરકંડુ ॥ ૨ ॥—શ્રી આદિનાથના પહેલા ગણધર પુંડ- રિકજી, કેશિકુમાર, કરકંડુ, પ્રત્યેકબુદ્ધમુનિ.

હલ્લ વિહલ્લ સુદંસણ—હલ્લકુમાર, વિહલ્લકુમાર એ બન્ને શ્રેણિકરાજાના પુત્ર, સુદર્શનશેઠ.

સાલ મહાસાલ સાલિભદ્દો અ—સાલમુનિ તથા માહાસાલમુનિ તથા શાલિભદ્ર પ્રસિદ્ધ ભોગી.

ભદ્દો દસન્નભદ્દો—ભદ્રબાહુસ્વામી તથા દશાર્ણભદ્ર.

પસન્નચંદો અ જસભદ્દો ॥ ૩ ॥—પ્રસન્નચંદ્રરાજરિષિ શ્રી યશોભદ્રસૂરિ.

જંબૂપહુ વંકચૂલો—જંબૂપ્રભુસ્વામી, વંકચૂલ રાજકુમાર.

ગયસુકુમાલો અવંતિસુકુમાલો—ગજસુકુમાલ, અવંતિસુકુમાર.

ધન્નો ઈલાઇપુત્તો—ધનાશેઠ, વળી

ચિલાઇપુત્તો અ બાહુમુણિ ॥ ૪ ॥—ચિલાતીપુત્ર, વળી યુગબાહુમુનિ.
અજ્જગિરિ અજ્જરખિઅ—આર્યમહાગિરિજી તથા આર્યરક્ષિતસૂરિ.
અજ્જસુહથ્થી ઉદાયગો મણગો—આર્યસુહસ્તિસૂરિ, ઉદાયીરાજા, વળી મનકપુત્ર.
કાલયસૂરિ સંબો—કાલિકાચાર્ય, શાંબકુમાર.
પજ્જુન્નો મૂલદેવો અ ॥ ૫ ॥—પ્રદ્યુમ્નકુમાર, મૂલદેવરાજા.
પભવો વિન્હુકુમારો—પ્રભવસ્વામીજી તથા વિષ્ણુકુમાર.
અદ્દકુમારો દ્દઢપ્પહારી અ—આર્દ્રકુમાર, વળી દ્દઢપ્રહારીચોર.
સિજ્જંસ કૂરગડુઅ—શ્રેયાંસકુમાર તથા કૂરગડુસાધુ.
સિજ્જંભવ મેહકુમારો અ ॥ ૬ ॥—શ્રી જંભવઆચાર્ય અને મેઘકુમાર.
એમાઇ મહા સત્તા—ઇત્યાદિક બીજા પણ મોટા પરાક્રમી પુરૂષો.
દિંતુ સુહ ગુણગણેહિં સંજુત્તા—જ્ઞાનાદિગુણોના સમુહે કરી સહિત એવા સુખપ્રત્યે આપો.
જેસિં નામગ્ગહણે—જેમના નામ લેવાથી.
પાવપબંધા વિલય જંતિ ॥ ૭ ॥—પાપના બંધ તે વિનાશ પામે છે.
સુલસા ચંદનબાલા—સુલસા શ્રાવિકા તથા ચંદનબાળા.
મણોરમા મયણરેહા દમયંતી—મનોરમા, મદનરેખા, વળી દમયંતી
નમયાસુંદરી સીયા—નર્મદાસુંદરી, સીતાસતિ.
નંદા ભદ્દા સુભદ્દા ય ॥ ૮ ॥—નંદા, ભદ્રાશેઠાણી તથા સુભદ્રા.
રાઇમઈ રિસિદત્તા—રાજીમતિ ને ઋષિદત્તા.
પઉમાવઈ અંજણા સિરીદેવી—પદ્માવતી, અંજનાસુંદરી, વળી શ્રીદેવી.
જિટ્ઠ સુજિટ્ઠ મિગાવઇ—જ્યેષ્ઠા, સુજ્યેષ્ઠા, મૃગાવતી.
પભાવઇ ચિલ્લણા દેવી ॥ ૯ ॥—પ્રભાવતી, ચેલણારાણી એ પાંચે ચેડા રાજાની પુત્રીઓ જાણવી.
બંભી સુંદરી રૂપ્પિણિ—બ્રાહ્મી, સુંદરી, રૂક્મિણી.
રેવઇ કુંતી સિવા જયંતી ય—રેવતિશ્રાવિકા. કુન્તી, સીવા અને જયંતી શ્રાવિકા.

દેવઈ દોવઈ ધારિણી—દેવકી, દ્રૌપદી, ધારણી.

કલાવઈ પુપ્ફચુલાય ॥ ૧૦ ॥—કલાવતી તથા પુષ્પચૂલા ॥ ૧૫ ॥

પઉમાવઇ ય ગોરી—પદ્માવતી અને ગૌરી.

ગંધારી લખ્ખમણા સુસીમાય—ગંધારી, લક્ષ્મણા, સુસીમા.

જંબુવઈ સચ્ચભામા—જાંબુવતી, સત્યભામા.

રુપ્પિણી કન્હટ્ઠ મહિસીઓ ॥ ૧૧ ॥—રુકિમણી, એ આઠ શ્રીકૃષ્ણની પટ્ટરાણીઓ છે ॥ ૧૧ ॥

જખ્ખાય જખ્ખદિન્ના—યક્ષા, યક્ષદિન્ના.

ભૂઆ તહ ચેવ ભૂઅદિન્ના ય—ભૂતા તથા વળી નિશ્ચે ભૂતદિન્ના.

સેણા વેણા રેણા—સેના, વેણા રેણા એ સાત.

ભયણીઓ થૂલિભદ્દસ્સ ॥ ૧૨ ॥—શ્રી સ્થૂલિભદ્રજીની બેનો જાણવી

ઇચ્ચાઇ મહાસઇઓ—ઇત્યાદી મોટી સતીઓ.

જયંતિ અકલંક સીલકલિઆઓ—નિર્મળ શીળગુણે કરીને સહિત જયવંતી વર્તે છે.

અજ્જવિ વજ્જઇ જાસિં—વળી જેના આજ પણ વાગે છે.

જસ પડહો તિહુઅણે સંયલે ॥ ૧૩ ॥—સકલ ત્રિભુવનને વિષે જશના ડંકા ॥ ૧૩ ॥

અથ મન્હજિણાણં સજ્ઝાય.

મન્હજિણાણં આણં—જિનેશ્વર ભગવાનની આજ્ઞાને માનવી.

મિચ્છં પરિહર ધર સમ્મત્તં—મિથ્યાતનો ત્યાગ કરવો અને સમકિતને ધારણ કરવું.

છવ્વિહ આવસ્સયંમિ—છ પ્રકારના આવશ્યકમાં.

ઉજ્જુતો હોઈ પઇ દિવસં ॥ ૧ ॥—પ્રતિ દિવસ ઉદ્યમવંત હોય.

પવ્વેસુ પોસહવયં—પર્વ દિવસને વિષે પૌષધવ્રત.

દાણં સીલં તવોઅ ભાવોઅ—દાન, શીયળ, તપ અને ભાવના.

સજ્ઝાય નમુક્કારો—સ્વાધ્યાય અને નમસ્કાર.
પરોવયારો અ જયણા અ ॥૨॥—પરોપકાર અને વળી જતના રાખે.
જિણપૂઆ જિણથુણિણં—જિનેશ્વરની પૂજા અને જિનેશ્વરભગવાનની સ્તુતિ
ગુરૂ થુઅસાહમ્મિઅ આણુવચ્છલં—ગુરૂની સ્તુતિ અને સાધર્મિઓનું વાત્સલ્ય
વવહારસ્સ સુદ્ધિ—વ્યવહારની શુદ્ધિ.
રહજુત્તા તિથ્થજુત્તાય ॥ ૩ ॥—રથયાત્રા અને તીર્થયાત્રા સહિત.
ઉવસમ વિવેક સંવર—ઉપસમ, વિવેક અને સંવર.
ભાસા સમિઈ છ જીવકરૂણાય—ભાષાસમિતિ અને છકાય જીવની રક્ષા
ધમ્મિઅ જણ સંસગ્ગો—ધાર્મિક માણસનો સંસર્ગ.
કરણ દમો ચરિણ પરિણામો ॥ ૪ ॥—ઇંદ્રિયોનું દમવું અને ચારિત્રનો પરિણામ ॥ ૪ ॥
સંઘોવરિ બહુમાણો—શ્રી સંઘ ઉપર બહુમાન.
પુથ્થય લિહણં પભાવણા તિથ્થે—પુસ્તક લખાવવું અને તીર્થમાં પ્રભાવના કરવી.
સડ્ઢાણ કિચ્ચ એઅં—શ્રાવક લોકોનાં આ કૃત્ય છે.
નિચ્ચં સુગુરૂ વએસેણં ॥ ૫ ॥—તે નિત્ય સુગુરૂના ઉપદેશથી જાણીલેવું

તીર્થવંદન.

સકલ તીર્થ વંદૂ કરજોડ, જિનવર નામે મંગલ કોડ; પહેલે સ્વર્ગે લાખ બત્રીશ, જિનવર ચૈત્ય નમું નિશ દિશ ॥ ૧ ॥ બીજે લાખ અઠ્ઠાવીસ કહ્યાં, ત્રીજે બાર લાખ સદ્દહ્યાં; ચોથે સ્વર્ગે અડલખધાર, પાંચમે વંદુ લાખજ ચાર ॥ ૨ ॥ છઠ્ઠે સ્વર્ગે સહસ પચાસ, સાતમે ચાલીસ સહસ પ્રાસાદ; આઠમે સ્વર્ગે છ હજાર, નવ દસમે વંદુ શત ચાર ॥ ૩ ॥ અગીયાર બારમે ત્રણસેં સાર, નવ ગ્રૈવેયકે ત્રણસેં અઢાર; પાંચ અનુત્તર સર્વે મળી, લાખ ચોરાશી અધિકાં વળી ॥ ૪ ॥ સહસ સત્તાણું ત્રેવીસસાર, જિનવર

ભુવનતણો અધિકાર; લાંબાં સો જોજન વિસ્તાર, પચાસ ઉંચાં બોહોતેર ધાર ॥ ૫ ॥ એકસોએંસી બિંબ પ્રમાણ, સભાસહિત એક ચૈત્યે જાણ; સો ક્રોડ બાવનક્રોડ સંભાળ, લાખ ચોરાણું સહસ ચોંઆળ ॥ ૬ ॥ સાતસેં ઉપર સાઠ વિશાળ, સવી બિંબ પ્રણમું ત્રણ કાળ; સાતક્રોડને બહોતેર લાખ, ભુવનપતિમાં દેવલ ભાખ ॥ ૭ ॥ એકસો એંશી બિંબ પ્રમાણ, એક એક ચૈત્યે સંખ્યા જાણ; તેરશેં ક્રોડ નવ્યાશી ક્રોડ, સાઠ લાખ વંદુ કરજોડ ॥ ૮ ॥ બત્રીશેં ને ઓગણસાઠ, તિર્છાલોકમાં ચૈત્યનો પાઠ; ત્રણ લાખ એકાણું હજાર, ત્રણશેં વીસ તે બિંબ જુહાર ॥ ૯ ॥ વ્યંતર જ્યોતિષિમાં વળી જેહ, શાશ્વતા જિન વંદુ તેહ; રિષભ ચંદ્રાનન વારિષેણ, વર્દ્ધમાન નામે ગુણશેણ ॥ ૧૦ ॥ સમેતશિખર વંદુ જિન વીસ, અષ્ટાપદ વંદુ ચોવીસ; વિમલાચલ ને ગઢ ગિરનાર, આબુ ઉપર જિનવર જુહાર ॥ ૧૧ ॥ સંખેશ્વર કેસરિયો સાર, તારંગે શ્રી અજિત જુહાર; અંતરિક વરકાણો પાસ, જીરાવલોને થંભણ પાસ ॥ ૧૨ ॥ ગામ નગર પુર પાટણ જેહ, જિનવર ચૈત્ય નમું ગુણ ગેહ; વિહરમાન વંદુ જિનવીસ, સિદ્ધ અનંત નમું નિશદીશ ॥ ૧૩ ॥ અઢીદ્વીપમાં જે અણગાર, અઢાર સહસ સિલાંગના ધાર; પંચમહાવ્રત સમિતિ સાર, પાળે પળાવે પંચાચાર ॥ ૧૪ ॥ બાહ્ય અભિઅંતર તપ ઉજમાલ, તે મુનિ વંદુ ગુણ મણિમાલ; નિત્ય નિત્ય ઉઠી કીર્તિ કરૂં, જીવ કહે ભવસાયર તરૂં ॥ ૧૫ ॥

અથ વિધિઓ.

અથ સામાયિક લેવાનો વિધિ.

પ્રથમ ઉંચે આસને પુસ્તક પ્રમુખ મૂકીને શ્રાવક, શ્રાવિકા, કટાસણું, મુહપત્તી, ચરવળો લેઈ, શુદ્ધવસ્ત્ર જગ્યા પૂંજી, કટાસણા ઉપર બેશી, મુહપત્તી ડાબા હાથમાં મુખ પાસે રાખી, જમણા હાથ થાપનાજી સન્મુખ રાખી, એક નવકાર ગણી, પંચિંદિઅ કહી ઇચ્છામિ ખમાસમણ દેઇ, ઈરીયાવહિયા, તસ્સઉત્તરી, અન્નત્થ ઉસસીએણં કહી એક લોગસ્સનો અથવા ચાર નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ કરી પારી પ્રગટ લોગસ્સ કહી ખમાસમણ દેઈ ઇચ્છાકારેણ સંદિસહ ભગવન્ સામાયિક મુહુપત્તી પડિલેહું ? ઈચ્છં. એમ કહી મુહપત્તી તથા અંગની પડિલેહણના પચ્ચાસ બોલ કહી મુહપત્તી પડિલેહીયે. પછી ખમાસમણ દેઇ, ઇચ્છાકારેણ સંદિસહ ભગવન્ સામાયિક સંદિસાહું ? ઇચ્છં. વળી ખમાસમણ દેઈ ઇચ્છાકારેણ૦ સામાયિક ઠાઉં ? ઈચ્છં. એમ કહી બે હાથ જોડી એક નવકાર ગણી ઇચ્છકારી ભગવન્ પસાય કરી સામાયિક દંડક ઉચ્ચરાવોજી. તેવારે વડીલ કરેમિભંતે કહે. પછી ખમાસમણ દેઇ ઈચ્છા૦ બેસણું સંદિસાહું. ખમા૦ ઇચ્છા૦ બેસણે ઠાઉં. ખમા૦ ઇચ્છા૦ સઝાય સંદિસાહું. ખમા૦ ઇચ્છા૦ સઝાય કરૂં. ઇચ્છં. એમ કહી ત્રણ નવકાર ગણવા. પછી બે ઘડી સઝાય ધર્મધ્યાન કરવું ॥ ઇતિ ॥

અથ સામાયિક પારવાનો વિધિ.

ખમાસમણ દેઈ ઇરિયાવહિ પડિક્કમવાથી જાવત્ લોગસ્સ

સુધી કહી ॥ ખમા૦ ॥ ઈચ્છા૦ ॥ મુહપત્તી પડિલેહુ. એમ કહી મુહપત્તી પડિલેહી, ખમાસમણ દેઇ ॥ ઈચ્છા૦ ॥ સામાયિક પારૂં. યથાશક્તિ. વળી ખમાસમણ દેઇ ઇચ્છા૦ સામાયિક પાર્યું. તહત્તિ કહી, પછી જમણો હાથ ચરવળા ઉપર અથવા કટાસણા ઉપર થાપી એક નવકાર ગણી સામાઇયવયજુતો કહીયે. પછી જમણો હાથ થાપના સન્મુખ સવળો રાખીને એક નવકાર ગણીયે.

અથ પડિલેહણ કરવાનો વિધિ.

નવકાર પંચિંદિય કહી ઇરિયાવહિ પડિક્કમી (સ્થાપના હોય તો નવકાર પંચિદ્રિય ન કહેવું.) પછી તસ્સઉત્તરી કહી એક લોગસ્સ અથવા ચાર નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ કરી, પ્રગટ લોગસ્સ કહી, ઉભે પગે બેશી મુહપત્ત., કટાસણું, ચરવળો, ઉત્તરાસણ, ધોતીયું, કંદારો આદિ પડિલેહવાં. પછી કાજો કાહાડી, જીવ કલેવર સચિત આદિ જોવું. પછી કાજો કાહાડનાર થાપનાજી સન્મુખ ઉભો રહી ઇરિયાવહી પડિક્કમે. પછી કાજો પરઠવવા જગ્યા શોધી, ત્રણવાર "અણુજાણહ જસ્સગ્ગો" કહી કાજો પરઠવે. પછી ત્રણવાર " વોસિરે " કહે ॥ ઇતિ ॥

અથ દેવ વાંદવાનો વિધિ.

પ્રથમ ઇરિયાવહિ પડિક્કમવાથી માંડીને જાવત્ લોગસ્સ કહી, પછી ઉત્તરાસણ નાંખીને ચૈત્યવંદન, નમુથ્થુણં કહી, જયવીઅરાય આભવમખંડાસુધી અર્ધા કહે. વળી બીજું ચૈત્યવંદન કરી, નમુથ્થુણં કહી જાવત્ ચાર થોયો કહીયે છીયે, ત્યાંસુધી બધું કહેવું. વળી નમુથ્થુણં કહી જાવત્ બીજી ચાર થોયો કહીયે. પછી નમુથ્થુણં તથા બે જાવંતી કહી, એટલે જાવંતિ ચેઈઆઇં તથા જાવંત કેવિસાહુ એ બે કહી ઉવસગ્ગહરં અથવા સ્તવન કહી. અર્ધા જયવીઅરાય આભવમખંડા સુધી કહી,

પછી ચૈત્યવંદન કહી, નમુથ્થુણં કહી, સંપૂર્ણ જયવીઅરાય કહેવા. પ્રભાતે દેવ વાંદવા તેમાં મન્હજિણાણં સઝાય કહેવી, અને મધ્યાને તથા સાંઝે દેવ વાંદવામાં સઝાય ન કહેવી. ॥ ઇતિ ॥

અથ દેવસિ પ્રતિક્રમણનો વિધિ.

પ્રથમ સામાયિક લીજે, પછી પાણી વાવર્યું હોય તો મુહપત્તી પડિલેહવી, અને આહાર વાવર્યો હોય તો વાંદણાં બે દેવાં, ત્યાં બીજા વાંદણામાં આવસીઆએ એ પાઠ ન કહેવો. પછી યથાશકિત પચ્ચખ્ખાણ કરવું. પછી ખમાસમણ દઈ ઇચ્છાકારેણ કહી વડેરા અથવા પોતે ચૈત્યવંદન કહિને પછી જંકિંચિ, નમુથ્થુણં કહી, ઉભા થઇને અરિહંતચેઇઆણં કહીને એક નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ કરી નમોઽર્હત્૦ કહીને પ્રથમ થોય કહેવી. પછી લોગસ્સ, સવ્વલોએ, અરિહંતચેઇયાણં કહીને એક નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ પારીને બીજી થોય કહેવી. પછી પુખ્ખરવરદી કહી, સુઅસ્સ ભગવઓ કરેમિ કાઉસ્સગ્ગ વંદણ૦ કહી એક નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ પારી ત્રીજી થોય કહેવી. પછી સિદ્ધાણં બુદ્ધાણં કહી વેયાવચ્ચગરાણં૦ કરેમિ કાઉસ્સગ્ગં અન્નથ્થ૦ કહી, એક નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ પારી, નમોઽર્હત્૦ કહી, ચોથી થોય કહેવી પછી બેશીને નમુથ્થુણં કહેવું. પછી ચાર ખમાસમણ દેવાપૂર્વક ભગવાન્, આચાર્ય, ઉપાધ્યાય, સર્વસાધુ પ્રત્યે થોભવંદન કરીયે. પછી ઇચ્છાકારેણ૦. દેવસિ પ્રતિક્રમણે ઠાઉં. એમ કહી જમણો હાથ ચરવળા, કટાસણાઉપર થાપીને ઇચ્છં સવ્વસવિ દેવસિઅ૦ કહેવું. પછી ઉભા થઈ કરેમિભંતે ઇચ્છામિઠામિ કાઉસ્સગ્ગં જોમે દેવસિઓ તસ્સઉત્તરિ૦ કહી, આઠ ગાથાનો કાઉસ્સગ્ગ કરવો. આઠ ગાથા ન આવડે તો આઠ નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ કરવો. તે પારીને, પછી લોગસ્સ કહેવો. પછી બેશીને ત્રીજા આવશ્યની મુહપત્તિ પડિલેહીને વાંદણાં બે દેવાં. પછી ઉભા થઇને ઇચ્છા૦

દેવસિઅ આલોઉં.ઇચ્છં આલોએમિ જોમે દેવસિઓ કહીને, સાતલાખ કહેવા.પછી અઢાર પાપસ્થાનક આલોઇને સવ્વસ્સવિ દેવસિઅ કહીને બેસવું. બેશીને એક નવકાર ગણી કરેમિભંતે ઇચ્છામિ પડિક્કમિઉં કહીને વંદિત્તુ કહેવું. પછી વાંદણાં બે દેવાં. પછી અબ્ભુટ્ઠિઓહં અબ્ભિંતર દેવસિઅ ખામીને વાંદણાં બે દેવાં. પછી ઉભા થઇ આયરિયઉવજ્ઝાએ કહીને, કરેમિભંતે ઇચ્છામિ ઠામિ કાઉસ્સગ્ગં જોમે દેવસિઓ૦ તસ્સઉતરી૦ કહી, બે લોગસ્સનો અથવા આઠ નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ કરી લોગસ્સ પ્રગટ કહેવો. પછી સવ્વલોએ, અરિહંતચેઇઆણં, વંદણવત્તિઆએ કહી, એક લોગસ્સ અથવા ચાર નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ પારીને, પુખ્ખરવરદી૦ સુઅસ્સભગવઓ૦ કરેમિ૦ વંદણ૦ કહી એક લોગસ્સ અથવા ચાર નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ પારીને, સિદ્ધાણં બુદ્ધાણ૦ કહી સુઅદેવયાએ કરેમિકાઉસ્સગ્ગં કહી એક નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ પારી નમોઽર્હત૦ કહી પુરૂષે સુઅદેવયાની પહેલી થોય કહેવી, અને સ્ત્રીએ કમલદલની પહેલી થોય કહેવી. પછી ખેત્રદેવયા કરેમિકાઉસ્સગ્ગં૦ કહી એક નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ પારી નમોઽર્હત્૦ કહી ક્ષેત્રદેવયાનીબીજી થોય સ્ત્રીયે તથા પુરૂષે બન્ને જણે કહેવી. પછી પ્રગટ એક નવકાર ગણી બેશીને, છઠ્ઠા આવશ્યકની મુહપત્તિ પડિલેહિ, બે વાંદણાં આપીએ. પછી સામાયિક, ચઉવ્વિસથ્થો, વંદનક, પડિક્કમણું, કાઉસ્સગ્ગ, અને પચ્ચખ્ખાણ, એ છ આવશ્યક સંભારવાં. પછી ઇચ્છામિ અણુસટ્ઠિં કહી નમોખમાસમણાણં કહી નમોઽર્હત૦ કહીને પુરૂષ નમોસ્તુવર્દ્ધમાનાય કહે, અને સ્ત્રી સંસારદાવાની ત્રણ ગાથા કહે. પછી નમુથ્થુણં કહી સ્તવન કહેવું. પછી વરકનક કહી ભગવાન્ આદે વાંદવાં. પછી જમણો હાથ ઉપધી ઉપર થાપી અઢ્ઢાઇજ્જેસુ કહેવું. પછી દેવસિઅ પાયચ્છિત્તનો કાઉસ્સગ્ગ ચાર લોગસ્સ અથવા સોળ નવકારનો કરવો. પછી તે કાઉસ્સગ્ગ પારી, પ્રગટ લોગસ્સ કહી, બે-

શીને ખમાસમણ બે દેઈ સઝાયનો આદેશ માગી, એક નવકાર ગણી સઝાય કહીએ. પછી વળી એક નવકાર ગણીએ, પછી દુખ્ખખ્ખઓ કમ્મખ્ખઓનો કાઉસ્સગ્ગ ચાર લોગસ્સનો સંપૂર્ણ અથવા સોળ નવકારનો કરવો. એક વડેરે અથવા પોતે પારીને નમોઽર્હત્૦ કહી લઘુશાંતિ કહેવી. પછી પ્રગટ લોગસ્સ કહેવો. પછી ઇરિયાવહી તસ્સઉત્તરી કહી, એક લોગસ્સ અથવા ચાર નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ કરી પ્રગટ લોગસ્સ કહેવો. પછી ચઉક્કસાય કહી, નમુથ્થુણં, જાવંતિ બે કહી, ઉવસગ્ગહરં, જયવીયરાય કહી મુહપત્તિ પડિલેહવી. પછી ઇચ્છામિ૦ ॥ ઇચ્છાકારેણ ॥ સામાયક પારૂં, યથાશક્તિ. ઇચ્છામિ૦ ॥ ઇચ્છા૦ ॥ સામાયિક પાર્યું. તહત્તિ કહી, જમણો હાથ ઉપધી ઉપર થાપી એક નવકાર ગણીને સામાઇઅ વયજુતો કહેવો. પછી થાપના હોય તો એક નવકાર ગણી ઉઠે ॥ ઇતિ દેવસિપ્રતિક્રમણ વિધિ કહ્યો. બાકી અંતર્વિધિ વડેરાથી સમજવો.

અથ રાઇપ્રતિક્રમણનો વિધિ.

પ્રથમ પૂર્વેલી રીતે સામાયિક લેવું, તે જ્યાંસુધી ત્રણ નવકાર ગણીયે, તિહાંસુધી સર્વ વિધિ જાણવો ॥ પછી ખમાસમણ દેઇ ઇચ્છાકારેણ સંદિસહ ભગવન્ કુસુમિણ દુસુમિણ ઉહાવણિ રાઇ પાયચ્છિત્તવિસોહણથ્થં કાઉસ્સગ્ગ કરૂં. ઇચ્છં. કરેમિકાઉસ્સગ્ગં “ અન્નથ્થ ઉસસિએણં૦ ” કહી ચાર લોગસ્સ અથવા સોળ નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ કરી, પારીને પ્રગટ લોગસ્સ કહેવો ॥ પછી ખમાસમણ દેઈ ઇચ્છાકારેણ સંદિસહ ભગવન્ ચૈત્યવંદન કરૂં. એમ કહી જગચિંતામણિનું ચૈત્યવંદન જયવીયરાય સુધી કહેવું ॥ પછી પૂર્વોક્ત દેવસિની રીતે ભગવાન, આચાર્ય, ઉપાધ્યાય, અને સર્વસાધુ, એ ચારેને પ્રત્યેકે એકેકું ખમાસમણ દેઈ વાંદવા ॥ પછી બે ખમાસમણ દેવાપૂર્વક સઝાયનો આદેશ માગી,

એક નવકાર ગણી ભરહેસરની સઝાય કહી ફરી એક નવકાર ગણી ઈચ્છકાર સુહરાઈ૦ કહી ઈચ્છાકારેણ સંદિસહ ભગવન્ રાઈ પ્રતિક્રમણે ઠાઉં. એમ કહી જમણો હાથ ઉપધિ ઉપર થાપી ઈચ્છં સવ્વસ્સવિ રાઈય દુચ્ચિંતિઅ૦ કહીયે ॥ પછી નમુત્થુણં, કરેમિ ભંતે, ઇચ્છામિ ઠામિ કાઉસ્સગ્ગં, જો મે રાઇઓ, તસ્સઉત્તરી કહી, એક લોગસ્સ અથવા ચાર નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ પારી પ્રગટ લોગસ્સ કહીને સવ્વલોએ અરિહંત ચેઇઆણં૦ કહી એક લોગસ્સ અથવા ચાર નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ કરવો ॥ પછી પુક્ખરવરદી૦, સુઅસ્સ૦, વંદણ૦ કહી અતિચારની આઠ ગાથાનો અથવા ગાથા ન આવડે તો આઠ નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ પારી સિદ્ધાણં બુદ્ધાણં કહી બેશીને ત્રીજા આવશ્યકની મુહપત્તિ પડિલેહી વાંદણાં બે દેવાં ॥ પછી ઉભા થઈ ઇચ્છાકારેણ સંદિસહ ભગવન્ રાઇયં આલોઉં. ઇચ્છં આલોએમિ જો મે રાઇઓ અઇઆરો કઓ૦ કહી સાતલાખનો પાઠ કહી, અઢાર પાપસ્થાનક આલોઇ સવ્વસ્સવિ રાઇયંનો પાઠ કહેવો ॥ પછી બેશીને જમણો ઢીંચણ ઉભો રાખી એક નવકાર ગણી, કરેમિભંતે ઇચ્છામિ પડિક્કમિઉં કહી વંદિત્તાસૂત્ર સંપૂર્ણ કહી બેવાર વાંદણાં દેવાં. વળી અબ્ભુટ્ઠિઓહં અભિંતર રાઇયં ખામીને ફરી બેવાર વાંદણાં દેવાં ॥ પછી ઉભા થઈને આયરિયઉવજ્ઝાએ કરેમિભંતે ઇચ્છામિ ઠામિ કાઉસ્સગ્ગ જો મે રાઈઓ કહી તસ્સઉત્તરી કહી તપ ચિંતામણી કરતાં ન આવડે તો ચાર લોગસ્સ અથવા સોળ નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ કરી પ્રગટ લોગસ્સ કહી છઠ્ઠા આવશ્યકની મુહપત્તિ પડિલેહીને વાંદણાં બે વાર દેવા ॥ પછી સકળ તીર્થવંદન કરીને યથાશક્તિએ પચ્ચક્ખાણ કરવું ॥ પછી ઇચ્છાકારેણ સંદિસહ ભગવન સામાયિક, ચઉવ્વિસત્થો, વંદનક, પડિક્કમણ, કાઉસ્સગ્ગ, પચ્ચક્ખાણ કર્યું છેજી. એમ છ આવશ્યક સંભારવાં. પચ્ચક્ખાણ કર્યું હોયતો કર્યું છેજી, ધાર્યું હોયતો ધાર્યું છેજી કહે-

વું ॥ પછી ઇચ્છામો અણુસટ્ઠિં નમો ખમાસમણાણં કહી નમોઽર્હત્ કહીયે ॥ પછી વિશાલલોચન, નમુથ્થુણં, અરિહંત ચેઇઆણં, કહી એક નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ પારી નમોઽર્હત્ કહી કલ્લાણકંદંની પ્રથમ થોય કહેવી ॥ પછી લોગસ્સ, પુખ્ખરવરદી, સિદ્ધાણં બુદ્ધાણં કહી, અનુક્રમે ચાર થોયો કહીયે છીયે, તિહાંસુધી સર્વે કહેવું ॥ પછી નમુથ્થુણં કહી ભગવાન્ આદિ ચારને ચાર ખમાસમણે વાંદવા ॥ પછી જમણો હાથ ઉપધિ ઉપર સ્થાપી " અઢ્ઢાઇજ્જેસુ" કહેવું ॥ પછી ઇશાનખુણની સન્મુખ શ્રીસીમંધરસ્વામીનું ચૈત્યવંદન, સ્તવન, જયવીઅરાય, કાઉસ્સગ્ગ, થોય પર્યંત કહીયે છીયે તિહાંસુધી સર્વ કરવું ॥ પછી ખમાસમણ દઇ શ્રી સિદ્ધાચળજીનું ચૈત્યવંદન, સ્તવન, જયવીઅરાય, કાઉસ્સગ્ગ, થોયપર્યંત કહીયે છીયે તિહાંસુધી સર્વે કરવું ॥ પછી સામાયિક પારવાના વિધિની રીતે સામાયિક પારવા સુધીનો સર્વે વિધિ કરવો.

॥ ઇતિ રાઇપ્રતિક્રમણનો વિધિ ॥

અથ પચ્ચખ્ખાણ.

પ્રભાતનાં પચ્ચખ્ખાણ.

અથ નમુક્કારસહિઅંનું.

ઉગ્ગએસૂરે નમુક્કારસહિઅં—સૂર્યોદયથી બે ઘડી પછી નવકાર કહીને પારું ત્યાંસુધી.

પચ્ચખ્ખાઇ ચઉવ્વિહંપિઆહારં—ચારે આહારનું પચ્ચખ્ખાણ કરું છું. (પચ્ચખ્ખાઇ એવું ગુરુનું વચન સાંભળી શિષ્ય પચ્ચખ્ખામિ= પચ્ચખ્ખાણ કરું છું એમ કહે.)

અસણં પાણં ખાઇમં સાઇમં—ખાવાનું, પીવાનું, ખાદિમ, સ્વાદિમ.

અન્નત્થણા ભોગેણું—પચ્ચખ્ખાણનો ઉપયોગ વિસરવાથી અજાણપણે કાંઇ વસ્તુ મોંમાં નાંખવાથી.

સાહસાગારેણં—કાર્ય કરવામાં પ્રવર્તતાં યોગ્ય લક્ષણ, સહસાતકાર= સ્વભાવે જે મોંમાં પ્રવેશ થાય તેથી પચ્ચખ્ખાણ ન ભાગે. એ બે આગારે કરી.

વોસિરે—વોસિરાવું છું. (વોસિરે એ ગુરુનું વચન સાંભળી શિષ્ય વોસિરામી કહે.)

(નીચે લખેલાં સર્વે પચ્ચખ્ખાણોમાં જે જે ઠેકાણે અર્થ આપેલો નથી, તેઓનો અર્થ ઉપર મુજબ સમજી લેવો.)

અથ નમુક્કારસહિઅં મુઠ્ઠસહિઅંનું.

ઉગ્ગએ સૂરે નમુક્કારસહિઅં—

મુઠ્ઠસહિઅં—મુઠ્ઠીસહિત એટલે જ્યારે નવકાર ગણી મુઠ્ઠી મોકળી મુકું ત્યારે પચ્ચખ્ખાણ મોકળું થાય.

પચ્ચખ્ખાઇ ચઉવિહંપિ આહારં અસણં પાણં ખાઇમં સાઇમં અન્નત્થણાભોગેણં સહસાગારેણં મહત્તરાગારેણં—મોટાના આદેશથી મોટા લાભને અર્થે પચ્ચખ્ખાણ પારવાનો વખત પૂર્ણ ન થયે છતે પારવાથી.

સવ્વસમાહિવત્તિયાગારેણં વોસિરે—સર્વ પ્રકારે શરીરમાં અસમાધિ રહે છતે પચ્ચખ્ખાણનો વખત પૂર્ણ થયા પહેલાં પારવાથી પચ્ચખ્ખાણ ન ભાગે એવા આગારવડે હું વોસિરાવું છું

અથ પોરિસિ સાઢ્ઢપોરિસિનું.

ઉગ્ગએસૂરે નમુક્કારસહિઅં—

પોરિસિં સાઢ્ઢપોરિસિં મુઠ્ઠસહિઅં પચ્ચખ્ખાઇ—પ્રહર દિવસસુધી અને દોઢ પ્રહર દિવસ સુધી મુઠ્ઠીસહિત નિયમ લઉં છું.

ઉગ્ગએસૂરે ચઉવ્વિહંપિ આહારં—સૂર્યોદયથી ચારે આહારનો.

અસણં પાણં ખાઇમં સાઇમં અન્નત્થણાભોગેણં સહસાગારેણં

પચ્છન્નકાલેણં દિસામોહેણં—વખત બરોબર માલમ ન પડવાથી અધુરી પોરિસિએ પારવાથી. દિશિવિપર્યાસ થવાથી અજાણતાં વહેલું પારવાથી.

સાહુવયણેણં—સાધુના વચનથી પોરિસિ ભણી સાંભળીને પાળે.

મહત્તરાગારેણં સવ્વસમાહિવત્તિયાગારેણં વોસિરે.

અથ બેઆસણા તથા એકાસણાનું.

ઉગ્ગએસૂરે નમુક્કારસહિઅં પોરિસિં સાઢપોરિસિં પુરિમઢ્ઢં મુઠ્ઠસહિઅં પચ્ચખ્ખાઇ, ઉગ્ગએસૂરે ચઉવ્વિહંપિ આહારં, અસણં, પાણં, ખાઇમં, સાઇમં, અન્નથ્થણાભોગેણં, સહસાગારેણં, પચ્છન્નકાલેણં, દિસામોહેણં, સાહુવયણેણં, મહત્તરાગારેણં, સવ્વસમાહિવત્તિઆગારેણં, એકાસણં (એકવાર જમવું.) બેઆસણં (બેવાર જમવું.) પચ્ચખ્ખાઇ, તિવિહંપિ આહારં (ત્રણે પણ આહાર) અસણં, ખાઇમં, સાઇમં, અન્નથ્થણાભોગેણં સહસાગારેણં—

સાગારિઆગારેણં—સાધુ ગૃહસ્થના દેખતાં આહાર ન કરે, તેથી જો બીજે ઠેકાણે આહાર કરવા બેસે તો પચ્ચખ્ખાણ ભાગે નહીં. શ્રાવક જમવા બેઠો હોય, પછી વખતે ભય આવે તો તે બીજે ઠેકાણે જઇ જમે તો પચ્ચખ્ખાણ ભાગે નહીં.

આઉટણપસારેણં—જમવા બેઠા પછી હાથ પગ પસારવાથી આસન ચળે તો પચ્ચખ્ખાણ ન ભાગે.

ગુરૂ અભ્ભુઠ્ઠાણેણં—ગુરૂ આવવાથી ઉઠે તો પચ્ચખ્ખાણ ન ભાગે.

પારિઠ્ઠાવણિયાગારેણં મહત્તરાગારેણં સવ્વ સમાહિવત્તિઆગારેણં—

પાણસ્સ લેવેણવા—જે અન્નાદિકે કરી ભાજનાદિ ખરડાય તે લેપકૃત, આચામ્લ, ઓસામણ, દ્રાક્ષાદિકના પાણી પીવાથી પચ્ચખ્ખાણ ન ભાગે.

અલેવેણવા—અલેપકૃત પાણી તે સૌવીર, ધોવણ, ઇક્ષાદિકના પાણી પીવાથી પચ્ચખ્ખાણ ન ભાગે.

અચ્છેણવા—ઉષ્ણજળ તથા બીજાં પણ ઉકાળ્યાં પાણી તથા નીતરેલું ફળાદિકનું ધોવણ પીએ તો પચ્ચખ્ખાણ ન ભાગે.

બહુલેવેણવા—બહુ લેપ એટલે ડોહોળું ચોખ્ખાદિકનું ધોયણ ગળીને પીએ તો પચ્ચખ્ખાણ ન ભાગે.

સસિથ્થેણવા—સિક્થસહિત અન્નાદિકના દાણાના સ્વાદવિના ધોવણ તથા હાથરાદિકનું ધોવણ ગળીને પીએ તો પચ્ચખ્ખાણ ન ભાગે.

અસિથ્થેણવા—સિથ્થરહિત કણેક પ્રમુખે હાથ ખરડ્યો હોય તેનું ધોવણ ગળીને પીએ તો પચ્ચખ્ખાણ ન ભાગે એ શિવાય.

વોસિરે—

આ એકાસણા તથા બેઆસણાનું પચ્ચખ્ખાણ તિવિહાર કરવાનો ચાલ ઘણો છે, પણ તે દુવિહાર અથવા ચોવિહાર પણ થાય છે. દુવિહાર કરે તો એકાસણાદિક કર્યા પછી સોપારી પ્રમુખ સ્વાદિમવસ્તુ તથા પાણી ખપે ને ચોવિહાર કરે તો કંઇ પણ ખપે નહીં. વળી દુવિહાર પચ્ચખ્ખાણ કરી સચિત્ત આહાર તથા પાણી વાવરતું હોય તો પાણસ્સના આગાર ન કહેવા.

એકલઠાણાનું પચ્ચખ્ખાણ એકાસણાની પેઠે જાણવું, પણ તેમાં સાત આગાર છે. એમાં આઉટણ પસારેણં એ ન કહેવું.

અથ આયંબિલનું.

ઉગ્ગએસૂરે નમુક્કારસહિઅં પોરિસિં સાઢ્ઢપોરિસિં મુઠ્ઠસહિઅં પચ્ચખ્ખાઈ. ઉગ્ગએસૂરે ચઉવ્વિહંપિ આહારં, અસણં, પાણં, ખાઈમં સાઈમં, અન્નથ્થણાભોગેણં, સહસાગારેણં, પચ્છન્નકાલેણં, દિસામોહેણં, સાહુવયણેણં મહત્તરાગારેણં, સવ્વસમાહિવત્તિઆગારેણં આયંબિલ પચ્ચખ્ખાઈ (આયંબિલનું પચ્ચખ્ખાણ કરું છું) **અન્નથ્થણાભોગેણં સહસાગારેણં લેવાલેવેણં ગિહથ્થસંસટ્ઠેણં ઉખિત્તવિવેગેણં પારિઠ્ઠાવણિઆગારેણં મહત્તરાગારેણં સવ્વસમાહિવત્તિઆગારેણં એગાસણં પચ્ચખ્ખાઇ, તિવિહંપિ આ**

હાર અસણં ખાઇમં સાઇમં અન્નત્થણાભોગેણં, સહસાગારેણં સાગારિઆગારેણં આઉંટણપસારેણં ગુરૂઅબ્ભુઠ્ઠાણેણં પારિઠ્ઠાવણિઆગારેણં મહત્તરાગારેણં સવ્વસમાહિવત્તિઆગારેણં પાણસ્સ લેવેણવા, અલેવેણવા અથ્થેણવા બહુલેવેણવા સસિથ્થેણવા અસિથ્થેણવા વોસિરે—

અથ ચઉવિહાર ઉપવાસનું.

સૂરે ઉગ્ગએ અભત્તઠ્ઠં પચ્ચખ્ખાઇ—સૂર્યોદયથી ભાત પાણીનો નિયમ લઉં છું.

ચઉવ્વિહંપિ આહારં અસણં પાણં ખાઇમં સાઇમં અન્નત્થણાભોગેણં સહસાગારેણં પારિઠ્ઠાવણિઆગારેણં મહત્તરાગારેણં સવ્વસમાહિવત્તિઆગારેણં વોસિરે—

અથ તિવિહાર ઉપવાસનું.

સૂરેઉગ્ગએ અભત્તઠ્ઠં પચ્ચખ્ખાઇ તિવિહંપિ આહારં અસણં ખાઇમં સાઇમં અન્નત્થણાભોગેણં સહસાગારેણં પારિઠ્ઠાવણિઆગારેણં મહત્તરાગારેણં સવ્વસમાહિવત્તિઆગારેણં પાણહાર(પાણીનો આહાર મોકળો છે) પોરિસિં સાઢ્ઢપોરિસિં મુઠ્ઠસહિઅં ઘરસહિઅં (ઘેર જઇને નવકાર ગણી પચ્ચખ્ખાણ પારૂં) પચ્ચખ્ખાઇ. ઉગ્ગએસૂરે પુરિમઠ્ઠં અવઠ્ઠં પચ્ચખ્ખાઇ અન્નત્થણાભોગેણં સહસાગારેણં પચ્છન્નકાલેણં દિસામોહેણં સાહુવયણેણં મહત્તરાગારેણં સવ્વસમાહિવત્તિઆગારેણં પાણસ્સલેવેણવા (પાણી પીવાના છ આગાર છે તે લેપ જળ) અલેવેણવા (ધોવણજળ) અથ્થેણવા (નિર્મળ ઉન્હું પાણી) બહુલેવેણવા (ડોહોળો) સસિથ્થેણવા (પીઠનું ધોવણ) અસિથ્થેણવા (સીથરહિત પ્રાસુ જળ, એટલાં ટાળી બાકીનાં પાણી) વોસિરે. (વોસિરાવુંછું.)

સાંઝનાં પચ્ચખ્ખાણ.

અથ પાણહાર દિવસચરિમનું.

પાણહાર દિવસચરિમં પચ્ચખ્ખાઇ, અન્નથ્થણાભોગેણં સહસાગારેણં મહત્તરાગારેણં સવ્વસમાહિવત્તિઆગારેણં વોસિરે.—

અથ ચઉવિહારનું.

દિવસચરિમં પચ્ચખ્ખાઇ—દિવસના છેડાથી નવા સૂર્યોદય સુધી.
ચઉવ્વિહંપિ આહારં અસણં પાણં ખાઇમં સાઇમં અન્નથ્થણાભોગેણં સહસાગારેણં મહત્તરાગારેણં સવ્વસમાહિવત્તિઆગારેણં વોસિરે.—

અથ તિવિહારનું.

દિવસચરિમં પચ્ચખ્ખાઇ તિવિહંપિ આહારં અસણં ખાઇમં, સાઇમં અન્નથ્થણાભોગેણં સહસાગારેણં મહત્તરાગારેણં સવ્વસમાહિવત્તિઆગારેણં વોસિરે.—

અથ દુવિહારનું.

દિવસચરિમં પચ્ચખ્ખાઈ દુવિહંપિ આહારં અસણં ખાઈમં અન્નથ્થણાભોગેણં સહસાગારેણં મહત્તરાગારેણં સવ્વસમાહિવત્તિઆગારેણં વોસિરે.—

શ્રી નવકારનો છંદ.

(દોહા.)

વંછિત પૂરે વિવિધ પરે, શ્રી જિનશાસન સાર ॥ નિશ્ચે શ્રી નવકાર નિત, જપતાં જયજયકાર ॥ ૧ ॥ અડશઠ અક્ષર અધિક ફળ, નવપદ નવેનિધાન ॥ વિતરાગ સ્વયંમુખ વદે, પંચપરમેષ્ટિ પ્રધાન ॥ ૨ ॥ એકજ અક્ષર એક ચિત્ત, સમર્યાં સંપતિ થાય ॥ સંચિત સાગર સાતનાં, પાતક દૂર પલાય ॥ ૩ ॥ સકળ મંત્ર

શિર મુકુટમણી, સદ્ગુરૂ ભાષિત સાર ॥ સો ભવિયાં મન શુદ્ધશું, નિત જપીએ નવકાર ॥ ૪ ॥

(છંદ હાટકી.)

નવકારથકી શ્રીપાળ નરેસર, પામ્યો રાજ્ય પ્રસિદ્ધ ॥ સમશાન વિષે શિવનામ કુંવરને, સોવન પુરિસો સિદ્ધ ॥ નવલાખ જપંતાં નરક નિવારે, પામે ભવનો પાર ॥ સો ભવિયાં ભત્તે ચોખ્ખે ચિત્તે, નિત જપીએ નવકાર ॥ ૧ ॥ બાંધી વડશાખા શિંકે બેશી, હેઠળ કુંડ હુતાશ ॥ તસ્કરને મંત્ર સમર્પ્યો શ્રાવકે, ઉડયો તે આકાશ ॥ વિધિ રીત જપ્યો વિષધર વિષ ટાળે, ઢાળે અમૃત ધાર ॥ સો૦ ॥ ૨ ॥ બીજોરાં કારણ રાય મહાબળ, વ્યંતર દુષ્ટ વિરોધ ॥ જેણે નવકારે હત્યા ટાળી, પામ્યો જક્ષ પ્રતિબોધ ॥ નવલાખ જપંતાં થાયે જિનવર, ઇસ્યો છે અધિકાર ॥ સો૦ ॥ ॥ ૩ ॥ પલ્લિપતિ શિખ્યો મુનિવર પાસે, મહામંત્ર મન શુદ્ધ ॥ પરભવ તે રાજસિંહ પૃથ્વિપતિ, પામ્યો પરિગળ ઋદ્ધ ॥ એ મંત્રથકી અમરાપુર પહોત્યો, ચારુદત્ત સુવિચાર ॥ સો૦ ॥ ॥ ૪ ॥ સંન્યાસી કાશી તપ સાધંતો, પંચાગ્નિ પરજાળ ॥ દીઠો શ્રી પાસકુમારે પન્નગ, અધબળતો તે ટાળ ॥ સંભળાવ્યો શ્રી નવકાર સ્વયંમુખ, ઇંદ્રભુવન અવતાર ॥ સો૦ ॥ ૫ ॥ મન શુદ્ધે જપતાં મયણાંસુંદરી, પામી પ્રિય સંયોગ ॥ ઇણ ધ્યાને કષ્ટ ટળ્યું ઉંબરનું, રક્તપિતનો રોગ ॥ નિશ્ચે શું જપતાં નવનિધિ થાએ, ધર્મતણો આધાર ॥ સો૦ ॥ ૬ ॥ ઘટમાંહી કૃષ્ણ ભુજંગમ ઘાલ્યો, ઘરણી કરવા ઘાત ॥ પરમેષ્ટિ પ્રભાવે હાર ફુલનો, વસુધામાંહી વિખ્યાત ॥ કમળાવતીયે પિંગળ કીધો, પાપતણો પરિહાર ॥ સો૦ ॥ ૭ ॥ ગયણાગણ જાતી રાખી પ્ર-હીને, પાડી બાણ પ્રહાર ॥ પદ પંચ સુણંતાં પાંડુપતિ ઘર, તે થઇ કુંતા નાર ॥ એ મંત્ર અમૂલક મહિમા મંદિર, ભવદુઃખ ભંજણહાર ॥ સો૦ ॥ ૮ ॥ કંબળને સંબળ કાદવ કાઢયાં, શકટ

પાંચશેં માન ॥ દીધે નવકાર ગયા દેવલોકે, વિલસે અમરવિમાન ॥ એ મંત્રથકી સંપતિ વસુધા ટળે, વિલસે જૈન વિહાર ॥ સો૦ ॥ ॥ ૯ ॥ આગે ચોવીશ હુઈ અનંતિ, હોશે વાર અનંત ॥ નવકારતણી કોઇ આદિ ન જાણે, ઇમ ભાંખે અરિહંત ॥ પૂરવ દિશિ ચારે આદિ પ્રપંચે, સમર્યાં સંપતિ સાર ॥ સો૦ ॥ ૧૦ ॥ પરમેષ્ઠી સુરપદ તે પણ પામે, જે કૃત કર્મ કઠોર ॥ પુંડરગિરિ ઉપર પરતક્ષ પેખ્યો, મણીધરને એક મોર ॥ સદ્ગુરુને સનમુખ વિધિ સમરંતાં, સફળ જનમ સંસાર ॥ સો૦ ॥ ૧૧ ॥ શુળીકારોપણ તસ્કર કીધો, લોહખરો પરસિદ્ધ ॥ તિહાં શેઠે નવકાર સુણાવ્યો, પામ્યો અમરની ઋદ્ધ ॥ શેઠને ઘર આવી વિઘ્ન નિવાર્યાં, સુરે કરી મનોહાર ॥ સો૦ ॥ ૧૨ ॥ પંચ પરમેષ્ઠિ જ્ઞાનજ પંચહ, પંચ દાન ચારિત્ર ॥ પંચ સજ્ઝાય મહાવ્રત પંચહ, પંચ સુમતિ સમકિત ॥ પંચ પ્રમાદહ વિષય તજો પંચ, પાળો પંચાચાર ॥ સો૦ ॥ ૧૩ ॥

(કળશ છપ્પય.)

નિત જપીએ નવકાર, સાર સંપતિ સુખદાયક ॥ શુદ્ધ મંત્ર એ શાશ્વતો, ઇમ જંપે શ્રી જગનાયક ॥ શ્રી અરિહંત સુસિદ્ધ, શુદ્ધ આચાર્ય ભણીજે ॥ શ્રી ઉવઝાય સુસાધુ, પંચ પરમેષ્ઠિ થુણિજે ॥ નવકાર સાર સંસાર છે, કુશળલાભ વાચક કહે ॥ એક ચિત્તે આરાધતાં, વિવિધ ઋદ્ધિ વંછિત લહે ॥ ૧૪ ॥ ઇતિ ॥

શ્રી ગૌતમસ્વામિનો છંદ.

વીર જિણેસર કેરો શિષ્ય, ગૌતમ નામ જપો નિશ દીશ ॥ જો કીજે ગૌતમનું ધ્યાન, તો ઘર વિલસે નવે નિધાન ॥ ૧ ॥ ગૌતમ નામે ગિરિવર ચડે, મનવંછિત હેલા સંપજે ॥ ગૌતમ નામે નાવે રોગ, ગૌતમ નામે સર્વ સંજોગ ॥ ૨ ॥ જે વૈરી વિરૂઆ વંકડા, તસ નામે નાવે ઢુકડા ॥ ભૂત પ્રેત નવિ મંડે પ્રાણ,

તે ગોતમનાં કરૂં વખાણ ॥ ૩ ॥ ગોતમ નામે નિર્મળ કાય, ગોતમ નામે વાધે આય ॥ ગોતમ જિનશાસન શણગાર, ગોતમ નામે જય જયકાર ॥ ૪ ॥ શાળિ દાળ સુરહા ઘૃત ગોળ, મનવંછિત કાપડ તંબોળ ॥ ઘર સુઘરૂણી નિર્મળ ચિત્ત, ગોતમ નામે પુત્ર વિનીત ॥ ૫ ॥ ગોતમ ઉદયો અવિચળ ભાણ, ગોતમ નામ જપો જગ જાણ ॥ મ્હોટાં મંદિર મેરૂ સમાન, ગોતમ નામે સફળ વિહાણ ॥ ૬ ॥ ઘર મયગળ ઘોડાની જોડ, વારૂ પહોંચે વંછિત કોડ ॥ મહિયલ માને મ્હોટા રાય, જો તુઠે ગોતમના પાય ॥ ૭ ॥ ગોતમ પ્રણમ્યાં પાતક ટળે, ઉત્તમ નરની સંગત મળે ॥ ગોતમ નામે નિર્મળ જ્ઞાન, ગોતમ નામે વાધે વાન ॥ ૮ ॥ પુણ્યવંત અવધારો સહુ, ગુરૂ ગોતમના ગુણ છે બહુ ॥ કહે લાવણ્ય સમય કરજોડ, ગોતમ તૂઠે સંપતિ કોડ ॥ ૯ ॥ ઇતિ ॥

શ્રી સોલસતિનો છંદ.

આદિનાથ આદે જિનવર વંદી, સફળ મનોરથ કીજિયે એ ॥ પ્રભાતે ઉઠી મંગળિક કામે, સોલ સતિનાં નામ લીજીયે એ ॥ ૧ ॥ બાળકુમારી જગ હિતકાર, બ્રાહ્મી ભરતની બેનડી એ ॥ ઘટ ઘટ વ્યાપક અક્ષર રૂપે, સોલ સતિમાં જે વડી એ ॥ ૨ ॥ બાહુબળ ભગિની સતિય શિરોમણી, સુંદરી નામે ઋષભ સુતા એ ॥ અંકસ્વરૂપી ત્રિભુવન માંહે, જેહ અનૂપમ ગુણજુતા એ ॥ ૩ ॥ ચંદનબાળા બાળપણેથી, શિયળવંતિ શુદ્ધ શ્રાવિકાએ ॥ અડદના બાકુળા વીર પ્રતિલાભ્યા, કેવળ લહી વ્રત ભાવિકાએ ॥ ૪ ॥ ઉગ્રસેન ધૂઆ ધારિણી નંદની, રાજિમતી નેમ વલ્લભા એ ॥ જોબનવેશે કામને જીત્યો, સંજમ લેઇ દેવ દુલ્લભા એ ॥૫॥ પંચ ભરતારી પાંડવ નારી, દ્રુપદ તનયા વખાણીયે એ ॥ એકસો આઠે ચિર પૂરાણાં, શિયળ મહિમા તસ જાણીયે એ ॥ ૬ ॥ દશરથ નૃપની નારી નિરૂપમ, કોશલ્યા કૂળ ચંદ્રિકા એ ॥ શિ-

ચળ સલૂણી રામ જનેતા, પુણ્યતણી પ્રનાળિકાએ ॥ ૭ ॥ કોશંબિક ઠામે સંતાનિક નામે, રાજ્ય કરે રંગ રાજીયો એ ॥ તસ ઘર ઘરણી મૃગાવતિ સતિ, સુર ભુવને જશ ગાજીયો એ ॥ ૮ ॥ સુલસા સાચી શિયળે ન કાચી, રાચી નહિ વિષયારસે એ ॥ મુખડું જોતાં પાપ પલાએ, નામ લેતાં મન ઉલ્લસે એ ॥ ૯ ॥ રામ રઘુવંશી તેહની કામિની, જનક સુતા સિતા સતિ એ ॥ જગ સહુ જાણે ધીજ કરંતાં, અનળ શિતળ થયો શિળથી એ ॥ ૧૦ ॥ સુર નર વંદિત શિયળ અખંડિત. શિવા શિવપદ ગામિનીએ ॥ જેહને નામે નિર્મળ થઈએ, બલિહારી તસ નામની એ ॥ ૧૧ ॥ કાચે તાંતણે ચાલણી બાંધી, કૂપથકી જળ કાઢીયું એ ॥ કલંક ઉતારવા સતિય શુભદ્રા, ચંપા બાર ઉઘાડીયું એ ॥ ૧૨ ॥ હસ્તિનાગપૂરે પાંડુરાયની, કુંતા નામે કામિની એ ॥ પાંડવ માતા દસે દસારની, બ્હેન પતિવ્રતા પદ્મની એ ॥ ૧૩ ॥ શિળવતી નામે શિળવ્રત ધારિણી, ત્રિવિધે તેહને વંદીયે એ ॥ નામ જપંતાં પાતક જાએ, દરિસણે દુરિત નિકંદિયે એ ॥ ૧૪ ॥ નિષિધા નગરી નળહ નરિંદની, દમયંતિ તસ ગેહિની એ ॥ સંકટ પડતાં શિયળજ રાખ્યું, ત્રિભુવન કીર્તિ જેહની એ ॥ ૧૫ ॥ અનંગ અજિતા જગ જન પૂજિતા, પુષ્ફચૂલા ને પ્રભાવતી એ ॥ વિશ્વ વિખ્યાતા કામિત દાતા, સોલમી સતિ પદ્માવતી એ ॥ ૧૬ ॥ વીરે ભાંખી શાસ્ત્રે સાખી, ઉદયરતન ભાંખે મુદા એ ॥ વ્હાણું વ્હાતાં જે નર ભણશે, તે લહેશે સુખ સંપદા એ ॥૧૭॥

શ્રી સંખેશ્વર પાર્શ્વજિન છંદ.

સેવો પાસ સંખેશ્વરો મન શુદ્ધે, નમો નાથ નિશ્ચે કરી એક બુદ્ધે ॥ દેવિ દેવલાં અન્યને શું નમો છો, અહો ભવ્ય લોકો ભૂલા કયાં ભમો છો ॥ ૧ ॥ ત્રિલોકના નાથને શું તજો

છો, પડ્યા પાસમાં ભૂતડાને ભજો છો ॥ સુર ધેનુ છંડી અજા શું અજો છો, મહા પંથ મૂકી કૂપંથે વ્રજો છો ॥ ૨ ॥ તજે કોણ ચિંતામણી કાચ માટે, ગ્રહે કોણ રાસભને હસ્તિ સાટે ॥ સુરદ્રુમ ઉપાડી આક કુણ વાવે, મહા મૂઢ તે આકુળ અંત પાવે ॥ ૩ ॥ કીહાં કાંકરોને કીહાં મેરૂશૃગં, કીહાં કેસરીને કીહાં તે કુરંગં ॥ કીહાં વિશ્વનાથં કીહાં અન્ય દેવા, કરો એક ચિત્તે પ્રભુ પાર્શ્વ સેવા ॥ ૪ ॥ પૂજો દેવિ પ્રભાવતી પ્રાણનાથં, સહુ જીવને જે કરે છે સનાથં ॥ મહા તત્વ જાણી સદા જેહ ધ્યાવે, તેનાં દુઃખ દારિદ્ર દૂરે પળાવે ॥ ૫ ॥ મનુષ્યજન્મ પામી વૃથા કાં ગમો છો, કુશીલે કરી દેહને કાં દમો છો ॥ નહીં મુક્તિવાસં વિના વિતરાગં, ભજો ભગવંતં તજો દ્રષ્ટિ રાગં ॥ ૬ ॥ ઉદય-રત્ન ભાખે સદા હેત આણી, દયા ભાવ કીજે પ્રભુ દાસ જાણી ॥ આજ મારે મોતીડે મેહ વુઠયા, પ્રભુ પાસ સંખેશ્વરો આપ તુઠ્યા ॥૮

શ્રી મહાવિરજિન છંદ.

સેવો વિરને ચિત્તમાં નિત્ય ધારો, અરિ ક્રોધને મનથી દૂર વારો ॥ સતોષવૃત્તિ ધરો ચિત્ત માંહિ, રાગ દ્વેષથી દૂર થાઓ ઉચ્છાંહિ ॥ ૧ ॥ પડ્યા મોહના પાસમાં જે પ્રાણિ, શુદ્ધ તત્ત્વની વાત તેણે ન જાણી ॥ મનુષ્યજન્મ પામી વૃથા કાં ગમો છો, જૈનમાર્ગ છંડી ભૂલા કાં ભમો છો ॥ ૨ ॥ અલોભી અમાની નિરોગી તજો છો, સલોભી સમાની સરાગી ભજો છો ॥ હરિ હરાદિ અન્યથી શું રમો છો, નદિ ગંગ મૂકી ગલીમાં પડો છો ॥ ૩ ॥ કેઈ દેવ હાથે અસી ચક્રધારા, કેઇ દેવ ઘાલે ગળે રૂંઢ માળા ॥ કેઈ દેવ ઉત્સંગે રાખે છે વામા, કેઇ દેવ સાથે રમે વૃંદ રામા ॥ ૪ ॥ કેઇ દેવ જપે લેઈ જાપમાળા, કેઈ માંસભક્ષિ મહા વિકરાળા ॥ કેઇ યોગણી ભોગણી ભોગ રાગે, કેઈ રૂદ્રણી છાગ-

નો હોમ માગે ॥ ૫ ॥ ઇસ્યા દેવ દેવિતણી આશ રાખે, તદા મુક્તિનાં સુખને કેમ ચાખે ॥ જદા લોભના થોકનો પાર નાવ્યો, તદા મધનો બિંદુઓ મન ભાવ્યો ॥ ૬ ॥ જેહ દેવલાં આપણી આશ રાખે, તેહ પિંડને મજ્જાશું લેય ચાખે ॥ દિન હિનની ભિડ તે કેમ ભાજે, કુટો ઢોલ હોએ કહો કેમ વાજે ॥ ૭ ॥ અરે મૂઢ ભ્રાતા ભજો મોક્ષદાતા, અલોભી પ્રભુને ભજો વિશ્વખ્યાતા ॥ ચિન્તામણી સરિખો એહ સાચો, કલંકી કાચના પિંડ શું મત રાચો ॥ ૮ ॥ મંદ બુદ્ધિશું જેહ પ્રાણિ કહે છે, સવિ ધર્મ એકત્વ ભૂલો ભમે છે ॥ કિહાં સર્ષવાને કિહાં મેરૂ ધીરં, કિહાં કાયરાને કિહાં શૂરવીરં ॥ ૯ ॥ કિહાં સ્વર્ણથાલં કિહાં કુંભખંડં, કિહાં કોદ્રવાને કિહાં ખીરમંડં ॥ કિહાં ખીરસિંધુ કિહાં ખારનીરં, કિહાં કામધેનુ કિહાં છાગખીરં ॥ ૧૦ ॥ કિહાં સત્યવાચા કિહાં કુડવાણી, કિહાં રંક નારી કિહાં રાય રાણી ॥ કિહાં નારકીને કિહાં દેવ ભોગી, કિહાં ઇંદ્ર દેહી કિહાં કુષ્ટ રોગી ॥ ૧૧ ॥ કિહાં કર્મઘાતી કિહાં કર્મધારી, નમો વિરસ્વામિ ભજો અન્ય વારી ॥ જિસી સેજમાં સ્વપ્નથી રાજ પામી, રાચે મંદબુદ્ધિ ધરી જેહ સ્વામિ ॥ ૧૨ ॥ અથિર સુખ સંસારમાં મન માચે, તેહ મૂઢમાં શ્રેષ્ટ શું ઇષ્ટ છાજે ॥ તજો મોહ માયા હરો દંભ રોષી, સજો પુણ્યપોષી ભજો તે અરોષી ॥ ૧૩ ॥ ગતિ ચાર સંસાર અપાર પામી, આવ્યો આશ ધારી પ્રભુ પાય સ્વામિ ॥ તુહીં તુહીં તુહીં પ્રભુ પરમ રાગી, ભવ ફેરની શૃંખલા મોહ ભાગી ॥ ૧૪ ॥ માનિયે વિરજી અરજ છે એક મોરી, દિજે દાસકું સેવના ચરણ તોરી ॥ પુન્ય ઉદય હુઓ ગુરૂ આજ મેરો, વિવેકે લહ્યા મેં પ્રભુ દર્શ તેરો ॥ ૧૫ ॥

॥ ઇતિ શ્રી મહાવિરજિન છંદ ॥

અથ ભાવનાઓ.

પ્રભુ દર્શન સુખ સંપદા, પ્રભુ દર્શન નવ નિદ્ધ;
પ્રભુ દર્શનથી પામીએ, સકળ પદારથ સિદ્ધ.
ભાવે જિનવર પૂજીએ, ભાવે દિજે દાન;
ભાવે ભાવના ભાવિએ, ભાવે કેવળજ્ઞાન.

જીવડા જિનવર પૂજીએ, પૂજ્યાનાં ફળ હોય;
રાજ નમે પ્રજા નમે, આણ ન લોપે કોય.
વાડી ચંપો મોરીઓ, સોવન પાંખડીએ;
પાસ જિનેશ્વર પૂજીએ, પાંચે આંગળીએ.
આભને વહાલી વિજળી, ધરતીને વહાલો મેહ;
રાજુલને વહાલા નેમજી, આપને વહાલા દેહ.
આખી જલેબી પાતળી, ખૂણે બેસી ખાય;
દેવ ગુરૂની નિંદા કરે, તે સાતમી નરકે જાય.
જગત્ર આધાર કૃપાવતારં, દુર્વાર સંસાર વિકાર વૈદ્યં;
શ્રી વિતરાગ ત્વયિ મુગ્ધ ભાવાત, વિજ્ઞ પ્રભો વિજ્ઞપયામિ કિંચિં.

દેખીરે અદ્ભૂત તાહરૂ રૂપ, અચરિજે અવિકારૂપી પદ વરો;
તાહરી ગત તું જાણે હો દેવ, સમરણ ભજન તે વાચકજસ કહે.

તું અકલંકી રૂપ સ્વરૂપી, પરમાનંદ પદ તું દાઈ;
તું શંકર બ્રહ્મા જગદિશ્વર, વિતરાગ તું નીરમાઈ. ૧
અનોપમ રૂપ દેખી તુજ રીઝે, સુર નરનારી કે વૃંદા;
નમો નિરંજન ફણીપતિ સેવીત, પાસગોડીચા સુખકંદા. ૨
કાને કુંડલ શિર છત્ર બિરાજે, ચક્ષુ ટીકા મનોરધારી;
અષ્ટ બિજોરૂં હાથ સોહે, તુમ વંદે સહુ નરનારી. ૩

જળ આવી પ્રભુ નાકે અડીઆં, આસન કંપ્યાં નિરધારી;
નાગ નાગણી છત્ર ધરે છે, જળ વરસાવ્યાં નિરધારી. ૪
રૂપવિજય કહે સુણ મેરી લાવણી, એસી શોભા બહુ સારી;
માતપિતા બાંધવ સહુ સાથે, સંજમ લીધાં નરનારી. ૫

દર્શનં દેવ દેવસ્ય, દર્શનં પાપ નાશનમ્;
દર્શનં સ્વર્ગ સોપાનં, દર્શનં મોક્ષ સાધનમ્.

સકલ કર્મ વારી, મોક્ષ માર્ગાધિકારી;
ત્રિભુવન ઉપગારી, કેવળજ્ઞાન ધારી.
ભવિજન નિત્ય સેવો, દેવ તે ભક્તિ ભાવે;
ઇહજ જિન ભજંતાં, સર્વ સંપત્તિ આવે.
જિનવર પદ સેવા, સર્વ સંપત્તિ દાઇ;
નિશદિન સુખદાઈ, કલ્પવલ્લી સહાઇ.
નમિ વિનમિ લહીજે, સર્વ વિદ્યા વડાઈ;
ઋષભ જિનહ સેવા, સાધતાં તેહ પાઇ.
સ્વપર સમય જાણે, ધર્મ વાણી વખાણે;
પરમ ગુરૂ કહ્યાથી, તત્વ નિશંક માણે.
ભવિક કજ વિકાસે, ભાનૂ જ્યું તેજ ભાસે;
ઇહ જ ગુરૂ ભજો જે, શુદ્ધ માર્ગ પ્રકાશે.
સુગુરૂ વચન સંગે, નિસ્તરે જીવ રંગે;
નિરમળ નર થાએ, જેમ ગંગા પ્રસંગે.
સુણીએ સુગુરૂ કેશી, વાણી રાય પ્રદેશી;
લહી સુરભવ વાસી, જે હવે મોક્ષ જાશી.

જળનિધિ જળવેળા, ચંદ્રથી જેમ વાધે;
સકળ વિભવ લીલા, ધર્મથી તેમ સાધે.

મનુષ્ય જનમ કેરો, સાર તે ધર્મ જાણી;
ભજ ભજ ભવિ ભાવે, ધર્મ તે સૌખ્ય ખાણી.

ઈહ ધર્મ પસાયે, વિક્રમે સત્ય સાધ્યો;
ઇહ ધર્મ પસાયે, શાલીનો શકય વાધ્યો;
જસ નિરગ જવાજી, પ્રતિકાનાજી કેઇ;
રણ સમય થયાં તે, જીવ સાચાતિ કેઇ.

પ્રભાતિયાં.

આવી રૂડી ભગતિ મેં પહેલાં ન જાણી, પહેલાં ન જાણી રે પ્રભુ પહેલાં ન જાણી, સંસારની માયામાં મેં વલોવ્યું પાણી. એ આંકણી. કલ્પતરુનાં ફુળ લાવીને, જે જિનવર પૂજે; કાળ અનાદિ કર્મ તે સંચિત, સત્તાથી ધ્રુજે. આવી૦ ૧ થાવર તિરિ નરયા વયએ દુગે, ઈગવિગલા લીજે; સાધારણ નવમે ગુણઠાણે, ક્ષુર ભાગે છીજે. આવી૦ ૨ કેવળ પામીને શિવગતી ગામી, શેલે શીટાણે; ચરમ સમય દોએ માંહે સ્વામિ, અંતિમ ગુણઠાણે. આવી૦ ૩ બાકી નામ કરમની પયડી, તે સઘળી જાવે; અજરઅમર નિકલંક સ્વરૂપે, નિઃકર્મા થાવે. આવી૦ ૪ જે સિદ્ધ કેરી પડિમા પૂજે, તે સિદ્ધમયી હોવે; નાહી ધોઈ નિર્મળ ચિત્તે, આરીસો જોવે. આવી૦ ૫ કર્મસુદણતપ કેરી પૂજા, ફળ તે નર પાવે; શ્રી શુભવિર સ્વરૂપ વિલોકી, શિવવહુ ઘર આવે. આવી રૂડી ભગતિ મેં પહેલાં ન જાણી. ૬

પાસ સંખેશ્વરા સાર કર સેવકા, દેવકા એવડી વાર લાગે; કોડી કર જોડી દરબાર આગે ખડા, ઠાકુરા ચાકુરા માન માગે. ૧ પ્રગટ થા પાસજી મેલી પડદો પરો, મોડ અસુરાણને આપ છોડો; મુજ મહિરાણ મંજુસમાં પેશીને, ખલકના નાથજી બંધ ખોલો.

૨ જગતમાં દેવ જગદિશ તું જાગતો, એમ શું આજ જિનરાજ ઉંઘે; મોટા દાનેશ્વરી તેહને દાખિએ, દાન દે જેહ જગ કાળ મોંઘે. ૩ ભિડ પડી જાદવા જોર લાગી જરા, તતક્ષિણ ત્રિકમે તુજ સંભાર્યો; પ્રગટ પાતાળથી પલકમાં તેં પ્રભુ, ભક્તિજન તેહનો ભય નિવાર્યો. ૪ આદિ અનાદિ અરિહંત તું એક છે, દિન દયાળ છે કોણ દૂજો; ઉદયરતન કહે પ્રગટ પ્રભુ પાસજી, પામી ભયભંજનો એહ પૂજો. ૫

ચાલોને પ્રિતમજી પ્યારા, શેત્રુંજે જઇએ. શેત્રુંજે જઇએ, ચાલોને પ્રિતમજી૦ એ આંકણી. શું સંસારે રહ્યા છો મુઝી, દિન દિન તન છીજે; આઠ આભની છાયા સરખી, પોતાની કીજે. ચાલો૦ ૧ જે કરવું તે પેહલાં કીજે, કાલે શી વાતો; અણચિંતવીઆં આવી પડશે, સમજાની લાતો. ચાલો૦ ૨ ચતુરાઇશું ચિત્તમાં ચેતિ, હાથે તે સાથે; મરણતણાં નિસાણાં શોરાં, ગાજે છે માથે. ચાલો૦ ૩ માતા મરુદેવા નંદન નિરખી, ભવ સફળો કીજે; દાનાવેજે સાહેબની શેવા, એ સમજી લીજે. ચાલો૦ ૪

પ્રભાતે પંખિડાં બોલે, રજની થોડી; માતા મરુદેવા કહે ઉઠો, પુત્ર આળસ મોડી. પ્રભાતે૦ ૧ દેવ દેવિ તારૂં મુખ જોવાને, ઉભા સુર કોડી; વાટ જૂવે વનિતા નગરીમાં, દિયો દરિશન દોડી. પ્રભાતે૦ ૨ સુર ઇંદ્રસભામાં આવે, સુરલોક છોડી; નાટક કારણ કિન્નર આવે, દીગકુમરી દોડી. પ્રભાતે૦ ૩ સુરજ તો સવારે ઉગે, તિમીર જાળને તોડી; અવસર જાણી ચંદ્ર ઉગ્યો છે, દિયો દરિશન દોડી. પ્રભાતે૦ ૪ નાભિનંદનનો જાહેરો નિહાળી, હરખે સુર કોડી; લક્ષ્મિચંદ શિષ્ય રામ પયંપે, વંદુ કર જોડી. પ્રભાતે પંખિડાં બોલે રજની થોડી. ૫

ચૈત્યવંદનો.

સકળકુશળ વલ્લી પુષ્કરાવર્ત મેઘો, દુરિત તિમિર ભાનુ કલ્પવૃક્ષોપમાનુ; ભવજળ નિધિપોત, સર્વ સંપત્તિ હેતુ; સંભવતુ સતતં: શ્રેયસે શાન્તિનાથ: શ્રેયસે પાર્શ્વનાથ:

જયજય શ્રી જિનરાજ આજ, મળીયો મુજ સ્વામિ; અવિનાશી અવિકાર સાર, જગ અંતરજામિ. રૂપારૂપી ધર્મ દેવ, આતમ આરામી; ચિદાનંદ ચેતન પ્રભુ, શિવલીલા પામી. સિદ્ધ બુદ્ધ તુજ વંદતાં, સકલ સિદ્ધ વરબુદ્ધ; રમો પ્રભુ ધ્યાને કરી, પ્રગટે આતમ શુદ્ધ. કાળ બહુ થાવર ગ્રહ્યો, ભમિયો ભવમાંહી; વિગળેંદ્રી એળે ગયો, થિરતા નહીં કાંઈ. કરી પંચેંદ્રી દેહમાં, વળી કર્મે હું આવ્યો; કરી કુકર્મ નરકે ગયો, દરશન નવિ પાયો. એમ અનંતા કાળ કરી, પામ્યો નર અવતાર; હવે ભવતારણ તું મળ્યો, ભવજળ પાર ઉતાર.

શ્રી શેત્રુંજય સિદ્ધ ખેત્ર, દીઠે દુર્ગતિ વારે; ભાવ ધરીને જે ચઢે, તેને ભવ પાર ઉતારે. ૧ અનંત સિદ્ધનો એ ઠામ, સકલ તિરથનો રાય; પૂરવ નવાણું રિખવદેવ, જ્યાં ઠવીયા પ્રભુ પાય. ૨ સુરજકુંડ સોહામણો, કવિડ જક્ષભિરામ; નાભિરાયા કુળ મંડણો, જિનવર કરૂં પ્રણામ. ૩

આજ દેવ અરિહંત નમું, સમરૂં તેરૂં નામ; જ્યાં જ્યાં પ્રતિમા જિનતણી, ત્યાં ત્યાં કરૂં પ્રણામ. ૧ શેત્રુંજે શ્રી આદિ દેવ, નેમ નમું ગિરનાર; તારંગે શ્રી અજીતનાથ, આબુ રિખવ જુહાર. ૨ અષ્ટાપદ ગિરિ ઉપરે, જિન ચોવીસી જોડ; મણીમય મુરત માનસું, ભરતે ભરાવી સોય. ૩ સમેતસિખર તિરથ વડો, જ્યાં વીશે જિન પાય; વૈભાર ગિરિવર ઉપરે, વિર જિનેશ્વર રાય. ૪ માંડવગઢનો રાજીયો, નામે દેવ સુપાસ; રિખવ કહે જિન સમરતાં, પહોંચે મનની આશ. ૫

પદ્મ પ્રભુને વાસુપૂજ્ય, દોય રાતા કહીએ; ચંદ્રપ્રભુને સુવધિનાથ, દો ઉજવળ લહીએ. ૧ મલ્લિનાથને પાર્શ્વનાથ, દો નિલા નિરખા; મુનિસુવ્રતને નેમનાથ, દો અંજન સરિખા. ૨ સોળે જિન કંચન સમાએ, એહવા જિન ચોવીસ; ધિરવિમળ પંડિતતણો, જ્ઞાનવિમળ કહે શિષ. ૩

બાર ગુણ અરિહંત દેવ, પ્રણમિજે ભાવે; સિદ્ધ આઠ ગુણ સમરતાં, દુઃખ દોહુગ જાવે. ૧ આચારજ ગુણ છત્રીસ, પંચવીશ ઉવઝાય; સત્તાવીશ ગુણ સાધુના, જપતાં સુખ થાય. ૨ અષ્ટોતરસય ગુણ મળીએ, એમ સમરો નવકાર; ધિરવિમળ પંડિતતણો, નય પ્રણમે નિત સાર.

શ્રી સંખેશ્વર ઇશ્વરં, પ્રણમી ત્રિકરણ યોગ; દેવ નમન ચઉમાસીયે, કરસું વિધિ સંયોગ. ૧ ઋષભ અજીત સંભવ તથા, અભિનંદન જિનચંદ; સુમતિ પદ્મપ્રભ સાતમા, સ્વામિ સુપાસ જિણંદ. ૨ ચંદ્રપ્રભ સુવિધિજિન, શ્રી શીતળ શ્રેયાંસ; વાસુપૂજ્ય વિમલ તથા, અનંત ધર્મ વરવંસ. ૩ શાંતિ કુંથું અરપ્રભુ, મલ્લી સુવ્રતસ્વામિ; નમી નેમિશર પાર્શ્વજિન, વર્દ્ધમાન ગુણ ધામ. ૪ વર્તમાન જિન વંદતાં એ, વંદ્યા દેવ ત્રિકાળ; પ્રભુ શુભ ગુણ મુક્તાતણી, વિર રચે વરમાળ. ૫

શ્રી શ્રી મંદિર વિતરાગ, ત્રિભુવન તુમે ઉપગારી; શ્રી શ્રેયાંસ પિતા કુળે, બહુ શોભા તુમારી. ૧ ધન્ય ધન્ય માતા સતકી, જેણે જાયો જયકારી; વૃષભ લંછને બિરાજમાન, વંદે નરનારી. ૨ ધનુષ પાંચસેં દેહડીએ, સોહીએ સોવનવાન; કિર્તિ વિજય ઉવઝાયનો, વિનય ધરે તુમ ધ્યાન. ૩

શ્રી મંદિર પરમાત્મા, શિવસુખના દાતા; પુખલવઈ વિજયે જયો, સર્વ જીવના ત્રાતા. ૧ પૂરવ વિદેહે પુંડરિગિણી, નયરીએ

સોહે; શ્રી શ્રેયાંસ રાજા તિહાં, ભવિયણનાં મન મોહે. ૨ ચઉદ સુપન નિર્મળ લહી, સતકીરાણી માત; કુંથુ અરજિન આંતરે, શ્રી મંદિરસ્વામિ જાત. ૩ અનુક્રમે પ્રભુજી જન્મિયા, વળી યોવન આવે; માત પિતા હરખે કરી, રૂખમણી પરણાવે. ૪ ભોગવી સુખ સંસારનાં, સંજમ મન ભાવે, મુનિસુવ્રત નમિ અંતરે, દિક્ષા પ્રભુ પાવે. ૫ ઘાતીકર્મનો ક્ષય કરી, પામ્યા કેવળ નાણ; રિખવલંછને શોભતા, સર્વ ભાવના જાણ. ૬ ચોરાશી પ્રભુ ગણધરા, મુનિવર એકસો કોડ; ત્રણભુવનમાં જોઇતા, નહીં કોઈ એની જોડ. ૭ દસ લાખ કહ્યા કેવળી, પ્રભુજીનો પરિવાર; એક સમય ત્રણ કાળના, જાણે સર્વ વિચાર. ૮ ઉદય પેઢાણ જિનાંતરે, થાશે જિનવર સિદ્ધ; જસવિજય ગુરૂ પ્રણમતાં, શુભ વાંછિત ફળ લીદ્ધ. ૯

શ્રી સીમંદિર જગધણી, આ ભરતે આવો; કરૂણાવંત કરૂણા કરી, અમને વંદાવો. ૧ સકળ ભક્ત તુમો ધણીએ, જો હોવે અપનાથ; ભવોભવ હું છું તાહરો, નહીં મેલું હવે સાથ. ૨ સયલ સંગ છંડી કરીએ, ચારિત્ર લેઇશું; પાય તુમારા શેવીને, શિવરમણી વરશું. ૩ એ અળજો મુજને ઘણોએ, પુરો શ્રી મંદિર દેવ; ઇહાં થકી હું વિનવું, અવધારો ગુણ ગેહ. ૪

પહેલે પદ અરિહંત નમું, બીજે સરવ સિદ્ધ; ત્રીજે પ્રવચન મન ધરો, આચારજ સિદ્ધ. ૧ નમો થેરાણં પાંચમે, પાઠક ગુણ છઠે; નમો લોયે સવસાહુણં, જે છે ગુણ ગરીઠે. ૨ નમો નાણસ આઠમે, દર્શન મન ભાવો; વિનય કરો ગુણવંતનો, ચારિત્રપદ ધ્યાવો. ૩ નમો બંભ વયધારીણં, તેરમે કિરીયાણં; નમો તવસ ચૌદમે, ગોયમ નમો જીણાણં. ૪ ચારિત્ર જ્ઞાન સુઅસને એ, નમો તિથ્થસ જાણી; જિન ઉત્તમપદ પદ્મને, નમતાં હોય સુખખાંણી. ૫

સ્તવનો.

શ્રી ઋષભદેવનું સ્તવન.

માતા મારૂદેવીના નંદ, દેખિ તાહરી મુરતિ મારૂં મન લોભાણુંજી ॥ મારૂં દિલ લોભાણુંજી ॥ દેખિ૦ ॥ કરૂણાનાગર કરૂણાસાગર, કાયા કંચનવાન ॥ ધોરી લંછન પાઉલે, કાંઇ ધનુષ પાંચસેં માન ॥ માતા૦ ॥ ૧ ॥ ત્રિગડે બેશી ધર્મ કહુંતા, સુણે પર્ખદા બાર ॥ જોજનગામિની વાણી મિઠી, વરસંતિ જળધાર ॥ માતા૦ ॥ ૨ ॥ ઉરવશી રૂડી અપચ્છરાને, રામા છે મનરંગ ॥ પાયે નેપુર રણઝણે, કાંઇ કરતી નાટારંભ ॥ માતા૦ ॥ ॥૩॥ તુંહી બ્રહ્મા તુંહી વિધાતા, તું જગ તારણહાર ॥ તુજ સરિખો નહીં દેવ જગતમાં, રડવડીઆ આધાર ॥ માતા૦ ॥ ૪ ॥ તુંહી ભ્રાતા તુંહી ત્રાતા, તું જગતનો દેવ ॥ સુરનર કિન્નર વાસુદેવા, કરતા તુજ પદ શેવ ॥ માતા૦ ॥ ૫ ॥ શ્રી સિદ્ધાચળ તિરથ કેરો, રાજા રિષભ જિણંદ ॥ કિર્તિ કરે માણેકમુનિ તાહરી, ટાળો ભવભવ ફંદ ॥ માતા૦ ॥ ૬ ॥ ઈતિ ॥

શ્રી મહાવીરસ્વામિનું સ્તવન.

વીરજી સુણો એક વિનતી મોરી, વાત વિચારો તુમે ધણીરે ॥ વીર મને તારો, મહાવીર મને તારો, ભવજળ પાર ઉતારોનેરે ॥ એ આંકણી ॥ પરિભ્રમણ મેં અનંતારે કીધા, હજુએ ન આવ્યો છેડલોરે ॥ તુમેતો થયા પ્રભુ સિદ્ધ નિરંજન, હમે તો અનંતા ભવ ભમ્યારે ॥ વીર૦ ॥ ૧ ॥ તુમે હમે વાર અનંતિ ભેળા, રમિઆ સંસારીપણેરે ॥ તેહ પ્રિત જો પૂરણ પાળો, તો હમને તુમ સમ કરોરે ॥ વીર૦ ॥ ૨ ॥ તુમ સમ હમને જોગ

ન જાણો, તો કાંઇ થોડું દીજીએરે ॥ ભવોભવ તુમ ચરણાંની શેવા, પામી હમે ઘણું રીજીયેરે ॥ વીર૦ ॥ ૩ ॥ ઇંદ્રજાળીયો કહેતોરે આવ્યો, ગણધરપદ તેહને દિઓરે ॥ અરજુનમાળી જે ધુર પાપી, તેહને જિન તમે ઉધર્યોરે ॥ વીર૦ ॥ ૪ ॥ ચંદનબાળાએ અડદના બાકુળ, પડિલાભ્યા તુમને પ્રભુરે ॥ તેહને સાહુનીસાચીયે કીધી, શિવવધુ સાથે ભેળવીરે ॥ વીર૦ ॥ ૫ ॥ ચરણે ચંડકોશીયો ડશીયો, કલપ આઠમે તે ગયોરે ॥ ગુણ તો તમારા પ્રભુ મુખથી સુણીને, આવી તુમ સન્મુખ રહ્યોરે ॥ વીર૦ ॥ ૬ ॥ નિરંજન પ્રભુ નામ ધરાવો, તો સહુને સરિખા ગણોરે ॥ ભેદ ભાવ પ્રભુ દૂર કરીને, મુજશું રમો એકમેકશુંરે ॥ વીર૦ ॥ ૭ ॥ મોડા વેલા તુમહીજ તારણ, હવે વિલંબ શા કારણેરે ॥ જ્ઞાનતણા ભવના પાપ મિટાવે, વારી જાઉં વીર તોરા વારણેરે ॥ વીરજી સુણો એક વિનતી મોરી ॥ ૮ ॥

સ્તવન ૨ જું.

ગીરૂઆરે ગુણ તુમતણા, શ્રી વર્દ્ધમાન જિનરાયા રે; સુણતાં શ્રવણે અમી ઝરે, મારી નિરમલ થાયે કાયા રે. ગી૦ ૧ તુમ ગુણ ગણ ગંગાજળે, હું ઝીલી નિરમલ થાઉં રે; અવર ન ધંધો આદરૂં, નિશદિન તોરા ગુણ ગાઉં રે. ગી૦ ૨ ઝીલ્યા જે ગંગા જળે, તે છીલરજળ નવી પેસે રે; જે માલતીફુલે મોહીઆ, તે બાઉલ જઇ નવી બેસે રે. ગી૦ ૩ એમ અમે તુમ ગુણ ગોઠશું, રંગ રાચ્યા ને વળી માચ્યા રે; તે કેમ પરસુર આદરે, જે પર નારી વશ રાચ્યા રે. ગી૦ ૪ તું ગતિ તું મતિ આશરો, તું આલંબન મુજ પ્યારો રે; વાચકજશ કહે માહરે, તું જીવ જીવન આધારો રે. ગીરૂઆ રે ગુણ તુમતણા. ૫

પાર્શ્વનાથનું સ્તવન.

આવોરે આવો પાસજી મુજ મળિયારે, મારા મનના મનોરથ ફળિયા ॥ આવો૦ ॥ એ આંકણી ॥ તારી મુરત મોહનગારીરે, સહુ સંઘને લાગે છે પ્યારી રે ॥ તમને મોહી રહ્યા સુર નર નારી ॥ આવો૦ ॥ १ ॥ અલબેલી મુરત પ્રભુ તારી રે, તારા મુખડાઉપર જાઉં વારીરે ॥ નાગ નાગણીની જોડ ઉગારી ॥ ॥ આવો૦ ॥ २ ॥ ધન્ય ધન્ય દેવાધિદેવારે, સુરલોક કરે છે સેવારે ॥ અમને આપોને શિવપુર મેવા ॥ આવો૦ ॥ ३ ॥ તમે શિવરમણીના રશિયારે, જઇ મોક્ષપુરીમાં વશિયારે ॥ મારા હૃદયકમળમાં વશિયા ॥ આવો૦ ॥ ४ ॥ જ કોઇ પાસતણા ગુણ ગાશેરે, ભવ ભવનાં તે પાતિક જાશેરે ॥ તેનાં સમકિત નિર્મળ થાશે ॥ આવો૦ ॥ ५ ॥ પ્રભુ ત્રેવિશમા જિનરાયારે, માતા વામાદેવિના જાયારે ॥ અમને દરિશન દ્યોને દયાળા ॥ આવો૦ ॥ ॥ ६ ॥ હુંતો લળિ લળિ લાગું છું પાયરે, મારા ઉરમાં તે હરખ ન માયરે ॥ એમ માણેકવિજય ગુણ ગાય ॥ આવો૦ ॥७॥

સ્તવન २ જું.

રાતાં જેવાં ફૂલડાંને, સામલ જેવો રંગ; આજ તારી આંગિનો, કાંઇ રૂડો બન્યો રંગ. પ્યારા પાસજી હો લાલ, દિનદયાળ મુને નયણે નિહાલ. એ આંકણી. १ જોગીવાડે જાગતોને, માતો ધિંગડમલ્લ; શામળો સોહામણોને, જીત્યા આઠે મલ્લ. પ્યારા૦ २ તું છે મારો સાહિબોને, હું છું તારો દાસ; આશા પૂરો દાસની કાંઈ, સાંભળી અરદાસ. પ્યારા૦ ३ દેવ સઘળા દીઠા તેમાં, એક તું અવલ્લ; લાખેણું છે લટકું તાહરૂં, દેખી રીજે દિલ્લ. પ્યારા૦ ४ કોઇ નમે પિરનેને, કોઈ નમે રામ; ઉદયરત્ન કહેરે પ્રભુ, મારે પ્રેમશું કામ. પ્યારા૦ ॥ ५ ॥ ઇતિ ॥

શ્રી પંચતિર્થનું સ્તવન.

(ચોવીશચોકની દેશી.)

હે સાહેબજી નેકનજર કરી નાથ સેવકને તારો ॥ હે સાહેબજી મેહેર કરી પૂજાનું ફળ મુને આલો ॥ પ્રભુ તુજ મૂરતિ મોહનવેલી, પૂજે સુર અપછરા અલબેલી ॥ વર ઘનસાર કેસરશું ભેળી ॥ હે સાહેબજી૦ ॥૧॥ સિદ્ધાચળ તિર્થ ભવિ સેવો, ચૌદ ક્ષેત્રે તિર્થ નહીં એવો ॥ એમ બોલે દેવાધિ દેવો ॥ હે સાહેબજી૦ ॥ ૨ ॥ ગિરનારે જઇએ નેમ પાસે, ઈહાં ભવિજન સિદ્ધિ જાશે ॥ જસ ધ્યાને પાતિકડાં નાશે ॥ હે સાહેબજી૦ ॥ ॥ ૩ ॥ આબુગઢે આદિજિનરાયા, નેમનાથ શિવાદેવી જાયા ॥ જસ ચોસઠ ઈંદ્રે ગુણ ગાયા ॥ હે સાહેબજી૦ ॥ ૪ ॥ વળી સમેતશિખરે જગના ઈશ, ગયા મોક્ષે જિનરાજ વીશ ॥ ધ્યેય ધ્યાવો ભવિજન નિશ દીશ ॥ હે સાહેબજી૦ ॥ ૫ ॥ અષ્ટાપદે સકળ કર્મ ટાળી, પ્રભુ વરિયા શિવવધુ લટકાળી ॥ આદિશ્વર પૂજતાં દિવાળી ॥ હે સાહેબજી૦ ॥ ૬ ॥ એ આદિ તિર્થ પ્રણમો મનરંગે, વળી પૂજો પ્રભુને નવ અંગે ॥ કહે ધર્મચંદ્ર અતિ ઉછરંગે ॥ હે સાહેબજી૦ ॥ ૭ ॥ ઇતિ ॥

શ્રી આદિનાથનું સ્તવન.

આદિનાથજીરે વિનંતી કરૂં તે સ્વિકારો, મુને આશરો છે પ્રભુ તારો ॥ રિખવજીરે વિનતી કરૂં તે સ્વિકારો, મુને આશરો છે પ્રભુ તારો ॥ ૧ ॥ મુને મોક્ષમાર્ગ દેખાડોરે, જેથી પામીએ ભવનો પારોરે ॥ જિનવરજીરે કૃપા કરીને બતાવો, મુને આશરો છે પ્રભુ તારો ॥ આદિનાથ૦ ॥ ૨ ॥ મુજને આ ભવમાંથી ઉગારોરે, હવે નથી બીજો કોઇ આરોરે ॥ પ્રભુજીરે પુણ્યનાં દ્વાર ઉઘાડો, મુને આશરો છે પ્રભુ તારો ॥ આદિનાથ૦ ॥ ૩ ॥ મુજ

મન છે પ્રભુ વાહાલોરે, મારી અરજ તમે અવધારોરે ॥ ગુણવંતા રે ગુણ ગાઉં છું તમારો, મુને આશરો છે પ્રભુ તારો ॥ આદિનાથ૦ ॥ ૪ ॥ મારાં કષ્ટ તમે નિવારોરે, તુમે સેવકને વળી તારો રે ॥ સુખદાતારે જૈનધર્મ છે સારો, મુને આશરો છે પ્રભુ તારો ॥ આદિનાથજીરે વિનંતી કરૂં તે સ્વિકારો ॥ ૫ ॥ ઇતિ ॥

વાસુપૂજયસ્વામિનું સ્તવન.

(વિરા વેશ્યાના યારી.—એ દેશી.)

વાસુપૂજ્ય વિલાશી, ચંપાના વાશી, પૂરો અમારી આશ ॥ ॥ એ આંકણી ॥ કરૂં પૂજા હું ખાસી, કેસર ઘાસી, પુષ્પ સુવાસી, પૂરો અમારી આશ ॥ ચૈત્યવંદન કરૂં ચિત્તથી પ્રભુજી, ગાઉં ગિત રશાળ ॥ એમ પૂજા કરી વિનતી કરૂં છું, આપો મોક્ષ વિસાળ ॥ દીયો કર્મને ફાંસી, કાઢો કુવાસી, જેમ જાય નારી, પૂરો અમારી આશ ॥ વાસુપૂજય૦ ॥ ૧ ॥ આ સંસાર ઘોર મહોદધિથી, કાઢો અમને બહાર ॥ સ્વારથનાં સહુ કોઈ સગાં છે, માત પિતા પરિવાર ॥ બાળમિત્ર ઉલાસી, વિનય વિલાસી, અરજી ખાસી, પૂરો અમારી આશ ॥ વાસુપૂજય૦ ॥ ૨ ॥

શ્રી વીરજિન સ્તવન.

(ફુતમલની દેશી.)

જગપતિ તારક શ્રી જિનદેવ, દાસનો દાસ છું તાહરો; જગપતિ તારક તું કિરતાર, મનમોહન પ્રભુ માહરો. ૧ જગપતિ તાહારે તો ભક્ત અનેક, માહારે તો એકજ તું ધણી; જગપતિ વિરામાં તું મહાવિર, મૂરત તાહરી સોહામણી. ૨ જગપતિ ત્રિસલારાણીનો તું તન, ગંધારબંદર ગાજીઓ; જગપતિ સિદ્ધારથ કુળ શણગાર, [illegible] ૩ જગપતિ ભગતાંની ભાં-

ગે છે ભિડ, ભિડ પડેરે પ્રભુ પારિએ; જગપતિ તુંહી પ્રભુ અગમ અપાર, સમજયો ન જાયે સુજસારિએ. ૪ જગપતિ ઉદય નમે કરજોડ, સત્તર નેવ્યાશી સમકિયો; જગપતિ ખંભાયત જંબુસર સંઘ, ભગવંત ભાવશું ભેટીયો. ૫ ॥ ઈતિ ॥

શ્રી બાહુજિનનું સ્તવન.

સાહેબ બાહુ જિનેશ્વર વિનવું, વિનતડી અવધાર હો; સાહેબ ભવ ભયથી હું ઉભગો, હવે ભવપાર ઉતારહો. સાહેબ બાહુ૦ ૧ સાહેબ તુમ સરિખા મુજ શિર છતે, કર્મ કરે કિમ જોરહો; સાહેબ ભુજંગતણો ભય તિહાં નહીં, જીહાં વન વિચરે મોરહો. સાહેબ બાહુ૦ ૨ સાહેબ જીહાં રવિ તેજે ઝળહળે, તિહાં કિમ રહે અંધકાર હો; સાહેબ કેશરી જીહાં ક્રિડા કરે, તિહાં નહીં ગજનો પ્રચારહો. સાહેબ બાહુ૦ ૩ સાહેબ તિમ જો તુમે મુજ મન રમો, તો નાસે દુરિત સંભારહો; સાહેબ વચ્છવિજય સુસિમાપુરી, રાય સુગ્રીવ મલારહો. સાહેબ બાહુ૦ ૪ સાહેબ હરણલંછન એમ મેં સ્તવ્યો, મોહની રાણીનો કંતહો; સાહેબ વિજયાનંદન મુજ દિયો, જસ કહે સુખ અનંત હો. સાહેબ બાહુ૦ ૫ ઈતિ.

શ્રી સિદ્ધભગવાનનું સ્તવન.

સિદ્ધ જગતશિરે શોભતા, રમતા આતમરામ; લક્ષ્મિ લીલાની લેહેરમાં, સુખિયા છે શીવ ઠામ. સિદ્ધ૦ ૧ મહાનંદ અમ્રતપદ નમો, સિદ્ધિ કેવળ નામ; અપુનર્ભવ બ્રહ્મપદ વળી, અક્ષય સુખ વિશ્રામ. સિદ્ધ૦ ૨ સંશ્રેય નિશ્રેય અક્ષરા, દુઃખ સમસ્તની હાણ; નિવૃત્તિ અપવર્ગતા, મોક્ષ મુગતિ નિરવાણ. સિદ્ધ૦ ૩ અચલ મહોદય પદ લહ્યું, જોતાં જગતના ઠાઠ; નિજ નિજ રૂપેરે જુજુઆં, વિત્યાં કર્મ તે આઠ. સિદ્ધ૦ ૪ અગુરુલઘુ

અવગાહના, નામે વિકસે વદન; શ્રી શુભવિરને વંદતાં, રહિયે મનમાં મગન. સિદ્ધ જગતશિરે શોભતા. ૫ ઈતિ.

શ્રી સીમંદિરસ્વામિનું સ્તવન.

(ઈડર આંબા આંબલીરે.—એ દેશી.)

પુખલવઈ વિજયે જયોરે, નયરી પુંડરગિણી સાર; શ્રી સીમંદિર સાહીબારે, રાય શ્રેયાંસ કુમાર. જીણંદરાય ધરજયો ધર્મ સ્નેહ. ૧ મોટા નાહુાના અંતરોરે, ગિરૂઆ નવિ દાખંત; શશિ દરિસણ સાયર વધેરે, કૈરવવન વીક સંત. જીણંદરાય૦ ૨ ઠામ કુઠામ ન લેખવેરે, જગવર સંતજલધાર; કરદોય કુસુમે વાશીયેરે, છાયા સવિ આધાર. જીણંદરાય૦ ૩ રાયને રંક સરિખા ગણયારે, ઉધ્યોતે શશિ સુર; ગંગાજળ તે બિહુ તણયારે, તાપ કરે સવિ દુર. જીણંદરાય૦ ૪ સરિખા સહુને તારવારે, તિમ તુમે છો માહારાજ; મુજશું અંતર કિમ કરોરે, બાંહિ ગ્રહ્યાની લાજ. જીણંદરાય૦ ૫ મુખ દેખી ટીલું કરેરે, તે નવિ હોય પરમાણ, મુજરો માને સવિતણોરે, સાહિબ તેહ સુજાણ. જીણંદરાય૦ ૬ વૃષભલંછન માતા સતકીરે, નંદન રૂખમણી કંત; વાચકજસ એમ વિનવેરે, ભય ભંજન ભગવંત. જીણંદરાય૦ ૭ ઇતિ.

સિધ્ધાચળનાં સ્તવનો.

સિદ્ધાચળ ગેરી ભેટયારે, ધન્ય ભાગ્ય અમારાં. એ આંકણી. એ ગેરીવરનો મહિમા મોટો, કહેતાં ન આવે પારા; રાયણ રિખભ સમોસર્યા સ્વામિ, પૂરવ નવાણું વારારે. ધન્ય૦ ૧ મૂળનાયક શ્રી આદિજિનેશ્વર, ચોમુખ પ્રતિમા ચારા; અષ્ટ દ્રવ્યશું પૂજો ભાવે, સમકિતમૂલ આધારારે. ધન્ય૦ સિ૦ ૨ ભાવ ભગતિશું પ્રભુ ગુણ ગાતાં, અપના જનમ સુધારા; જાત્રા કરો ભવિજન શુભ ભાવે,

નરગતિ દુર્ગતિ વારારે. ધન્ય૦ ૩ દૂર દેશાંતરથી હું આવ્યો, શ્રવણે સુણી ગુણ તોરા; પતિત ઉધારોને બિરૂદ્ધ તુમારો, એ તિરથ જગ સારારે. ધન્ય૦ ૪ અઢારસેં ત્યાસી માસ અષાડો, વદ આઠમ ભોમવારા; પ્રભુકે ચર્ણ પસાયથી સંઘમાં, ખેમારતન પ્રભુ પ્યારારે. ધન્ય૦ ૫ ઇતિ.

સ્તવન ૨ જું,

શીરે સિદ્ધાચળ ભેટવા, મુજ મન અધિક ઉમાયો; રિખવ દેવ પૂજા કરી, લીજે ભવતણો લાહો. શીરે૦ મણિમય મુરત શ્રી રિખભની, તે નિપાયે અભિરામ; ભુવન કરાવ્યાં કનકનાં, રાખ્યાં ભરતે નામ. શીરે૦ ૨ નેમ વિના ત્રેવીશ પ્રભુ, આવ્યા સિદ્ધખેત્ર જાણી; શેત્રુંજા સમો તિરથ નહીં, બોલ્યા સીમંધર વાણી. શીરે૦ ૩ પૂરવ નવાણું સમોસર્યા, સ્વામિ રિખવજીણંદ; રામ પાંડવ મુગતે ગયા, પામ્યા પરમાનંદ. શીરે૦ ૪ પૂરવ પુન્ય પસાઉલે, પુંડરિક ગેરી પાયો; કાંન્તિવિજય હરખે કરી, શ્રી સિદ્ધાચળ ગાયો. શીરે સિદ્ધાચળ ભેટવા. ૫ ઇતિ.

સ્તવન ૩ જું.

તુમે તો ભલે બિરાજોજી, શ્રી સિદ્ધાચળકે વાસી; સાહિબ ભલે બિરાજોજી. એ આંકણી. મરુદેવીનો નંદન રૂડો, નાભિનરીંદ મલ્હાર; જુગલાધર્મ નિવારણ આવ્યા, પૂર્વનવાણું વાર. તુમે તો૦ ૧ મૂળદેવને સનમૂખ રાજે, પુંડરિક ગણધાર; પંચ કોડસ્યું ચૈત્રી પુનમ, વરીઆ શિવવધુ સાર. તુમે તો૦ ૨ સહસકૂટ દક્ષણ બિરાજે, જિનવર સહસ ચોવીસ; ચઉદસેં બાવન ગણધરનાં પગલાં, પૂજો વામ જગીશ. તુમે તો૦ ૩ પ્રભુ પગલાં રાયણ હેઠે, પૂજી પરમાનંદ; અષ્ટાપદ ચઉવીસ જિનેશ્વર, સમેત વીસ જિનંદ. તુમે તો૦ ૪ મેરૂ પર્વત ચૈત્ય ઘણેરાં, ચઉમુખ બિંબ અનેક; બાવનજીનાલાનાં દેવળ નિરખી, હરખ લહુ અતિશેક.

તુમે તો૦ ૫ સહેસફણા ને સામળાપાસજી, સમોવસરણ મંડાણ; છીપાવસીને ખડતરવસી કાંઈ, પ્રેમાવસી પરમાણ તુમે તો૦ ૬ સંવત અઢાર ઓગણી પચાસે, ફાગણ અષ્ટમી દિન; ઉજળપક્ષે ઉજ્વળ હુઓ, ગિરિ ફરસ્યા મુજ મન. તુમે તો૦ ૭ ઈત્યાદિક જિન બિંબ નિહાળી, સાંભળી સિદ્ધની સેણ; ઉત્તમ ગિરિવર કેણી પેરે વિસરે, પદ્મવિજય કહે જેણ. તુમે તો૦ ૮ ઇતિ.

પરચુરણ દોઢીયાં.

કયા ભરોસા તનકા અબધુ, કયા૦ ભિન્ન રૂપ છીન જિનકા. અબધુ૦ એ આંકણી. છીનમે તાતા છીનમે સીરા, છીનમે ભૂખા પ્યાસા; છીનમે રંક રંક તે રાજા, છીનમે હર્ષ ઉદાસા. અબધુ૦ ૧ તિર્થંકર ચક્રી બળદેવા, ઇંદ્ર ચંદ્ર ધરણેંદ્રા; અસુર સુરવર સામાનિક નર, કયા રાંણા રાજેંદ્રા. અબધુ૦ ૨ સંસારી જીવ પુદ્ગલ રાતે, પુદ્ગલ ધર્મ પ્રચારા; યા સંગત તે જનમ મરણ ગણ, જ્યું જળબીચ પતાસા. અબધુ૦ ૩ ભિન્નભાવ પુદ્ગલ તે ભાવે, તું અનકળ અવિનાશી; જ્ઞાનાચાર નિજ રૂપે માંહી, જનમ મરણ ભવ પાસા. અબધુ૦ ૪

ચેતન કાચીરે મીટીકા ડેરા. હાંરે ચેતન૦ ટેક. પઠ ગયા બુંદ બીખર ગયા ડેરા, લોક કહે ઘર મેરારે. ચેતન૦ ૧ ઉપર પટ તે ભુષણ સોહે, ભિતર ઓત અંધેરારે. ચેતન૦ ૨ જુઠા ઠાઠ ઠઠા દુનિયામે, જુઠા તન ધેન મેરારે. ચેતન૦ ૩ નીહી અરજ તુ કર લે ભાઇ, એ જગ કો નનોં તેરારે. ચેતન૦ ૪ નવલ કહે છીન છીન મત બીસરો, અપના કર લો સવેરા રે. ચેતન૦ ૫

આજકી આંગી જોર બની, ગોડી પાસ જિનેશ્વર કે અંગકી. ટેક. કેસર ચંદન ગરચું અંગે, બિચમાંહે બુદ્દિ ગુલાબન-

કી. આજકી૦ ૧ ચંદ્ર જોત તેરો મુખડો બિરાજે, તેરે બદનોકી જાઉં બલિહારી. આજકી૦ ૨ કહે મલુકચંદ એ પ્રભુ સાચો, પૂજા કરો એ જિનેશ્વરકી. આજકી૦ ૩

પ્રભુજીકો દરિશન પાયો, આજ મેં પ્રભુજીકો દરિશન પાયો. વંછિત પૂરણ પાસચિંતામણી, દેખત દુરિત ગમાયો. આજ૦ ૧ મોહેની સુરત મહિમા સાગર, કિરતી સબ જુગ છાઓ. આજ૦ ૨ ભાનુચંદ પ્રભુ સકળ સંઘકુ, આનંદ અધિક ઉમાગે. આજ મેં પ્રભુજીકો દરિશન પાયો. ૩

શી ગતિ થાશે અમારી દિનાનાથ, શી ગતિ થાશે અમારી. ટેક. ઇંદ્રિને કાજે હું ઘણો ધાયો, કરમ કીયાં બહુ ભારી. દિનાનાથ૦ ૧ બે વાતે મારૂં મન લલચાયું, એક કંચન બીજી નારી. દિનાનાથ૦ ૨ દેશ દેશાંતર હું ભમી આવ્યો, નાઠાની નથી બારી. દિનાનાથ૦ ૩ હું હું કરતાં ગયો જનમારો, ભક્તિ ન જાણી તુમારી. દિનાનાથ૦ ૪ ભવસાગરમાં તારો દાસ બૂડે છે, શ્રી પાર્શ્વનાથ લે તારી. દિનાનાથ૦ ૫

કૌન કિસીકો મિત જગતમેં, કૌન કિસીકો મિત. એ આંકણી. માત તાત ઓર જાત સજનસેં, કાંઇ રહે નિચિંત. જગતમેં૦ ૧ સબહી અપને સ્વારથકે હે, પરમારથ નહીં પ્રિત; સ્વારથ વિનસે સગો ન હોસી, મિતા મનમેં ચિંત. જગતમેં૦ ૨ ઉઠ ચલેગા આપ એકીલો, તુંહી તું સુવિદિત; કો નહીં તેરો તું નહીં કીસકો, એહ અનાદિ રીત. જગતમેં૦ ૩ તાતે એક ભગવાન ભજનકી, રાખો મનમેં ચિત; ગ્યાનસાર કહે એહ ધનાશરી, ગાયો આતમ ગીત. જગતમેં૦ ૪

હાંરે પ્રભુ ભજલે મેરા દીલ રાજી. એ આંકણી. આઠ પો હોરકી ચોસઠ ઘડીયાં, દો ઘડીયાં જિનસાજીરે. હાંરે૦ ૧ દાન પુન કછુ ધર્મ કર લે, મોહમાયાકુ ત્યાગીરે. હાંરે૦ ૨ આનંદઘન કહે સમજ સમજ લે, આખર ખોવેગા બાજીરે. હાંરે૦ ૩

રહો રહોરે જાદવરાએ દો ઘડીયાં, દો ઘડીયાં રે અબ ચાર ઘડીયાં. રહો રહોરે. એ આંકણી. પ્રેમકા પ્યાલા બોત મશાલા, પિવત મધુરી શેલડીયાં. રહો૦ ૧ હાથશું હાથ મિલાઇ દિયો શાહી, ફુલડાં બિછાવું સેજડીયાં. રહો૦ ૨ રાજુલ છોડી ચલે ગિરનારે, દિપતા મોહન વેલડીયાં. રહો૦ ૩ રૂપચંદ કહે નાથ નિરંજન, મુક્તિવધુ ગુણ શેલડીયાં. રહો૦ ૪

થોયો.

સિદ્ધાચળની થોયો.

શ્રી શેત્રુંજો તિરથ સારો, ગિરિવરમાં જેમ મેરૂ ઉદ્ધારો; ઠાકોર રામા પારો. મંત્રમાંહી નવકારજ જાણું, તારામાં જેમ ચંદ્ર વખાણું; જળધર જળમાં જાણું. પંખીમાં ઉત્તમ જેમ હંશ, કૂળમાંહી જેમ રિખવનો વંશ; નાભિતણો એ અંશ. ખેમાવંતમાં શ્રી અરિહંત, તપસુરામાં મહા મુનિવંત; શેત્રુંજે ગયા ગુણવંત.

પુંડરગિરિ મહિમા, આગમમાં પરસિદ્ધ,
વિમળાચળ ભેટી, લહીએ અવિચળ રિદ્ધ;
પંચમગતિ પહોત્યા, મુનિવર કોડાકોડ,
એણે તિરથે આવી, કર્મ વિપાતક છોડ.

આદિ જિનવર રાયા, જાસ સોવન્ન કાયા,
મરૂદેવી માયા, ધોરી લંછન પાયા;
જગત સ્થિતિ નિપાયા, શુદ્ધ ચારિત્ર પાયા,
કેવળસિરિ રાયા, મોક્ષનગરે સિધાયા.

ઋષભ ચંદ્રાનન વંદન કીજે, વારિખેણ દુઃખ વારેજી,
વર્દ્ધમાન જિનવર વળી પ્રણમો, શાશ્વત નામ એ ચ્યારેજી;
ભરતાદિક ખેત્રે મળી હોવે, ચ્યાર નામ એ ચ્યારેજી,
તેણે ચ્યાર એ શાશ્વત જિનવર, નમીએ નિત્ય સવારેજી.

ચિંતામણ ચિંતા ચૂરસે, આદેશ્વર આશા પૂરશે;
શાંતિનાથની શેવા જે કરે, જે જોઇએ તે આવી મળે.

શ્રી સીમંદિરસ્વામિની થોયો.

શ્રી સીમંદિર જિનવર, સુખકર સાહેબ દેવ,
અરિહંત સકળની, ભાવ ધરી કરૂં શેવ;
સકળ આગમ પારક, ગણધર ભાખિત વાણી,
જયવંતી આણા, જ્ઞાનવિમળ ગુણ ખાણી.

માવદરખેત્રમાં મંદિરસ્વામિ, સોનાનું સિંહાસનજી;
રૂપાનું ત્યાં છત્ર બિરાજે, રત્નમણીમાં દીવા ચ્યારજી;
કુમકુમવરણી ત્યાં ધુમરી બિરાજે, મોતીના અક્ષર સારજી;
ત્યાં બેઠા શ્રી મંદિરસ્વામિ, બોલે મધુરી વાણીજી;
કેસર ચંદન ભર્યાં કચોળાં, કસ્તુરી બરાસોજી;
પહેલીરે પૂજા મોરી હોજો, ઉગમતે પ્રભાતેજી.

શ્રી પંચતિર્થની થોયો.

શ્રી શત્રુંજય મુખ્ય તીર્થ તિલકં, શ્રી નાભિરાજા ગજં,

વંદે રૈવત શૈલ મૌલિ મુકુટં, શ્રી નેમિનાથં યથા;
તારંગે અજીતં જિનં ભૃગુપુરે, શ્રી સુવ્રતં સ્થંભને,
શ્રી પાર્શ્વં પ્રણમામિ સત્યનગરે, શ્રી વર્ધમાનં ત્રિધા. ૧
વંદેઽનુત્તર કલ્પ તલ્પ ભુવને, ગ્રૈવેયક વ્યંતરા,
જ્યોતિષ્યામર મંદરાદિ વસતીં, સ્તિર્થંકરાનાદરાન્;
જંબુ પુષ્કર ધાતકીષુ રૂચકે, નંદિશ્વરે કુંડલે,
યે ચાન્યેઽપિ જિના નમામિ સતતં, તાન્ કૃત્રિ કૃત્રિમાન્. ૨
શ્રીમદ્વીરજિનસ્ય પદ્મહૃદતો, નિર્ગચ્છતે ગૌતમ,
ગંગાવર્તન મેત્ય યા પ્રવિભિદે, મિથ્યાત્વ વૈતાઢયકં;
ઉત્પત્તિ સ્થિતિ સંહૃતિ ત્રિપથગા, જ્ઞાનાંબુદ્વાવૃદ્ધિગા,
સીમે કર્મમલં હરત્વ વિકલં, શ્રી દ્વાદશાંગી નદી. ૩
શુક્ર શ્ચંદ્ર રવિ ગ્રહાશ્ચ ધરણ, બ્રહ્મેન્દ્ર શાંત્યંબિકા,
દિગ્પાલાઃ સકપર્દ્દિ ગોમુખ ગણિ, શ્ચક્રેશ્વરી ભારતી;
યેઽન્યે જ્ઞાનતપઃ ક્રિયાવ્રત વિધિ, શ્રી તિર્થયાત્રાદિષુ,
શ્રી સંઘસ્ય તુરા ચતુર્વિધ સુરા, સ્તેસંતુ ભદ્રંકરાઃ ૪

શાંતિનાથની થોયો.

શાંતિ સુહંકર સાહીબો, સંજમ અવધારે, સુમતિને ઘરે પારણું, ભવપાર ઉતારે; વિચરંતાં અવનિતળે, તપ ઉગ્ર વિહારે, જ્ઞાન ધ્યાન એક તાનથી, તિર્યંચને તારે. ૧ પાસ વિર વાસુપુજ્ય જી, નેમ મલ્લિ કુમારી, રાજ્યવિહુણા એ થયા, આપે વ્રતધારી; શાંતિનાથ પ્રમુખા સવિ, લહી રાજ્ય નિવારી, મલ્લિ નેમ પરણ્યા નહિ, બીજા ઘરબારી. ૨ કનક કમલ પગલાં ઠવે, જગ શાંતિ કરીજે, રયણ સિંહાસન બેશીને, ભલી દેશના દીજે; જોગાવંચક પ્રાણિયા, ફળ લેતાં રીજે, પુષ્કલાવ્રતના મેઘમાં, મગસેલ ન ભીજે. ૩ ક્રોડ વદન શુકરારૂઢો, શ્યામરૂપે ચ્યાર; હાથ બીજોરૂં કમલ છે, દક્ષણ કર સાર, જક્ષ ગરૂડ વામ પાણીએ, નકુલાક્ષ વખાણે; નિરવાણીની વાત તો, કવિ વિર તે જાણે. ૪

સિદ્ધચક્રની થોયો.

જિન શાસન વંછિત, પૂરણ દેવ રસાળ, ભાવે ભવિ ભણીએ, સિદ્ધચક્ર ગુણ માળ; ત્રીહું કાળે એહની, પૂજા કરે ઉજમાળ, તે અમર અમરપદ, સુખ પામે સુવિશાળ. ૧ અરિહંત સિદ્ધ વંદો, આચારજ ઉવઝાય, મુનિ દરિસણ નાણું, ચરણ તપ એ સમુદાય; એ નવ પદ સમુદિત, સિદ્ધચક્ર સુખદાય, એ ધ્યાને ભવિનાં, ભવ કોડી દુઃખ જાય. ૨ આસો ચૈતરમાં, શુદી સાતમથી સાર, પુનમ લગી કીજે, નવ આંબિલ નિરધાર; દોય સહસ ગણેવું, પદ સમ સાડાચાર, એકાશી આંબિલ, તપ આગમ અનુસાર. ૩ શ્રી સિદ્ધચક્ર શેવક, શ્રી વિમલેસર દેવ, શ્રીપાળતણી પેરે, સુખ પૂરે સ્વયમેવ; દુઃખ દોહગ નાવે, જે કરે એહની સેવ, શ્રીસુમતિ સુગુરુનો, રામ કહે નિત મેવ. ૪

પજુષણની થોયો.

સત્તરભેદી જિન પૂજા રચીને, સનાત્ર મહોચ્છવ કીજેજી, ઢાલ દદામા ભેરીને ફેરી, ઝલરી નાદ સુણીજેજી; વિર જિન આગળ ભાવના ભાવી, માનવભવ ફળ લીજેજી, પરવ પજુષણ પૂરવ પૂન્યે, આવ્યાં એમ ગણીજેજી. ૧ માસ પાસ વળી દસમ દુવાલસ, ચત્તારી અઠ્ઠ કીજેજી, ઉપર વળી દસ દોય કરીને, જિન ચોવીશે પૂજેજી; વડા કલપનો છઠ્ઠ કરીને, વીર ચરિત્ર સુણીજેજી, પડવેને દિન જન્મ મહોચ્છવ, ધવળ મંગળ વરતીજેજી. ૨ આઠ દિવસ લગે અમર પળાવી, અઠ્ઠમનો તપ કીજેજી, નાગકેતુની પરે કેવળ લહીએ, જો શુભ ભાવે રહીએજી; તેલાધરદિન ત્રણ કલ્યાણક, ગણધરવાદ વદીજેજી, પાસ નેમીસર અંતર ત્રીજે, રિખભ ચરિત્ર સુણીજેજી. ૩ બારશેં સૂત્ર ને સમાચારી, સંવત્સરી પડિકમીએજી, ચૈત્રપ્રવાડી વિધિસ્યું કીજે, સકળ જંતુને ખામીજેજી, પારણાને દિન સ્વામિવચ્છલ, કીજે અધિક વડાઇજી, માનવિજય કહે સકળ મનોરથ, પૂરે દેવી સિધાઇજી. ૪ ઇતિ.

સઝાયો.

ઇલાચીપુત્રની સઝાય.

નામ ઇલાપુત્ર જાણીયે, ધનદત્તશેઠનો પુત્ર; નટવી દેખીને મોહીઓ, જે રાખે ઘર સુત. કરમ ન છૂટેરે પ્રાણીયો. પૂરવ નેહ વિકાર, નિજ કુળ છંડીરે નટ થયો; નાંણી શરમ લગાર. કરમ૦ ૨ ઇક પૂર આવ્યોરે નાચવા, ઉંચો વાંસ વિશેષ; તિહાં રાય જોવાને આવીઓ, મળીયા લોક અનેક. કરમ૦ ૩ દોય પગ પહેરીરે પાવડી, વાંસ ચડયો ગજ ગેલ; નિરાધાર ઉપર નાચતો, એલે નવ નવા ખેલ. કરમ૦ ૪ ઢોલ બજાવેરે નટવી, ગાવે કિન્નર સાદ; પાયતલ ઘુઘરારે ઘમઘમે, ગાજે અંબર નાદ. કરમ૦ ૫ તિહાં રાય ચિત્તમેરે ચિંતવે, લુબધો નટવીને સાથ: જો નટ પડેરે નાચતો, તો નટવી મુજ હાથ. કરમ૦ ૬ દાન ન આપેરે ભૂપતી, નટ જાણે નૃપ વાત; હું ધન વંછુંરે રાયનો, રાય વંછે મુજ ઘાત. કરમ૦ ૭ તવ તિહાં મુનિવર પેખીઓ, ધન ધન સાધુ નિરાગ; ધિગ્ ધિગ્ વિખયારે જીવને, એમ પામ્યો વઇરાગ. કરમ૦ ૮ થાળ ભરી શુદ્ધ મોદકે, પદમણી ઉભેલાં બાર; લો લો કુંછે લેતા નથી, ધન ધન મુનિ અવતાર. કરમ૦ ૯ સંવરભાવેરે કેવળી, થયો મુનિ કર્મ ખપાય; કેવળ મહિમાજી સુર કરે, લબ્ધિવિજે ગુણ ગાય. કરમ૦ ૧૦ ઇતિ.

ઢંઢણમુનિની સઝાય.

ઢંઢણઋષિને વંદણા હું વારી, ઉત્કૃષ્ટો અણગારરે હું વારી લાલ. અભિગ્રહ લીધો આકરો હું૦ લબ્ધે લેશું આહારરે હું૦ ઢં૦ ૧ દિનપ્રતિ જાવે ગોચરી હું૦ ન મીલે શુદ્ધ આહારરે હું૦ ન લીએ મુલ અસુજતો હું૦ પીંજર હુવો ગાતરે હું૦ ઢં૦ ૨

હરી પૂછે શ્રી નેમને હું૦ મુનિવર સહસ અઢારરે. હું૦ ઉત્કૃષ્ટો કુણ એહમાં હું૦ મુજને કહો કૃપાળરે. હું૦ ઢ૦ ૩ ઢંઢણ અધિકો દાખીયો હું૦ શ્રી મુખ નેમજિણંદરે હું૦ મન ઉમાહ્યો વાંદવા હું૦ ધન જાદવ કૂળચંદરે. હું૦ ઢ૦ ૪ ગલીયારે મુનિવર મીલ્યા હું૦ વાંદે કૃષ્ન નરેસરે હું૦ કીણહી મિથ્યાત્વી દેખીને હું૦ આયો ભાવ વિશેષરે. હું૦ ઢ૦ ૫ આવો મુજ ઘર સાધુજી હું૦ લ્યો મોદીક છે શુદ્ધરે હું૦ ઋષીજી લેઇ આવીયા હું૦ પ્રભુજી પાસ વિશુદ્ધરે હું૦ ઢ૦ ૬ મુજ લબધે મોદીક મિલ્યા હું૦ મુજને કહો કૃપાલરે હું૦ લબધ નહીં વછ તાહરી હું૦ શ્રીપતિ લબધ નિહાલરે હું૦ ઢ૦ ૭ તો મુજને લેવો નહીં હું૦ ચાલ્યો પરઠણ કાજરે હું૦ ઇટની વાડે જાયને હું૦ ચૂર્યાં કર્મ સમાજરે. હું૦ ઢ૦ ૮ આઈ સુધી ભાવના હું૦ પામ્યો કેવળજ્ઞાનરે હું૦ ઢંઢણ ઋષિ મુગતે ગયા હું૦ કહે જિનહરખ સુજાણરે. હું વારી લાલ ઢંઢણઋષિને વંદણા હું વારી. ૯ ઇતિ.

જીવદયાની સઝાય.

(કપૂર હોય અતિ ઉજળોરે.—એ દેશી.)

ચતુર નર જીવદયા ધર્મ સાર, જેથી પામીએ ભવનો પાર ॥ ચતુરનર જીવદયા ધર્મ સાર ॥ ૧ ॥ એ આંકણી ॥ ગજભવે સસલો ઉગારીયોરે, કરુણા આણી અપાર ॥ શ્રેણિકને ઘેર ઉપન્યોરે, અંગજ મેઘકુમાર ॥ ચ૦ ॥ જીવ૦ ॥ ૨ ॥ વીર વાંદી વાણી સુણીરે, લીધો સંયમ ભાર ॥ વિજય વિમાને ઉપન્યોરે, સિધશે મહાવિદેહ મઝાર ॥ ચ૦ ॥ જીવ૦ ॥ ૩ ॥ નેમ પ્રભુ ગયા પરણવારે, સુણિ પશુઆંનો પોકાર ॥ પશુઆંની કરુણા ઉપનીરે, તજ્યા રાજીમતિ નાર ॥ ચ૦ ॥ જીવ૦ ॥ ૪ ॥ શરણે પારેવો ઉગારીયોરે, જૂઓને મેઘરથરાય ॥ શાંતિનાથ ચક્રી થયારે,

દયાતણું સુપસાય ॥ ચ૦ ॥ જીવ૦ ॥ ૪ ॥ માસખમણને પારણેરે, ધર્મરુચી અણગાર ॥ કીડિયોની કરુણા ઉપની રે, કીધો કડવા તુંબાનો આહાર ॥ ચ૦ ॥ જીવ૦ ॥ ૬ ॥ સર્વાર્થસિદ્ધમાં ઉપન્યા રે, સિધ્યા વિદેહ મોઝાર ॥ ધર્મઘોષના શિષ્ય થયારે, રૂડી દયા તણા એ પસાય ॥ ચ૦ ॥ જીવ૦ ॥ ૭ ॥ અર્જુનમાળી જાણજો રે, લીધો સંયમભાર ॥ કર્મ છ માસે ક્ષય કરીરે, પહોતયા મુગતિ મઝાર ॥ ચ૦ ॥ જીવ૦ ॥ ૮ ॥ દેવકીનંદન સોહામણા રે, નામ તે ગજસુકુમાળ ॥ ખિખ ખિખતી સઘડી સહીરે, આણી દયારે અપાર ॥ ચ૦ ॥ જીવ૦ ॥ ૯ ॥ એ ધર્મ છે સુરતરુ સમો રે, જેહની શિતળ છાંય ॥ સેવક જન નિત સેવજોરે, એહ છે મુગતિનો દાય ॥ ચતુર નર જીવદયા ધર્મ સાર ॥ ૧૦ ॥ ઈતિ ॥

ગાવાનાં ગીતો.

સાત વાર.

આદિતે અરિહંત અમ ઘેર આવોરે, મારા શ્યામ સલુણા નેમ દિલમાં લાવોરે. ૧ સોમે તે શુભ શણગાર સજીએ અંગેરે, મારા જગજીવનની સાથ રમીએ રંગેરે. ૨ મંગળ શુભ દિન આજ મંગળ ચારૂરે, કાંઈ નવ ભવ કેરો સ્નેહ હું સંભારૂંરે. ૩ બુધ ઘેર આવો નાથ બુદ્ધિના બળિઆરે, પ્રભુ એક સેહેંસને આઠ લક્ષણ ભરિઆરે. ૪ ગુરૂ ગિરવા ગુણવંત શિવાદેવીનારે, કાંઇ સમુદ્રવિજય કુળચંદ નેમ નગીનારે. ૫ શુકર સેહેસાવન આવો શાજનીરે, મારે સમય થયો પ્રભાત વિતી રજનીરે. ૬ સનિસર સંજમ લીધ પ્રિત વધારીરે, દોનું પામ્યા પરમાનંદ નેમ ને નારીરે. ૭ મુળચંદ કહે એમ આશા ફળશેરે; જે નિરમળ પાળે શિયળ ભવજળ તરશેરે. ૮ અમે નમીએ નેમિજિણંદ ઘઠ ગિરનારરે, રાણી રાજુલ જૂવે વાટ સાતે વારરે. ૯ ઇતિ.

ગરબી.

(પડવેની પણ પ્રિત ગટમટ ભૂલીરે.—એ રાહ.)

આવો સખીઓ અમ સાથ, જિન ઘર જઇએરે; અવલોકી આદિનાથ, પાવન થઇએરે. ૧ મોહન મરૂદેવિ નંદ, જગ જયકારીરે; જસુ વદન પુનમનો ચંદ, જાઉં બલિહારીરે. ૨ કંચનગિરિ હર્ટી જિનરાજ, જઇ નવરાવેરે; કરવાને આતમકાજ, સચી હુલરાવેરે. ૩ વિનિતાનગરીનો રાય, હરખું નિરખિરે; પણ છે સત ધનુષની કાય, સોવન સરખિરે. ૪ હમ દિલ વશિયા એ દેવ, રંગ રસિલારે; જસ સુરવર સારે સેવ, છેલ છબિલારે. ૫ સ્વામિ શિવરમણીના કંથ, કામણગારારે; સુખ આપો સાદી અનંત, પૂરણ પ્યારારે. ૬ પ્રભુ પૂરણ પુન્ય પસાય, અમે દિઠુંરે; આ હરખ મનમાં ન માય, લાગે મિઠુંરે. ૭ રમઝમ કરી જિન ગુણ રાસ, રમીએ રંગેરે; આવો જિનજી આવાસ, સખિયો સંગેરે. ૮ પૂજો હરિહર શિરતાજ, કેસર ઘોળીરે; અંબોડા લઇએ આજ, સૈયર ટોળીરે. ૯ ઇતિ.

મહાવીરસ્વામિનું હાલરીયું.

છાનો મોરા છબ, છાનો મોરા વીર;
પછે તમારી દોરી તાણું.
મહાવીર કુંવર ઝુલે પારણીએ ઝુલે. ટેક.
હીરના છે દોર, ઘૂગે છે મોર;
કોયલડી સૂર નારી. મહાવીર૦ ૧
ઇંદ્રાણી આવે, હાલણ હુલણ લાવે;
વીરને હેતે કરી હુલરાવે. મહાવીર૦ ૨
સુંદર બેહેની આવે, આભૂષણ લાવે;
ખાજાં રૂડાં લાવે, મોતીચૂર ભાવે;
વીરને હેતે કરી જમાડે. મહાવીર૦ ૩

વીર મ્હોટા થાશે, નિશાળે ભણવા જાશે;
એમ ત્રિસલામાતા હરખાશે. મહાવીર૦ ૪
નંદિવર્દ્ધન આવે, રાણી રૂડી લાવે;
વીરને હેતે કરી પરણાવે. મહાવીર૦ ૫
વીર મ્હોટા થાશે, જગમાં ગવાશે;
એમ કાંતિવિજય ગુણ ગાશે. મહાવીર૦ ૬

ગરબા.

અનોપમ આજરે ઓચ્છવ છે મહાવીર મંદિરેરે,
ચાલો જોવા જઈએ હેતે હળી મળી આજ;
વાલા વીરનો જનમ દિવસ છે આજનોરે.
ત્રિસલા કૂખે અવતર્યો, મહાવીરનો અવતાર;
ધન ધન દિવસ તે ઘડી, વરત્યો જય જયકાર.
થાળ ભરી ભરી મોતીડે વધાવતીરે,
છપન્નકુમરી સજી સો શણગાર;
ઉભી આરસ પારસમણી ચોકમાંરે. અનોપમ૦ ૧
જિન મનરંજન પારણું, હીરાનો ઝગકાર;
પોઢયા છે માંહી મણી, પુનમ મુખ જણાય.
હેતે હિંચોળે છે કંચનવરણી દોરીએરે,
માતા ત્રિસલા હરખ અપાર;
એવો દિવસ ઉગ્યો છે આનંદનોરે. અનોપમ૦ ૩
મોતી તોરણ બારણે, દિસે ઝાક ઝમાળ;
ઇંદ્રાણી આગે નચે, રણઝણ ઈચ્છો થાય.
ટહુકા કરતી કોયલ મધૂરા મોરા કંઠનીરે;
વળી બપૈયા ગાવંતા રૂડા રાગ,
એવું આનંદ આનંદ વીર પારણેરે. અનોપમ૦ ૪

જિન નવ અંગ પૂજાના દોહા.

જળ ભરી સંપૂટ પત્રમાં, યુગલિક નર પૂજંત;
રિખભ ચરણ અંગૂઠડે, દાયક ભવજળ અંત. ૧
જાનુબળે કાઉસ્સગ્ગ રહ્યા, વિચર્યા દેશ વિદેશ;
ખડાં ખડાં કેવળ લહ્યું, પૂજો જાનુ નરેશ. ૨
લોકાંતિક વચને કરી, વરસ્યા વરસિદાન;
કરકાંડે પ્રભુ પૂજતાં, પૂજો ભવિ બહુમાન. ૩
માન ગયો દોય અંશથી, દેખી વિર્ય અનંત;
ભુજાબળે ભવજળ તર્યા, પૂજો ખંધ મહંત. ૪
સિદ્ધશિલા ગુણ ઉજળી, લોકાંતે ભગવંત;
વસિયા તેણે કારણ ભવિ, શિરશિખા પૂજંત. ૫
તિર્થંકરપદ પૂન્યથી, ત્રિભુવન જન સેવંત;
ત્રિભુવન તિલક સમા પ્રભુ, ભાલ તિલક જયવંત. ૬
સોળ પોહોર પ્રભુ દેશના, કંઠે વિવર વરતૂલ;
મધુરધ્વનિ સુરનર સુણે, તિણે ગળે તિલક અમૂલ. ૭
હૃદયકમળ ઉપસમ બળે, બાળ્યા રાગને રોષ;
હેમ દહે વન ખંડને, હૃદય તિલક સંતોષ. ૮
રત્નત્રયી ગુણ ઉજળી, સકળ સુગુણ વિશરામ;
નાભિ કમળની પૂજના, કરતાં અવિચળ ધામ. ૯
ઉપદેશક નવતત્વના, તિણે નવ અંગ જિણંદ;
પૂજો બહુ વિધ રાગશું, કહે શુભવિર મુણિંદ. ૧૦

અષ્ટપ્રકારીપૂજાના દુહા.

ન્હવણ વિલેપન કુસુમની, ધૂપ દિપ મનોહાર;
અખંડ અક્ષત નૈવેદ્યથી, અષ્ટમી ફળ સુવિચાર. ૧
ભાવ સ્તવનને કારણે, દ્રવ્યસ્તવ અધિકાર;

કારણથી કારજ સધે, તેણે ધુર પૂજ ઉદાર. ૨
એણીપેરે જળપૂજા કરી, કરીએ અપ્પા શુદ્ધ;
માને છિણું જે એહમાં, જાણો તે અશુદ્ધ. ૩
હવે કરવા ગુણ વાસના, અસંખ્યાત પ્રદેશ;
ચંદનની પૂજા કરો, આણી ભાવ વિશેષ. ૪
પૂજાને પરિણામ દાકે, કરો ચંદનકી રીત;
શિતળતાને સુગંધતા, જિમ ભાજે ભવભિત. ૫
હવે ત્રીજી સુમનસતણી, પૂજા અતિહિ ઉદાર;
સુમનસ સુખ જિણથી લહે, તિણે સુમનસ પ્રકાર. ૬
પ્રણિધાને સદ્ગતિ હોયે, પૂજથી કિમ નવિ હોય;
સુમનસ ભાવે દુર્ગતા, પૂજ પંચાશક જોય. ૭
હુતાશનથી કક્ષ જ્યું, તિમ ધ્યાનાનલે કર્મ;
તિણે મિસે ધૂપપૂજા કરો, પામો જ્યું શિવશર્મ. ૮
ઇણપરિ ધૂપપૂજા કરી, જિન આગળ શુભભાવ;
ટાળી વિભાવની પરિણતી, દૂર કરો પરભાવ. ૯
જગ પ્રદીપ પુર દિપ શુભ, કરતાં ભાવો એહ;
અવરાણું જે અનાદિનું, જ્ઞાન લહો નિજ તેહ. ૧૦
કેવળનાણ પઈવડું, જ્યું લહે લોકાલોક;
ત્યું પૂજા દ્રવ્ય દિપની, કરતાં શિવફળ રોક. ૧૧
હવે અક્ષત પૂજા કરો, શાલિ વ્રીહિ ગોધુમ;
ઉજ્વળ પ્રભુ પુર ઢાકને, ટાળો મોહકી ધૂમ. ૧૨
અક્ષય ફળ લેવા ભણી, અક્ષતપૂજા ઉદાર;
ઈહ ભવ પણ નવિ ક્ષયે હોયે, રાજરિદ્ધિ ભંડાર. ૧૩
હવે નૈવેદ્ય નિવેદના, કીજે જીમ હલિરાય;
ભવ નિવેઢ પ્રભુ મૂખે, માગો અવિચળ ઠાય. ૧૪
કર્ત્તા ભોક્તા મુજ નહીં, પુદ્ગલ ભાવનો જીવ;
તિણે પુદ્ગલની ત્યાજના, કરતાં શર્મ સદૈવ. ૧૫

ફળ પૂજા કરતાં થકાં, સફળ કરો અવતાર;
ફળ માગો પ્રભુ આગળે, તાર તાર મુજ તાર. ૧૬
જસ ફલ અનોપમ જગ નહીં, પામ્યા પછી ન અંત;
અવ્યાબાધ અચળ અરૂજ, માગો સુખ અનંત. ૧૭

છૂટા બોલના દુહા.

કુંભે બાંધ્યું જળ રહ્યું, જળવિના કુંભ ન હોય;
જ્ઞાને બાંધ્યું મન રહ્યું, ગુરૂવિના જ્ઞાન ન હોય. ૧
ગુરૂ દિવો ગુરૂ દેવતા, ગુરૂવિના ઘોર અંધાર;
જે ગુરૂવાણી વેગળા, તે રડવડિયા સંસાર. ૨
પંચે ઇંદ્રિય પાપિયો, દુર્ગતિ ઘાલે જેહ;
ધન્ય મુનિવર જેણે વશ કર્યું, વળિ વળિ વંદું તેહ. ૩
ધર્મ સગો સંસારમાં, અવર સગો નહિ કોય;
જેમ થિરજપણું આદરિયે, તેમ શિવગતિ વેગી હોય. ૪
સાધુ સહુથી સુખિયા, દુઃખિયા નહીં લવલેશ;
આઠ કર્મને જીતવા, પહેર્યો સાધુનો વેષ. ૫
સાધુ સહેજે દુર્બલા, લોક દેખંતાં સિદાય;
જેણે દુઃખ દીઠાં પરભવતણાં, તે માતા કેમ થાય. ૬
ભાર સર્વ ધરતી ખમે, કાપ્યો ખમે વનરાય;
કઠિણ વચન સાધુ ખમે, સાયર નીર સમાય. ૭
ચેતવું હોય તો ચેતજો, બૂઝવું હોય તો બૂઝ;
ખાનારા તો ખાઈ જશે, માથે પડશે તુઝ. ૮
આપ સ્વારથે સહુ મળ્યો, મળ્યો કુટુંબ પરિવાર;
પરમાતમ પ્રિછ્યા વિના, મૂરખ મૂઢ ગમાર. ૯
છપ્પન ઉપર છ ગયાં, સાંભળ ઘરની નાર;
જેણે શેત્રુંજો ન ભેટિયો, તેનો એળે ગયો અવતાર. ૧૦
ચુમ્માલીશ ઉપર ચાર ગયાં, સાંભળ ઘરની નાર;
જેણે ચોથુંવ્રત ન આદર્યું, તેનો એળે ગયો અવતાર. ૧૧

પરચુરણ બાબતો.

વીસસ્થાનક પદનાં નામ ગુણસહિત.

૧ અરિહંતના ગુણ ૧૨, ૨ સિદ્ધના ગુણ ૮, ૩ પ્રવચનના ૪૫, ૪ આચારજના ૩૬, ૫ થીવીરના ૧૨, ૬ ઉપાધ્યાયના ૨૫, ૭ સાધુના ૨૭, ૮ જ્ઞાનના ૫૧, ૯ દર્શનના ૬૭, ૧૦ વિનયપદના ૧૦, ૧૧ ચારિત્રના ૭૦, ૧૨ બ્રહ્મચર્યના ૯, ૧૩ ક્રિયાણુના ૨૫, ૧૪ તપના ૧૨, ૧૫ ગોયમસના ૨૮, ૧૬ જિનપદના ૨૪, ૧૭ સંજમના ૧૮, ૧૮ જ્ઞાનપદના ૫૧, ૧૯ શ્રુતપદના ૮૪, ૨૦ તિરથપદના ૪.

નવપદનાં નામ ગુણસહિત.

૧ અરિહંતના ૧૨, ૨ સિદ્ધના ૮, ૩ આચારજના ૩૬, ૪ ઉપાધ્યાયના ૨૫, ૫ સાધુના ૨૭, ૬ દર્શનના ૬૭, ૭ જ્ઞાનના ૫૧, ૮ ચારિત્રના ૭૦, ૯ તપના ૧૨.

ચાર ગતિનાં નામ.

૧ દેવગતિ, ૨ મનુષ્યગતિ, ૩ તિર્યંચગતિ, ૪ નરકગતિ.

પાંચ ઇંદ્રિયોનાં નામ.

૧ ફરસઇંદ્રિ, ૨ રસઇંદ્રિ, ૩ ઘ્રાણઇંદ્રિ, ૪ ચક્ષુઇંદ્રિ, ૫ શ્રોતઇંદ્રિ.

છ કાયનાં નામ.

૧ પૃથ્વિકાય, ૨ અપ્પકાય, ૩ તેઉકાય, ૪ વાયુકાય, ૫ વનસ્પતિકાય, ૬ ત્રસકાય.

ત્રણ જોગનાં નામ.

૧ મનજોગ, ૨ વચનજોગ, ૩ કાયજોગ.

ત્રણ વેદનાં નામ.

૧ સ્ત્રિવેદ, ૨ પુરૂષવેદ, ૩ નપુંસકવેદ.

ચાર કષાયનાં નામ.

૧ ક્રોધ, ૨ માન, ૩ માયા, ૪ લોભ.

આઠ જ્ઞાનનાં નામ.

૧ મતિજ્ઞાન, ૨ શ્રુતજ્ઞાન, ૩ અવધિજ્ઞાન, ૪ મન:પર્યવજ્ઞાન, ૫ કેવળજ્ઞાન, ૬ મતિઅજ્ઞાન, ૭ શ્રુતઅજ્ઞાન, ૮ વિભંગઅજ્ઞાન.

આઠ જ્ઞાનનાં નામ.

૧ જ્ઞાનાવર્ણી, ૨ દર્શનાવર્ણી, ૩ વેદનીકર્મ ૪ મોહની-કર્મ, ૫ આયુકર્મ, ૬ નામકર્મ, ૭ ગોત્રકર્મ, ૮ અંતરાયકર્મ.

સાત વ્યસનનાં નામ.

૧ જુઆરૂ, ૨ માંસઅહારી, ૩ મદિરાપાન, ૪ વેશ્યાભોગ, ૫ જીવહિંસા, ૬ ચોરી, ૭ પરદારસેવન.

ચાર શરણનાં નામ.

૧ અરિહંત ભગવાનનું શરણ, ૨ સિદ્ધ ભગવાનનું શરણ, ૩ સર્વ સાધુનું શરણ, ૪ કેવળી ભાષિત ધર્મનું શરણ.

જિનરાજની નવ અંગે પૂજા કરવી તે.

૧ જમણા તથા ડાબા પગના અંગુઠે, ૨ જમણા તથા ડાબા ઢીંચણે, ૩ જમણા તથા ડાબા કાંડે, ૪ જમણા તથા ડાબા ખભે, ૫ મસ્તકે, ૬ કપાળે, ૭ કંઠે, ૮ હૃદયે, ૯ નાભિએ.

શ્રાવકની કરણી.

રાત્રીના આઠમા ભાગે એટલે ચાર ઘડી પાછલી રાત્રે જાગીને, પંચ પરમેષ્ઠિના નમસ્કારનું સ્મરણ કરીને, બીજા કામમાં નહીં પડીને, શુદ્ધ ચિત્તથી ધર્મજાગરણ કરે.

હું કોણ છું ? મારી શી અવસ્થા છે ? કયું કુળ છે ? મારામાં શું ગુણ છે ? શા નિયમ છે ? સાત પુણ્યક્ષેત્રમાંથી કયું ક્ષેત્ર ફરસ્યું નથી ? કયું ધર્મશાસ્ત્ર સાંભળ્યું નથી ?

ઉપર પ્રમાણે ચિંતવન કરી, યોગ્ય અવસરે શુદ્ધ મન ને વસ્ત્રસહિત, સામાયિકાદિક ૭ આવશ્યક કરવાં. પછી જિનેંદ્રપૂજા ને ગુરૂવંદન નિત્ય અનુક્રમે કરે.

સવારે વાસ એટલે ચંદનાદિક વસ્તુથી, બપોરે પુષ્પથી, ને સંધ્યાકાળે ધૂપ ને દિવાથી, એમ ત્રણ પ્રકારે દેવની પૂજા કરવી. વળી સાંજ સવાર પ્રતિક્રમણ કરવું. પ્રતિક્રમણ ન બને તો સામાયિક કરવું. સાત વ્યસનો ત્યાગ કરવો. કંદમૂળનું ભક્ષણ ન કરવું. રાત્રિભોજન ન કરવું. આઠમ ચતુર્દશી વિગેરે પર્વતિથિઓ પાળવી. વિગેરે ઘણા નિયમો શ્રાવકે કરવા જોઇએ. વળી શ્રાવકોનું ખટકર્મ નિચે પ્રમાણે છે.

દેવપૂજા, ગુરૂભક્તિ, સ્વાધ્યાય, સંયમ, તપ, ને દાન. એ ખટકર્મ ગૃહસ્થોનાં દરરોજ કરવાનાં છે.

વળી શ્રાવકે જીવરક્ષાને અર્થે રસોઇ કરવાને ઠેકાણે, જમવા બેસવાને ઠેકાણે, ઘંટી ઉપર, પાણીઆરા ઉપર, સૂવાને ઠેકાણે, બેઠક ઉપર, અને ખાંડણીઆ ઉપર, ચંદરવા બાંધવા જોઇએ.

માર્ગાનુંસારીના ૩૫ બોલ.

૧ ન્યાય સંપન્ન વિભવ—ન્યાયથી ધન મેળવવું=સ્વામિદ્રોહ, મિત્રદ્રોહ, વિશ્વાસીને ઠગવું, ચોરી કરવી, થાપણ ઓળવવી, વિગેરે નિંદવાયોગ્ય કામ ત્યાગ કરીને, ધન ઉપાર્જન કરવું.
૨ શિષ્ટાચાર પ્રશંસા—ઉત્તમ પુરૂષોના આચરણનાં વખાણ કરવાં
૩ સરખા કુળાચારવાળા પણ અન્યગોત્રી સાથે વિવાહ કરવો.
૪ પાપના કામથી ડરવું.
૫ પ્રસિદ્ધ દેશાચાર પ્રમાણે વર્ત્તવું.
૬ કોઇનો અવર્ણવાદ બોલવો નહી.

૭ જે ઘરમાં પેસવા નિકળવાના અનેક રસ્તા નથી, તથા જે ઘર અતિ ગુપ્ત અને અતિ પ્રગટ ન હોય અને પાડોશી સારા હોય તેવા ઘરમાં રહેવું.

૮ સારા આચારણવાળા પુરૂષોની સોબત કરવી.

૯ માતા તથા પિતાની પૂજા કરવી=તેમનો સર્વ રીતે વિનય સાચવવો, અને તેમને પ્રસન્ન રાખવાં.

૧૦ ઉપદ્રવવાળા સ્થાનકનો ત્યાગ કરવો=લડાઇ, દુકાળ, વિગેરે અડચણવાળાં ઠેકાણાં છોડવાં.

૧૧ નિંદિત કામમાં ન પ્રવર્ત્તવું=નિંદવાયોગ્ય કામ ન કરવાં.

૧૨ આવક પ્રમાણે ખરચ રાખવું.

૧૩ ધનને અનુસરતો વેષ રાખવો=પેદાશ પ્રમાણે પોશાકી રાખવી.

૧૪ આઠ પ્રકારના બુદ્ધિના ગુણને સેવવા. તે આઠ ગુણનાં નામ.—૧ શાસ્ત્ર સાંભળવાની ઇચ્છા, ૨ શાસ્ત્ર સાંભળવું, ૩ તેનો અર્થ સમજવો, ૪ તે યાદ રાખવો, ૫ ઉહ=તેમાં તર્ક કરવો તે સામાન્ય જ્ઞાન, ૬ અપોહ=વિશેષ જ્ઞાન, ૭ ઉહાપોહથી સંદેહ ન રાખવો, ૮ તત્વજ્ઞાન=આ વસ્તુ આમજ છે, એવો નિશ્ચય કરવો.

૧૫ નિત્ય ધર્મને સાંભળવો, જેથી બુદ્ધિ નિર્મળ થાય.

૧૬ પહેલાં જમેલું ભોજન પચી જાય ત્યાર પછી નવું ભોજન કરવું.

૧૭ જ્યારે ખરી ભૂખ લાગે ત્યારે ખાવું, પણ એકવાર ખાધા પછી તરતજ મીઠાઈ વિગેરે આવેલું જોઈ લાલચથી તે ઉપર ખાવું નહીં; કારણકે અપચો થાય.

૧૮ ધર્મ, અર્થ, અને કામ, એ ત્રણ વર્ગને સાધવા.

૧૯ અતિથિ તથા ગરીબને અન્નપાનાદિ આપવું.

૨૦ નિરંતર અભિનિવેષરહિત રહેવું=કોઇને પરાભવ કરવાના પરિણામ કરી અનીતિથી કામનો આરંભ કરવો નહીં તે.

૨૧ ગુણી પુરૂષોનો પક્ષપાત કરવો=તેમનું બહુમાન કરવું.
૨૨ નિષિદ્ધ દેશકાળનો ત્યાગ કરવો=રાજા તથા લોકોએ નિષેધ કરેલા દેશકાળમાં જવું નહીં.
૨૩ પોતાની શક્તિને અનુસરીને કામનો આરંભ કરવો.
૨૪ પોષણ કરવાયોગ્ય જેવાં માતા, પિતા, સ્ત્રી, પુત્રાદિકનું ભરણપોષણ કરવું.
૨૫ વ્રતને વિષે રહેલા તથા જ્ઞાને કરી મોટા એવા પુરૂષોને પુજવા.
૨૬ દીર્ઘદર્શી=જે કોઇ કામ કરે તેમાં લાંબી દ્રષ્ટિ ફેરવી તેનાં શુભાશુભ ફળનો તપાસ કરી ચાલવું.
૨૭ વિશેષજ્ઞ=દરેક વસ્તુનો તફાવત સમજી પોતાના આત્માના ગુણદોષોનો તપાસ કરવો.
૨૮ કૃતજ્ઞ (કર્યા કામનો જાણ)=કરેલા ઉપકારને તથા અપકારને સમજવો.
૨૯ લોકપ્રિય=વિનયાદિ ગુણે કરી લોકપ્રિય થવું.
૩૦ લજ્જાળુ (લાજવાળો) લાજમર્યાદામાં રહેવું.
૩૧ દયાળુ=દયાભાવ રાખવો.
૩૨ સુંદર આકૃતિવાન=ક્રૂર આકૃતિનો ત્યાગ કરી શરીરનો સુંદર આકાર રાખવો.
૩૩ પરોપકાર=પરને ઉપકારી થવું.
૩૪ અંતરંગારિજિત=કામ, ક્રોધ, લોભ, માન, મદ, તથા હર્ષ, એ છ અંતરંગવૈરીને જીતવા.
૩૫ વશીકૃતેંદ્રિયગ્રામ=ઇંદ્રિયોના સમુહને વશ કરવા. (સર્વે ઇંદ્રિયોને વશ કરવાનો અભ્યાસ કરવો.)

બાળજીવોને મોંઢે કરવા સુગમ પડે માટે ઉપરના માર્ગાનુસારીના પાંત્રીસ બોલ સંક્ષેપથી લખ્યા છે. વિવરણ ગ્રંથાંતરથી જોઈ લેવું. ઇતિ.

જીવવિચાર.

શુભ અશુભ કર્મનો કર્તા, હર્તા ને ભોક્તા એવો ચેતનાલક્ષણ ગુણ છે. તે દસ પ્રાણમાંથી ઓછામાં ઓછા ચાર પ્રાણનો ધરનાર છે.

જીવના મુખ્ય બે ભેદ છે. ૧ મુક્ત—એટલે સિદ્ધ જીવો. જે આઠ કર્મથી છૂટા થયા છે, અને જે ચૌદરાજલોકમાં સૌથી ઉંચે આવેલી સિદ્ધશિલાઉપર અનંત અને અક્ષયસુખમાં બિરાજે છે. ૨ સંસારી—એટલે આઠ કર્મથી બંધાયેલા. જે ચૌદરાજલોકમાં અનાદિ કાળથી દુઃખમાં ભમ્યા કરે છે.

સંસારી જીવોના બે ભેદ છે. ૧ ત્રસ—એટલે જેઓ હાલી ચાલી શકે છે; અર્થાત્ જેઓ તડકાથી છાંયડે અને છાંયડેથી તડકે જઈ આશ્રય લે છે. ૨ સ્થાવર—એટલે સ્થિર; જેઓ હાલી ચાલી શકતા નથી.

સ્થાવરના પાંચ ભેદ છે.—પૃથ્વિ, અપ્, તેઉ, વાયુ, વનસ્પતિ. ત્રસના ચાર ભેદ છે.—બેઇંદ્રિ, તેઇંદ્રિ, ચૌરેંદ્રિ, ને પંચેંદ્રિ. મનુષ્ય, દેવતા અને નારકી, એ ત્રણે પંચેંદ્રિ જીવો છે.

એકેંદ્રિને માત્ર સ્પર્શની ઇંદ્રિ અથવા શરીર હોય છે. બેઇંદ્રિને જીભ વધારે, તેઇંદ્રિને નાક વધારે, ચૌરેંદ્રિને આંખ વધારે, પંચેંદ્રિને કાન વધારે હોય છે. સિદ્ધજીવોના પંદર ભેદ છે. તેનાં નામ.—

જિન, અજિન, તિર્થ, અતિર્થ, ગૃહસ્થલિંગ, સ્વલિંગ, અન્યલિંગ, સ્ત્રિલિંગ, પુરૂષલિંગ, નપુંસકલિંગ; પ્રત્યેકબુદ્ધ, સ્વયંબુદ્ધ, બોધબોધિત, એકસિદ્ધ, અનેકસિદ્ધ. એકેંદ્રિને આહાર, શરીર, ઇંદ્રિ ને શ્વાસોશ્વાસ. એ ચાર પર્યાપ્તિ હોય છે. બેઇંદ્રિ, તેઇંદ્રિ, ચૌરેંદ્રિ ને સમૂર્છિમ, એ જીવોને ભાષાપર્યાપ્તિ વધારે હોય છે, ને ગર્ભજને છએ પર્યાપ્તિ હોય છે; એટલે મન વધારે હોય

છે. જે જીવને જેટલી પર્યાપ્તિ હોય છે, તે જીવને તેટલી પર્યાપ્તિ પૂરેપૂરી મળે તો એવો જીવ પર્યાપ્તો કહેવાય છે; ને અધૂરી મળે, અથવા પૂરેપૂરી મળ્યા વગર મરણવશ થાય, તો અપર્યાપ્તો કહેવાય છે.

સંસારી જીવના ૫૬૩ ભેદ છે. તેમાં ૧૪ નારકીના, ૪૮ તિર્યંચના, ૧૯૮ દેવતાના, ને ૩૦૩ મનુષ્યના ભેદ છે. તે નિચે પ્રમાણે:—સાત નરકના પર્યાપ્તા ને અપર્યાપ્તા મળીને ૧૪ નારકી થયા. ૫ સૂક્ષ્મસ્થાવર, ને ૫ બાદરસ્થાવર, ૧ પ્રત્યેક વનસ્પતિ, ૧ સાધારણ વનસ્પતિ, ૩ વિકલેંદ્રી, ૫ ગર્ભજપંચેંદ્રી ને ૫ સંમૂર્છિમ પંચેંદ્રી એ પચીસ થયા. ને વનસ્પતિ શિવાય ત્રેવીસ થયા. પર્યાપ્તા ને અપર્યાપ્તા એમ ૪૮ ભેદ તિર્યંચના થયા. દેવતાના ૧૯૮ ભેદ દંડકવિચારમાં આપેલા છે. વળી તેમાં મનુષ્યના ૧૦૧ ભેદ આપેલા છે. તે સમૂર્છિમ પર્યાપ્તા ને અપર્યાપ્તા તથા ગર્ભજ, એમ ત્રણગુણા કરતાં ૩૦૩ ભેદ થયા.

સર્વ જીવમાં ચેતના સરખી છે, કીડી તથા કુંજરનો જીવ સરખો છે, પણ નાનો મોટો નથી. વળી સર્વ જીવો અસંખ્યાત પ્રદેશી છે, તે માટે એક ભેદ પણ થાય. મોક્ષજીવ, ને સંસારી જીવ, એમ સર્વ જીવોના બે ભેદ છે. તથા ત્રસ ને સ્થાવર એમ સંસારી જીવોના બે ભેદ છે. પુરૂષ, સ્ત્રિ, ને નપુંસક, એ ત્રણ લિંગ અથવા વેદ કરીને ત્રણ ભેદ છે. અથવા અધોલોક, તિર્છાલોક, ને ઉર્ધ્વલોક, એમ પણ ત્રણ ભેદ થાય છે. મનુષ્ય, તિર્યંચ, નરક, ને દેવ, એ ચાર ગતિએ કરીને જીવના ચાર ભેદ છે. એકેંદ્રિ, બેઇંદ્રિ, તેઇંદ્રિ, ચોરેંદ્રિ ને પંચેંદ્રિ એમ ઇંદ્રિએ કરીને પાંચ ભેદ છે.

પૃથિવકાય, અપ્પકાય, તેઉકાય, વાયુકાય, વનસ્પતિકાય, ને ત્રસકાય એમ કાયાએ કરીને જીવના છ ભેદ છે. તથા પ્રત્યેક ને સાધારણ એમ વનસ્પતિના બે ભેદ કરીએ તો જીવના સાત ભેદ

થાય છે; અથવા સૂક્ષ્મસ્થાવર, બાદરસ્થાવર, બેઇંદ્રિ, તેઇંદ્રિ, ચૌરેંદ્રિ, સંજ્ઞીપંચેંદ્રિ, એમ પણ સાત ભેદ થાય છે. વળી આ સાથે પર્યાપ્તા ને અપર્યાપ્તા મળીને ૧૪ ભેદ થાય છે. ૫ સૂક્ષ્મ સ્થાવર, ૫ બાદરસ્થાવર, ૧ પ્રત્યેક વનસ્પતિકાય, ૧ સંજ્ઞીપંચેંદ્રિ, ૧ અસંજ્ઞીપંચેંદ્રિ, તથા ૩ વિકલેંદ્રિ એ સોળ ભેદ પણ થાય છે. વળી તે સોળે પર્યાપ્તા અપર્યાપ્તા મળી ૩૨ ભેદ થાય છે.

જ્યારે જીવ એક ભવથી બીજા ભવમાં જાય છે, ત્યારે કાર્મણ ને તેજસ એ બે શરીર, તથા આયુપ્રાણ, એ ત્રણ તેની સાથે રહે છે; તેથી તે શરીરવડે પ્રથમ આહારપર્યાપ્તિ બાંધે છે.

નવતત્ત્વ.

જૈન નવતત્ત્વનાં નામ.—જીવ, અજીવ, પુણ્ય, પાપ, આશ્રવ, સંવર, નિર્જરા, બંધ, ને મોક્ષ. તેની માગધી ગાથા નિચે પ્રમાણે:-

जीवाजीवा पुण्णंपावा सवसंवरो अनिझरणा ॥

बंधोमुख्खो अलहा नवतत्ता हुंतिनायव्वा ॥

અનુક્રમે નવેતત્ત્વોના ભેદની ગાથા.

चउदश चउदश बायालीसा बासीया हुंति बायाला ॥

सत्तावणबारस्स चउनव भेया कमेणेसिं ॥

એટલે જીવના ૧૪, અજીવના ૧૪, પુણ્યના ૪૨, પાપના ૮૨, આશ્રવના ૪૨, સંવરના ૫૭, નિર્જરાના ૧૨, બંધના ૪, ને મોક્ષના ૯ કુલ નવે તત્ત્વના ૨૭૬ ભેદ થાય છે.

જીવના વિવિધ ભેદ જીવવિચારમાં આપેલા છે, તેમાં ૧૪ ભેદ પણ આપેલા છે.

અજીવના ૧૪ ભેદ. મૂળ ભેદ છ દ્રવ્યમાંના પાંચ છે. પણ ધર્માસ્તિકાય, અધર્માસ્તિકાય, ને આકાશાસ્તિકાય, એ દરેકના

સ્કંધ, દેશ ને પ્રદેશ એવા ત્રણ ભેદ છે; તથા પુદ્‌ગલાસ્તિકાયના સ્કંધ, દેશ, પ્રદેશ, ને પરમાણું એવા ચાર ભેદ છે; તથા કાળનો એકજ ભેદ છે; એટલે સર્વ મળી ૧૪ ભેદ થયા.

પુણ્યના ભેદ.—નિચેના નવ પ્રકારે પુણ્ય બંધાય છે. ૧ અણ=અન્ન, ૨ પાણ=પાણી, ૩ થેણ=સ્થાન, ૪ સેણ=શયન માટે પાટ વિગેરે. ૫ વથ્થ=વસ્ત્ર. એ પાંચનું દાન દેવું. ૬ મને કરી શુભ સંકલ્પ કરવા, ૭ વાચાએ કરી સ્તુતિ વિગેરે કરવું. ૮ કાયાએ કરી સેવા વિગેરે કરવું. ૯ હસ્તાદિકે કરી નમસ્કાર વિગેરે કરવું. બેતાલીશ પ્રકારે પુણ્ય ભોગવાય છે, તે કર્મવિચારમાં આવશે.

પાપના ભેદ.—નિચેના અઢાર પ્રકારે પાપ બંધાય છે. પ્રાણાતિપાત, મૃષાવાદ, અદત્તાદાન, મૈથુન, પરિગ્રહ, ક્રોધ, માન, માયા, લોભ, રાગ, દ્વેષ, કલહ, અભ્યાખ્યાન, પૈશુન્ય, રતિઅરતિ, પરપરિવાદ, માયામૃષાવાદ ને મિથ્યાત્વશલ્ય. બ્યાસી પ્રકારે પાપ ભોગવાય છે. તે કર્મવિચારમાં આવશે.

આશ્રવના ભેદ.—જે માર્ગે તળાવમાં પાણી આવે છે, તે નાળું કહેવાય છે; તેમ જેણે કરીને આત્મામાં કર્મ આવે છે, તે આશ્રવ કહેવાય છે. પાંચ ઇંદ્રિય, ચાર કષાય, પાંચ અવ્રત ને ત્રણ યોગ, એ સત્તર આશ્રવના ભેદ છે. તેમાં ૨૫ ક્રિયાઓ મેળવીએ એટલે ૪૨ ભેદ આશ્રવના થાય છે.

કર્મથી સ્થિતિ (ઉત્કૃષ્ટ.)

જ્ઞાનાવરણી, દર્શનાવરણી, વેદની ને અંતરાય એ ચાર કર્મની ત્રીસ કોડાકોડી સાગરોપમની સ્થિતિ છે. આયુકર્મની તેત્રીસ સાગરોપમની સ્થિતિ છે. મોહનીકર્મની સિત્તેર કોડાકોડી સાગરોપમની છે. નામકર્મ ને ગોત્રકર્મ એ બે કર્મની વીસ કોડાકોડી સાગરોપમની છે.

આરતિઓ.

આરતિ.

જે જે આરતિ આદિ જિનંદા, નાભિરાયા મારુદેવિકો નંદા. જે જે આરતિ૦ ૧ પેહેલી આરતિ પૂજા કીજે, નરભવ પામી લાવો લીજે. જે જે આરતિ૦ ૨ દુસરી આરતિ દિન દયાળ, ધુળેવ મંડપમાં જગ અજુવાળ્યાં. જે જે આરતિ૦ ૩ તિસરી આરતિ ત્રિભોવન દેવા, સુરિનર ઇંદ્ર કરે તોરી સેવા. જે જે આરતિ૦ ૪ ચોથી આરતિ ચઉગતિ ચૂરે, મનવંછિત ફળ શિવસુખ પૂરે. જે જે આરતિ૦ ૫ પાંચમી આરતિ પુન્ય ઉપાયો, મુળચંદજી રિખવ ગુણ ગાયો. જે જે આરતિ૦ ૬ ઇતિ.

મહાવીરસ્વામિની આરતિ.

જય દેવ, જય દેવ, જય સુખના સ્વામિ; (પ્રભુ૦) તુજને વંદન કરીએ, (૨) ભવ ભવના ભામી. જય દેવ૦ ૧ સિદ્ધારથના સુત, ત્રિસલાના જાયા; (પ્રભુ૦) જસોદાના છો કંથજી, (૨) ત્રિભુવન જગરાયા. જય દેવ૦ ૨ બાળપણામાં આપ, ગયા રમવા કાજે; (પ્રભુ૦) દેવતાએ દીધો પડછાયો, (૨) બિવરાવવા કાજે. જય દેવ૦ ૩ એકવારનું રૂપ, લીધું છે નાગનું; (પ્રભુ૦) બીજી વારનું રૂપ, (૨) લીધું બાળકનું. જય દેવ૦ ૪ બાળક બિના સઉ, પોતે નથી બિતા; (પ્રભુ૦) દેવતાનું કાંઈ ન ચાલ્યું, (૨) હારી જતા રે'તા. જય દેવ૦ ૫ એવા છે ભગવાન, મહાવીર તમે જાણો; (પ્રભુ૦) વંદે છે સઉ તેને, (૨) નમે રાય રાણો. જય૦ ૬

મંગળદીવો.

દીવો રે દીવો મંગળિક દીવો, આરતિ ઉતારોને બહુ ચિરંજીવો. સોહામણો ઘર પરવ દિવાળી, અમર ખેલે અબળા

નારી. દીપાળ ભણે એને કુળે અજુઆળી, ભાવે ભગતે વદન નિહાળી; દીપાળ ભણે જેણે એ કલિકાળે, આરતિ ઉતારી રાજા કુમારપાળે. અમ ઘર મંગળિક, તમ ઘર મંગળિક, મંગળિક ચતુર્વિધ સંઘને હોજો. દીવો રે દીવો મંગળિક દીવો, આરતિ ઉતારીને બહુ ચિરંજીવો. ઇતિ.

અથ મંગળચાર.

ચારો મંગળ ચાર, આજ મ્હારે ચારો મંગળ ચાર. દેખ્યો દરસ સરસ જિનજીકો, શોભા સુંદર સાર. આજ૦ ૧ છિનુ છિનું છિનું મન મોહન ચર્ચો, ઘસી કેસર ઘનસાર. આજ૦ ૨ વિચિત્ર જાતીકે પુષ્પ મંગાવો, મોગર લાલ ગુલાલ. આજ૦ ૩ ધૂપ ઉખેવોને કરો આરતિ, મુખ બોલો જયકાર. આજ૦ ૪ હર્ષ ધરી આદિશ્વર પૂજો, ચૌમુખ પ્રતિમા ચાર. આજ૦ ૫ હૈયે ધરી ભાવ ભાવના ભાવો, જિમ પામો ભવપાર. આજ૦ ૬ સકળચંદ સેવક જિનજીકો, આનંદઘન ઉપગાર. આજ૦ ૭

ઓચ્છવં.

ઓચ્છવ રંગ વધામણાં, પ્રભુ પાસને નામે;
કલ્યાણક ઓચ્છવ કીયો, ચડતે પરિણામે.
સતવર્ષ આયુ જીવીને, અક્ષય સુખ સ્વામિ;
તુમ પદ સેવા ભક્તિમાં, નહીં રાખું ખામિ.
સાચી રે ભક્તિ સાહેબા, રિઝો એક વેળા;
શ્રી શુભવીર હોયે સદા, મન વંછિત મેળા.

સમાપ્ત